

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE
VELİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL ORTAMINDA
KARŞILAŞILAN NEZAKETSİZ DAVRANIŞLAR VE
OKUL YÖNETİMİNE YANSIMALARI**

Ceyhan ÇINAR

EYLÜL – 2024

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER
VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
OKUL ORTAMINDA KARŞILAŞILAN
NEZAKETSİZ DAVRANIŞLAR VE OKUL
YÖNETİMİNE YANSIMALARI**

Ceyhan ÇINAR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ertuğ CAN

T.C.

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ceyhan ÇINAR 'ın “Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Velilerin Görüşlerine Göre Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsiz Davranışlar ve Okul Yönetimine Yansımaları” başlıklı tezi .../.../2024 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve .../.. sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ertuğ CAN

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı

Tez Danışmanı

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyoruz.

Jüri Üyeleri:

Unvan ve İsim	Bağlı Olduğu Kurum
1. Prof. Dr. Şenol SEZER	Ordu Üniversitesi
2. Prof. Dr. Ertuğ CAN	Kırklareli Üniversitesi
3. Doç. Dr. Remzi YILDIRIM	Kırklareli Üniversitesi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ceyhan ÇINAR

05/09/2024

ÖZ

OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL ORTAMINDA KARŞILAŞILAN NEZAKETSİZ DAVRANIŞLAR VE OKUL YÖNETİMİNE YANSIMALARI

Çınar, Ceyhan

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ertuğ CAN

Eylül 2024

Bu araştırmanın amacı okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğunu ve okul yönetimine yansımalarını incelemektir. Araştırma kapsamında 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kırklareli ilinde 25 okul yöneticisi, 25 öğretmen ve 25 veli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmış ve veriler görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Analizde tematik içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; okul yöneticisi, öğretmenler ve velilerin okul ortamında çoğunlukla nezaketsiz üslupla karşılaştığı, nezaketsiz davranışların öfke ve üzüntüye neden olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla baş etmek için katılımcıların iletişim teknikleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Nezaketsiz davranışların okul yönetim süreçlerini ve sınıf yönetimini de olumsuz etkilediği görülmektedir. Ayrıca katılımcılar, karşılaştıkları nezaketsiz davranışların önlenmesi için eğitimler verilmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Sözcükler: Nezaket, Nezaketsiz Davranış, Okul Yönetimi, Metafor.

ABSTRACT

UNKIND BEHAVIOURS ENCOUNTERED IN THE SCHOOL ENVIRONMENT ACCORDING TO THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS, TEACHERS AND PARENTS AND THEIR REFLECTIONS ON SCHOOL MANAGEMENT

Cinar, Ceyhan

Master's Degree, Educational Administration

Supervisor: Professor Ertuğ CAN

September 2024

The aim of this study is to examine the incivil behaviors encountered in the school environment and their reflections on school management according to the opinions of school administrators, teachers and parents. Within the scope of the research, interviews were conducted with 25 school administrators, 25 teachers and 25 parents in Kırklareli province in the 2023-2024 academic year. In the study, phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used and the data were obtained by interview method. Thematic content analysis and descriptive analysis methods were used in the analysis. According to the results of the research, it was determined that school administrators, teachers and parents mostly encountered unkind styles in the school environment, and that unkind behaviors caused anger and sadness. It was concluded that the participants used communication techniques to cope with this situation. It is seen that incivility also negatively affects school management processes and classroom management. In addition, the participants stated that it is necessary to provide trainings to prevent the unkind behaviors they encounter.

Keywords: Courtesy, Incivil Behaviour, School Management, Metaphor.

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince birçok saygıdeğer kişinin desteği olmuştur. Araştırmam süresince tecrübe ve bilgi birikimi ile desteğini esirgemeyen, alan yazın taramasında ve araştırmamın olgunlaşmasında beni yönlendiren değerli danışman hocam Prof. Dr. Ertuğ CAN' a, jüri başkanı olarak tez savunmamda bulunan ve tecrübeleriyle destek olan hocam Prof. Dr. Şenol SEZER' e, tez savunma jürisine katılarak bilgi birikimi ile desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Remzi YILDIRIM' a ve tüm hocalarıma çok teşekkür ederim.

Her zaman desteklerini hissettiğim canım aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Sevgisi ile her zaman yanımda olup destek olan, her anımızı daha değerli hale getiren biricik eşim Çağrı YALÇIN ÇINAR' a ve hayatımıza anlam katan en değerlilerimiz iki kızıma tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Ceyhan ÇINAR

05.09.2024

İÇİNDEKİLER

BEYAN	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	vix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİLLER	xiii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

1.1. Nezaket	3
1.1.1. Nezaket Kavramının Tarihsel Süreci	4
1.1.2. Örgütlerde Nezaket	5
1.1.3. Eğitimde Nezaket	6
1.1.4. Yasal Düzenlemelerde Eğitimde Nezaket Kavramı	7
1.1.5. Eğitim Örgütlerinde Nezaket	7
1.2. Nezaketsiz Davranışlar	10
1.2.1. Örgütlerde Nezaketsiz Davranışlar	10
1.2.2. Eğitim Örgütlerinde Nezaketsiz Davranışlar	15
1.3. Yönetim Süreçleri ve Nezaketsiz Davranışlar	16
1.3.1. Karar Verme	17
1.3.2. Planlama	19
1.3.3. İletişim	20

1.3.4. Örgütlenme.....	22
1.3.5. Koordinasyon.....	23
1.3.6. Denetim.....	24
1.3.7. Değerlendirme.....	24
1.4. Yöneticilerden Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar	25
1.5. Sınıf Ortamında Nezaketsiz Davranışlar.....	28
1.5.1. Sınıf Ortamında Öğretmen Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar	29
1.5.2. Sınıf Ortamında Öğrenci Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar.....	32
1.6. Velilerden Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar	36
1.7. Nezaketsiz Davranışların Etkileri, Sonuçları ve Baş Etme Yöntemleri.....	39
1.7.1. Nezaketsiz Davranışların Etkileri	39
1.7.2. Nezaketsiz Davranışların Sonuçları	41
1.7.3. Nezaketsiz Davranışlar ile Baş Etme Yöntemleri.....	42

2. BÖLÜM

2.1. Araştırmanın Amacı.....	45
2.2. Araştırmanın Varsayımları.....	45
2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	46
2.4. İlgili Araştırmalar.....	456
2.4.1. Nezaket ve Nezaketsiz Davranışlar İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	46
2.4.2. Nezaket ve Nezaketsiz Davranışlar İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	51

3. BÖLÜM

YÖNTEM	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	59
3.3. Veri Toplama Aracı	64
3.4. Verilerin Toplanması	68
3.5. Verilerin Analizi	68
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	71

4. BÖLÜM

BULGULAR.....	75
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	75
4.1.1. Katılımcıların Nezakete İlişkin Ürettikleri Metaforlara Göre Bulgular.....	75
4.1.2. Katılımcıların Nezaketsiz Davranışlara İlişkin Ürettikleri Metaforlara Göre Bulgular.....	85
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	95
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	111
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	125
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	139
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	147
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	157

5. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA	169
-------------------------	-----

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	169
5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	181
5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	189
5.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	193
5.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	198
5.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	201
5.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	206
KAYNAKÇA.....	213
EKLER.....	233
EK 1: Okul Yöneticileri Görüşme Formu	233
EK 2: Öğretmenler Görüşme Formu	235
EK 3: Veliler Görüşme Formu	237
EK 4: Etik Kurul İzni	239
EK 5: MEB Araştırma İzni.....	240

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
DYK	: Destekleme ve Yetiştirme Kursu
Ed.	: Editör
KGET	: Kamu Görevlileri Etik Kurulu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NEA	: National Education Association
ONÖ	: Okul Nezaket Ölçeği
OPYÖ	: Okul Pozitif Yaşantıları Ölçeği
TDK	: Türk Dil Kurumu
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

TABLÖLER

Tablo 1	: Yönetici Kaynaklı Nezaketsiz Davranışların Sebepleri....	26
Tablo 2	: Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler.....	30
Tablo 3	: Okul Yöneticilerinin Demografik Özellikleri.....	61
Tablo 4	: Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	62
Tablo 5	: Velilerin Demografik Özellikleri.....	63
Tablo 6	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezakete İlişkin Metaforik Algılar.....	76
Tablo 7	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlara İlişkin Metaforik Algılar.....	85
Tablo 8	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlar...	96
Tablo 9	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Kaynakları.....	111
Tablo 10	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Etkileri.....	126
Tablo 11	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Okul Ortamındaki Nezaketsiz Davranışların Yönetim Süreçlerine Yansımaları.....	140
Tablo 12	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri.....	147
Tablo 13	: Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Önlenmesi.....	158

ŞEKİLLER

Şekil 1: Örgütlerde nezaketsiz davranış düzeyleri	12
---	----

GİRİŞ

İnsan, sosyal bir varlık olmanın gereği olarak diğer kişilerle birlikte yaşamaktadır. Birlikte ve bir arada yaşama durumu birçok yönden bir gereklilik olsa da insanlara avantajlar ve dezavantajlar oluşturmıştır. Aydemir'in (2014) belirttiği gibi yıllar içerisinde toplumsal yaşamın bir sonucu olarak insanlar birtakım kurallar, olgular ortaya koymak zorunda kalmışlardır.

Toplumsal yaşamın olmazsa olmaz koşullarından birisi de kişilerarası ilişkilerdir (Kaya-Memiş ve Oğuz-Duran, 2019). Bireylerin sosyal ortama uyum sağlamaları için nazik davranışlar sergilemesi oldukça önemlidir. Toplum içerisinde kişiler arası sağlıklı ilişkiler ve iletişim kurabilme konusunda nezaketin yeri ve önemi oldukça fazladır. Kişiler arasındaki iletişim ve etkileşim yıllar içerisinde karmaşık bir hal almaya başladıkça nezaketin gerekliliği tarihsel süreçte daha fazla ön plana çıkmıştır. Anlamalı ilişkiler kurabilmek için dikkatsizce ve bencilce davranışlardan kaçınmak gereklidir (Di Fabio ve Gori, 2016).

İnsan, yeni bilgileri öğrenebilen ve bu öğrendiklerini kendisinden sonraki nesillere aktararak topluma katı sağlayabilen bir varlıktır. Bu nedenle öğrenmenin aktarılabildiği mekânlar yine insanlar tarafından tasarlanmıştır. Bilgilerin düzenli ve sistematik bir şekilde sonraki kuşaklara aktarılabildiği eğitim ortamlarına okul denilmektedir (Özdemir, 2021). Binfet, Gadermann ve Schonert-Reichl'e (2016) göre, okul gibi kurumlar bireylerin bir arada bir uyum içerisinde yaşadıkları ve zaman geçirdikleri mekânlardır. Okul, farklı kesimlerden bir araya gelen yetişkinlerin ve öğrencilerin bulunduğu bir ortam olması sebebiyle kişilerarası iletişimin yoğun yaşandığı alanların başında gelmektedir. Nezakete dayalı olarak kurulan ilişkiler okuldaki sistemin daha sağlıklı işlemesine hizmet etmektedir.

Nezaketin, okul ve örgütlerin iklimine ve kültürüne olumlu anlamda katkıda bulunduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmaktadır (Kaplan, deBlois, Dominguez, Walsh, 2016). Okul iklimi tüm personelin katkısı ile

oluşturulan bir olgu olmasından dolayı, nezaket sadece okuldaki öğrencilerin uyması gereken bir kavram olarak düşünölmemelidir. Okul örgütündeki tüm personelin profesyonelce hareket etmeleri nezaketsiz davranışları azaltmaya yardımcı olmaktadır (Pearson, Andersson ve Wegner, 2001).

Bu araştırma kapsamında da, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul yönetimine etkileri araştırılmış olup birinci bölümde kavramsal çerçeveye yer verilmiştir.

1. BÖLÜM

1.1. Nezaket

Nezaket, Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre; “Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.” anlamına gelmektedir (TDK, 2021). Nezaket, toplum içerisinde kişilerin birbirlerine karşı davranışlarında ölçülü ve özenli olmaları şeklinde de ifade edilebilmektedir (Alan, 2021).

İngilizce dilinde etimolojik açıdan (kin) “tür”, (kind) “soy”, (kindred) “aile-akraba” kavramlarından köken alan (kindness) “nezaket” in insanlar ve bireyler arası iletişimden kaynaklanan bir kavram olduğu düşünülmektedir (Kaya-Memiş, 2018). Andersson ve Pearson’a (1999) göre ise nezaket, bireylerin sosyal iletişimde anlayışlı ve ölçülü olmaları, karşıdaki insanların hissettiklerine göre bireylerin davranışlarını şekillendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Alanyazında nezaket, ahlâki bir olgu olarak ifade edilse de, etik temeline dayanan ahlâki bir görev olarak varsayılmaktadır (Caldwell, 2017). Oxford Learner’s Dictionaries sözlüğünde; nezaketin karşılığı olarak “politeness” kelimesi “başkalarının hissettiklerine karşı saygı ve görgü kuralları” şeklinde ifade edilirken, “courtesy” kelimesi “nazik olma şekli” ve “civility/civilities” kelimesi ise kelime anlamı olarak “kibar davranış” olarak belirtilmekte, kavramsal açıdan iyi vatandaş olma ve kurallara uyma şeklinde belirtilmektedir (Eriş ve Kocabıyık, 2022; Di Fabio ve Gori, 2016). Baldwin ve Baldwin (1970), çocukların iyilik hakkındaki kararlarına ilişkin yapmış oldukları çalışmada ortaya koydukları “Sokaktaki Adamın Sezgisel Modeli” ne göre; nezaket koşulların uygun olması şartıyla bir kişinin diğerine özel fayda sağlaması sonucu ortaya çıkan motivasyondur. İnsanlar ile ölçülü ve iyi ilişkiler kurabilmenin yolu nezaketten geçmektedir. Çoğu araştırmacı, insanlar arasındaki etkileşimin karmaşıklığı ve sıklığı arttıkça nezaket ihtiyacının da arttığı konusunda hemfikirdir (Di Fabio ve Gori, 2016). Özensizce yapılan davranışlar sonucu iyi ilişkiler kurabilmek pek mümkün değildir.

Brown ve Levinson’ın (1987) ortaya koymuş oldukları nezaket teorisi, talepler de dâhil olmak üzere bazı konuşmaların, iletişimde bulunanların

ihtiyaçları ile yüzleşmeleri sonucu olduğunu savunmaktadır. Burada yüzleşme, saygın bir öz imajı (olumlu yüz) ve özerklik arzusunu (negatif yüz) sürdürmek olarak ikiye ayrılmaktadır (Johnson, Roloff ve Riffie, 2014). Alan'a (2021) göre toplumlarda, bireyler arası ve bireylerin toplumla ilişkisi sosyokültürel bağlamda dildeki nezaket ifadelerinin oluşumunda da önemli rol oynamaktadır. Eski tarihlerden beri her toplumda insanlar, günlük konuşma dilinde ve günlük hayattaki iletişimlerinde nazik davranışa önem vermişlerdir.

1.1.1. Nezaket Kavramının Tarihsel Süreci

Her toplumun kullandığı dile göre kendisine özgü nezaket ifadeleri bulunmaktadır. Türk toplumlarında da eski tarihlerden beri dile yerleşmiş halde bulunan nezaket ifadelerinin olduğu Divan-i Lgat' it Türk'te görülmektedir (Aydemir, 2014). Buna göre, Türkçe' de nezaket genel olarak insanların birbirine seslenmesi, iki kişinin birbirine hatırlarını sorması, insanların birbirlerini çağırması gibi konularda kullanım alanlarına sahiptir (Aydemir, 2014). Divan-i Lgat' it Türk'e bakıldığında 11.yy Türk toplum ilişkilerinin nezaket söylemleri yönünden zengin olduğu görülmektedir (zdemir, 2017). Yaylagül'e (2005) göre eski Türk toplulukları, toplumun her kesimiyle iletişimlerinde toplumdaki konumlarına yakışacak şekilde nezaket söylemleri kullanmışlardır. Eski Türk topluluklarının eserlerinde bu gibi nezaket söylem örneklerine dini konular ile devlet ve toplum ilişkilerinde rastlanmaktadır. Bunun gibi nezaket söylemlerinin toplumdaki iletişimi seviyeli hale getirdiği ve iletişimi saygı çerçevesinde güçlendirdiği değerlendirilmektedir.

Eski Türk topluluklarında olduğu gibi aslında tarihten günümüze kadar yaşamış ve halen yaşamakta olan çok farklı medeniyetlerde ve topluluklarda da nezaket söylemlerine rastlanmaktadır. Dereli' ye (2008) göre, nazik iletişim davranışları her dilde sosyokültürel çerçevede kendini farklı şekillerde göstermekte ve dildeki kullanımlara da farklı şekillerde yansımaktadır. Buna göre nezaketin dildeki tezahürü; hitaplarda, deyimlerde ve dikkatli kelime seçimlerinde kendini göstermektedir. Topluluklardaki

nezaket söylemleri konuşulan dili de şekillendirmektedir. Keskin (2016), Türkçe’ nin ortaya çıkışından beri saygı ve nezaket bildiren ifadelerin çeşitli şekillerde dilin içerisinde yer aldığını ve kullanıldığını belirtmektedir. Türk aile yapısında da eski yıllardan beri eşlerin birbirleri ile nezaket çerçevesinde iletişim kurması, Türk aile yapısının sağlamlığını sağlayan nedenlerden biridir. Özdemir (2017) ise Dede Korkut hikâyelerinde karşılaşılan nezaket ve saygı ifadelerinin günümüzde halen devam etmesinin kültürel süreklilik açısından önemli olduğunu belirtmektedir.

Nezaket eski tarihlerden beri dilimizdeki kullanımı sonucu atasözleri ve deyimlerimize de yansımış bir sözcüktür. Günlük kullanımda Türkçede, “Nezaket göstermek” (kişilere nazik davranmak), “Kenarın dilberi nazik de olsa nazenin olmaz” (nazik davranışların sergilenmediği çevrede büyümüş olan kişiler ne kadar nazik olmaya çalışsalar da nezaketin tüm güzelliklerini sergileyemezler) şeklinde atasözleri ve deyimlerde de nezaket kullanımına rastlanılmaktadır (Kaya-Memiş, 2018).

1.1.2. Örgütlerde Nezaket

Bireysel ölçekte olmaktan çok örgüt geneline yayılmış bir anlayış şeklinde örgüt kültürünün bir parçası olarak örgüt içinde nezaketin yapılanması önemlidir. Bu düşüncenin nedeni, örgüt içinde nezaketi sadece bireylerin iletişiminde değil tüm örgütte bir etkileşim süreci olarak ele almanın daha anlamlı olmasından kaynaklanmaktadır (Anderson ve Pearson, 1999). Nezaket, örgütlerde örgütsel vatandaşlık davranışının alt boyutlarından biridir (Organ, 1997).

Örgütlerde tüm paydaşların çalışmalarını etkileyecek olumsuz davranışlardan sakınılmasına yardımcı olmakta kullanılan kavram nezaket olarak adlandırılır. Okul gibi örgütlerde derslere geç kalma durumunda ya da mazeretli olunan durumlarda öğretmenlere bilgi vermek nezaket sınırları içerisinde yer almaktadır. Aynı zamanda bir projede değişiklik yapılması gereken durumlarda ekip arkadaşlarına bilgi vermek de okul örgütlerindeki nezaket örnekleri içerisinde yer almaktadır (Podsakof ve MacKenzie, 1997).

Nezaket, örgüt geneline dolayısıyla da eğitim ortamına yayılım göstermelidir.

1.1.3. Eğitimde Nezaket

Nezaket, çocukların ilk olarak ailede ve birincil çevrelerinde deneyimledikleri ve sonrasında okul ve okul çevresinde edindikleri kavramlardan birisidir. Nezaket, küçük çocukların bakış açısına göre, başkalarıyla ilişki kurmaya, sürdürmeye yardımcı olan duygusal veya fiziksel destek içeren bir iyilik eylemidir (Binfet ve Gaertner, 2015). Geleneksel toplum düzeninde çocuklara yönelik nezaket gibi sosyal öğretiler ailede öğretilirken modernleşmeyle birlikte okullara bırakılmaya başlanmıştır. Okullar, aileden sonra nezaketin öğretilmesi gereken kurumlardan biridir. Okul, yetişkinlerin ve çocukların bir arada zaman geçirdikleri ve iletişimde oldukları toplumsal bir alan olması sebebiyle nezaket gibi kişilerarası ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı alanların başında gelmektedir (Binfet vd., 2016). Okullar, öğrencilerin akademik bilgi öğrendikleri bir yer olmasının dışında, sosyalleşebildikleri, bir araya gelebildikleri, toplumsal ve kişilerarası kuralların bir kısmını deneyimleyebilmelerine imkân sağlayan ortamlardandır. Aynı zamanda çocukların duygularını fark ederek ifade edebildikleri, birtakım sosyal problemler ile başa çıkabildikleri, yaşadıkları yoğun duygular ile başa çıkmayı öğrendikleri, sosyal becerilerini ve duygu yönetimi gibi becerilerini geliştirerek sosyalleşebildikleri en önemli sosyal ortamlardandır (Kaya-Memiş, 2018). Bu denli önemli bir sosyal ortam olan okulun diğer bir görevi de öğrenciyi hayatın her türlü getirisine karşı hazırlamaktır. Okullar bir nevi öğrencileri hayatın her türlü olasılığına karşı aşılamaaktadırlar. Temel ortamlardan bir tanesi olması dolayısıyla da okullar okuma-yazma, fen ve matematik gibi akademik alanların yanında başkalarına karşı nazik olmak gibi sosyal ve duygusal becerileri de kazandırmalıdır (Binfet vd., 2016). Okullar, eğitim için özel ve yasal olarak örgütlenmiş ortamlardandır.

1.1.4. Yasal Düzenlemelerde Eğitimde Nezaket Kavramı

Okullardaki nezaket yasal düzenlemeler içerisinde de kendisine yer bulmaktadır. İlköğretim kurumları yönetmeliği ve ortaöğretim kurumları disiplin yönetmelikleri incelendiğinde, “güzel ve nazik tavır sergilemek, kaba söz ve davranışlarda bulunmamak, ahlâk kurallarını benimsemek ve ahlâk dışı faaliyetlerde bulunmamak” şeklinde yer verildiği görülmektedir (MEB, 2015). Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği madde 55’te “yöneticilere, öğretmenlere, görevlilere ve arkadaşlarına kaba ve saygısız davranmak...” şeklinde yalnızca bir maddede nezaketten bahsedilmektedir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde ise madde 7, madde 157 ve madde 164’ te “kaba, ahlâk, nazik ve güzel tavır...” şeklinde nezaket ve ilişkili kavramlara yer verilmektedir (MEB, 2015). Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik incelendiğinde ise “Nezaket” in yalnızca iki maddede yer aldığı görülmektedir. Madde 11’ de “Kamu görevlileri, üstleri, meslektaşları, astları, diğer personel ile hizmetten yararlananlara karşı nazik ve saygılı davranırlar ve gerekli ilgiyi gösterirler, konu yetkilerinin dışındaysa ilgili birime veya yetkiliye yönlendirirler.” şeklinde nezaket ve saygı kavramlarına yer verilmektedir. Madde 15’ te ise uluslararası ilişkilerde “nezaket” ve protokol kurallarına göre kamu personelinin hediye alma şartları belirtilmektedir (Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2005).

1.1.5. Eğitim Örgütlerinde Nezaket

Okulda nezaketi artırma, zorbalığı azaltma ve pozitif okul iklimi yaratma çalışmaları “okul nezaketi (school kindness)” kavramını ortaya çıkarmıştır (Binfet, 2015; Binfet ve Gaertner, 2015; Binfet vd., 2016). Okul nezaketi, okulda bulunan öğrenciler ve çalışanlar yani tüm bireyler tarafından paylaşılan okul ikliminin nezakete dayalı olması, kurumdaki olumlu gelişmeleri, davranışları ve öğrenmeleri desteklemesine dayalı okul iklimi anlamına gelmektedir (Binfet, 2015; Binfet vd., 2016). Okulundaki nezaket hakkında olumlu bir algıya sahip olan bir öğrencinin okul iklimi ile öğrenme ve öğretmeye karşı da olumlu düşünceleri olacaktır. Nezakete

sahip okullar, öğrencilerin kişisel gelişimlerini destekleyecek, onları olumsuz durumlardan koruyacak ve karakter gelişimlerinde olumlu etkiye sahip olacaktır (Binfet vd., 2016). Yapılan araştırmalarda okullarda nezaket ortamının okul zorbalığını azalttığı (Layous, Nelson, Oberle, Schonert-Reichl ve Lyubomirsky, 2012), nezaketin okul iklimine olumlu katkıda bulunduğu (Kaplan vd., 2016) şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Okul nezaket algısını cinsiyet faktörüne göre inceleyen alan yazındaki çalışmalarda (Binfet ve Gaertner, 2015; Binfet vd., 2016) kız öğrencilerin okula yönelik nezaket algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’de okul nezaket algısına ilişkin yapılan çalışmada ise (Oğuz-Duran ve Kaya-Memiş, 2017) kız öğrencilerle erkek öğrencilerin okula yönelik nezaket algılarının eşit olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında yapılmış başka bir çalışma (Layous vd., 2012) ile Türkiye’de yapılmış olan çalışmanın sonucu da benzerlik taşımaktadır. Tüm bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde nezaketin küçük yaşlardan itibaren geliştirilmesinin önemi oldukça açıktır.

Okulda nezaket, okuldaki tüm çalışanlar ve tüm kesimler tarafından farklı şekillerde algılanabilir. Okulda nezaket kavramı sadece öğrenciye yönelik düşünülmemelidir. Okul yönetiminden başlayarak öğrenciler ve eğitim dışı okul çalışanları dâhil herkes, bu kavramın içerisinde yer almaktadır. Okul iklimine öğrencilerin olumlu ya da olumsuz etkileri olduğu kadar okuldaki tüm çalışanların da etkisi bulunmaktadır. Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin okuldaki nezaket algılarından, okul yöneticilerinin tavır ve davranışlarının okul iklimine etkisine kadar farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Kocabaş ve Karaköse’ye (2005) göre, eğitim yöneticilerinin, öğretmenlerin motivasyonlarının artmasına ve bu motivasyonun onları olumlu etkilemesine yardımcı olmaları gerekir. Çünkü okullar belirledikleri hedeflerine motivasyonu yüksek öğretmenler ile daha etkili bir şekilde ulaşabilirler. Motivasyonu yüksek olan öğretmenlerle birlikte örgütler hedeflerine ulaşmada maksimum katkıya sahip olacaklardır.

İyi ve etkili motivasyon beraberinde iyi iletişimi de getirir. Yönetici ve öğretmen arasında olumlu ve nezakete dayalı bir iletişim var ise örgütler yapı olarak daha sağlıklı bir hale bürünürler ve bu durum da örgütlerin

veriminin artmasını sağlar. Sağlıklı örgütlerde eğitim yöneticisi yöneticilik görevini daha kolay yerine getirebildiği gibi öğretmen de öğretmenlik görevini daha kolay gerçekleştirebilmektedir. Eğitim örgütlerinde nezaket çerçevesinde açık bir iletişim bulunmalıdır. Açık iletişim, okul ortamında bulunan herkesin birbirine karşı ilgili, nazik ve saygılı olması anlamına gelmektedir. Açık iletişimin bulunduğu eğitim örgütlerindeki nezaket ve saygı sınıf ortamına ve sınıf yönetimine de yansımaktadır. Okul ortamındaki nezaket ve saygı sınıf yönetimini olumlu etkileyebilir. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki başarıları içsel ve dışsal olmak üzere çok sayıda faktörden etkilenmektedir. Sınıf yönetimini etkileyen faktörlerden birisi de okul yöneticilerinin tutumudur (Can ve Çınar, 2023). Okul yöneticilerinin tutum ve davranışları, sınıf yönetimi, okul yönetimi, okul iklimi, okulda çalışanların ve öğrencilerin performansları gibi çok sayıda faktör üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkili olmaktadır. Yöneticilerin nezakete dayalı tutum ve davranışları; çalışanları, öğrencileri ve velileri olumlu yönde etkileyebileceği gibi tam tersi de olabilir.

Okul yöneticilerinin tutum ve davranışları içerisinde nezaket kavramı da oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Özcan, Türkoğlu ve Şener'e (2010) göre; öğretmenler, saygılı ve kibar davranışlar sergileyen okul yöneticilerinin motivasyon artırmada daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Özdemir (2019), eğitim örgütünde olumlu tutum ve davranışların sergilenmesinin örgütteki sınıf yönetimini dahi olumlu etkilediğini belirtmektedir. Celik'e (2020) göre ise eğitim ve okul kolektif bir süreci kapsamaktadır. Okulda bir çocuğun eğitiminde arkadaşları ve öğretmenlerinin yanında okuldaki tüm paydaşların da katkısı bulunmaktadır. Okul yöneticileri de bu sürece yönetim bazında katkı sunmaktadırlar. Nezakete ve iyi iletişime dayalı şekilde yönetilen bir okulun, öğrencilerin psikolojik olarak iyi oluşlarına (Kaya-Memiş ve Oğuz-Duran, 2019), öğrencilerin akademik başarılarına ve öğretmenlerin performanslarına olumlu yansımalarının olduğu alan yazında görülmektedir.

Nezaketin tersi olarak bir örgütün yöneticisi nezaketsiz davranışlar içerisinde ise o örgüt bu durumdan oldukça olumsuz etkilenmektedir. Aydın

(2019) ve Turan (2020) çalışmalarında, olumsuz tutum ve davranışlar sergileyen okul yöneticilerinin bu tutum ve davranışlarının sınıf yönetimini hatta öğretmenlerin sınıf yönetimi performanslarını dahi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Konak ve Erdem (2015), yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin görüşlerine göre ilkokul yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile çatışma yönetme stratejileri arasında bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Bu da etik dışı ve nezaketsiz davranışların yöneticilerin liderlik tarzı ve çatışma yönetimi becerileriyle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, Ayal ve Kahveci'ye (2023) göre, yöneticilerin etik dışı ve nezaketsiz davranışları öğretmenlerin örgütsel dalkavukluk ve kayırmacılık algılarıyla da ilişkilendirilmektedir. Öğretmenlerin örgütsel dalkavukluk ve kayırmacılık algılarının incelenmesi, etik dışı davranışların örgütsel adaletsizlik ve çalışma kurallarının yetersiz düzenlenmesi gibi faktörlerden kaynaklanabileceğini göstermektedir.

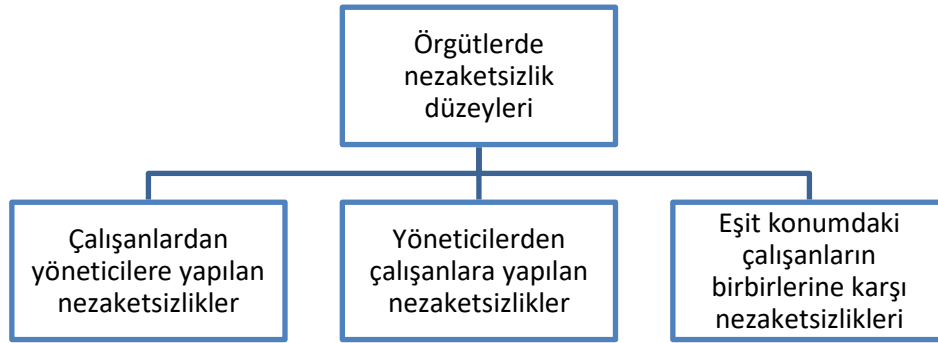
1.2. Nezaketsiz Davranışlar

Nezaketsiz davranışlar ise sözlük anlamı olarak, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “İnce ve nazik olmama durumu, kabalık.” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2021). Nezaketsiz davranışlar, nezaket sahibi olmanın tersi olarak da düşünülebilir. Nezaketsiz davranışlar, bireylerde saygısızlık, kabalık, düşüncesizlik gibi farklı şekillerde görülebilir. Rousseau'ya (1989) göre nezaketsiz davranışlar, bireyler arası psikolojik bir sözleşme bozulması olarak da ifade edilmektedir. Nezaketsiz davranışlar, bireylerin kaba ve kötü davranması halidir (Zauderer, 2002). Eriş ve Kocabıyık'a (2022) göre, nefret, öfke gibi negatif duygular sonucu oluşan davranışlar da nezaketsiz davranış olarak adlandırılmaktadır. Nezaketsiz davranışlar çalışma ve örgüt ortamına da yayılım göstererek çalışanları etkileyebilir.

1.2.1. Örgütlerde Nezaketsiz Davranışlar

Andersson ve Pearson'a (1999) göre, bir örgütte veya işyerinde nezaketsiz davranışlar, zarar verdiğinin farkında olmadan yapılan sapkın bir davranış olarak tanımlanmaktadır. Pearson, Andersson ve Porath'e (2000)

göre ise nezaketsiz davranışlar sadece kişisel bir mesele değildir. Nezaketsiz davranışlar, çalışma kalıplarını bozmakta ve örgütlerin hedeflerinin etkinliğini azaltmaktadır. Çalışma ortamında nezaketsiz davranışlar sonucunda çalışanlar arası ilişkiler bozulur, iletişimde kopukluğa ve kötü muamelelere yol açabilir, çalışanların motivasyonları geniş ölçüde engellenebilir (Pearson vd. 2000). Örgütlerin normları toplumun normlarına göre şekillenmekte ve herhangi bir nezaketsiz davranış durumunda bu normlar ihlal edilebilir. Normların ihlal edildiği bu nezaketsiz davranışlar; yöneticinin astına bağırması, aşağılayıcı isimler takması, konuşmasının kesilmesi, konuşmasına ve düşüncelerine saygı göstermemesi, yok sayılması vb. şeklinde sıralanabilir (Pearson vd. 2000). Bir örgütte profesyonel olmayan davranışların büyük çoğunluğu nezaketsiz davranış olarak karşımıza çıkmaktadır (Pearson, Andersson ve Wegner, 2001). Yöneticilerin ve çalışanların örgütte daha profesyonelce hareket ederek birbirlerine karşı kurumsal iletişim yolunu benimsemeleri nezaketsiz davranışların de önüne geçebilir. Örgütün iş ve işleyişi sırasında duygusal davranmak yerine rasyonel hareket etmek, profesyonel yaklaşıma yardımcı olabilir. Bu şekilde rasyonel hareket sonucu oluşan profesyonel ve kurumsal iletişim; örgütteki kabalığı, saygısız ve duyarsız davranışların yoğunluğunu nispeten azaltarak işleyişin daha sağlıklı gerçekleşmesine de katkıda bulunabilir. Pearson vd.'e (2001) göre, işyerinde nezaketsiz davranışlar saldırganca ve şiddet içeren davranışlara göre daha düşük yoğunlukta olmasından dolayı çoğu zaman fark edilmeyebilir ya da göz ardı edilebilir. Ancak bu durum nezaketsiz davranışların zararsız ve etkisiz olduğunu göstermez. İşyeri nezaketsiz davranışlarının ihmal edilmesi ve göz ardı edilmesi, nezaketsiz eylemlerin daha ciddi davranışlara dönüşmesine neden olabilir (Shim, 2010). Örgütlerdeki nezaketsiz davranış düzeyleri Şekil 1'de belirtilmiştir (Erdem, 2021).

Şekil 1. Örgütlerde nezaketsiz davranış düzeyleri

Kaynak: Erdem (2021)

Şekil 1’de görüldüğü gibi örgütlerdeki nezaketsiz davranışlar üç başlıkta verilmektedir. Örgütlerdeki nezaketsiz davranışların ilki, astlardan yöneticilere karşı yapılan nezaketsiz davranışlardır. Örgüt çalışanları genellikle haklarını arama, özlük haklarının iyileştirilmemesi ve örgüt içerisinde ötekileştirilmek gibi nedenlerle yöneticilerine karşı nezaketsiz davranışlar sergilemektedirler. Bu gerekçelerin haricinde nezaketsiz davranışlar psikolojik bir takım sebeplerden ötürü gerekçesiz bir şekilde de gerçekleşebilir. Çalışanların nezaketsiz davranışlarının yöneticiler tarafından anlaşılması sonucunda çalışanlar işten çıkarılma, birim değişikliği gibi olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Örgütlerdeki diğer nezaketsiz davranış türü ise yöneticilerden çalışanlara yönelik yapılan nezaketsiz davranışlardır. Bu nezaketsiz davranışlar ise şu şekillerde örneklendirilebilir (Erdem, 2021):

- a) Yöneticinin astına bağırması,
- b) Yöneticinin astları ile aşağılayıcı şekilde konuşması,
- c) Yöneticinin astlarına aşağılayıcı lakaplar takması,
- d) Çalışanların konuşmalarına değer vermeyerek konuşurken sözünü kesmesi,
- e) Çalışanlara saygı göstermemesi,

f) İşyerinde terfi sırası gelmiş ve hak etmiş çalışanların terfilerini gerçekleştirmemesi ve geciktirmesi,

g) Örgüt ve çalışanlar ile ilgili herhangi bir konuda kendi kararını zaten vermiş olmasına rağmen göstermelik olarak çalışanlarının görüşlerini alması ama yine de kendi kararını uygulaması,

h) Yöneticinin çalışanlara karşı en ufak bir teşekkürü çok görmesi,

ı) İsteklerinde ve emirlerinde sert yapıda didaktik sözler kullanması,

i) Çalışanlarının davet ettiği davetlere katılmaması,

j) İzinlerinde ve tatil günlerinde çalışanları acil olmayan işler için arayarak ya da mesaj atarak rahatsız etmesi,

k) Karşısında bir konuşan varken yöneticinin telefon, tablet ya da bilgisayar ile ilgilenmesi,

l) Kendi varlığını vazgeçilemez biri olarak göstermek ve sürekli olarak çalışanlara bunu söylemek,

m) Yöneticinin odasında bulunan kişilere, ortam ve durum müsait ise şayet içecek ya da atıştırmalık ikramında bulunmaması,

n) Yöneticinin herhangi bir çalışanın açığını, kusurunu ya da hatasını sürekli gündemde tutması,

o) Üst düzey resmi makamda bulunan bir yöneticinin kendisine ziyarette bulunan bürokrata/yöneticiye iade-i ziyarette bulunmaması,

ö) Sosyal medya platformlarında çalışanlarına ya da başkalarına karşı imalı içerikler paylaşmak,

p) Çalışanların zam, iyileştirme vb. taleplerini görmezden gelmesi,

r) Kendisi ile görüşmek isteyen kişileri bilerek veya farkında olmadan bekletmesidir.

Üçüncü nezaketsiz davranış ise eşit konumdaki çalışanların birbirlerine karşı nezaketsiz davranışlarıdır. Çalışanların birbirlerine karşı örgütlerde; bağırma, küfür, hakaret, saldırganca davranışlar, iftira atma, yerme, küçümseyici davranma, itibarına karşı saygısızlık ve dedikodu gibi nezaketsiz davranışlar sergiledikleri görülmektedir.

İşyerinde nezaketsiz davranışlara, çalışanların işyerlerinde karşılaştıkları mobbing (yıldıрма) da örnek olarak verilebilir. Bazı insanlar işyerinde

yaşanan ufak tefek anlaşmazlığın ve çatışmanın sağlıklı olduğunu ve bakış açısını geliştirebileceğini savunabilirler. Ancak çatışma, alışkanlık haline gelerek sürekli gerçekleşiyorsa örgüt amaçlarına zarar vermeye başlar ve çalışma ortamını zehirli (toksik) hale getirmeye başlarsa burada mobbing (yıldırma) davranışından söz edilebilir (Clifford, 2006). Birçok örgütte yıldırma davranışı uygulayan saldırgan kişi, üstlerine ve çalışma arkadaşlarına karşı oldukça kibar, güler yüzlü bir şekilde nazik davranışlar gösterebilir. Bu nazik davranışların altında gizli gizli düşmanlık besleyebilir. Hatta mağdur kişi, saldırgan tarafından yıldırma (mobbing) davranışına maruz kaldığı yönünde şikayetçi olduğunda inandırıcı olmayabilir (Cengiz, 2010). Şiddetten söz edildiğinde akla ilk olarak fiziksel şiddet (zorbalık) gelebilmektedir. Ancak yıldırma (mobbing) sadece fiziksel şiddeti kapsamayıp ekonomik, psikolojik ve siyasal şiddet türlerinde de olabilmektedir. Mobbing ifadesinin Türkçe karşılığı olarak tek bir terim yerine; duygusal taciz, psikolojik terör ve çalışanı yıldırma' ya yönelik psikolojik saldırı ifadeleri de kullanılmaktadır (Tutar, 2004). İşyerinde yıldırma (mobbing) türleri olarak; iletişime engel olma, sosyal ilişkilere, itibara, mesleğe ve sağlığa yönelik olarak gerçekleştirilen saldırılar ön plana çıkmaktadır. Yıldırma (mobbing) mağdurlarının bu durumla baş etmeye yönelik olarak, bireysel baş etme, hukuksal mücadele ve farkındalığa sahip olma gibi yöntemlere başvurdıkları görülmektedir (Altunay, Oral ve Yalçinkaya, 2014). Yıldırma (mobbing) ile ilgili yapılan tanımları derleyecek olursak yıldırma, işyerinde çalışanların, bilerek ve isteyerek diğer çalışanlara belli bir zaman dilimi boyunca, kendilerini kötü hissettirecek şekilde davranmasıdır (Akan, Yıldırım ve Yalçın, 2013).

Delen'e (2010) göre işyerinde etik dışı davranış ve yıldırma (mobbing) gibi nedenlerle ortaya konan nezaketsiz davranışların ortaya çıkışı 3 temel nedene dayanmaktadır. Bunlar çalışma yaşamında değişim, kurum politikaları ile yöneticilerin tutum ve davranışlarıdır. İşyerinde çalışma ortamından, kurum politikalarından ya da yöneticilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar, çalışanların iş verimini düşürdüğü gibi işyerine karşı aidiyetlerini de etkilemektedir. Çalışma ortamındaki nezaketsiz davranışlar

Çalışanların motivasyonları üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir. Nezaketsiz davranışların işe yansımalarının yanında kişilere de önemli etkileri bulunmaktadır. Erdem (2021), işyerindeki nezaketsiz davranışların öncelikle kişilerin psikolojik süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Psikolojileri olumsuz etkilenen bu kişiler, işe karşı soğuma ve bocalama davranışı göstererek birtakım aksamalara neden olabilmektedir. En nihayetinde de nezaketsiz davranışlar sonucunda kişiler arası iletişim ve ilişkiler zarar görmektedir.

Her örgütün, evrensel saygı normları çerçevesinde ortak bir ahlâki iletişimi ve bakış açısı bulunmaktadır. Bir örgütte ayıp kabul edilen bir davranış diğerk bir örgütte ayıp kabul edilmeyebilir ancak yine de her örgütün evrensel ahlâk normları çerçevesinde nezaket normları bulunmaktadır (Andersson ve Pearson, 1999). İşyerinde nezaketsiz davranışlar ile saldırganlık kavram olarak birbirine benzer gibi görünse de birbirlerinden farklılıklar içermektedir. Saldırganlık, fiziksel ve psikolojik şiddeti içerirken nezaketsiz davranışlar bu kadar belirgin davranışlar içermeyebilir. Saldırganlıkta yaralamaya yönelik açık bir niyet bulunurken, nezaketsiz davranışlarda niyet o kadar açık değildir. Nezaketsiz davranış, bireye zarar verme davranışına dönüştüğünde psikolojik saldırganlık ile aynı kabul edilmektedir (Björkqvist, sterman ve Lagerspetz, 1994). İşyerinde nezaketsiz davranışların görüldüğü örgütlere eğitim örgütlerini de dâhil edebiliriz.

1.2.2. Eğitim rgtlerinde Nezaketsiz Davranışlar

Örgütlerde etkili bir yönetim için etik kavramı ne çıkmaktadır. Örgütlerde karşılaşılan etik dışı uygulamalar ve davranışlar ise nezaketsiz davranışlara örnek olarak gösterilebilir. Örgütlerin genelinde karşılaşılan nezaketsiz ve etik dışı davranışlara eğitim örgütlerinde de rastlanmaktadır. Can ve Işık-Can'a (2019) göre, eğitim kurumlarında esas olanın insan yetiştirmek ve hizmet üretmek olmasından dolayı etik kavramı daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu zellikleri ile eğitim kurumlarının yönetimi diğerk kurumların yönetimlerinden ayrışmaktadır.

Eğitim kurumlarında farklı çeşitlerde etik dışı uygulama örneklerine rastlamak mümkündür. Günümüzde gerek toplumda gerekse de eğitim kurumlarında etik dışı davranışlar oldukça yaygın görülmektedir. Böylesi bir ortamda okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları sergilemeleri mesleki ve toplumsal bir sorumluluk halini almıştır (Turhan ve Çelik, 2011).

Eğitim örgütlerinde meydana gelen etik ve hukuk dışı davranışlar, toplum tarafından dikkat çekici hale gelebilmektedir. Eğitim örgütlerinde yolsuzluk, psikolojik yıldırma, cinsel taciz, zorbalık, çalma, sabotaj ve dedikodu gibi nezaketsiz ve etik dışı davranışların sergilendiği gözlemlenmektedir (Özdemir ve Demircioğlu, 2014). Bolat ve Ataşoğlu'na (2022) göre, eğitim kurumlarında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar, okul yöneticileri ve diğer çalışanlar arasında da nezaketsiz ve etik dışı davranışlara yol açabilmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin davranışları, öğrenciler, eğitim paydaşları, aileler ve toplum üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu gibi nedenlerle, eğitim örgütlerinde nezakete ve etik kavramına uygun davranışlar sergilenmesi beklenir. Örgütte karşılaşılan nezaketsiz davranışlar, örgütün her alanını etkileyebildiği gibi yönetim süreçleri üzerinde de olumsuz etkilere neden olabilir.

1.3. Yönetim Süreçleri ve Nezaketsiz Davranışlar

Bir örgütte veya bir okulda karşılaşılan nezaketsiz davranışlar, yönetim süreçlerini olumsuz etkileyerek sekteye uğratabilir. Yönetim sürecinde bir yöneticinin etkililik göstermesi, teknik ve teorik bilgisinin yanında beşeri becerilere de sahip olarak çalışanları örgütün amaçları doğrultusunda harekete geçirebilmesi ve örgüt içi sağlıklı iletişimin kurulmasını sağlaması oldukça önemlidir (Ada, 2011; Erdem, 2021). Nezakete ve saygıya dayalı bir yönetim sürecinin işleyişi daha sağlıklı olur. Yönetimde nezaket, süreç içerisinde yöneticiler ile tüm eğitim çalışanları arasında ortaya çıkabilecek sorunlar ile başa çıkabilmeyi kolaylaştırarak yönetim sürecini iyileştirir. Nezaket, yöneticinin psikolojik ve duygusal iyi oluşuna olumlu anlamda katkı sunmaktadır (Kaya-Memiş ve Oğuz-Duran, 2019). Yöneticilerin pozitif olma hali sonuç olarak yönetim sürecine de pozitif olarak

yansıyacaktır. Yönetimin bir süreçler bütünü (Yıldırım, 2011) olduğundan hareketle, yöneticilerin örgütlerde olumlu iklim yaratabilmesi için, yönetim süreci aşamaları olan karar verme, planlama, iletişim, örgütleme, koordinasyon ve değerlendirmede nezakete dayalı bir düzen kurmaları oldukça önemlidir. Yönetim süreci aşamalarında koordinasyon ve değerlendirme yerine eşgüdüm ve denetleme terimleri de kullanılmaktadır (Özdemir, 2021). Yönetim süreci aşamaları ayrıca yönetimin işlevleri olarak da kabul edilmektedir.

1.3.1. Karar Verme

Örgütlerin yönetim birimlerinin en temel ve en önemli işlevi karar verme aşamasında ortaya çıkar. Karar verme, bir yönetim sürecine ilişkin olabilecek yollardan en uygun olanının seçilmesi olarak tanımlanabilir (Aydın, 2022). Yönetim süreci aslında karar sürecidir. Karar verme yönetim sürecinin kalbi olarak düşünülebilir (Aydın, 2022; Bursalıoğlu, 1998). Yönetim sürecinde gerçekleşecek herhangi bir etkinliğin yapılışının nasıl olacağı ve ne kadarlık alanı kapsayacağı karar verme aşamasında gerçekleşir (Yıldırım, 2011). Karar verme bir süreci kapsamaktadır. Karar verme sistemin girdi, üretim ve çıktı olmak üzere bütün aşamalarını kapsamaktadır (Hoy ve Miskel, 2020). Karar örgütlerin etkililiğini ve verimlerini de etkileyen ilk basamaktır. Yöneticiler kararları örgütlerin çıkarlarına ve hedeflerine uygun olacak şekilde vermelidirler. Yöneticiler karar verirken mevcut seçenekler arasından en uygun olanını seçmelidirler. Karar vermede yetki yöneticilerde ya da kurullarda olabilir. Dolayısıyla karar verme yetkiyle iç içe geçmiş haldedir (Özdemir, 2021).

Karar verme süreci, problemin fark edilerek tanımlanması, zorlukların analizi, başarı kriterlerinin tespiti, hareket planının oluşturulması, planın uygulanması ve değerlendirilmesi şeklinde farklı aşamalardan oluşmaktadır. Etkili kararlar verebilmek için sağlam bir ön hazırlık yapılması gerekir. Sonrasında sürece astlar da katılabilir. Astların sürece katılması her zaman olumlu sonuç vermeyebilir ancak farklı görüş ve katılımcılık açısından önemli olabilmektedir (Hoy ve Miskel, 2020).

Bursalıoğlu'na (1998) göre, okul yöneticileri karar verme sürecine ilişkin olarak birtakım girişimlerde bulunabilirler. Bunlardan ilki, okul yönetiminde az ya da çok etkili olan her bir ögeyi birer karar mekanizması olarak görmek ve kabul edebilmektir. İkinci olarak, bir kararın etkileyeceği ögeler kararın alınması sürecine ne kadar fazla katılırlarsa kararın uygulanması sürecine de o kadar fazla katılım gösterirler. Aydın'a (2022) göre, karar vermeye katılım ne kadar fazla ise daha sağlıklı kararlar verilebilir. Olası seçeneklerin grup olarak tartışılması, alınan kararların daha geniş kitleler tarafından kabul görmesini sağlar. Karara katılma örgüt üyelerinin kurumsal amaçlarla kendini özdeşleştirmesine de katkı sağlar. Çoruk (2012), yöneticiler verdikleri karar sonucunda çalışanların olumlu duygulara sahip olmalarını sağlayabilirlerse örgüt içerisinde karşılaşılabilecek sorunların da önüne kolaylıkla geçilebileceğini belirtmektedir.

Bursalıoğlu'na (1998) göre, çalışanlarda olumlu duygular oluşturmak için nezakete dayalı bir örgüt ortamı sağlanmalıdır. Yöneticiler olumlu duygu oluşturmak için karar verici olmalıdırlar. Örgütteki çalışanların her birinin farklı psikolojilere sahip olan, farklı ortamlardan gelen kişiler oldukları gerçeğinden hareketle yöneticinin çalışanları nazik dil kullanarak ortak paydada olumlu duygularda buluşturması oldukça önemlidir. Eğitim yöneticisinin karar vermede izlemesi gereken birtakım ilkeler vardır. Buna göre eğitim yöneticileri; grup dinamiğini anlamalıdır, motive edici ve koordine edici bir eylem gerçekleştirmelidir, karar sürecine astlarını ve ilgili tüm kesimleri de katmalıdır, demokratik olmalıdır, amacın dışına çıkmamalıdır, grup kararlarında sınırları belirlemelidir, fikir birliğine önem vermelidir, grubun başarısı ve sürekliliği için çaba göstermelidir, örgüt yapısını sağlam temellere oturtmalıdır, grup değerlerine önem vermelidir ve kamu yararını gözetmelidir. Yönetim sürecinin diğer bir aşaması da planlamadır.

1.3.2. Planlama

Planlama, yönetim süreci içerisinde yapılacak eylemlerin 5N-1K kuralına göre belirlenmesidir. Örgütün ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik eylem planının çıkarılması planlama aşamasında gerçekleşir (Yıldırım, 2011). Örgüt içerisindeki uyumsuzluk ve sorunları çözmek için iyi bir plan geliştirilmesi gerekir (Hoy ve Miskel, 2020).

Planlama ile örgütün amaçları saptanır ve saptanmış olan amaçlara yönelik olarak eşgüdümlemiş araçlar geliştirilir. Planlama sürecinde, yanıtlanması gereken 2 temel soru bulunmaktadır. Bunlar: (1) “Gerçekleştirilmesi ya da başarılması gereken nedir?”, (2) “Nasıl gerçekleştirilecektir.” sorularıdır. Planlama bir nevi bu soruların yanıtlanması işlemidir (Aydın, 2022).

Plansız bir örgüt başıboş hareket eden bir araca benzetilebilir. Bu nedenle planlı ve düzenli bir şekilde hedeflerini gerçekleştirmeye çalışan örgütlerde verim daha yüksektir. Yöneticiler örgütün işleyişindeki verimi daha da arttırmak için yönetim sürecindeki kararları çalışanları da gözeterek planlamalıdır. Planlamalar bütünlük ilkesi çerçevesinde örgütün alt sistemleri ile uyumlu olacak şekilde yapılmalıdır (Özdemir, 2021).

Bursalıoğlu’na (1998) göre ise planlama, aslında bir seçme ve karar eylemi olarak uygulamadan önce düşünmeye dayalı zihinsel bir süreç şeklinde kabul edilebilir. Planlama her türlü planlama uygulamasından önce yapılması gerekli bir ön hazırlık gibi düşünülmelidir. Okul yöneticilerinin alacakları her kararı bir planlama sürecinin izlemesi gerekir. Planlama aynı zamanda okuldaki her türlü programlama çalışmalarının temelini oluşturur. Bir okul yöneticisi okulundaki her türlü eğitim öğretim programlarının uygulanmasından önce plana bağlaması gereklidir.

Yöneticiler, yönetim sürecinde alınacak kararların çalışanları nasıl etkileyeceği ile ilgili planlama yapmalıdırlar. Bu planlama ile çalışanlarda örgüte karşı, işe karşı ve birbirlerine karşı olumlu duygular oluşturmaya çalışmalıdırlar. Yöneticilerin, örgüt içerisindeki nezaketsiz davranışları

önlemeye yönelik etkinlikler planlamaları ve çabaları sonucu örgütte olumlu iklim daha da güçlenir (Barut, 2007; Çoruk, 2012).

Daha büyük ölçekte Türkiye’de genellikle eğitim planlaması yapılırken ekonomik faktörlere önem vermenin yanında, sosyal faktörler ve diğer ülkeler ile olan karşılaştırmalar da dikkate alınmaktadır. Bu nedenle eğitim fakültelerindeki eğitim programlarına istihdama hizmet etmesine yönelik bakmamak gereklidir (Bursalıoğlu, 1998). Balyer’e (2019) göre, eğitimin en önemli girdilerinden birisi eğitim işgörenleridir. Bu nedenle eğitimde maliyetin azaltılması için bu alandaki kaynakların iyi planlanması gerekmektedir. Eğitime en yüksek düzeyde katkı sunabilecek eğitim çalışanlarının yetiştirilmesi yönünde planlama yapılmalıdır. Nezakete dayalı olumlu duygu oluşturacak etkinliklerin örgütte sürekli hale gelmesi ile birlikte örgütsel amaçların gerçekleştirilmesine yönelik örgüt yapısı oluşturulabilir. Örgüt yapısı içerisinde iletişim de önemli bir yer tutmaktadır.

1.3.3. İletişim

İletişim, emirler, haberleşme, düşünceler, sorular ve açıklamaların kişiden kişiye aktarılması sürecidir. Burada örgüt üyeleri arasında bir etkileşim sürecinden bahsedilmektedir. (Aydın, 2022). Yıldırım’a (2011) göre ise iletişim, bireyler arası düşünce, duygu ve bilgi transferi olarak tanımlanabilir. Aydın’a (2022) göre, eğitim bireyler arası aktarım olarak düşünüldüğünde bir etkileşim sürecidir. Bu etkileşimin etkili olabilmesi, sağlıklı iletişimin kurulabilmesine bağlıdır. Örgüt yönetiminde de yönetici ve çalışanlar arası sürekli iletişim bulunmaktadır. Yöneticiler örgütlerin etkililiğini artırmak için sağlıklı iletişim kurulmasına önem vermelidirler. Sağlıklı iletişim açık bilgi aktarımı ile mümkün olabilir. Çünkü insanlar bilgi sahibi olmadıkları konularda kendilerine göre düşünceler üretirler. Bu durum da örgütün sağlıklı yapısını olumsuz etkileyebilir.

Örgütsel iletişimin önemli işlevlerinden biri, örgüt çalışanlarını örgütsel amaca yönelik etkileyebilmektir. Örgütsel amaç çerçevesinde başarıya ulaşılması yönünde çalışanları güdülemek de örgüt içi iletişimin işlevleri

arasında yer almaktadır. İletişim, yöneticinin önemli işlevlerinden birisidir (Özdemir, 2021). Ayrıca iletişim, sadece örgüt üyelerinin örgütün amaçlarını ve işleyişini anlamaları değil, örgüt üyelerinin birbirlerini tanımalarını ve benimsemelerini de sağlamaktadır (Aydın, 2022).

İletişim, eşgüdümü sağlayan en önemli ve etkili araçlardan birisidir. Buna dayanarak iletişim için örgüt içi etkilemeyi sağlar diyebiliriz. Örgüt içerisinde formal ve informal olmak üzere iki tip iletişim vardır. Örgütte hiyerarşideki basamaklar arasındaki iletişim formal, örgütteki kişiler arasındaki iletişim ise informal iletişim olarak adlandırılır. Eğer bir örgütte formal iletişim ne kadar kötüyse, informal iletişim o oranda sıkıdır ve iyidir ancak örgüt için zararlı ve zehirli (toksik) bir etkide bulunabilir (Bursalıoğlu, 1998).

Çalışanlar arası olumlu duygular, iyi iletişim sonucu daha da güçlenir. İletişim sürecinde yöneticiler örgüt içerisinde olabilecek çatışmaları büyümeden önleyecek önlemler almalıdırlar (Barut, 2007; Çoruk, 2012). İletişim sürecinin iyi işlemesine yönelik olarak yöneticiler çalışanlarına güvendiklerini hissettirmelidirler. Örgütsel iletişimin önemli işlevlerinden birisi de duygu aktarımıdır (Özdemir, 2021). Hoy ve Miskel'e (2020) göre ise iyi iletişim örgütte karşılaşılan tüm sorunlara tam olarak cevap veremeyebilir, çünkü süreç dinamiktir ve sürekli dönüşüm içerisindedir. Örgüt içinde iletişimin etkili olabilmesi için, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru ve yatay olmak üzere üç yönlü bir sürecin olması gerekir (Aydın, 2022).

Olumlu iletişim süreci için açık ve nazik bir iletişim dili kullanmak önemlidir. Bir örgütte çalışanlar arası kurulan nazik iletişim ile örgütte ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilebilir. Çalışanlar arasında ortaya çıkabilecek nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik bir iletişim ortamı kuran yöneticiler, örgüt içi iletişim konusunda daha başarılı olacaklardır. Bu durum aynı zamanda örgütlemeye de olumlu katkı sunmaktadır.

1.3.4. Örgütlenme

Yöneticilerin etkili ve başarılı olmaları, birlikte çalışacakları iyi kadroları kurmalarına bağlıdır. Örgüt için gerekli kaynakların akılcı şekilde kullanılması iyi örgütlenmiş kurumları oluşturur (Yıldırım, 2011). Örgütlenme; yapıyı oluşturma, kadrolama ve donatma faaliyetidir (Bursalıoğlu, 1998). Aydın'a (2022) göre ise örgütlenme, ortak bir çabaya yönelik amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli yapının oluşturulması olarak tanımlanabilir.

Örgütlenme canlı bir varlığa benzetilebilir. Sağlıklı bir canlıda yer alan organlar ve sistemler nasıl bir düzen içerisinde çalışıyorlarsa, sağlıklı bir örgütte de insan ve maddi kaynakların birbiri ile uyum içerisinde çalışması gerekir. Örgütlenme, örgütteki tüm kaynakların düzenli bir şekilde kullanılarak verimli bir yapı oluşturulması süreci olarak da tanımlanabilmektedir (Özdemir, 2021). İyi bir örgüt yapısı oluşturabilmek için, örgüt içerisindeki hiyerarşinin, aradaki yetki ve sorumluluk derecelerinin ve hiyerarşik ilişkinin iyi kurulması gereklidir. Ancak bu şekilde iyi işleyişe sahip ve kişiler arası informal ilişkilerin uyumlu olduğu bir örgüt yapısı kurulabilir (Balyer, 2019). Aydın (2022), iyi örgüt kurulması için gereken en önemli şeylerden birisini iletişim olarak belirtir. Örgüt içi iyi iletişim; amaçlar, planlar ve yöntemler konusunda örgüt üyelerinin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine yardımcı olur.

Örgütlenme ile yöneticiler düzensizlikten bir düzen kurarlar. İyi örgütlenme ile yöneticiler, iş ve sorumlular konusunda bireyler arasındaki çatışmanın azalmasını sağlarlar. Buna göre, hizmet türü, çevresel faktörler, teknolojik donanım ve insan kaynağının niteliği çerçevesinde bir örgüt modeli oluşturulması gerekmektedir (Aydın, 2022). Yöneticiler örgüt içerisinde planlı, düzenli bir yapı kurmalıdırlar. Yöneticiler, gerçekleştirilecek etkinlikler ile örgütte olumlu bir iklim oluşturabilirler (Çoruk, 2012). Örgüt içi nezaketsiz davranışların örgüte zarar verebileceği gerçeğinden hareketle yöneticiler nezaketsiz davranışların ortaya çıkmayacağı bir örgüt için çaba göstermelidirler. İyi örgütlenmiş bir kurumda hedeflere daha kolay ulaşılabilir (Barut, 2007). İyi örgütlenmiş bir

kurumda ahenk içerisinde çalışılabilmesi için koordinasyonu da sağlamak gerekir.

1.3.5. Koordinasyon

Bursalıoğlu'na (1998) göre örgütteki koordinasyon, örgütsel amaca ulaşabilmek ve yönetimi sağlayabilmek için tüm birimlerin ve kişilerin birlikte uyum içinde çalışmasıdır. Balyer'e (2019) göre ise koordinasyonu yönetimin gerekliliği olarak kabul etmek gerekir. Çünkü yönetimin esas görevlerinden birisi örgütsel amaçlara ulaşılması yolunda bireysel olarak gösterilen çabaları bütünleşik hale getirerek uyumlu olmasını sağlamaktır.

Örgüt oluşturulduktan sonra düzen içerisinde çalışabilmesi için yöneticiler tarafından koordine edilmelidir. Örgütteki çalışanların amaçlar doğrultusunda harekete geçebilmesi yöneticinin motivasyonu ile mümkün olabilir. Etkili liderlik davranışları gerçekleştirebilen yöneticiler iyi bir takım oluşturarak, takımdaki her bir bireyin verimini artıracak olumlu ortamlar oluştururlar (Yıldırım, 2011). Örgütte yer alan insan ve maddi kaynaklar, önceden belirlenmiş örgüt amaçları doğrultusunda birleştirmek, senkronize etmek okulda sinerji yaratabilmek açısından oldukça önemlidir (Özdemir, 2021). En iyi koordinasyon, işgörenlerin yaptıklarının örgütün temel amaçlarına katkısını gördüklerinde oluşur. Buna göre örgütün hedeflerine en iyi katkıyı sağlamak ve koordinasyonu artırmak için tüm işgörenlerin hedeflere katkıda bulunması önemlidir. Örgüt birimlerinin işlev ve yetkilerinin de açık ve net bir şekilde belirtilmesi koordinasyon için oldukça önemlidir (Aydın, 2022).

Örgüt içi ortak bir dil oluşturmak için yöneticiler çaba içerisinde olmalıdırlar. Yönetici, farklı duygulara, farklı psikolojilere sahip çalışanların ortak noktada buluşabilmesi için koordinatör görevi üstlenmelidir (Barut, 2007). “Biz” anlayışına sahip çalışanlardan oluşan bir örgütte olumsuzluklar en aza iner (Çoruk, 2012). Nezaketsiz davranışların ortaya çıkma ihtimali azalır. Örgüt yöneticilerinin bu konudaki farkındalığı ve çalışanları koordine edişleri örgüt içi nezaketi artıracaktır. Nezaketin sürekliliği de denetim yoluyla sağlanabilir.

1.3.6. Denetim

Yönetim süreçlerinde son aşamalardan biri de denetim aşamasıdır. Denetim sayesinde örgütler sürekli olarak izlenmekte ve örgütsel amaçlara ulaşma noktasında gerekli önlemler alınmaktadır. Denetim vasıtası ile örgütlerin gerçekleştirmesi gereken faaliyetler, daha etkili ve verimli yerine getirilmektedir (Kıral ve Deliveli, 2019).

Balyer'e (2019) göre; denetim, eğitim öğretim süreci içerisinde gerçekleştirilecek eğitim faaliyetlerinin önceden belirlenmiş amaçlara uygun olacak şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik oldukça önemlidir. Örgüt çalışanları tarafından örgütsel amaçların tam olarak benimsenmesi ve yine örgüt çalışanları tarafından değişen çevresel koşullara rağmen işbirliği içerisinde verimi yüksek bir şekilde görevleri yerine getirebilmeleri denetim faaliyetinin iyi çalışması sayesinde olmaktadır.

Bursalıoğlu'na (1998) göre ise denetim, önceden belirlenmiş ölçütlere göre örgütün başarıya ulaşma derecesinin belirlenmesi, örgütün amacından sapmaması için gerekli tedbirlerin alınması ve eğer varsa amaçtan sapmaları belirlemektir. Eğitimde denetim her şeyden önce fikir ile eylemin bir araya gelmesi ve uygulanması olarak kabul edilmelidir. Denetimi çeşitli kuramlara dayalı olarak tahmin edilen sonuçları bir araya getiren bir süreç olarak kabul edebiliriz. Denetimde hedef, eğitim ve öğretimdeki ulaşılmak istenen amaçlara en uygun olacak şekilde değer ve işlemleri bulabilmektir. Örgüt içi değerlendirme yapılarak geri bildirim sağlanması istenen hedeflere ulaşmayı kolaylaştırabilir.

1.3.7. Değerlendirme

Tüm kamu kurum ve kuruluşları devamlı olarak değerlendirilmeye maruz kalmalıdır. Ulaşılmak istenen amacın etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için iyi planlanmış bir değerlendirmeye liderlik yapmak, yönetsel olarak önemli bir sorumluluktur (Aydın, 2022). Değerlendirme, örgütün başarılı olup olmama durumunu tarafsız olarak belirleyebilmektir. Değerlendirme sürecinde önce araştırma, sonrasında ise tekrar düzenleme yapılmalıdır (Bursalıoğlu, 1998). Yönetici, örgütün

işleyişini ve çalışmasını denetlemekle ve değerlendirmekle yükümlüdür. Değerlendirme sonucu elde edilen veriler örgütün etkililiği hakkında yol göstericidir. Bir örgütte değerlendirme, örgütün amaç ve hedefleri gözetilecek şekilde gerçekleşmelidir (Yıldırım, 2011). Önceden saptanmış olan örgütsel amaçların sapmaya uğrayıp uğramadığı, eğer sapma gerçekleşmiş ise ne ölçüde olduğunu saptamak değerlendirmenin bir diğer amaçlarındandır (Özdemir, 2021).

Yönetim sürecinde değerlendirme aşaması, alınan kararların ve meydana gelen olayların örgüt açısından değerlendirilmesini içerir. Zamanında ve yapıcı geri bildirimler şeklinde yapılan değerlendirmede hangi sonuçların oluşacağını öngörmek daha kolaydır. Aynı zamanda örgüt içi iklim, iletişim ve nezaketsiz davranışlara yönelik olarak yapılan değerlendirme ile örgütteki olumlu davranışların artması da sağlanabilir. Değerlendirme, yönetim sürecinin her aşamasında yapılmalıdır (Barut, 2007). Örgütün amaçlarına ulaşma sürecinde sürekli bir değerlendirme ve gerekirse değişim gereklidir (Hoy ve Miskel, 2020). Bu sayede ortaya çıkabilecek herhangi bir sorun büyümeden önlenabilir ve örgüt içi iletişime de olumlu anlamda katkıda bulunulur.

1.4. Yöneticilerden Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar

Yöneticiler nezaketsiz davranışlarının farkında olmayabilirler. Göstermiş oldukları nezaketsiz davranışları yöneticiler normal bir davranış olarak algılayabilirler. Normal olduğu algısı yöneticilerin kişiliklerinden, dünya görüşlerinden vb. kaynaklanabilir. Nezaketsiz davranışlar sergileyen yöneticilerin öncelikle sergiledikleri olumsuz davranışları fark etmeleri, nezaketsiz davranışları ortadan kaldırmak için oldukça önemlidir. Tablo 1'de görüldüğü gibi Erdem (2021), işyeri nezaketsiz davranışları ve nezaketsiz davranışların nedenlerini yönetici ve çalışan kaynaklı nezaketsiz davranışlar olarak ikiye ayırmaktadır.

Tablo 1.Yönetici Kaynaklı Nezaketsiz Davranışların Sebepleri

Yönetici Kaynaklı Nezaketsiz Davranışların Sebepleri	
Yönetici Kaynaklı	Çalışan Kaynaklı
Öfkesini kontrol edememe Sabırsızca davranma İnsanlarla sorunlar yaşama İletişim problemleri Herkese şüphe ile yaklaşma Çatışmaları çözüme kavuşturamamak Yönetimsel gücünü sürekli hissettirmeye çalışma	İşleri bitirememek Bilgi vermede eksiklik Kurumun aleyhinde sözler söylemek Yöneticiler hakkında asılsız iddialar söyleme Nezaketsiz davranmama Hedeflere ulaşamama Kurum kaynaklarını israf etme

Tablo 1’de görüldüğü üzere yönetici nezaketsiz davranışları, yöneticilerin kendilerinden kaynaklandığı gibi çalışanlardan da kaynaklanabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken, nezaketsiz davranışlar çalışanlardan kaynaklı da olsa yöneticilerden kaynaklı da olsa sonuç olarak yine çalışanları etkilemektedir (Erdem, 2021). Tablo 1’e bakıldığında, yönetici kaynaklı nezaketsiz davranışların yöneticilerin öfkelerine yenik düşmeleri, sabırsızca davranışları, bireyler ile iletişim problemleri ve çatışma yaşamaları gibi nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Çalışan kaynaklı nezaketsiz davranışların ise işin üstesinden gelememe, nezaketsiz davranışlar ve söylemler ile kaynak israfı gibi nedenlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Nezaketsiz davranışlar, Yüksel’in (2018) de belirttiği gibi eğitim yöneticileri arasında yaygın bir sorun olarak okul ortamında olumsuz etkilere neden olabilir. Bu davranışlar, etik kurallara uyulmaması, kayırmacılık, işyerinde nezaket eksikliği ve sorumluluk ihmalini içerebilir. Eğitim yöneticilerinin sergiledikleri nezaketsiz davranışlar, öğretmenler, öğrenciler ve diğer paydaşlar nezdinde olumsuz bir çalışma ortamı yaratabilir ve eğitim hizmetlerinin kalitesini olumsuz etkileyebilir. Çocuk ihmalini ve istismarını önleme konusunda, okul yöneticilerinin sorumlulukları vardır. Ayrıca okul yönetimi, toplumsal duyarlılık yaratmalı ve öğretmen öğrenci ilişkisinde kabul edilebilir davranışları belirlemek için eğitim sağlamalıdır.

Can ve Işık-Can’a (2019) göre eğitim kurumlarında karşılaşılan ve çoğunlukla yöneticilerden kaynaklı etik dışı ve nezaketsiz davranışlara;

sevdiklerini kayırma, yüksek sesle hâkimiyet kurmaya çalışma, psikolojik olarak zorlama, görev tanımı dışında görevler verme, verilen notları değiştirmeye zorlama davranışları örnek verilebilir. Okul yöneticilerinin siyasi görüşlerine göre öğretmenlere farklı davranışlar sergilemesi de etik dışı ve nezaketsiz davranışlardandır (Yalçın, 2017). Ayrıca, Çetin ve Demirkasımoğlu'nun (2015) yaptıkları araştırma sonucuna göre; öğretmenleri kamera ile takip etme, yolsuzluk yapma, meslektaşlarına karşı etik dışı davranışlar sergileme, işini yaparken özensiz davranma gibi davranışlar okul müdürleri tarafından öğretmenlere çoğunlukla uygulanan etik dışı davranışlardandır. Okul müdürlerinin, ödül dağıtımında adaletli davranmadıkları, kuralları uygulamada yanlı davrandıkları, değerlendirmelerini kişisel algılarına göre gerçekleştirdikleri, kişilere karşı ayrımcılık yapmaları da Çetin ve Özcan'ın (2004) yapmış oldukları araştırmada ortaya çıkan ve okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlardır.

Aydın'ın (2016), okul yönetimindeki kayırmacılık üzerine yapmış olduğu çalışmaya göre; okul yöneticilerinin kayırmacılık tutumu ve davranışları, etik kurallara uyulmamasının bir sonucu olabilir. Eğitim yöneticileri arasında etik dışı davranışlar oldukça yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu davranışlar, okul çalışanlarının işlerine ve okullarına karşı olumsuz tutuma sahip olmalarına neden olabilir. Okul yöneticileri; üst düzey eğitim yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler gibi çeşitli paydaşlara karşı sorumludur ve bu sorumluluklarını yerine getirirken etik kurallara uymaları beklenir.

Cemaloğlu ve Kılınç'ın (2012) araştırmasına göre, okul yöneticilerinin etik liderlik ve nezaketli davranış sergilemede pek başarılı olmadıkları değerlendirilmektedir. Kurumlarda ve örgütlerde sergilenen yönetici kaynaklı nezaketsiz davranışlar eğitim kurumunun iklimini, çalışanlar arası iletişimi ve en nihayetinde kurum ve öğrenci başarısını da etkileyebilmektedir. Eğitim kurumlarında ayrıca nezaketsiz davranışlar sadece yönetici ve okul boyutunda değil sınıf ortamında da gerçekleşebilmektedir.

1.5. Sınıf Ortamında Nezaketsiz Davranışlar

Sınıf ortamı, farklı etmenlerden etkilenebilen karmaşık yapıda bir ortamdır. Karmaşık yapıya sahip olan bu ortamın yönetimini etkileyen okul yönetimi, öğretmen, öğrenci, aile, çevre, eğitsel, sosyokültürel ve psikolojik olmak üzere çeşitli etmenler bulunmaktadır (Aydın, 2019; Başar, 2016; Can, 2022; Celep, 2014; Çağlar, 2014;). Sınıf yönetimi, öğrencilerin gerçek hayata karşı bir nevi aşılınmalarını sağlayan ortamlar oluşturulması ve bu ortamın sağlıklı bir şekilde yönetilmesidir. Sınıf yönetimini etkileyen etmenler; Aydın'a (2019) göre öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, aile ve çevre şeklinde ayrılırken, Can'a (2022) göre sosyal, psikolojik ve eğitsel etmenler olarak üçe ayrılmaktadır. Çağlar (2014) ise sınıf yönetimini etkileyen etmenleri sınıf içi ve sınıf dışı etmenler olarak ikiye ayırmaktadır. Sınıf ortamını etkileyen nezaketsiz davranışları sınıf içi etmenler olarak sınıflandırabiliriz.

Sınıf yönetiminde oluşabilecek sorunlar eğitim öğretim ortamındaki etkililiği ve verimi olumsuz etkilemektedir. Sınıf ortamındaki olumsuzluklar da öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısını düşürerek, öğretiminin kalitesinin sekteye uğramasına neden olmaktadır (Can ve Baksi, 2014). Sınıf ortamında öğretmenden kaynaklı etik dışı uygulamalar ya da öğrenciden kaynaklı disiplin sorunları ile karşılaşılabilir. Öğrenciler öğretmenlerine yönelik saygısızca davranışlarda bulunabildikleri gibi diğer öğrencilere karşı da zorbalık, şiddet, küfür, hakaret gibi davranışlar sergileyebilmektedirler (Celep, 2014). Sınıf ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar öğretmen veya öğrenci kaynaklı olarak görülebilir.

1.5.1. Sınıf Ortamında Öğretmen Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar

Toplum içerisinde nezakete sahip olması ve nezaketi ile topluma rol model olması gereken mesleklerin başında öğretmenlik gelmektedir. Öğretmenin toplumu inşa eden kişi olarak algılanması dolayısıyla öğretmen için nezaket diğer mesleklere göre daha öncelikli olmalıdır. Farklı meslek gruplarından bireyler için nezaket önemli bir kavram iken öğretmen için nezaket değerli bir kavramdır. Nezaket, öğretmenin toplum içerisinde değerli ya da değersiz olarak algılanmasına neden olan esas faktörlerden birisi olarak görülmektedir (Aydoğan ve Özbal, 2019).

Bir meslek olarak öğretmenlik, bazı etik ilkelere sahiptir. Öğretmenlik, diğer mesleklerin de öğreticisi konumunda olmasından dolayı toplumlarda farklı bir konuma ve değere sahiptir (Aydın, 2011). Bu sebeptendir ki öğretmenlerin mesleki olarak sahip oldukları etik ilkeleri iyi bilmeleri ve bu ilkeler doğrultusunda hareket etmeleri gerekir (Kurt, 2022).

Eğitimciler için mesleki etik ilkeler ilk olarak 1927 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde National Education Association (NEA) tarafından belirtilmiş daha sonrasında 1975 yılında güncellenerek günümüzdeki halini almıştır. Türkiye'de ise 24.06.2015 tarihinde "Eğitimciler için Mesleki İlkeler" genelgesi yayınlanarak, ABD'deki etik ilkeler paralelinde mesleki etik ilkeler belirlenmiştir (Kurt, 2022). Bu genelgeye göre etik kurallar altı ana tema altında tablo şeklinde uyarlanmıştır.

Tablo 2. Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler

Temalar	İlkeler
I - Öğrenciler İle İlişkilerde Etik İlkeler	1. Sevgi ve saygı 2. İyi örnek olma 3. Anlayışlı ve hoşgörülü olma 4. Adil ve eşit davranma 5. Öğrencinin gelişimini gözetme 6. Öğrenciye ait bilgileri saklama 7. Menfi psikolojik durumları yansıtmama 8. Kötü muameleden kaçınma
II - Eğitim Mesleğine İlişkin Etik İlkeler	9. Mesleki yeterlilik 10. Sağlıklı ve güvenli eğitim ortamı sağlama 11. Mesai ve ders saatlerine uyma 12. Hediye almama 13. Kişisel menfaat sağlamama 14. Özel ders vermeme 15. Bağış ve yardım talebinde bulunmama
III - Eğitimcilerle İlişkilerde Etik İlkeler	16. Ayrımcılık yapmama 17. Olumsuz yönlendirmede bulunmama 18. Gizliliği koruma 19. Meslektaşları koruma 20. Meslektaşları ile işbirliği yapma
IV - Veliler İle İlişkilerde Etik İlkeler	21. Veliler ile iyi iletişimde olma 22. Çocuklar konusunda velileri yönlendirme 23. Veliler arasında ayrımcılık yapmama
V - Okul Yönetimi Ve Toplum İle İlişkilerde Etik İlkeler	24. Okul yönetimi ile işbirliği yapma 25. Kaynakları etkili ve verimli kullanma 26. Topluma karşı örnek olma
VI - Okul Yöneticilerinin; Öğretmenler, Veliler Ve Öğrenciler İle İlişkilerinde Etik İlkeler	27. Sağlıklı ve güvenli ortam için önlem alma 28. Kaynakları etkili, verimli kullanma 29. Ayrımcılık yapmama 30. Olumlu ve iyi ilişkiler kurma

Kaynak: Eğitimciler için Mesleki İlkeler (MEB, 2015) genelgesinden uyarlanmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere eğitimciler için mesleki ilkeler 6 ana tema altında 30 maddelik etik kurallar olarak ortaya konulmuştur. Buna göre etik ilkelerin öğrenciler, eğitimciler, genel, yöneticiler ve veliler bakımından düzenlendiği görülmektedir. Etik ilkeler, eğitim ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik olarak nezaket temelli kaynaklar şeklinde de kabul edilebilir. Etik kurallar tüm eğitim paydaşlarına yönelik ele alınmış olsa da yöneticilerin de eğitimci olmalarından hareketle çoğunlukla eğitimcilere yönelik ilkeleri kapsadığı söylenebilir.

Eğitim sisteminde ana unsur öğrencilerdir. Öğretmenlerin; sevgi ve saygı çerçevesinde, iyi örnek olarak adil ve eşit davranarak kötü muameleden kaçınması gibi her türlü davranış ile yarattığı etki öğrencilerin kendi sorumluluklarının farkına varmalarını sağlayan bir eğitim öğretim ortamı yaratacaktır. Öğretmenler etik ilkeler çerçevesinde öğrenciler ile ilişkilerini sağlıklı yürütmekle yükümlüdürler. Kurt'a (2022) göre öğretmenlik profesyonellik gerektiren bir meslektir. Öğretmenlerin; mesai ders saatlerine uyma, özel ders vermeme, hediye almama, kişisel menfaat sağlamama, bağış ve yardım talep etmeme, meslektaşları ile işbirliği içerisinde olma, meslektaşlarına karşı eşit yaklaşma, öğrenciler ile eğitimciler ile ve veliler ile iyi iletişim kurma gibi etik ilkelere duyarlı olması mesleki bilgi ve yetkinlikleri kadar önem taşımaktadır. Eğitimcilerin; velilerle iyi iletişim içerisinde olmaları, velilere eğitim öğretim konularında rehberlik yapmaları, ayrımcılıktan kaçınmaları, yönetim ile işbirliği içerisinde olmaları ve eğitim öğretim kaynaklarını etkili bir şekilde kullanmaları eğitim ortamındaki nezaketin ve kalitenin artmasına katkı sağlayabilir.

Aydın'a (2011) göre; öğrenciler ile öğretmenlik mesleğine yakışmayacak ilişkiler kurulması, okul kurallarına ve öğretim sürelerine aykırı davranılması, öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz duygu ve tutum içerisinde olunması, müfredatta yer almayan politik konularda kendi görüşlerini öğrencilere dayatmak ve kabul ettirmeye çalışmak, öğrencilere karşı taraf tutmak ve adaleti koruyamamak, öğrencilerin kişisel duygusal ve psikolojik sınırlarını ihlal etmek, hediye kabul etmek gibi öğretmenlerin davranış ve hareketleri öğretmenlik mesleğine yönelik etik olmayan davranışlara örnek verilebilir. Öğretmenler toplumda rol model olmalarından ötürü özel hayatlarında da öğretmenlik mesleğine yakışır şekilde davranmalıdırlar.

Özel hayatında başkalarına karşı baskıcı tutum içerisinde olan bir kişinin sınıf içerisinde etik kurallara riayet eden ve etik öğretmenlik sergileyen bir öğretmen olmasını beklemek gerçeği yansıtmaz. Öğretmenlerin etik kurallara uygun davranması öğrencilerin de sorumlu

bireyler olarak yetişmesine katkı sağlayabilir. Öğretmenler, eğitim öğretim ortamında nezaket kurallarına uygun ve etik davranış göstererek hareket etmek zorundadırlar (Celep, 2014). Düzenli bir yaşantıya sahip olan, mutlu ruh haline sahip, özgüvenli, karşılaştığı olaylara iyimser pencereden bakabilen, dengeli duygu duruma sahip olan bir öğretmenin bu olumlu özellikleri sınıf ortamına ve dolayısıyla da öğrencilerin genel davranışlarına pozitif yönde yansıyacaktır (Yiğit, 2008). Sınıf ortamını olumsuz etkileyen faktörlerden bir diğeri de öğrencilerden kaynaklı istenmedik davranışlardır.

1.5.2. Sınıf Ortamında Öğrenci Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar

Sınıf ortamında karşılaşılan etik dışı davranışlar öğretmenin sınıf yönetimini zorlaştırmaktadır. Sınıf yönetiminde içsel faktörlerden kabul edilen; sınıf içi istenmeyen davranış, etik dışı davranış, zorbalık ve nezaketsiz davranışlar, sınıf iklimini doğrudan etkilemesi bakımından öğrenci başarısı üzerinde de etkiye sahip olabilmektedir (Can, 2022).

Sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen ve olumsuz davranışlara örnek olarak; izin almadan konuşma, dersin düzenini bozma, derse karşı ilgisizlik, derse hazırlık yapılmadan gelinmesi, yalan söylenmesi, kurallara uyulmaması öğretmenler tarafından belirtilirken; argo söz kullanımı ve küfürlü konuşma öğrencilerin ortak görüşleri şeklinde belirtilmiştir (Can ve Baksi, 2014). İpşir (2002) ise sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarını; derse devam göstermeme ya da derslere geç girme, derse hazırlık yapmadan gelme, sınıfta uygunsuz hareketlerde bulunma ve zamansız konuşma, arkadaşlarına, kendisine ve eşyalarına zarar verme, derste hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma şeklinde belirtmiştir.

Yiğit'e (2008) göre, sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışları; bireysel davranışlar, öğrencinin arkadaşları ile ilişkisi ve öğrencinin öğretmeni ile ilişkisi şeklinde üçe ayrılabilir. Buna göre öğrencilerin sınıf ortamında gösterdikleri olumsuz bireysel davranışlara; derse hazırlık yapmadan gelmek, ders sırasında ders ile ilgilenmemek, derste söz almadan konuşmak, derste farklı bir derse çalışmak, giriş zilinden sonra derse geç

girmek, öğretmenlerine ve arkadaşlarına yalan söylemek, başarısızlıkları ile ilgili türlü türlü mazeretler üretmek, ders dışı arkadaşı ile konuşmaya çalışmak, sınıf ortamında toplum tarafından kabul gören ve uyulması gereken genel nezaket kurallarına uygun davranmamak, sıralara bir şeyler karalamak, arkadaşlarına karşı argo sözler kullanmak, kılık kıyafetine ve temizliğine dikkat etmemek, okul dışında edindiği istenmeyen alışkanlığı sınıfa yansıtmak gibi davranışlar örnek verilebilir.

Okulda eğitsel her türlü etkinliği etkileyen ve engelleyen davranış istenmeyen davranış olarak adlandırılmaktadır. İstenmeyen davranışlar çok az etkiye de aşırı etkiye de neden olabilirler. Karşılaşılan herhangi bir istenmeyen davranış, en az engelleyici olsa bile davranışı gerçekleştiren kişiden başlayarak kademe kademe pek çok kişiyi etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin karşılaştıkları en küçük istenmeyen davranışa bile tepki göstermeleri ve önlemleri gerekmektedir. İstenmeyen davranışlar zaman kaybına ve kaynakların israfına neden olduğu gibi eğitsel amaçlara ulaşmayı da engelleyebilir. Okul ve sınıf ortamındaki istenmeyen davranışların bir bölümü öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Önemli olan öğretmenin öğrencileri dikkatle takip ederek davranışların nedenlerini bulması ve bu nedenleri ortadan kaldırmasıdır (Başar, 2004).

Erdem (2019) ise sınıf ortamında öğrenci kaynaklı olumsuz davranışları aşırı kontrollü davranışlar ve kontrolsüz davranışlar olarak ikiye ayırmaktadır. Bunlardan sınıfta öğrenci kaynaklı aşırı kontrollü davranışlara; yeni durumlara karşı korku ve kaygı yaşamak, çekingen ve utangaç olmak, akademik olarak aşırı çalışmak, hayalperest olmak, öğrenmeye karşı zayıf dürtü, aşırı mükemmeliyetçi ve aşırı takıntılı olmak, sosyal iletişim kurmada sorun yaşama, sınıf ve okul etkinliklerinde sorumluluk almaktan kaçınma gibi davranışlar örnektir. Öğrenci kaynaklı kontrolsüz davranışlara ise sınıfta gürültülü davranmak ve bağırarak, ders esnasında söz almadan konuşmak ve çevresini konuşarak rahatsız etmek, derste izinsiz ayağa kalkmak ve arkadaşlarına bir şeyler fırlatarak rahatsız etmek, arkadaşlarına sataşmak ve huzursuzluk yaratmak, öğretmenin ve diğer öğrencilerin eşyalarına zarar vermek, derslere geç girmek veya hiç

girmeyerek dersten kaçmak, arkadaşlarına zorbalık yapmak vb. davranışlar örnekler gösterilebilir.

Arabacı'ya (2022) göre, sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; istenmeyen ancak sorun oluşturmeyen ve sosyal ilişkiler açısından sakıncalı olan istenmeyen davranışlar şeklinde sınıflandırılabilir. Buna göre; derslerde çok hareketli olarak sürekli derse katılmayı isteme, bunun tam tersi şekilde derslerde pasif kalma, ders esnasında arkadaşından kalem silgi vb. isteme, yersiz bir şekilde dersle ilgili veya ilgisiz soru sorma, öğretmeni dinlerken bir yerleri karalama gibi davranışlar istenmeyen ancak sorun oluşturmeyen öğrenci davranışları başlığı altında sınıflandırılabilir. Sosyal ilişkiler açısından sakıncalı olan istenmeyen davranışlar ise okulda personele veya öğrencilere yönelik olarak gerçekleşebilmektedir. Bu davranışlar; öğrencilere kötü söz söyleme, lakap takma, zorbalık yapma, cinsel taciz, alay etme, hakaret etme ve küçük düşürme şeklinde kaba davranışlar olarak gruplandırılabilir. Öğretmene saygısızlık etme, öğretmen ile alay etme, öğretmene yönelik şiddet ve hakaret ile öğretmenin verdiği ödevleri, görevleri yapmama şeklinde öğretmene karşı yapılan kaba davranışlar olarak gruplandırılabilir. Okul personeline yönelik olarak söz ve eylemle saygısızlık etme, alay etme, hakaret etme, şiddet uygulama olarak da personele yönelik kaba davranışlar şeklinde gruplandırılabilir. Tüm bu davranışlar da; eğitim öğretimi engelleyici istenmeyen davranışlar, öğrencinin kendisine ve sağlığına zarar verici istenmeyen davranışlar, çevreye veya çevresindekilere zarar verici istenmeyen davranışlar ile ahlâki ve etik ilkelere uygun olmayan istenmeyen öğrenci davranışları şeklinde ayrıca sınıflandırılabilmektedir.

Zorbalık, sınıf içi istenmeyen davranışlardan duygusal etmenlere örnek gösterilebilir. Zorbalık konusundaki ilk çalışmalardan biri, Olweus (1993) tarafından yapılmıştır. Bir davranışı zorbalık (okul zorbalığı) olarak kabul etmek için güç veya kuvvet dengesizliği olmalıdır (Hudges, 2005; Olweus, 1993; Salmivalli, Kaukiainen, Kaistaniemi ve Lagerspetz, 1999). Zorbalığa maruz kalan öğrenci bu durumda kendini savunmakta güçlük çeker (Olweus, 1993). Daha genel bir ifade ile zorbalık davranışı, kendini

savunmakta güçlük çeken bir kişiye karşı bir veya daha fazla kişinin yönelttiği, yineleyici ve kasıtlı (hoş olmayan veya incitici) olumsuz davranışlar şeklinde tanımlanabilir (Akgün, 2005; Beale, 2001; Hughes, 2005; Olweus, 1993; Salmivalli vd. 1999). Herhangi bir davranışa zorbalık diyebilmek için; kasıtlı olarak zarar verme isteğinin olması, davranışın devamlılık içermesi, taraflar arasında eşit olmayan güç dengesinin olması şeklinde üç faktörün bulunması gerekir (Olweus, 1993).

Okul zorbalığı; fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, ilişkisel zorbalık ve tepkisel zorbalık olarak dörde ayrılabilir (Beale, 2001; Mynard ve Joseph, 2000). Bu dört tür zorbalık okullarda nezaketsiz davranış örnekleri olarak da kabul edilebilen ve çoğunlukla karşılaşılan zorbalık türleridir.

Sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışları çok çeşitli şekillerde kendini gösterebilmektedir. Tüm bu davranışlara bakıldığında aslında çoğunun birer zorbalık olduğu, çünkü karşı tarafa kasıtlı şekilde zarar verme isteği ve taraflar arasındaki güç dengesizliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu nedenle aşağıda zorbalık türlerine detaylıca yer verilmiştir.

1.5.2.1. Fiziksel Zorbalık

Fiziksel zorbalılar eylem odaklıdır. Bu tür zorbalık; mağdura vurmaya, tekmelemeye, mağdurun malını almayı veya zarar vermeye içermektedir (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001; Alıkaşıfoğlu, Erginoz, Ercan, Uysal ve Albayrak-Kaymak, 2007). Tanımlanması ve fark edilmesi en kolay zorbalık türüdür (Beale, 2001). Fiziksel zorbalık sınıf ya da okul ortamında fazlasıyla karşılaşılabilen nezaketsiz davranışlardandır (Alıkaşıfoğlu vd., 2007; Beale, 2001; Mynard ve Joseph, 2000). Eğer engel olunmaz ise şiddeti artarak fiziksel şiddet boyutuna geçerek mağduriyeti arttırabilir.

1.5.2.2. Sözel Zorbalık

Sözel zorbalılar bir başka kişiyi incitmek veya küçük düşürmek için kelimeleri kullanırlar. Sözel zorbalık; lakap takmayı, hakaret etmeyi, ırkçı yorumlarda bulunmayı, sürekli alay ederek rencide etmeyi ve incitici sözler

söylemeyi içermektedir (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001; Alikaşıfoğlu vd, 2007). Bu zorbalık türü fark ettirmeden uygulanması en kolay olanıdır (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001). Zorbalığa maruz kalan çocuk için etkileri fiziksel zorbalıktan daha yıkıcı olabilir (Beale, 2001). Eğer gerekli tedbirler alınmazsa çocuklar için en yıkıcı sınıf içi nezaketsiz davranışlardan biri olabilir. Çoğunlukla farkına varılmayan nezaketsiz davranış örneğidir. Fark edilmesinin kolay olmadığını bilen çocuklar tarafından akranlarına karşı sıklıkla uygulanan zorbalık türlerindendir.

1.5.2.3. İlişkisel Zorbalık

Bu zorbalığı gerçekleştirenler ilişki zorbaları olarak da tanımlanmaktadır (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001). İlişkisel zorbalar, akranlarını belirli kişi ya da kişileri reddetmeye, dışlamaya ve sosyal bağlantılarını koparmaya zorlarlar. Bu zorbalık türü sözel zorbalık ile bağlantılıdır. Bu zorbalık türünün en yıkıcı örneği çocukların en ihtiyaç duydukları zamanda akranları tarafından reddedilmeleridir (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001).

1.5.2.4. Reaktif (Tepkisel) Zorbalık

Tespit edilmesi en zor olan zorbalık türüdür. Bu tip zorbalar, diğer zorbalar ile alay ederler ve kendileri zorbalık yapmaya başlarlar. Zorba kişilere tepkisel yaklaştıkça ve onlara karşı zorbalık yapmaya başladıkça kendileri de zorba kişiler haline gelirler (Mynard ve Joseph, 2000; Beale, 2001).

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların bir diğer faktörü de velilerdir. Veliler, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların kaynağı olabilecekleri gibi bu nezaketsiz davranışlardan etkilenen bireylerden de olabilirler.

1.6. Velilerden Kaynaklı Nezaketsiz Davranışlar

Aslanargun'a (2007) göre, eğitim çok ayaklı bir süreç olduğu için tek başına okulun çocuğa istendik davranışları kazandırması pek mümkün değildir. Bu süreçte okul dışı faktörlerden olan ailenin rolü de oldukça

önemlidir. Aile, çocuğun okuldaki başarısına önemli derecede katkı sunabilmektedir. Aileler çocukları ile ve okul ile iyi iletişim kurarak çocuklarının okul başarılarına anlamlı katkı sağlayabilirler.

Kaner (1991), Beyda (1998) ile Çakır ve Özelmacı'nın (2017) çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre, eğitim ortamında karşılaşılan sorunların doğrudan veya dolaylı nedenlerinden birisi de veli kaynaklıdır. Velilerin öğrencilere, öğretmenlere ve eğitime karşı olumsuz tutum ve davranışlarının eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediği görülmektedir. Velilerin öğretmenlere karşı olumsuz tutum ve tavırlarının öğretmenleri zor durumda bıraktığı ve eğitim öğretim faaliyetlerini kesintiye uğrattığı görülmektedir.

Çakır ve Özelmacı'ya (2017) göre Türkiye'deki doğu ile batı kesimleri arasındaki kültürel zenginlik ve farklılıklar sonucunda oluşan kültür ve dil farklılıkları nedeniyle veliler ile öğretmenler arasında iletişim problemleri yaşanabilmektedir. Bunun neticesinde ise eğitimde kalitenin düştüğü görülmektedir. Taraflar arasında yaşanan iletişim sorununu etik dışı ya da nezaketsiz davranış olarak algılama sonucunda iletişimsizlik büyümektedir ve eğitim öğretim ortamına olumsuz olarak yansımaktadır. Açıkalın ve Gönenç (2017), Kuş ve Çelikkaya (2010) ve Altun (2009) yaptıkları çalışmalarda, velilerin okul yönetimi ve öğretmenler ile yeterli iletişim kuramadıkları ve bu yüzden eğitim öğretim faaliyetlerine yeterli katkı sunamadıklarını belirtmişlerdir. Gönenç ve Açıkalın (2016) diğer bir çalışmada ise velilerin bilinçsiz ve şiddet yanlısı olmalarının öğretmenleri çok zor durumda bıraktığı, şiddet yanlısı velilerin öğretmen dövmek için okul basmaya geldiği, öğrencinin yaptığı her türlü etik dışı ve nezaketsiz davranışları velilerin sırtarak dinlediği ve öğretmeni suçlamaları vb. davranışların öğretmenlerin motivasyonlarını ciddi biçimde düşürdüğü görülmektedir. Son zamanlarda velilerin şiddet yanlısı davranışlarının, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin canına kast ederek ölümle sonuçlandığı basına yansıyan haberlerde görülmektedir (Anadolu Ajansı, 2024).

Özge-Sağbaşı ve Özkan (2002) yapmış oldukları araştırmada, olumsuz ve nezaketsiz davranışlar sergileyen velilerin öğretmenleri olumsuz etkiledikleri, öğretmenlerin dikkatlerini dağıtarak motivasyon düşüklüğüne sebep oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Veliler ile çatışma yaşayan öğretmenler bu durumu diğer öğretmenler ile paylaştıklarını belirtmişlerdir. Bu paylaşım nedeniyle diğer öğretmenlerin de olumsuz etkilendikleri ve velilerin olumsuz, nezaketsiz davranışlarının doğrudan ya da dolaylı olarak okuldaki çoğu öğretmeni olumsuz etkilediği görülmüştür. Öğretmenler, velilerden kaynaklı olumsuz durumlarda derse girmeye zorlandıklarını ve odaklanma sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Veliler ile çatışma yaşayan öğretmenler, öğrencileri bu çatışmanın dışında tuttuklarını ve yaşanan olumsuzluğu öğrenciye yansıtmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen veli iletişiminde, öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlar içerisinde bulunulması (Özdoğru, 2021) velilerin öğretmenlere karşı yapmış oldukları nezaketsiz davranışların başında gelmektedir. Velilerin öğretmenlere ve okul yönetimine karşı sergilemiş oldukları olumsuz tutum ve davranışlar; öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemenin yanı sıra öğretmeni mutsuzluğa, kaygı ve korkuya, gergin ve sinirli olmaya, çaresiz ve yalnız kalmaya, iş doyumunu ve performans düşüklüğüne, değersizlik algısına, öğretmen otoritesinin kaybedilmesi duygusuna kapılmaya sevk etmektedir (Özdoğru, 2021). Çelik'e (2005) göre, velilerin öğretmenler ile olan iletişimde nezaketsiz davranışlar sergilemeleri öğretmen veli iletişimde en az sorun yaşanan konulardan biridir. Öğretmenlerin kıdemi arttıkça veliler ile ilgili önyargılarının ve olumsuz tutumlarının arttığı görülmüştür bu durum da veliler ile çatışma yaşamayı artırabilmektedir. Nezaketsiz ve etik dışı veli davranışları sınıftaki ders işlenişini de olumsuz etkileyebilir. Özge-Sağbaşı ve Özkan'a (2022) göre, velilerin nezaketsiz ve olumsuz davranışlarının önüne geçilerek öğretmeni destekleyen bir paydaş haline gelmeleri için, profesyonel yaklaşmak gerektiği, veli iletişim çalışmalarının yapılması ve öğretmen veli iletişimini güçlendirecek çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Okul ortamında karşılaşılan her türden nezaketsiz davranışların bireylerde olumlu ya da olumsuz bir takım etkileri ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve tüm diğer çalışanların okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların sonuçları ile kendilerince baş etme becerileri geliştirdikleri görülmektedir. Aşağıda nezaketsiz davranışların bireylerdeki etkileri, sonuçları ve bireylerin bu nezaketsiz davranışlar ile baş etme stratejilerine detaylı olarak yer verilmiştir.

1.7. Nezaketsiz Davranışların Etkileri, Sonuçları ve Baş Etme Yöntemleri

1.7.1. Nezaketsiz Davranışların Etkileri

Okul ortamında bireyler farklı kaynaklardan nezaketsiz davranışlar ile karşı karşıya kalabilirler. Nezaketsiz davranışlar gibi olumsuz durumlar bireylerde negatif duygu durum yaratabilir. Bu gibi olumsuzluklardan kendilerini korumak için birtakım stratejiler geliştirilebilir. Demirkasımoğlu ve Arastaman'ın (2017), araştırma sonucuna göre; öğretmenlerin okul ortamında birtakım nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarında bu durumdan olumsuz etkilendikleri, nezaketsiz davranışların kişiler arası iletişimi bozduğu, örgüte olan bağlılığı sarstığı belirtilmektedir. Akcakavaklı'ya (2019) göre ise işyerinde gerçekleşen nezaketsiz davranışların bireyler üzerinde psikolojik anlamda yıkıcı etkileri olabilmektedir. Porath ve Pearson (2009) yöneticiler ve çalışanlar üzerinde yaptıkları araştırmaya göre işyerindeki nezaketsiz davranışlar, çalışanları bilişsel ve psikolojik anlamda olumsuz etkilemektedir.

Davranışlar ve tutumlar sonucu maruz kalınan nezaketsiz davranışlar bireyde duygusal olarak incinmeye sebep olmaktadır. Birey içerisinde bulunduğu nezaketsiz davranışların belirsizliğinden ötürü korku, panik, kaygı ve stres yaşayabilmektedir (Pearson, Andersson ve Porath, 2000).

Öğretmenlerin sınıf ortamında öğrenciden kaynaklı olarak karşılaştıkları istenmeyen davranışların sayısının artması öğretmenlerin iş tatminine olumsuz etki etmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışı arttıkça öğretmenlerin iş tatminlerinin azalan oranda da olsa artış gösterdiği

görülmüştür (Camp, 1987). Okullarda istenmeyen öğrenci davranışları yaygın görülen bir olumsuzluktur. Öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışları ile gerek sınıf içerisinde gerekse de okul ortamında baş edebilmek için çok fazla enerji harcamaktadırlar. Bu yoğun enerji harcanması sonucu öğretmenlerin tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kulinna, 2007).

Eğitim örgütlerinde gerçekleşen nezaketsiz davranışlar personelin; psikolojik sıkıntıya, kurumlarından tatminsizliğe, kurumdan kopmaya ve performans düşüşüne maruz kaldıklarını göstermektedir (Caza ve Cortina, 2007). Eğitim örgütlerinde mobbing uygulamalarına maruz kalan çalışanların; fiziksel zarar gördükleri, psikolojilerinin bozulduğu, stres yaşadıkları, arkadaşlıklarının bozulduğu, ilaç kullanımı sonucu ekstra giderlerinin arttığı ve yaşanan olumsuzluktan dolayı isteksizlik yaşadıkları, kapasitelerinin çok altında çalışmak durumunda kaldıkları görülmektedir. Ayrıca mobbinge maruz kalan kişiler, aile huzurlarının da kaçtığını belirtmektedirler. Yaşanan mobbingin; sürekli izin kullanımı, iş kalitesinde düşüş, erken emeklilik, kurumsal saygınlığın düşmesi ve yaratıcılığın azalması gibi konularda olumsuz örgütsel etkileri de bulunmaktadır (Altunay, Oral ve Yalçinkaya, 2014).

Örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışların etkileri olarak kadınlar ve erkekler cinsiyet ayrımı olmadan iş tatmininde azalma ile kariyerde belirsizlik şeklinde olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Nezaketsiz davranışların olduğu örgütlerde çalışanların bazı psikolojik sıkıntılar yaşadıkları da görülmektedir (Cortina, Magley, Williams ve Langhout, 2001). Örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışlar ve kabalık, örgüt çalışanlarında öfke oluşturma yanısıra bilgi işleme ve bilişsel süreç üzerinde de olumsuz etkilere neden olmaktadır (Porath, MacInnis ve Folkes, 2010).

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların, öğrencilerde olumsuz duygulara neden olarak depresif belirtileri artırdığı görülmektedir (Datu, Mateo ve Natale, 2022). Okulda nezaket konusunda yapılan çalışmalarda ise çevresine nezaket davranışları sergileyen çocukların akran kabullerinin arttığı görülmektedir. Nazik davranan çocukların sosyometrik popülerliğinin

nezaketsiz davranan çocuklara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Okulda sergilenen nazik davranışlar, çocukların aralarındaki olumlu iletişimi arttırarak akran kabulüne pozitif yönde etki etmektedir (Layous vd., 2012).

1.7.2. Nezaketsiz Davranışların Sonuçları

Demirkasımoğlu ve Arastaman (2017) okulda karşılaşılan nezaketsiz davranışların sonucu olarak öğretmenlerin, nezaketsiz davranışlar karşısında sıklıkla durumu okul idaresine sözlü olarak bildirmek, nezaket duruşunu hiç bozmamak, nezaketsiz davranışlar sergileyen kişi ile iletişimini kesmek, kendisinde suç var mı diye bakmak ya da nezaketsiz davranış sergileyen kişiyi bu davranışını bir daha tekrarlamaması için tehdit etmek şeklinde davranışlarda bulundukları görülmüştür. Ancak bu davranışların haricinde daha az sıklıkta, öğretmenlerin nezaketsiz bir davranış ile karşılaştıklarında durumu yazılı olarak okul idaresine bildirdikleri, nezaketsiz davranışa aynı şekilde karşılık verdikleri ve işleri için gösterdikleri çabayı azalttıkları tespit edilmiştir. Porath ve Pearson'a (2009) göre işyerinde nezaketsiz davranışlara maruz kalan çalışanların;

%80' inin nezaketsiz davranışlardan ötürü çalışma sırasında sürekli endişelendiği,

%78' inin kuruma olan bağlılığının azaldığını söylediği,

%66' sının performanslarında düşüşe neden olduğunu söylediği,

%63' ünün nezaketsiz davranışlardan kaçmaya çalışırken zaman kaybettiği,

%48' inin çalışma performansında düşüş olduğu,

%47' sinin işyerinde geçirdikleri süreyi kısalttığı,

%38' inin ise iş kalitesini düşürdüğü,

şeklinde sonuçlar ile karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir.

Çalışanların örgütlerde psikolojik olumsuzluklar ve bilişsel stres yaşamalarına rağmen fiziksel sağlık göstergelerinde nispeten bir etkilenmenin olmadığı görülmektedir (Cortina, Magley, Williams ve Langhout, 2001). Örgütlerde nezaketsiz davranışlara tanık olan bireylerin

gelecekte karşılaşacakları kişiler hakkında olumsuz genellemeler yapabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu olumsuz genellemeler örgütlerde bireyler arası ilişkiyi ve iletişimi olumsuz etkilemektedir (Porath, MacInnis ve Folkes, 2010).

Okulda zorbalığa maruz kalan öğrencilerin; fiziksel kavgaya karışma, derse girmeme ve arkadaşlarıyla vakit geçirme olasılıklarının zorbalık yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sonucu sigara kullanma, alkol içme, sarhoşluk, bilgisayar oyunu oynama gibi olumsuz davranışlarda artış görülebilmektedir (Alikashiöğlu vd., 2007). Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların bir sonucu olarak öğrencilerde okula aidiyet konusunda olumsuz duygu ve düşüncelerde artış olduğu görülmektedir (Datu, Mateo ve Natale, 2022). Nezaketsiz davranışların olumsuz sonuçlarına karşın, okulda çevresine nazik davranan çocuklarda görülen akran kabulü sonucunda zorbalığa uğrama ve kötü davranışa maruz kalma olasılığının azalması, çocuklarda akademik başarının artmasına, sosyal ilişki, iletişim ve iyi oluş sürecinde olumlu gelişmelere etki etmektedir (Layous vd., 2012).

Okullarda uygulanan okul temelli nezaket programlarının öğrenci, öğretmen ve okul personeli için nezaketsiz davranışların olumsuz etkilerini azalttığı, okul güvenliğini arttırdığı, okul iklimini olumlu anlamda desteklediği, sosyal becerileri geliştirerek öğrencilerin iyi oluşlarına pozitif katkı sunduğu görülmektedir (Kaplan vd., 2016). Bu sebeplerle okullarda nezaket kültürünü artırmaya yönelik yapılan çalışmalar ile öğrencilerin psikolojik ve duygusal iyi oluşlarının da arttığı sonucuna ulaşılmaktadır (Kaya-Memiş, 2018)

1.7.3. Nezaketsiz Davranışlar ile Baş Etme Yöntemleri

Öğretmenler nezaketsiz davranışların önlenmesi ve baş etme stratejisi olarak; hizmet içi eğitim uygulaması kapsamında bireylerin öfke kontrolü, stres yönetimi ve nezaket kurallarına yönelik eğitimlerden geçmeleri, okul çalışanlarının nazik ve kibar kişiler arasından seçilmesi, kişilerarası ilişkileri düzenlemek için kurallar oluşturulması ve nezaketsiz davranışlar sergileyen

kişilerin işten uzaklaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir (Demirkasımoğlu ve Arastaman, 2017).

Örgütlerde saygısızlık, küçümseme, aşağılama gibi nezaketsiz davranışlara maruz kalan çalışanlarda iş tatminsizliğine bağlı olarak iş bırakma ve işten çekilme gibi nezaketsiz davranışlardan uzaklaşmaya yönelik baş etme yöntemleri ile karşılaşmaktadır (Cortina, Magley, Williams ve Langhout, 2001). Örgüt içi nezaketsiz davranış ile karşılaşan bireyler örgüt ve karşılaşacakları kişiler hakkında derin düşüncelere kapılarak iletişimden kaçınabilmektedir (Porath, MacInnis ve Folkes, 2010).

Okullarda karşılaşılan nezaketsiz davranışlar ile baş etme konusunda oluşturulan nazik okul iklimi zihinsel sağlığı da pozitif anlamda destekleyerek bu davranışlarla baş etmeyi kolaylaştırmaktadır (Datu, Mateo ve Natale, 2022). Okul ortamında karşılaşılan mobbing ile ilgili olarak katılımcılar; yaşanan olumsuzlukları sosyal çevre ile paylaşma, savunmaya geçme, kişilerden uzaklaşma, psikolojik destek alma, mobbing uygulayan kişiye itaat etme, mobbingi yok sayma, yardım talebinde bulunma, karşı çıkma, tepkisiz kalma, önemsememe ve iletişimde kalarak bireysel şekilde baş etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Hukuksal olarak; mobbing yapan kişiyi dava etme ve üst yönetime başvurma gibi baş etme yöntemlerine başvurduklarını ifade etmişlerdir (Altunay, Oral ve Yalçınkaya, 2014). Okul ortamında çocukların çevresine nezaketli davranması ile artış gösteren akran kabulü ve sosyal ilişki ile nezaketsiz davranışlarla baş etme olasılığı artmaktadır. Özellikle öğretmenlerin sınıf ortamında kasıtlı olarak nazik davranışlara yönelik etkinlikleri artırmaları nezaketsiz davranışlar ile baş etmeyi kolaylaştırabilmektedir (Layous vd., 2012). Okullarda nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için zorbalığı önleme gibi programlara da güçlü bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır (Alikasıfoğlu vd., 2007).

Bu araştırma; okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerini detaylı bir şekilde irdeleyerek okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yönetimine etkilerini incelemiştir. Araştırmada, nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılarak okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerinden

hareketle okul ortamındaki nezaketsiz davranışlara ilişkin ayrıntılı veriler elde edilmiştir. Okullarda okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin nezaketsiz davranışları nasıl anlamlandırdıkları, ne tür nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları, karşılaştıkları nezaketsiz davranışların üzerlerinde oluşturduğu etkiler ve bu etkilerin sonucu ile ne tür baş etme yöntemleri geliştirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulguların okul yöneticilerine, öğretmenlere, velilere ve alanda çalışan araştırmacılara okul ortamındaki nezaketsiz davranışların yarattığı mevcut durum hakkında bilgi vermesi beklenmektedir.

Araştırma, okulların nezakete dayalı bir atmosfere sahip olmasında okul ortamında okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, personel ve velilere yönelik somut örneklerle farkındalık oluşturacaktır. Ayrıca okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yönetimine etkilerini farklı boyutlarıyla inceleyecek araştırmalara da yol gösterecektir. Literatür taramasında, okul nezaketine yönelik çalışmalarda çoğunlukla okul nezaketinin öğrencilere etkilerinin araştırıldığı görülmüştür. Okuldaki nezaketsiz davranışların okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul yönetimine etkisinin incelenmesine yönelik literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yönetimine etkilerinin eğitim yönetimi alanında araştırılmasından dolayı da diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

2. BÖLÜM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğunu ve okul yönetimine yansımalarını incelemektir.

Araştırmanın problem cümlesi ise “okul yöneticileri, öğretmenler ve velilere göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar okul yönetimini nasıl etkilemektedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu probleme yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Nezaket ve nezaketsiz davranış kavramları okul ortamında ne anlam ifade etmektedir?
2. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar nelerdir?
3. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynakları nelerdir?
4. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların etkileri nelerdir?
5. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar okul yönetim süreçlerini nasıl etkilemektedir?
6. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etme yöntemleri nelerdir?
7. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemek için neler yapılmalıdır?

2.2. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada katılımcıların, veri toplanması için kullanılan görüşme sorularına içtenlikle ve doğrulukla cevap verdikleri varsayılmıştır. Veri toplama aracı oluşturulurken yapılan literatür araştırmasının ve başvuru uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmaktadır.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Kırklareli ilinde bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 25 okul yöneticisi, 25 öğretmen ve yine aynı okullardan 25 öğrenci velisinin görüşleri ile sınırlıdır. Okul ortamında karşılaşılan nezaket ve nezaketsiz davranışlar ile okul yönetimine yansımaları, katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, okul ortamında okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile ilgili Google scholar, dergipark, yöktez vb. veri tabanlarında alanyazın taraması yapılmıştır. Yapılan tarama sonucu yurtiçi ve yurtdışında “nezaket, nazik davranış, nezaketsiz davranış, kindness, incivility, behavior” kelimeleri kullanılarak tarama yapılmış ve 1970-2024 yılları arasında yapılmış olan çalışmalara ulaşılarak aşağıda yer verilmiştir.

2.4.1. Nezaket ve Nezaketsiz Davranışlar İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramına son yıllarda yapılan araştırmalarda yer vermeye başlanmış olsa da yurtiçi literatüründe kısıtlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Deveci ve Ay (2009) yaptıkları çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin günlüklerinin analizi sonucu yaşamlarındaki değerleri belirlemeye çalışmışlardır. 21 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada, sorumluluk, çalışkanlık, özdenetim başta olmak üzere 21 tematik değer belirlemişlerdir. Belirledikleri değerlerden birisi de nezaket temasıdır. Nezaket temasında alt temalar olarak, dikkatli ve nazik olmaya ilişkin bulgular elde etmişlerdir. Araştırma sonucuna göre nezaket, paylaşma ve dürüstlük içeren ifadelere daha az rastlanmıştır. Buna göre de ilköğretim çağındaki öğrencilere değerler eğitimi kapsamında en fazla nezaket, paylaşma ve dürüstlüğü kazandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde önem verdikleri değerlerin araştırıldığı çalışmada ise nezaket, yardımlaşma, sorumluluk ve saygı gibi on iki adet değere ulaşılmıştır. Tarkoçin, Tekinşen-Berktaş ve Uyanık-Balat'ın (2013) yapmış oldukları bu çalışmaya 2 farklı ilden 4 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Ulaşılan on iki değerden öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde en çok kullandığı değerlerin nezaket, yardımlaşma, sorumluluk ve saygı olduğu görülmüştür.

Örgütlerde ve yönetim kademelerinde görgü kuralları ve nezaket kurallarını uymak oldukça önemli bir hal almaya başlamıştır. Çelik (2016), eğitim yönetiminde protokolün, görgü ve nezaketin önemi üzerine çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucuna göre, protokol, görgü ve nezaket kurallarının okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin dikkat etmesi gereken kurallar olduğu gerçeğine ulaşılmıştır. Terbiyeli, nezaket ve zarafet sahibi öğrencilerin yetişmesi için gereken eğitimin okullarda verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dürüstlük, nezaket, teşekkür etme, başkalarının görüşlerine saygılı olma şeklindeki ahlâki değerlerin öğrenciler tarafından davranış haline getirilmesi sağlıklı bir toplumun temelleri açısından oldukça önem arz etmektedir. Güneş ve Köse (2016), yapmış oldukları çalışmada Japonya ve İngiltere'de okullardaki değerler eğitimi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, Japonya'da 16 yaşına kadar çocuklara okullarda bir saatlik dersler şeklinde öz farkındalık, kişilerarası ilişkiler, toplum ile ilişkiler ve doğa ve evren ile ilişkiler şeklinde değerler eğitimi verildiği görülmüştür. İngiltere'de ise değerler eğitime yönelik ayrı bir ders bulunmamaktadır. Ancak çocukların manevi, ahlâki, sosyal ve kültürel gelişimlerinin sağlanarak temel İngiliz değerlerinin gelişimine de katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca İngiltere'de her okulun misyonunda yetiştireceği öğrencilerin karakter hedeflerine yönelik beklentiyi içeren ifadeler olması beklenmektedir.

İlkokul öğrencilerinin okul nezaket algısı ve okula bağlılıklarının ilişkisinin incelendiği Oğuz-Duran ve Kaya-Memiş (2017) tarafından 159 öğrencinin katıldığı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre, ilkokul öğrencilerinde okul nezaket algısı ne kadar yüksek olursa okula olan

bağlılığın da o oranda yüksek olduğu görülmüştür. Ancak okul nezaket algısının cinsiyete bağlı olmadığı da görülmüştür.

Öğretmenlerin okuldaki nezaketsiz davranışlar olgusuna ilişkin görüşleri ile ilgili Demirkasımoğlu ve Arastaman (2017) tarafından çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya Aksaray ilinde görev yapan 284 öğretmen katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, nezaketsiz davranışların öğretmenler tarafından yaygın bir durum olarak algılanmadığı, öğretmenlerin nezaketsiz davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumuna göre değişkenlik göstermediği ancak öğretmenlerin kıdemine göre nezaket algılarının değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmenler okuldaki yönetici nezaketsiz davranışlarını, yöneticilerin öğretmenleri bastırmak amaçlı yaptıklarını düşünmektedirler. Okul ortamındaki diğer paydaşlardan kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşan öğretmenlerin durumu hemen okul yönetimine bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yurdabakan ve Uz-Baş (2018) tarafından yapılan nezaket temelli araştırmalardan birisi de okul nezaket ölçeğinin uyarlamasıdır. Araştırmacılar, bu çalışmayı iki basamakta gerçekleştirmişlerdir. İlk basamakta 611 öğrenciye (302 erkek öğrenci, 309 kız öğrenci), ikinci basamakta 759 öğrenciye (369 erkek öğrenci, 390 kız öğrenci) 5 maddelik Likert tipi ölçek uygulamışlardır. Çalışmanın birinci basamağında faktör analizinde Cronbach-alfa değerini .71 ikinci basamağında ise .82 bulmuşlardır. Araştırmanın sonucunda, öğrenci tarafından derecelendirilen okul iklimi, dayanıklılık ve yaşam doyumu arasında anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur.

Işık vd., (2019) yapmış oldukları çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından önerilen 100 temel eserde yer alan karakter güçlerini incelemişlerdir. Yapılan çalışmada 100 temel eser arasından tabakalı amaçlı örneklemden seçkisiz atama ile seçilen 22 eser 5 araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bu araştırmaya göre incelenen eserlerde çeşitli karakter güçlerinin vurgulandığı görülmüştür. Erdem boyutu altında vurgulanan karakter güçlerinden birinin nezaket olduğu görülmüştür. Yapılan inceleme

sonucu farklı eğitim dönemlerine yönelik eserlerde farklı karakter güçlerinin ön plana çıktığı, okul öncesi döneme ait eserlerde ise nezaket ve estetik karakter güçlerinin ön plana çıktığı görülmüştür.

Kaya-Memiş ve Oğuz-Duran (2019) tarafından gerçekleştirilen bir diğer araştırmaya göre ise ilkokul öğrencilerinin okula karşı nezaket algılarının duygusal ve psikolojik iyi oluşlarına etkisi araştırılmıştır. 526 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucuna göre, okula karşı nezaket algıları yüksek olan öğrencilerin psikolojik ve duygusal iyi oluşlarının da yüksek olduğu sonucuna dolayısıyla okul nezaket algısı ile duygusal ve psikolojik iyi oluş arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Okul nezaket algısının öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

İşyeri nezaketsiz davranışları ile ilgili olarak Gök, Karatuna ve Başol (2019) yapmış oldukları araştırmada, işyeri nezaketsiz davranışları ölçeğini Türkçe'ye uyarlamışlardır. Ölçek, 7 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya İstanbul'da çeşitli özel işletmelerde çalışan 350 kişi katılmıştır. Ölçekte işyeri nezaketsiz davranışları, işyerinde psikolojik taciz, iş doyumu, genel sağlık ve işten ayrılma niyeti değişkenlerine göre korelasyon matrisine bakılmıştır. Ölçeğin geçerlik analizi sonucuna göre; iş doyumu, genel sağlık ve işten ayrılma eğilimi puanları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik analizinde Cronbach-alfa katsayısı .92, iki yarım güvenirliği ise .79 (tek - çift ayrımı) ve .77 (ilk yarı – son yarı ayrımı) bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için Spearman Brown katsayıları ise .92 ve .93 olarak saptanmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre işyeri nezaketsiz davranışlar ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanmış versiyonunun uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul nezaketsiz davranışlarına yönelik olarak Çalışkan (2019) yapmış olduğu çalışmada, Suriyeli mülteci öğrencilerle, yurt içinde göç yaşamış ve göç yaşamamış ilkokul öğrencilerinde öğrenci kovitalitesi ve okul nezaketini araştırmıştır. Buna göre çalışmaya 112 Suriyeli göçmen öğrenci, 54 yurt içi göç yaşamış öğrenci ve 324 göç yaşamamış öğrenci katılmıştır. Öğrencilere Okul Nezaket Ölçeği (ONÖ) ile Okul Pozitif Yaşantıları Ölçeği

(OPYÖ) uygulanmıştır. Bulgulara göre kız öğrencilerinin okul nezaket ölçeği ve okul pozitif yaşantı ölçeği puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, okul nezaketinin öğrenci kovitalitesi (öğrencinin pozitif özelliklerinin toplamı) üzerinde yordayıcı rolünün olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik olarak 5 yaşında olan 20 çocukla yapılan çalışmada çeşitli değer yargılarını çocukların nasıl algıladıkları araştırılmıştır. Topaç, Bardak, Kirişçi ve Mertoğlu (2020) yaptıkları çalışmada çocuklara sorumluluk, paylaşma, yardımseverlik, arkadaşlık, saygı, dürüstlük ve nezaket değerlerine yönelik olarak açık uçlu sorular sormuşlardır. Araştırma sonucunda nezaket ve dürüstlük değerlerinin çocuklar tarafından tanımlanamayan ve algılanamayan değerler olduğu diğer değerlerin ise çocuklar tarafından algılanabildiği görülmüştür.

Cellek (2020), çalışmasında eğitimde nezaketin önemi ve gerekliliği üzerine nezaket temelli olarak yapılmış olan 32 tez çalışmasını, doküman analizi yöntemini kullanarak incelemiştir. İncelemesini, nezaketi ahlâk ile de ilişkilendirerek genişletmiştir. Çalışmasının sonucunda, çocuklara erken yaşlardan itibaren nezaket kurallarının öğretilmesi gerektiği ve bu konuda da aile üyeleri ile öğretmenlerin rol model oldukları gerçeğine ulaşılmıştır.

Bir kurumdaki çalışanların nezaket davranışlarını benimsemeleri ve bu çerçevede davranmalarının hizmet kalitesi üzerine ne gibi katkılarının olduğu Varışlı'nın (2020) çalışmasında araştırılmıştır. Buna göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının çalışanlar tarafından kabul görmesi sonucunda, çalışanların motivasyonunda artış olduğu, koordinasyonun ve iletişimin güçlendiği görülmüştür. Genel olarak sunulan hizmet kalitesinde artışa neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işıkay ve Taslak (2021) yapmış oldukları araştırmada tez, makale, bildiri ve kitap bölümleri dâhil olmak üzere otuz yedi çalışma incelemiştir. Buna göre, işyeri nezaketsiz davranışları ile ilgili çalışmaların sayısının yıllar geçtikçe arttığı, sağlık alanında daha çok çalışma yapıldığı ve çalışmaların çoğunlukla nicel çalışma olduğu görülmüştür. İşyeri nezaketsiz davranışlarının iş doyumu ile negatif yönde

ilişkili olduğu, işten ayrılma niyeti ve Makyavelist kişilik ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Örgütlerde yönetici çalışan ilişkilerini güçlendiren bir davranış olarak Eriş ve Kocabıyık (2022) nezaketin önemini araştırmışlardır. Bu çalışmada dört farklı sektörden seçilen dörder kişiden veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, nezaketin hem toplumsal hem de örgütler için sağlıklı iletişim ve kaliteli bir alan oluşturduğu vurgulanmıştır. Ayrıca nezaketin yönetici ile çalışanlar arasındaki bağlılığı ve motivasyonu arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Özer'in (2022) yüksek lisans tez çalışmasında ortaokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre okul iklimi ve nezaketi araştırılmıştır. Buna göre, okuldaki nezaketin hem öğrenciler hem de öğretmenler için okul ikliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ve öğretmenlerin nezaket algılarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Okul ikliminde nezaketin önemi öğrencilerde %37 iken öğretmenlerde bu oran %53 olarak bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin okul iklimine yönelik nezaket düzeylerinin sosyoekonomik statü algısı ve akademik başarı algısına göre farklılık gösterdiği de bulunmuştur.

2.4.2. Nezaket ve Nezaketsiz Davranışlar İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yapılan araştırma neticesinde nezaket ile ilgili olarak yurtdışında yapılmış olan çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Çocukların nezaket kavramlarının geliştirilmesine yönelik olarak yapılan bir araştırmada (Baldwin ve Baldwin, 1970), yetişkin örneklemi olarak 55'i erkek ve 55'i kadın olmak üzere 110 New York Üniversitesi personeli katılım göstermiştir. Çocukların örneklemi için ise New York City bölgesindeki üç okul ve bir kamptaki anaokulu, ikinci, dördüncü, altıncı ve sekizinci sınıflardan oluşan çocuklar katılım sağlamıştır. Örneklemlerde kız ve erkek çocuklar yaklaşık olarak eşit oranda temsil edilmektedir. Araştırma sonucuna göre, yetişkin katılımcıların nezaket davranışlarının önemi

konusunda birbirleri ile aynı fikirde oldukları, çocuk katılımcıların ise nezaket algılarında farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

Bulach ve Butler'ın (2002) yaptıkları araştırmaya 3600 öğrenci ve 250 öğretmen katılmıştır. Bu araştırmada ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmenlerinin 16 karakter değerlerini sergileyip sergilemedikleri değerlendirilmiştir. Buna göre ilkokuldaki öğrenci ve öğretmenlerin ortaokul ve lisedeki öğrenci öğretmenlere göre 16 karakter değerlerini daha fazla sergiledikleri görülmüştür. Katılımcılara karakter eğitimi uygulanmıştır. Bunun sonucunda ise lisedeki öğrenci ile öğretmen katılımcıların nezaket, sorumluluk ve özdenetim değerlerine yönelik puanlarında yükselme olduğu; ortaokul düzeyindeki öğrenci ile öğretmen katılımcıların ise nezaket, işbirliği, kendini kontrol etme, dürüstlük ve kendine saygı değerlerine yönelik puanlarda yükseliş olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre değerler eğitiminin müfredata eklenmesi gerektiği söylenmiştir.

Layous ve diğ. (2012) yaptıkları araştırmada, öğrencilere uygulanan nezaket programının öğrencilerin iyi oluş durumlarını artırıp artırmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya 9 ile 11 yaş arasında bulunan 415 öğrenci katılmıştır. Çalışma sonucunda nezaket programı uygulanan öğrencilerin iyi oluş düzeylerinin arttığı görülmüştür. Ayrıca davranışlarında nezaketli olan öğrencilerin akranları tarafından kabul ediliş düzeylerinin arttığı görülmüştür.

Binfet (2015), nezaket araştırmalarına genel bir bakış sunduğu çalışmasında, öğretmenlere kasıtlı nezaket performansında öğrencileri desteklemek için bir çerçeve sunmaya çalışmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre kasıtlı iyilik eylemlerinin her yaştan öğrenciye uygun olduğu özellikle de ortaokul ve lise öğrencilerinin müfredatlarına eklemenin uygun olacağı belirtilmektedir. Ayrıca okulların ve öğretmenlerin öğrencilerdeki iyilik ve nezaket eylemlerini teşvik etmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Binfet ve Gaertner (2015) yapmış oldukları bir başka çalışmada ise üç okulda 112 küçük çocukta (5-8 yaş) nezaket algısını araştırmışlardır. Nezaket algılarını değerlendirmek için, öğrencilerden nezaketten ne

anladıklarını çizmeleri ve son zamanlarda okulda yapılan bir iyilik örneğini resmetmeleri istenmiştir. Erkekler fiziksel olarak yardım etmek için nezaket eylemleri çizerken kızlar, aile ilişkilerini sürdürmek üzerine çizimler gerçekleştirmişlerdir.

Anaokulu öğrencilerinin üçüncü sınıfa kadar okulda nezaket kavramını nasıl kavramlaştırdıklarının araştırıldığı (Binfet, 2016) bir başka çalışmada, öğrencilerden iki resim çizmeleri istenmiştir. Resimlerden biri öğrencilerin okulda gösterdikleri nezaketi, diğeri de okulda öğretmenlerinin gösterdiği nezaketi yansıtmalıdır. Öğrencilerin nezaketlerini gösteren çizimleri arkadaşlıkları sürdürme, başkalarına fiziksel olarak yardım etme ve saygı gösterme temalarını yansıtmaktaydı. Öğrencilerin öğretmen nezaketine ilişkin çizimleri, öğrencilerin öğretmeyi bir nezaket eylemi olarak gördüklerini ve öğretmenlerin başkalarına fiziksel olarak yardım ederek nezaket gösterdiklerini ortaya çıkarmaktaydı. Çizimler arasında cinsiyete göre farklılık bulunmamıştır. Ancak sınıflara göre vurgulanan temalarda farklılıklar tespit edilmiştir.

Binfet, Gadermann ve Schonert-Reichl (2016), okuldaki nezaketi ölçmeye yönelik çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmaya Güney Britanya Kolombiya' sından 4. ve 8. sınıflardan 1753 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, cinsiyete ve sınıfa göre yapılan analizler, kızların okulda erkeklerden önemli ölçüde daha yüksek nezaket algıladığını ve öğrencilerin okuldaki nezaket algılarının dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa düştüğünü, dördüncü sınıf öğrencilerinin okulda en yüksek nezaket düzeyine sahip olduğu ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ise en düşük nezaket seviyesine sahip oldukları görülmüştür.

Okullardaki nezaket temelli eğitim programlarının ne kadar etkili ve geçerli olduğunu test etmek ve değerlendirmek için Kaplan vd. (2016) tarafından bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 123 ortaöğretim kurumu öğrencisi, 150 akademisyen, eğitim çalışanı ve öğretmen katılmıştır. Çalışma sürecinde bir kavramsal model geliştirilmiştir ve bu modele göre olumlu okul ikliminin, katılımcıların sosyoduygusal yeteneklerinin ve öğrencilerin gelişim düzeylerinin pozitif yönde gelişim gösterdiği

belirlenmiştir. Bu durumun da iyi oluş düzeylerine olumlu katkı yaptığı görülmüştür.

Bir başka okul nezaketine ilişkin Binfet ve Passmore (2017) yaptıkları araştırmada anaokulundan 12. sınıfa kadar görev yapan 257 öğretmenin okul nezaketine ilişkin algılarını incelemişlerdir. Öğretmenlerden nezaketi tanımlamaları, yaptıkları ve aldıkları nezaket örneklerini ifade etmeleri, nezaketin temel unsurlarını belirlemeleri ve okullarındaki nazik davranışların kalitesini derecelendirmeleri istenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin nezaketi karşılaştırılabilir yollarla tanımladığını ve hayata geçirdiğini, çoğu öğretmenin öğrencilerin nezaketini şekillendirmede güçlü ila orta düzeyde bir etkiye sahip olduğuna inandığını ve öğretmenlerin okul nezaketine ilişkin algılarının, sınıf düzeyine göre değiştiğini göstermektedir.

Binfet ve Passmore (2019) okul nezaketi ile ilgili başka çalışmalarında ise dördüncü ile sekizinci sınıf öğrencilerinin okuldaki nezaket tanımlarını, yaptıkları bir nezaket davranışı örneğini, nezaketin en göze çarpan yetişkin temsilcisi olarak kimi gördüklerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin nezaket tanımlamaları ve sergiledikleri nezaket davranışları; başkalarına saygı göstermek, yardımcı olmak ve cesaretlendirici davranmak şeklinde bulunmuştur. Öğrenciler çevrelerinde en yüksek derecede nezaket örneği sergileyen kişileri ise öğretmenleri ve okul müdürleri olarak belirtmişlerdir. Öğrenciler, nezaket davranışına en sık rastladıkları mekânları ise sınıf ve okullarının bahçesi olarak ifade etmişlerdir.

Diğer bir çalışmada ise Lee ve Huang (2021), öğrencilerin okula aidiyet duygusu, okul nezaket algıları ve nezaket karakter güçleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 1973 Hong Kong ortaokul öğrencisini içeren çalışma, öğrencilerin okula aidiyet duygularının okul nezaketi algıları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin okul nezaketi algıları ile nezaket karakter güçleri arasında pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca, kızların erkeklerden daha yüksek düzeyde nezaket karakter gücüne sahip oldukları tespit edilmiştir.

Poulou (2021) araştırmasında erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin okul nezaket algılarını incelemiştir. Bu nitel araştırmaya 219 erken çocukluk dönemi öğretmeni katılmıştır. Nezaket davranışı sergileyen öğretmenlerin öğrenci öğretmen arasındaki ilişkiler ile öğrencilerin kişilik gelişimleri üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak buna rağmen okullarda nezaket temelli eğitime gerekli değerin verilmediğine yer verilmiştir.

Datu, Mateo ve Natale (2022), yapmış oldukları çalışmada 1287 Filipinli lise öğrencisi arasında okul nezaketinin olumlu duygular ve depresif belirtiler gibi iyi oluş boyutlarıyla ilişkisini incelemişlerdir. Ayrıca yaş ve cinsiyet gibi demografik ortak değişkenler kontrol edildikten sonra okul nezaketinin daha yüksek pozitif duygular ve daha düşük depresif semptomlarla bağlantılı olduğunu görülmüştür. Okul nezaketinin okula aidiyet konusunda olumlu duygular ve depresif belirtiler üzerinde de dolaylı etkileri olduğu görülmüştür. Bu araştırmada, okul bağlamında nezaketi teşvik etmenin ruh sağlığına sağladığı faydaların öneminin de özellikle altı çizilmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama araçları, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırma, araştırmanın konusu ile ilgili deneyim, bilgi ve görüş sahibi bireyler ile çevrelerini nasıl algıladıkları ve ne gibi deneyimler yaşadıkları üzerine görüşmeler yaparak detaylı araştırmaya imkân veren araştırma türüdür (Merriam, 2013).

Nitel araştırma kavramı şemsiye bir kavram olarak düşünülebilir. Farklı türlerde araştırma ve analiz yöntemlerini kapsayan genel bir kavram olarak kullanılabilir. Patton'a (2018) göre, nitel araştırma amaçlı bir şekilde küçük örnek durumlara bazen de tek bir duruma odaklanan araştırma türüdür. Yıldırım ve Şimşek (2021) ise nitel araştırmayı, analiz olarak görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi yöntemlerin kullanıldığı, bireylerin algılarının gerçekçi bir şekilde deneyimlerine dayanarak ortaya konduğu araştırma türü olarak tanımlamaktadır. Creswell'e (2017) göre, insanlar yaşadıkları dünyayı ve çevrelerini anlamlandırmaya çalışırlar. Her birey kendi yaşantısına ve deneyimine göre yaşadıklarına farklı anlamlar yükler. Araştırmacılar ise genellikle bireylerin öznel olarak oluşturdukları bu görüşlerini araştırmaya yönelirler. Bireylerin öznel bu görüşlerinde kültürel normlar ve bireyler arası ilişkilerin de katkısı bulunmaktadır. Nitel araştırmalarda görüşme, gözlem, doküman analizi gibi veri toplama araçları kullanılarak bireylerin öznel görüşleri araştırılmaktadır.

Nitel araştırma, antropoloji, eğitim, sosyoloji gibi farklı disiplinleri ve yaklaşımları kapsayan kapsamlı bir araştırma türüdür. Esasında nitel araştırma yapan araştırmacılar farklı disiplinlerden de yararlanarak bireylerin, çevrelerini nasıl anlamlandırdıkları ile ilgilenirler. Bireylerin dünyayı algılama şekilleri ve yaşadıkları deneyimler nitel araştırmanın

temel alanını oluşturmaktadır. Nitel araştırmanın odak noktalarından bir tanesi de konuya araştırmacının değil de katılımcının gözünden bakmaktır (Merriam, 2013).

Nitel araştırmada araştırmanın yöntemi olay, olgu ya da duruma göre değişebildiği için çeşitli araştırma desenleri bulunmaktadır. Sosyal bilimlerdeki farklı yaklaşım ve ilkelerden etkilenen nitel araştırma desenleri farklı gelenekleri de yansıtmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden birisi olan “farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanma” (Yıldırım ve Şimşek, 2021), şeklinde ifade edebileceğimiz olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır.

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yönetimine yansımaları; okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüş ve algılarına göre araştırılarak farkında olduğumuz olguların derinlemesine analiz edilmesi amaçlandığı için araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yönetimine etkilerinin araştırıldığı bu araştırmanın olgusu (fenomeni) ise nezaketsiz davranışlardır.

Günlük hayatta karşılaştığımız birçok olgu vardır ancak bazılarını anlamlandırmakta zorlanırız. Olgubilim deseni, bildiğimiz ancak anlamlandıramadığımız bu olguları araştırmak için bir zemin oluşturmaktadır. Olgubilim deseni, bireylerin günlük deneyimlerini anlamlandırmamızı ve deneyimlerin doğası konusunda derinlemesine zemin oluşturmamızı sağlar (Patton, 2018). Olgubilim deseninin felsefesi esasen nitel araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bütün nitel araştırmalar olgubilimin felsefesinden ve deneyime olan vurgusundan yararlanmaktadır. Önemli olan olgubilim desenini, nitel araştırmalara etkide bulunabilen bir felsefe olarak görmektir. Olgubilim deseni bunun yanında ayrıca kendi odak noktası ve araştırma desenine sahip olan bir nitel araştırma türüdür (Merriam, 2013).

Nitel araştırmalarda kullanılan yöntemlerden birisi de metaforlardır. Metaforlar, bireylerin yüksek düzeyde soyut ve karmaşık olan bir olguyu, olayı ya da kavramı anlamada ve açıklamada kullanabilecekleri güçlü

zihinsel araçlardır. Metaforlar, günlük hayatta sadece konuşma dilini süsleyen bir araç değildir. Metaforların insan hayatında çok daha önemli bir yeri vardır (Saban, 2008). Metaforlar temelde bir nesnenin ya da bir olayın açıklanmasında belirli taraflarını öne çıkarmayı sağlayan bir araçtır. Bulguları güçlü bir şekilde iletmek için kullanılan yollardan birisi de metaforlardır. Oluşturulacak güçlü bir metafor ile anlatılmak istenen birçok şeyi tek kelimedede anlatmak mümkündür (Patton, 2018). Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre metaforlar, bilimsel araştırmalarda betimleme amacıyla kullanılabilirler. Betimleme amacıyla kullanıldıklarından olay, olgu veya kavramlar oldukları haliyle resmedilerek okuyucunun zihninde daha net canlandırması sağlanır. Mecazlar olarak da adlandırılabilen metaforların nitel çalışmalarda kullanılması araştırmacıya pratiklik ve kolaylık sağlamanın yanı sıra analiz kolaylığı da sağlamaktadır. İki ya da üç açık uçlu soru ile elde edilebilecek bir cevabın bazen tek bir metaforik kavramla özdeşleştirilerek elde edilmesi metafor yönteminin ayrıcalıklı taraflarındandır. Tüm bu basit ve kolay taraflarının yanında metaforlar; çalışılan konu, olay, olgu ve kavram hakkında çok net ve zengin bir görsel resim sağlar. Bu araştırmada, okul ortamında karşılaşılan nezaket ve nezaketsiz davranışların katılımcılar tarafından ne anlam ifade ettiğini anlayabilmek ve nezaket ile nezaketsiz davranışları hangi kavramlar ile özdeşleştirdiklerini görebilmek amaçlanmıştır. Bu nedenle görüşmede katılımcılara birinci alt probleme ilişkin metafor sorusu yöneltilmiştir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda veriler derinlemesine ve detaylı araştırıldığı için, toplanan bu verilerin sonuçlarının anlamlandırılarak analiz edilmesi sürecinde az sayıda gruplar tercih edilmektedir. Nicel araştırmalar ile nitel araştırmalar arasında örneklem seçiminde katılımcı sayısı konusunda fark bulunmaktadır. Örneklem seçiminde araştırmanın yerinin ve katılımcıların seçilebildiği örneklem türü olan amaçlı örneklem seçimi türü kullanılmıştır (Creswell, 2017).

Araştırma konusu için amaçlı örneklem yöntemlerinden olan, örnekleme yapılan evreni en geniş anlamda temsil edecek, en fazla sayıda çeşitliliğe sahip tüm alt grupları dâhil etmeye imkân tanıyan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi, olabildiğince çok sayıda çeşitliliğe sahip durum seçimi yönünden oldukça avantajlıdır (Merriam, 2013).

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kırklareli ilindeki okullarda görev yapmakta olan 25 okul yöneticisi, 25 öğretmen ve 25 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 25 okul yöneticisi, 25 öğretmen ve 25 veli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler olarak okul ortamındaki farklı alt grupları göstermesi nedeniyle maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine göre oluşturulmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin avantajı sayesinde okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlardan etkilenen olabildiğince çok sayıda farklı katılımcı grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, öğretmenler ve velilere ilişkin demografik veriler tablolar şeklinde ayrı ayrı aşağıda gösterilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerine ilişkin demografik verilere Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Yönetici	Yaş	Cinsiyet	Kıdem	Yöneticilik Deneyimi	Görev Yapılan Kademe
Y1	49	Erkek	20	11	İlkokul
Y2	42	Erkek	21	6	Lise
Y3	40	Erkek	15	7	Lise
Y4	39	Erkek	17	4	Lise
Y5	39	Erkek	16	2	İlkokul
Y6	55	Erkek	32	17	Lise
Y7	53	Kadın	30	7	Lise
Y8	44	Erkek	16	8	Ortaokul
Y9	45	Erkek	20	12	Lise
Y10	42	Erkek	12	4	Lise
Y11	37	Erkek	12	2	Ortaokul
Y12	49	Erkek	26	10	Ortaokul
Y13	49	Erkek	25	18	Ortaokul
Y14	34	Erkek	9	4	Ortaokul
Y15	52	Erkek	23	5	Lise
Y16	43	Erkek	21	11	İlkokul
Y17	36	Erkek	5	1	Ortaokul
Y18	39	Erkek	8	6	İlkokul
Y19	32	Erkek	10	1	Lise
Y20	48	Kadın	28	7	Lise
Y21	34	Erkek	12	2	İlkokul
Y22	39	Erkek	16	11	Ortaokul
Y23	32	Kadın	7	1	İlkokul
Y24	40	Erkek	12	8	Lise
Y25	52	Erkek	28	15	Lise

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma kapsamında 25 okul yöneticisi ile görüşme yapıldığı görülmektedir. Görüşme yapılan 25 okul yöneticisine de nezaket ve nezaketsiz davranışlar ile ilgili olan metaforik soru yöneltilmiştir. Görüşme yapılan okul yöneticilerinde, erkek okul yöneticilerinin sayısının (n=22) kadın okul yöneticilerinin sayısından (n=3) fazla olduğu görülmektedir. Okul yöneticisi katılımcılarının yaş ortalaması 41 iken, yaşları 32 - 55 arası değişmektedir. Görüşme yapılan okul yöneticilerinden 39 yaşında (n=4) olanların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin kıdemleri 5-32 yıl arasında değişiklik gösterirken, yöneticilik deneyimleri 1-18 yıl arasında değişmektedir. Görev yapılan eğitim kademesine göre dağılımları ise çoktan aza doğru; lise (n=12), ilkokul (n=6) ve ortaokul (n=7) şeklinde sıralanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik verilere Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Öğretmen	Yaş	Cinsiyet	Kıdem	Görev Yapılan Kademe
Ö1	37	Erkek	10	Ortaokul
Ö2	26	Erkek	8	Ortaokul
Ö3	39	Erkek	13	Ortaokul
Ö4	33	Erkek	9	Ortaokul
Ö5	42	Kadın	14	Anaokulu
Ö6	40	Kadın	12	Anaokulu
Ö7	36	Kadın	10	Anaokulu
Ö8	42	Erkek	12	Ortaokul
Ö9	36	Kadın	10	Ortaokul
Ö10	40	Kadın	16	Ortaokul
Ö11	48	Erkek	18	Lise
Ö12	32	Erkek	6	Ortaokul
Ö13	36	Erkek	6	Ortaokul
Ö14	40	Kadın	5	Lise
Ö15	46	Kadın	26	Lise
Ö16	46	Kadın	16	Ortaokul
Ö17	52	Erkek	22	İlkokul
Ö18	44	Kadın	22	Ortaokul
Ö19	55	Erkek	36	İlkokul
Ö20	42	Kadın	24	İlkokul
Ö21	54	Erkek	29	Lise
Ö22	51	Kadın	30	Lise
Ö23	54	Erkek	32	Lise
Ö24	28	Kadın	5	İlkokul
Ö25	37	Erkek	9	Lise

Tablo 4'te yer alan demografik veriler incelendiğinde araştırma kapsamında 25 öğretmen ile görüşme gerçekleştirilmiştir. 25 öğretmen katılımcı arasında erkek katılımcıların sayısı (n=13), kadın katılımcıların sayısından (n=12) fazladır. Katılımcıların yaşları 26-55 arasında değişirken, yaş ortalamasının 41 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların kıdemine bakıldığında 5-36 yıl arasında değiştiği, ortalamasının ise 16 olduğu görülmektedir. Ortaokul katılımcı sayısının (n=11) diğer katılımcılardan fazla olduğu görülmektedir. Diğer katılımcı sayıları büyüklüklerine göre lise (n=7), ilkokul (n=4) ve anaokulu (n=3) şeklinde sıralanmaktadır. Araştırmaya katılan velilere ilişkin demografik verilere Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Velilerin Demografik Özellikleri

Veli	Yaş	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Öğrencinin Eğitim Kademesi
V1	35	Kadın	Yüksek Lisans	İlkokul
V2	43	Kadın	Lisans	Ortaokul
V3	46	Erkek	Lisans	Lise
V4	50	Kadın	Lisans	Ortaokul
V5	54	Erkek	Lisans	Ortaokul
V6	46	Erkek	Doktora	Ortaokul
V7	42	Erkek	Yüksek Lisans	Lise
V8	44	Erkek	Lisans	Ortaokul
V9	42	Erkek	Lisans	Ortaokul
V10	39	Kadın	Lise	Anaokulu
V11	41	Erkek	Lisans	İlkokul
V12	37	Kadın	Yüksek Lisans	Anaokulu
V13	36	Erkek	Lisans	İlkokul
V14	36	Kadın	Lisans	İlkokul
V15	42	Kadın	Lise	Lise
V16	39	Kadın	Yüksek Lisans	Ortaokul
V17	46	Erkek	Lisans	İlkokul
V18	29	Kadın	Ön Lisans	İlkokul
V19	37	Kadın	Yüksek Lisans	Ortaokul
V20	39	Kadın	Yüksek Lisans	İlkokul
V21	33	Kadın	Ortaokul	İlkokul
V22	42	Erkek	Lise	Lise
V23	35	Kadın	Lise	İlkokul
V24	39	Erkek	Lise	İlkokul
V25	41	Kadın	Lisans	İlkokul

Tablo 5'e göre veli olarak 25 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 25 veliye metafor sorusunun yanında açık uçlu sorular da yöneltilmiştir. Veli katılımcılarda kadın (n=14) katılımcı sayısının erkek (n=11) katılımcı sayısından fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları 29-54 arası değişkenlik göstermekte ve yaş ortalaması 40'dır. Araştırmaya katılan velilerin eğitim durumları doktora mezunu (n=1), yüksek lisans mezunu (n=6), lisans mezunu (n=11), ön lisans mezunu (n=1), lise mezunu (n=5) ve ortaokul mezunu (n=1) şeklinde değişkenlik göstermektedir. Velisi oldukları öğrenciler; anaokulu (n=2), ilkokul (n=11), ortaokul (n=8) ve lisede (n=4) öğrenim görmektedirler.

3.3. Veri Toplama Aracı

Katılımcılardan veri toplamak için; Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulunun E-35523585-302.99-102957 sayılı ve 07.11.2023 tarihli izin onayı ve Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün E-81588373-605.01-89934453 sayılı 17.11.2023 tarihli araştırma izni onayı ile gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada veriler görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre olgubilim deseninde başlıca veri toplama tekniği görüşmedir. Olgulara ilişkin derinlemesine bilgileri ortaya çıkarmak için yaşantısal deneyimlere başvurma konusunda görüşme tekniği, araştırmacılara esneklik sağlamaktadır. Olgubilim deseninde görüşmeler çoğunlukla uzun olmaktadır. Çünkü araştırmacı, katılımcı ile yoğun bir etkileşim içerisine girerek olguya yönelik yaşantı deneyimine derinlemesine ulaşmaya çalışmaktadır. Karasar'a (2020) göre ise görüşme, kişinin herhangi bir konudaki bilgi, düşünce, davranış ve tutumu ile bu kavramların gerçekleşmesi muhtemel nedenlerine yönelik kullanılan en kısa yol ve yöntem şeklinde ifade edilmektedir. Merriam'a (2013) göre ise görüşme, insanların gözlemleyemediğimiz davranışları, duyguları ve çevrelerindeki olayları nasıl ifade ettiklerine yönelik bilgi toplama yöntemidir.

Hangi tür görüşmenin yapılacağına karar verirken ilk iş olarak görüşme sorularının nasıl yapılandırılacağına karar vermek gerekir. Buna göre tam yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmamış çeşitlilikte hazırlanan görüşme formları kullanılabilir. Yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılar benzer cevaplar vermeye zorlanabilir. Esneklik yoktur. Nitel araştırmalarda genellikle demografik veriler gibi özel bilgiler toplanırken yapılandırılmış görüşme formları kullanılabilir. Yarı yapılandırılmış görüşmede ise sorular açık uçludur. Katılımcılar; kendi yaşantılarına, görüşlerine göre cevaplar vermektedirler. Katılımcıların algıladıkları dünyaya ulaşmak için görüşme soruları yarı yapılandırılmış olmalıdır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yeni fikirlere ulaşılmasına da yardımcı olmaktadır. Diğer bir görüşme türü de yapılandırılmamış görüşmedir. Bu görüşmede araştırmacı konu hakkında önceden yeterli bilgiye sahip değilse

ve konuyu daha detaylıca keşfetmek amaçlı yapılandırılmamış görüşmeler kullanılabilir (Merriam, 2013).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken literatürde bulunan yerli ve yabancı çalışmalar detaylı olarak incelenerek soru havuzu oluşturulmuştur. Görüşme formu hazırlanırken araştırma amacına yönelik sorulardan oluşturulmaya özen gösterilmiştir. Taslak soru havuzunda öğretmenlere yönelik on bir adet soru, okul yöneticilerine yönelik dokuz adet soru, velilere yönelik olarak ise sekiz adet soru hazırlanmıştır. Soru havuzu için belirlenen sorulara ilişkin eğitim yönetimi, eğitimde ölçme ve değerlendirme alanlarında beş uzman akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda soru havuzundaki sorular tekrar düzenlenerek yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hali oluşturulmuştur. Görüşme formlarındaki soruların ilki, okul ortamındaki nezaket ve nezaketsiz davranışların okul yöneticileri, öğretmenler ve velilere göre ne anlam ifade ettiğini görebilmek için metafor sorusu şeklinde düzenlenmiştir.

Araştırmanın amaçlarına ulaşmak ve her bir alt probleme yanıt bulmak için okul yöneticileri, öğretmenlere ve velilere yönelik ayrı görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme sorularında; birinci alt probleme yanıt bulmak için her katılımcıya ilk soru metafor sorusu olarak sorulmuştur. İkinci alt probleme yanıt bulmak için okul yöneticilerine üçüncü görüşme sorusu, öğretmenlere ikinci ve dördüncü soru, velilere ise ikinci soru yöneltilmiştir. Bu alt problem için okul yöneticilerinin yanıtlarına nezaketsiz davranışların kaynaklarına verilen yanıtların içinden ulaşılmıştır. Öğretmenlere ise okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar ve farklı kesimlerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar olmak üzere ayrı iki soru sorulmuştur. Üçüncü alt probleme yanıt bulmak için okul yöneticilerine ve öğretmenlere görüşme formlarındaki üçüncü soru, velilere ise ikinci soru sorulmuştur. Dördüncü alt probleme yanıt bulmak için okul yöneticilerine görüşme formundaki dördüncü soru, öğretmenlere beşinci soru, velilere ise üçüncü ve öğrenciye etkileri için de beşinci soru sorulmuştur. Beşinci alt problemin yanıtına ulaşmak için okul yöneticilerine görüşme formundaki

ikinci soru öğretmenlere ise sınıfa yansımalarına ilişkin altıncı soru sorulmuştur. Altıncı alt probleme yönelik yanıtlara ulaşmak için okul yöneticilerine beşinci, öğretmenlere yedinci, velilere dördüncü soru sorulmuştur. Yedinci alt probleme yanıt bulmaya yönelik okul yöneticilerine görüşme formundaki altıncı soru, öğretmenlere sekizinci soru, velilere altıncı soru sorulmuştur. Araştırma sorularının belirlenmesinde rol oynayan literatür taramasına ilave olarak alınan uzman görüşleri dahilinde sorular oluşturulmuştur ve bu hususta bazı katılımcıları bazı alt problemlere yönelik sorular iki boyutta sorulmuştur. Hazırlanan görüşme soruları aşağıda sunulmuştur:

Okul Yöneticisi Görüşme Soruları

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü
Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü
2. Okuldaki nezaketsiz davranışların okul yönetimi süreçlerine yansımaları nelerdir?
3. Okulda karşılaştığınız nezaketsiz davranışların kaynakları (öğretmenler, öğrenciler, personel, veliler) sizce nelerdir?
4. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların sizdeki etkileri nelerdir?
5. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?
6. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

Öğretmen Görüşme Soruları

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü
Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü
2. Okul yöneticilerinden kaynaklı karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar nelerdir?
3. Okulda karşılaştığınız nezaketsiz davranışların kaynakları sizce nelerdir?

4. Okulda farklı kesimlerden (diğer öğretmenler, personel, öğrenci, veli) kaynaklı karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar nelerdir?
5. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların sizdeki etkileri nelerdir?
6. Okuldaki nezaketsiz davranışlar sınıf yönetimi performansınızı nasıl etkilemektedir?
7. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?
8. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

Veli Görüşme Soruları

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü
Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü
2. Okulda kimden, ne şekilde nezaketsiz davranışlar ile karşılaşıyorsunuz?
3. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar sizde nasıl bir etki oluşturuyor?
4. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?
5. Okuldaki nezaketsiz davranışlar sizce öğrenci başarısını nasıl etkilemektedir?
6. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler olmak üzere üç farklı şekilde oluşturulmuştur. Görüşme formunda katılımcıların demografik özelliklerini belirleyen sorulara, bir adet metafor sorusuna ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Metafor sorusunun haricinde öğretmenlere yedi adet açık uçlu soru, okul yöneticilerine beş adet açık uçlu soru, velilere ise yine beş adet açık uçlu soru sorulmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Kırklareli ilinde okullarda görev yapan yirmi beş okul yöneticisi, yirmi beş öğretmen ve yirmi beş veli ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veriler, betimsel analiz ve tematik içerik analizi yöntemleri ile analiz edilmektedir. Betimsel analiz, tematik içerik analizine göre daha yüzeyseldir. Betimsel analizde görüşme ya da gözlem sonucu elde edilen veriler doğrudan alıntılar şeklinde düzenlenir ve betimlenerek okuyucuya sunulur. Tematik içerik analizinde ise betimsel analizde düzenlenen ve yorumlanan veriler daha derinlemesine analiz işlemine tutulmaktadır. Buna göre verilerin kavramsallaştırılması ve ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi sonucunda temaların oluşturulması gerekir. Tematik içerik analizinde mantık çerçevesinde düzenlenen kavramlar araştırmacıyı temalara götürmektedir. Bu sayede kavramlar daha anlaşılabilir hale getirilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmada, verilerin toplanma aşamasından sonra verileri sınıflandırmaya hazır hale getirmek için kodlama kategorileri geliştirilmelidir. Kodlama kategorileri, toplanan verileri bir tür sınıflandırma yolu olarak düşünülebilir. Bu sayede herhangi bir konu ile ilgili verileri diğer verilerden fiziksel olarak ayırmak mümkün hale gelmektedir. Bu şekilde oluşturulan temalar ve kodlar ile araştırmada toplanan veriler daha belirgin hale gelebilir (Bogdan ve Biklen, 2022).

Araştırmada, okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme, katılımcının herhangi bir etki altında kalmayacağı ortamlarda birebir gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen 233 sayfalık görüşme verileri düzenlenmesi ve yorumlanarak okuyucuya sunulması için betimsel analiz ve tematik içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara katılımcıların verdiği yanıtlar; kodlama, temaları oluşturma, kodları ve temaları düzenleme, bulguları tanımlayıp yorumlama sırasına göre analiz edilmiştir (Ekiz, 2020; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Buna göre öncelikle kodlar oluşturulmuştur ve oluşturulan bu kodlar uygun temalar altında gruplanmıştır. Temalar ve kodlar belirlendikten sonra katılımcı görüşleri doğrudan alıntılanarak bu tema ve alt temalar desteklenmiştir.

Saban'a (2008) göre, metafor analizi yapılırken öncelikle metaforlar kodlama ve ayıklama işleminden geçirilerek, katılımcıların metaforlara ilişkin ortaya koydukları gerekçelerine göre kodlanmalı ve kullanılmayacak derecede alakasız metaforlar ayıklanmalıdır. Sonrasında bir örnek metafor listesi oluşturulmalıdır. Oluşturulan metafor listesine göre kategoriler belirlenmelidir. Son olarak ise geçerlik ve güvenilirliğin sağlanıp sağlanmadığına bakılmalıdır.

Bu araştırmada metafor sorusunda katılımcıların nezaket ve nezaketsiz davranışlar hakkında verdikleri cevaplar ise; araştırmacı ile eğitim yönetimi ve ölçme değerlendirme alanlarına uzman akademisyenler tarafından incelenmiştir. Sonrasında metaforik cevaplar; (1) adlandırma, (2) eleme, (3) yeniden derleme, (4) kategorize etme, (5) geçerlik ve güvenilirliği sağlama ile (6) frekans hesaplama aşamalarına göre analiz edilmiştir (Çapan, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada ulaşılan metaforların analizine ilişkin aşamalara aşağıda detaylıca yer verilmiştir.

Adlandırma: Bu aşamada, katılımcılar tarafından oluşturulan okul ortamındaki nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramlarına ilişkin olarak tüm metaforlar alfabetik sıraya göre dizilerek listelenmiştir. Bazı metaforların birden fazla katılımcı tarafından üretildiği görülmüştür.

Örneğin; “çiçek” metaforunun hem okul yöneticileri hem öğretmenler hem de veliler tarafından üretildiği görülmüştür.

Eleme: Eleme aşamasında okulda nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramlarına ilişkin oluşturulan metaforlar, kavram yanılgıları vb. yanlışlıklar yönünden gözden geçirilmiştir. Metaforlar görüşme esnasında katılımcılara sorularak yazıldığı için eleme ve çıkarma söz konusu olmamıştır.

Yeniden Derleme: Alfabetik sıraya göre tekrar listelenen metaforlar, yeniden derleme amaçlı tekrardan gözden geçirilmiştir. Tekrar gözden geçirme sonucunda okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler tarafından nezaket ve nezaketsiz davranışlara yönelik toplamda 200 adet metafor üretildiği görülmüştür.

Kategorize Etme: Kategorize etme aşamasında, katılımcıların okulda nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramlarına ilişkin oluşturdukları metaforlar ortak yönleri ve gerekçeleri açısından incelenip kodlanarak kategorize edilmiştir. Bu aşamada katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar somut ve maddi bir cisme göre gerekçelendirilerek oluşturulduysa nesne benzerliğine göre teması altında gruplandırılmıştır. Örneğin; bir okul yöneticisi nezaketsiz davranışlar için “çamur” metaforunu kullanmış ve gerekçesini de şu şekilde açıklamıştır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çamur gibidir. Çünkü bulaştığı şeyleri kirletir.” (Y6)

Soyut bir kavrama göre gerekçelendirilerek üretilen metaforlar ise algı benzerliği teması altında kategorize edilmiştir. Örneğin; bir öğretmen okuldaki nezaketsiz davranışlar için “soğuk hava” metaforunu üreterek gerekçesini de aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Nezaketsiz davranışlar okulda soğuk hava gibidir. Çünkü ortamı soğutur. Herkes buz kesilir.” (Ö11)

Örneğin “şefkat” gibi duygu temelli bir metaforun hem okul yöneticileri hem öğretmenler hem de veliler tarafından üretildiği ve gerekçelendirildiği görülmüştür. Katılımcılar tarafından duygusal bir ihtiyaç temelinde gerekçelendirilen bu tarz metaforlar, duygusal ihtiyaç benzerliği teması

altında kategorize edilmiştir. “Şefkat” metaforuna ve gerekçesine aşağıdaki ifade örnek olarak verilmiştir:

“Nezaket kavramı şefkat gibidir. Çünkü şefkat bir çok kapıyı açar.” (Y25)

Bazı katılımcıların nezaketi ya da nezaketsiz davranışları bir kişiye ya da bireye benzettikleri ve bu katılımcıların gerekçe olarak da kişiye özgü bir özellikten bahsettikleri görülmüştür. Bu gibi metaforlar da kişi benzerliği teması altında kategorize edilmiştir. Örneğin; bir okul yöneticisi okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar için “yaramaz bir çocuk” metaforunu üretmek gerekçesini de aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Nezaketsiz davranışlar, okulda yaramaz bir çocuk gibidir. Çünkü ortamı rahatsız eder.” (Y16)

Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama ve Frekans Hesaplama: Kategorize etme aşamasından sonra metaforlar, geçerlik ve güvenirliğin sağlanıp sağlanmadığına bakılarak frekansları hesaplanmış ve tablolar haline getirilmişlerdir. Geçerliğin sağlanması için metafor analiz süreci detaylı olarak açıklanarak, katılımcıların kendi ifadeleri doğrudan alıntılanmış ve üretilen metaforların tamamına bulgular kısmında yer verilmiştir. İç güvenirliği sağlamak için ise geliştirilen kavramsal kategoriler altındaki metaforların o kavramsal kategoriye temsil edip etmediğinin teyidi için alanlarında uzman akademisyenlerin görüşüne başvurulmuştur. Aşağıda araştırmanın geçerlik ve güvenirliği daha detaylı olarak açıklanmıştır.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda geçerliği sağlamak büyük önem arz etmektedir. Ölçmede geçerlik, ölçülmek istenen şeylerin başka faktörlerle karıştırılmadan ölçülebilmesi işlemidir (Karasar, 2020). Nitel araştırmalarda geçerliği sağlayabilmek için toplanan verilerin analiz edilmesi, verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmada ulaşılan sonuçların nasıl elde edildiğinin açıklamasına yer verilmelidir. Araştırmacının güvenirliği ve geçerliği artırmak için uzman görüşüne başvurması, derinlik odaklı veri

toplaması ve katılımcı teyidi almasına ilişkin sonuçların ayrıntılı betimlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Karasar'a (2020) göre, nitel araştırmalarda güvenilirlik, aynı şeye yönelik bağımsız ölçümler sonucunda kararlı bir şekilde aynı sembollere ve aynı sonuçlara ulaşılmasıdır. Kısaca ölçme sonucunun tesadüfi hatalardan arınmış olmasıdır. Araştırmalarda aynı aşamaları takip ederek aynı sonuçların alınması beklenir aksi takdirde hangi ölçüm sonucunun "güvenilir" olduğuna ilişkin yanılgıya düşülebilir.

Bu araştırmada, görüşme soruları kapsamlı literatür taraması yapılarak hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme sorularının geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir. Araştırmada öğretmen görüşleri Ö1, Ö2, ... ve Ö25 şeklinde, okul yöneticisi görüşleri Y1, Y2, ... ve Y25 şeklinde veli görüşleri ise V1, V2, ... ve V25 olarak ayrı ayrı kodlanarak doğrudan alıntılanmış ifadeler şeklinde sunulmuştur. Sonuçlar, bu alıntılanan ifadelerle desteklenmiştir. Görüşme yapılmadan önce, her bir katılımcı uygulama için alınan izinler konusunda bilgilendirilmiş ve onayları alınarak görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sürecinde geçerliği artırmaya yönelik derinlik odaklı veri toplanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda görüşme esnasında katılımcılara sorulan "Bunu biraz daha açıklar mısınız?", "Bu davranış sizde nasıl etkiler bıraktı?" vb. şeklinde sorular sayesinde verilen cevapların yaşantısal olarak daha çok bilgi içermesine çalışılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen cevaplar katılımcılara tekrardan okunarak teyitleri alınmıştır. Katılımcıların görüşlerinin, elde edilen bulgulara ve literatür ile uygunluğuna dayandırılması da araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmaya yönelik gerçekleştirilen bir tekniktir. Araştırmada ayrıca araştırma yöntemi, veri toplama ve veri analizi süreci de ayrıntılı olarak betimlenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracının ilk sorusunda yer alan nezaket ve nezaketsiz davranışlar hakkındaki metaforlar ile ilgili toplanan verilerin geçerliğini ve güvenilirliğini artırmaya yönelik olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan demografik soruların ve metafor sorusunun

katılımcılar tarafından doğru ve net bir şekilde anlaşarak cevaplandırılmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın analiz sürecinin ayrıntılı olarak anlatılarak raporlanmasının ve metaforların tamamına bulgular kısmında yer verilmesinin geçerlik ve güvenilirliğe olumlu katkı sunduğu söylenebilir. İç geçerliliği sağlamaya yönelik olarak toplanan verilerin ulaşılan bulgulara uygunluğuna bakılmıştır (Merriam, 2013). Analizde frekans hesaplama aşamasında her kategorideki metafor sayısı ve bu metaforları üreten katılımcıların frekansları hesaplanmıştır.

Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda okul yöneticilerinin görüşlerine göre 5 adet tema, 42 adet alt tema ve 200 adet görüş sayısı belirlenmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşme sonucunda, 7 adet tema, 47 adet alt tema ve 242 adet görüş sayısı belirlenmiştir. Son olarak veliler ile yapılan görüşme sonucunda, 5 adet tema, 44 adet alt tema ve 175 adet görüş sayısı belirlenmiştir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşleri neticesinde okuldaki nezaket metaforuna yönelik üretilen tema sayısı 17, alt tema sayısı ise 100'dür. Okuldaki nezaketsiz davranışlar metaforuna yönelik olarak üretilen toplam tema sayısı 21, alt tema sayısı da 100 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın genel olarak geçerliliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen uyum yüzdesi formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100}$] kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, [$\text{Güvenirlik} = \frac{580}{(580 + 37) \times 100} = 0.94$] olarak bulunmuştur. %70 ve üzeri uyum yüzdesi güvenilir kabul edilmektedir. Elde edilen bu sonuç, araştırma verilerinin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılara, araştırmacı tarafından belirlenmiş olan kod adlarıyla yer verilmiştir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler ile yapılan görüşmeler sonucu ulaşılan temalar tablolar halinde alt problemlere göre başlıklandırılmış şekilde aşağıda yer almaktadır.

Çalışma grubunda yer alan okul yöneticisi, öğretmen ve velilerin nezaket ve nezaketsiz davranışlar hakkında ürettikleri metaforlar ise ayrı ayrı kodlanarak temalar oluşturulmuş ve tablolar halinde sunulmuştur. Alt problemlerin sırasına göre, metafor bulgularına ve görüşmeler sonucu oluşturulan kodların detaylarına aşağıda yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramları okul ortamında ne anlam ifade etmektedir?” şeklinde olup katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerde, okul ortamında karşılaşılan nezaket ve nezaketsiz davranışlar kavramları hakkında üretilmiş olan metaforlara ilişkin bulgular aşağıda analiz edilmiştir.

4.1.1. Katılımcıların Nezakete İlişkin Ürettikleri Metaforlara Göre Bulgular

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda ilk soru olarak yer alan, okul ortamındaki nezaket ile ilgili metafor sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ulaşılan bulgulara göre katılımcıların nezakete ilişkin sahip oldukları kavramsal benzerlikler ve ürettikleri metaforlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezakete İlişkin Metaforik Algılar

Katılımcılar	Kavramsal Benzerlikler	Metaforlar	Metafor Sayısı
Okul Yöneticileri	His/Duygu	Tatlı, şeker, beyaz, güneş, pırlanta, sevgi, meltem, şefkat	8 (Y2, Y5, Y6, Y8, Y11, Y15, Y21, Y25)
	Değer	Pırlanta, su, temel taşı (f=2), cevher, masum bir çocuk, Türkçe, öğretmen	8 (Y1, Y3, Y4, Y10, Y16, Y18, Y20, Y24)
	İlişkisel	Yapıştırıcı, terazi, anahtar, bütünleştirici	4 (Y12, Y17, Y22, Y23)
	Davranış	Cam ayna, can suyu	2 (Y7, Y9)
	Gereklilik	İhtiyaç, olmazsa olmaz	2 (Y13, Y19)
	Öğrenme	Yok	1 (Y14)
	Toplam		25
Öğretmenler	Kavramsal Benzerlikler	Metaforlar	Metafor Sayısı
	His/ Duygu	Bahar, çiçek (f=3), şefkat, oyuncak, gülüş, güneş (f=2), hiçlik, çikolata, şifa	12 (Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14, Ö19, Ö22, Ö23, Ö24)
	Gereklilik	Temiz hava, ışık, su (f=3), saygı	6 (Ö3, Ö8, Ö10, Ö18, Ö20, Ö21)
	Değer	Pusula, bebek, hücre	3 (Ö2, Ö7, Ö25)
	İletişim	Kapı, altın	2 (Ö15, Ö17)
	Davranış	Sırça köşk	1 (Ö16)
	Etki	Hava	1 (Ö12)
	Toplam		25
Veliler	Kavramsal Benzerlikler	Metaforlar	Metafor Sayısı
	His/ Duygu	Bahar, çiçek (f=5), güneş, cam, incelik, önemsenmek, güven, porselen (f=2)	13 (V4, V6, V7, V10, V11, V13, V16, V17, V18, V19, V20, V24, V25)
	Değer	İyilik, porselen biblo, pamuk ipliği, meyve ağacı	4 (V2, V3, V8, V12)
	Davranış	Gül, oyun hamuru, can suyu, teşekkür etmek	4 (V5, V9, V14, V22)
	Gereklilik	Anlayış, direk, su	3 (V1, V15, V21)
	İlişkisel	Saygı	1 (V23)
	Toplam		25

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların nezakete ilişkin farklı kavramsal benzerlikler altında her bir katılımcı grubunda yirmi beş adet olmak üzere toplam yetmiş beş adet metafor ürettikleri görülmektedir. Bazı metaforlar birden fazla katılımcı tarafından üretilmiştir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin ürettikleri metaforlara altı farklı kavramsal benzerlik kategorisi altında yer verilirken, veliler tarafından üretilen metaforlar beş farklı kavramsal benzerlik kategorisi altında toplanmıştır. Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlar çoğunlukla his/duygu ve değer kavramsal benzerlikleri altında yer almaktadır. Öğretmenlerin ürettikleri metaforların büyük çoğunluğu his/duygu ve gereklilik kavramsal benzerlikleri altında yer alırken, velilerin ürettiği metaforların çoğunluğunun his/duygu benzerliği altında yer aldığı görülmektedir.

Okul yöneticilerinin ürettiği metaforlar, “his/duygu, değer, ilişkisel, davranış, gereklilik ve öğrenme” şeklinde altı adet kavramsal benzerlik başlığı altında kategorize edilmiştir. En fazla sayıda metaforun his/duygu (f=8) ve değer (f=8) benzerlikleri altında olduğu görülmektedir. Çokluk sırasına göre diğer kavramsal kategoriler ise, ilişkisel (f=4), davranış (f=2), gereklilik (f=2) ve öğrenme (f=1) şeklinde sıralanmaktadır. Araştırmaya katılan iki okul yöneticisi okul ortamındaki nezaketi pırlantaya benzetmişlerdir. Okul yöneticilerinin nezaketi benzettikleri kavram aynı olsa da anlam bakımından farklı kavramsal kategorilerde yer almaktadır. Okul yöneticilerinden biri pırlantanın değerine yönelik benzetme yaparken diğer okul yöneticisinin pırlantanın verdiği mutluluk üzerine benzetme yaptığı görülmektedir. Okul yöneticileri tarafından üretilen pırlanta metaforu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda pırlanta gibidir. Çünkü değerlidir.” (Y1)

“Nezaket kavramı okulda pırlanta gibidir. Çünkü alanı da vereni de mutlu eder.” (Y11)

His/duygu kavramsal kategorisi altında yer verilen pırlanta metaforu dışında okul yöneticileri tarafından üretilen diğer metaforlar şu şekildedir:

“Nezaket kavramı okulda tatlı gibidir. Çünkü güzel tat verir.” (Y2)

“Nezaket kavramı okulda şeker gibidir. Çünkü tadından yenmez.” (Y5)

“Nezaket kavramı okulda beyaz gibidir. Çünkü kirlilikten uzaktır.” (Y6)

“Nezaket kavramı okulda güneş gibidir. Çünkü aydınlanma herkese gerekir.” (Y8)

“Nezaket kavramı okulda sevgi gibidir. Çünkü kalpleri yumuşatır.” (Y15)

“Nezaket kavramı okulda meltem gibidir. Çünkü yavaş eser ve ferahlık verir.” (Y21)

“Nezaket kavramı okulda şefkat gibidir. Çünkü şefkat birçok kapıyı açar.” (Y25)

Farklı iki okul yöneticisinin ise okul ortamındaki nezaketi temel taşına benzettikleri görülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin okul ortamındaki nezaketi, temel taşı gibi okulu ayakta tutan bir değer olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin ürettikleri metafor ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda temel taşı gibidir. Çünkü okulu ayakta tutar, yükseltir.” (Y4)

“Nezaket kavramı okulda temel taşı gibidir. Çünkü ilişkilerin temelinde vardır.” (Y20)

Okul yöneticileri, değer kavramsal kategorisi altında pırlanta ve temel taşı metaforları haricinde beş adet daha metafor üretmişlerdir. Burada okul ortamında bulunan nezaketin okula kattığı değerden yola çıkarak metafor ürettikleri görülmektedir. Bu metaforlara aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda su gibidir. Çünkü temel şeylerdendir.” (Y3)

“Nezaket kavramı okulda cevher gibidir. Çünkü toprağın altından çıkarılması gerekir.” (Y10)

“Nezaket kavramı okulda masum bir çocuk gibidir. Çünkü ilgi gösterdikçe büyür.” (Y16)

“Nezaket kavramı okulda Türkçe gibidir. Çünkü şiir dinletisi gibidir.” (Y18)

“Nezaket kavramı okulda öğretmen gibidir. Çünkü öğrenci öğretmene göre şekil alır.” (Y24)

Okul yöneticileri okul ortamındaki nezaketi, kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve iyileştiren bir kavram olarak görmüşler ve buna ilişkin de metaforlar üretmişlerdir. İlişkisel kavramsal kategorisi altında yer verilen metaforlar şu şekildedir:

“Nezaket kavramı okulda yapıştırıcı gibidir. Çünkü bağlayıcıdır.” (Y12)

“Nezaket kavramı okulda terazi gibidir. Çünkü dengeleyicidir.” (Y17)

“Nezaket kavramı okulda anahtar gibidir. Çünkü insanlarla kolay anlaşmayı sağlar.” (Y22)

“Nezaket kavramı okulda bütünleştirici gibidir. Çünkü ilişkinin temelindedir.” (Y23)

Okul yöneticilerinin ürettikleri iki metafora, davranış kavramsal kategorisi altında yer verilmiştir. Okul ortamında yer alan nazik davranışın kişiler arası karşılıklı nazik davranışları artıracığından hareketle aşağıdaki metaforların üretildikleri anlaşılmaktadır:

“Nezaket kavramı okulda cam ayna gibidir. Çünkü nazik olunursa karşıdan da aynı nezaket görünür.” (Y7)

“Nezaket kavramı okulda can suyu gibidir. Çünkü güzellikleri başlatır.” (Y9)

Bazı okul yöneticilerinin okul ortamındaki nezaketi bir gereklilik olarak algıladıkları görülmektedir. Buna göre nezaketi eğitimden bile önemli gördükleri ve işlerin nezaket sayesinde yürüyeceğini belirten metaforlar üretmişlerdir. Bu metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda ihtiyaç gibidir. Çünkü işlerin yürümesini sağlar.” (Y13)

“Nezaket kavramı okulda olmazsa olmaz gibidir. Çünkü eğitim öğretimden daha önemlidir.” (Y19)

Araştırmaya katılan bir okul yöneticisi okul ortamında nezaketin öğretilmeyeceğini ve nezaketin ailede kazanılan bir şey olduğunu ifade etmiştir. Okul yöneticisinin metafor ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda yok gibidir. Çünkü nezaket ailede başlar, okulda değil.” (Y14)

Öğretmenlerin okul ortamındaki nezakete ilişkin ürettikleri metaforlar; his/duygu, gereklilik, değer, iletişim, davranış ve etki benzerlikleri altında altı kategoriye ayrılmıştır. En fazla sayıda metafor, his/duygu benzerliğine (f=12) göre üretilirken sonrasında gereklilik benzerliği (f=6) ile sıralamanın devam ettiği görülmektedir. Çokluk sırasına göre kavramsal benzerlikler değer (f=3), iletişim (f=2), davranış (f=1) ve etki (f=1) şeklinde sıralanmaktadır. Araştırmaya katılan üç öğretmen okul ortamındaki nezaketi çiçeğe benzetmişlerdir. Okul ortamında bulunan nezaketin mutluluk duygusuna neden olduğu ve ortamdaki güzellik hissini arttırdığından hareketle nezaketi çiçeğe benzettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin çiçek kavramına yönelik ürettikleri metafor ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü en azı bile mutluluk verir.” (Ö4)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü ortamda bulunması bile ortamı güzelleştirir.” (Ö13)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü solar ve ölür.” (Ö19)

Farklı iki öğretmen ise okul ortamındaki nezaketi güneşe benzetmişlerdir. Güneşin de mutluluk yayan bir şey olduğu düşüncesi ile nezaketin güneş gibi mutluluk yaydığını aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Nezaket kavramı okulda güneş gibidir. Çünkü etrafını ısıtır, nezaket güzeldir.” (Ö11)

“Nezaket kavramı okulda güneş gibidir. Çünkü insana mutluluk verir.” (Ö24)

Çiçek ve güneş metaforları haricinde öğretmenlerin his/duygu benzerliği yönünden ürettikleri diğer metaforlar aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda bahar gibidir. Çünkü hoşluk, güzellik getirir.” (Ö1)

“Nezaket kavramı okulda şefkat gibidir. Çünkü beklentisiz olduğu için.” (Ö5)

“Nezaket kavramı okulda oyuncak gibidir. Çünkü yüzleri güldürür.” (Ö6)

“Nezaket kavramı okulda gülüş gibidir. Çünkü mutluluk verir.” (Ö9)

“Nezaket kavramı okulda hiçlik gibidir. Çünkü hepsi dejenere olmuş.”
(Ö14)

“Nezaket kavramı okulda çikolata gibidir. Çünkü insana mutluluk verir.” (Ö22)

“Nezaket kavramı okulda şifa gibidir. Çünkü depresyona iyi gelir.”
(Ö23)

Araştırmaya katılan üç öğretmen nezaketi okul ortamında su gibi gerekli olan bir olguya benzetmişlerdir. Yaşamın var olması için su nasıl gerekli ise öğretmenlerin de okul ortamındaki nezaketi öyle gerekli görerek metafor ürettikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin buna ilişkin metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda su gibidir. Çünkü herkesin ihtiyacı vardır.”
(Ö10)

“Nezaket kavramı okulda su gibidir. Çünkü yaşamı destekler.” (Ö20)

“Nezaket kavramı okulda su gibidir. Çünkü onsuz olmaz.” (Ö21)

Öğretmenlerin gereklilik benzerliğine ilişkin su metaforu haricinde ürettikleri diğer metaforlar aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda temiz hava gibidir. Çünkü herkese gereklidir.” (Ö3)

“Nezaket kavramı okulda ışık gibidir. Çünkü gereklidir.” (Ö8)

“Nezaket kavramı okulda saygı gibidir. Çünkü saygı olmadan nazik olamayız.” (Ö18)

Öğretmenlere göre okul ortamında yer alan nezaketin okula değer kattığından söz edilebilir. Öğretmenler nezaketin okula değer katmasına ilişkin üç adet metafor üretmişlerdir. Bunlar şu şekildedir:

“Nezaket kavramı okulda pusula gibidir. Çünkü doğru yolu gösterir.”
(Ö2)

“Nezaket kavramı okulda bebek gibidir. Çünkü ona iyi bakmak büyütmek gerekir.” (Ö7)

“Nezaket kavramı okulda hücre gibidir. Çünkü temeli oluşturan ögedir.” (Ö25)

Okul ortamındaki nezaket, öğretmenler tarafından iletişimi başlatan ve ilerleten bir olgu olarak görülmektedir. Buna ilişkin olarak iki adet metafor üretmişlerdir:

“Nezaket kavramı okulda kapı gibidir. Çünkü birçok kapıyı açıp kapatıyor.” (Ö15)

“Nezaket kavramı okulda altın gibidir. Çünkü toplumsal ilişkilerde olmazsa olmazlardandır.” (Ö17)

Öğretmenler okul ortamındaki nezaketin sırça köşk gibi zor düzeltilen ve hava gibi herkesi etkileyen bir kavram olduğunu da ifade etmişlerdir. Ürettikleri metafor ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda sırça köşk gibidir. Çünkü sonuçları düzeltmek zordur.” (Ö16)

“Nezaket kavramı okulda hava gibidir. Çünkü herkes etkilenir.” (Ö12)

Araştırmada yer alan velilerin okul ortamındaki nezakete ilişkin ürettikleri metaforlar his/duygu, değer, davranış, gereklilik ve ilişkisel olmak üzere beş kavramsal kategori altında toplanmıştır. Buna göre en fazla sayıda metaforun his/duygu (f=13) benzerliği altında yer aldığı görülürken çokluk sırasına göre değer (f=4), davranış (f=4), gereklilik (f=3) ve ilişkisel (f=1) şeklinde sıralanmaktadır. Veliler okul ortamındaki nezaketi en fazla çiçeğe (f=5) benzetmektedirler. Nezaketin okul ortamına mutluluk, güzellik ve renk kattığı konusunda velilerin görüşleri bulunmaktadır. Buna ilişkin metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü güzellik ve renk katar.” (V6)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü çiçekler hayatın renkleridir.” (V11)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü mutlu eder.” (V13)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü güzelliği, kokusu bulaşıcıdır.” (V20)

“Nezaket kavramı okulda çiçek gibidir. Çünkü hallolması zor bir meselenin üstesinden gelir.” (V24)

Çiçek metaforu haricinde araştırmaya katılan iki velinin okul ortamındaki nezaketi pırlantaya benzettikleri görülmektedir. Porselenin narin ve kırılgan yapısının velilerin onu nezaket ile ilişkilendirmesinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Velilerin porselen benzetmesine ilişkin ürettikleri metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaket kavramı okulda porselen gibidir. Çünkü kırılgandır.”(V19)

“Nezaket kavramı okulda porselen gibidir. Çünkü çabuk kırılabilir, incinebilir.”(V25)

Okul ortamındaki nezaketin velilerde uyandırdığı duyguya ilişkin olarak ürettikleri diğer metaforlar ise şu şekildedir:

“Nezaket kavramı okulda bahar gibidir. Çünkü iç açar ferahlık verir.”(V4)

“Nezaket kavramı okulda güneş gibidir. Çünkü insana iyi gelir, mutlu eder.”(V7)

“Nezaket kavramı okulda cam gibidir. Çünkü cam gibi kırılgandır.”(V10)

“Nezaket kavramı okulda incelik gibidir. Çünkü nezaketli kişiler saygılıdır.”(V16)

“Nezaket kavramı okulda önemsenmek gibidir. Çünkü değerli olduğumu hissettiğim için.”(V17)

“Nezaket kavramı okulda güven gibidir. Çünkü nezaket olan yerde sakinlik olur, sakinlik olan yerde güven olur.”(V18)

Nezaketin okula ve okul ortamına değer kattığını dört velinin ifade ettiği görülmektedir. Velilerin okul ortamındaki nezaketin okulu güzelleştirdiğini, bir ağacın meyvesi gibi değerli olduğunu ve okulun hassas bir unsuru olduğunu ifade etmişlerdir. Velilerin, değer benzerliğine ilişkin ürettikleri metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Nezaket kavramı okulda iyilik gibidir. Çünkü okulu güzelleştirir.”(V2)

“Nezaket kavramı okulda porselen biblo gibidir. Çünkü olduğu yeri güzelleştirir.”(V3)

“Nezaket kavramı okulda pamuk ipliği gibidir. Çünkü ortamın ince ve hassas bir unsurudur.”(V8)

“Nezaket kavramı okulda meyve ağacı gibidir. Çünkü bakımını yaparsak daha çok meyve verir.”(V12)

Okul ortamında yer alan nezaketi güzel bir davranışa benzeten velilerin olduğu da görülmektedir. Velilere göre güzel davranışın tamir edemeyeceği ve çözemeyeceği bir iş bulunmamaktadır. Güzel davranışın temel davranış olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna ilişkin üretilen metafor ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda gül gibidir. Çünkü güzellikle çözülmeyecek bir iş yoktur.”(V5)

“Nezaket kavramı okulda oyun hamuru gibidir. Çünkü tamiri mümkündür üzerinde çalışılırsa eski haline getirilebilir.”(V9)

“Nezaket kavramı okulda can suyu gibidir. Çünkü nezaket hayatın temelidir.”(V14)

“Nezaket kavramı okulda teşekkür etmek gibidir. Çünkü öğretmenler bunu hak ediyor.”(V22)

Araştırmaya katılan üç adet velinin, okul ortamında nezaketin tıpkı bir su gibi, anlayış ve direk gibi gerekli bir unsur olduğuna yönelik görüşleri bulunmaktadır. Ayrıca bir veli, nezaketi ilişkileri güçlendiren bir olgu olarak gördüğünü ifade etmiştir. Buna ilişkin üretilen metafor ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaket kavramı okulda anlayış gibidir. Çünkü birlikte yaşarken gerekliliktir.”(V1)

“Nezaket kavramı okulda direk gibidir. Çünkü çocuklarımız görgü kurallarını öğrenmeli.”(V15)

“Nezaket kavramı okulda su gibidir. Çünkü yaşam için su ne kadar gerekli ise nezaket kavramı da o kadar gereklidir.”(V21)

“Nezaket kavramı okulda saygı gibidir. Çünkü ilişkileri güçlendirir.”(V23)

4.1.2. Katılımcıların Nezaketsiz Davranışlara İlişkin Ürettikleri Metaforlara Göre Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin üretilen kavramsal benzerlikler ve metaforlar Tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlara İlişkin Metaforik Algılar

Katılımcılar	Kavramsal Benzerlikler	Metaforlar	Metafor Sayısı
Okul Yöneticileri	Duygusal Sorunlar	Acı, limon, sevgisizlik, siyah (f=2)	5 (Y2, Y5, Y15, Y20, Y22)
	Yıkıcı Etki	Suç aleti, eksik malzeme, zehir, fırtına, ateş	5 (Y3, Y4, Y9, Y21, Y25)
	İletişimsel Sorunlar	Anlayışsızlık, sis, tiner, soğutucu	4 (Y7, Y8, Y12, Y23)
	Değersizlik	Çamur (f=2), küf	3 (Y1, Y6, Y11)
	Alakasız	Tahta, bozulma	2 (Y10, Y19)
	Davranışsal Sorunlar	Yaramaz bir çocuk, virüs	2 (Y16, Y24)
	Dengesizlik	Terazi, boş ders	2 (Y17, Y18)
	Motivasyonel Sorunlar	Verimsizlik	1 (Y13)
	Düzeltilemeyen	Öğretilemezmiş	1 (Y14)
	Toplam		25
Öğretmenler			
	Yıkıcı Etki	Sel, virüs (f=2), soğuk hava, hava, ateş, duvar, taş duvar, hastalık (f=2), kirli hava, felaket, kasvetli bir hava	13 (Ö1, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24)
	Duygusal Sorunlar	Kırık oyuncak, karanlık, acı, limon	4 (Ö6, Ö8, Ö9, Ö25)
	Davranışsal Sorunlar	Şımarıklık, yaramazlık, saygısızlık, zorbalık	4 (Ö5, Ö7, Ö18, Ö23)
	Gereksiz	Pis hava, boşluk	2 (Ö3, Ö4)

Veliler	İletişimsel Sorunlar	Çokluk	1 (Ö14)
	Anlayışsızlık	Gece	1 (Ö2)
	Toplam		25
	Kavramsal Benzerlikler	Metaforlar	Metafor Sayısı
	Davranışsal Sorunlar	Zorbalık, saygısızlık (f=2), kabalık (f=2), önemsenmemek, iğne, küçümseme	8 (V1, V15, V16, V17, V18, V22, V23, V24)
	Duygusal Sorunlar	Diken, limon, karanlık, yırtılmış buruşturulmuş resim, siyah, kötülük	6 (V5, V6, V7, V12, V13, V14)
	Yıkıcı Etki	Pis koku, kış, çürümüş soğan, bıçak, virüs	5 (V3, V4, V9, V11, V19)
	Katılık/Sertlik	Odun (f=2), taş	3 (V0, V20, V25)
	Değersizlik	Bozuk para, çöp	2 (V8, V21)
	İletişimsel Sorunlar	Bencillik	1 (V2)
	Toplam		25

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların nezaketsiz davranışlara ilişkin olarak her bir katılımcı grubunda yirmi beş adet olmak üzere toplam yetmiş beş adet metafor ürettikleri ve bu metaforların farklı kavramsal kategoriler altında yer aldığı görülmektedir. Bazı metaforlar birden fazla katılımcı tarafından üretilmiştir ancak çoğunlukla katılımcıların nezaketsiz davranışlara yönelik farklı metaforlar ürettikleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlara dokuz farklı kavramsal benzerlik kategorisi altında yer verilirken öğretmenler ve veliler tarafından üretilen metaforlar altı farklı kavramsal benzerlik kategorisi altında toplanmıştır. Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlar çoğunlukla duygusal sorunlar ve yıkıcı etki kavramsal benzerlikleri altında yer almaktadır. Öğretmenlerin ürettikleri metaforların büyük çoğunluğu yıkıcı etki kavramsal benzerlikleri altında yer alırken velilerin ürettiği metaforların çoğunluğunun davranışsal sorunlar benzerliği altında yer aldığı görülmektedir.

Okul yöneticilerinin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlara yönelik ürettikleri metaforlar en fazla duygusal sorunlar (f=5)

ve yıkıcı etki (f=5) benzerlikleri altında kategorize edilmiştir. Çokluk sırasına göre, okul yöneticileri tarafından üretilen metaforlar; iletişimsel sorunlar (f=4), değersizlik (f=3), alakasız (f=2), davranışsal sorunlar (f=2), dengesizlik (f=2), motivasyonel sorunlar (f=1) ve düzeltilemeyen (f=1) şeklinde sıralanmaktadır. Buna göre okul yöneticileri okul ortamındaki nezaketsiz davranışları duygusal sorun olarak en fazla siyaha (f=2) benzetmişlerdir. Nezaketsiz davranışın okul ortamındaki her şeyi kararttığı, içinde kaybolunan bir duruma soktuğu okul yöneticileri tarafından ifade edilmektedir. Buna ilişkin üretilen metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda siyah gibidir. Çünkü etrafı, her şeyi karartır.” (Y20)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda siyah gibidir. Çünkü neyin içinde kaybolduğunu bilemezsin.” (Y22)

Duygusal sorun olarak nezaketsiz davranışın siyah metaforu haricinde okul yöneticileri tarafından acı, limon ve sevgisizlik gibi kavramlara da benzetildiği görülmektedir. Nezaketsiz davranışların okul ortamında tat kaçırarak ve yüzü ekşitecek şekilde olumsuz duygu yarattığı okul yöneticileri tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda acı gibidir. Çünkü tadımızı kaçırır.” (Y2)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda limon gibidir. Çünkü yüzümüzü ekşitir.” (Y5)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda sevgisizlik gibidir. Çünkü kalpleri karartır.” (Y15)

Okul yöneticileri okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların yıkıcı etkiye de neden olduğunu belirtmektedirler. Buna ilişkin olarak beş farklı metafor ürettikleri görülmektedir. Nezaketsiz davranışların okul ortamına kalıcı ve ağır hasarlar verdiğini ifade eden okul yöneticisi görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda suç aleti gibidir. Çünkü yıkıcıdır. Zarar vericidir.” (Y3)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda eksik malzeme gibidir. Çünkü yıkıma götürür.” (Y4)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda zehir gibidir. Çünkü bulunduğu ortamdaki herkesi zehirler.” (Y9)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda fırtına gibidir. Çünkü sert eser ve kırıcı olabilir.” (Y21)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda ateş gibidir. Çünkü her şeyi yakıp yıkabilir.” (Y25)

Nezaketsiz davranışlar sonucunda okul ortamında iletişimsel sorunların ortaya çıktığı okul yöneticilerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Buna göre nezaketsiz davranışların kişiler arasındaki iletişimi kopardığı, anlayışı azaltarak dostluk bağlarının zayıflattığı aşağıdaki ifadelerde görülmektedir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda anlayışsızlık gibidir. Çünkü iletişimi koparır.” (Y7)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda sis gibidir. Çünkü görüş ve anlayışı azaltır.” (Y8)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda tiner gibidir. Çünkü dostluk bağlarını zayıflatır.” (Y12)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda soğutucu gibidir. Çünkü iletişimde sürekliliği nezaket sağlar.” (Y23)

Okul yöneticilerine göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar okula ve ortama değersizlik katmaktadır. Buna ilişkin olarak iki farklı okul yöneticisinin çamur metaforunu ürettiği görülmüştür. Nezaketsiz davranışların tıpkı çamur gibi bulaştıkları yerleri kirlettikleri ve küf gibi bulundukları ortamı yavaş yavaş bozarak ortamı değersizleştirdikleri okul yöneticilerinin aşağıda yer alan görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çamur gibidir. Çünkü kirletir.” (Y1)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çamur gibidir. Çünkü bulaştığı şeyleri kirletir.” (Y6)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda küf gibidir. Çünkü bulunduğu ortamı yavaş yavaş bozar.” (Y11)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların gereksiz ve alakasız olduğu, okul yöneticilerinin aşağıda yer alan görüşlerinde görülmektedir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda tahta gibidir. Çünkü işlenmezse bir katkısı olmaz. Hatta gereksiz yer meşgul eder.” (Y10)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda bozulma gibidir. Çünkü eğitim ile ilgisi yoktur.” (Y19)

İki okul yöneticisi nezaketsiz davranışların davranışsal sorun olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Tıpkı yaramaz bir çocuk gibi ortamı rahatsız ettiği ve davranışsal öğrenme sonucu gelişebileceği yönündeki ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda yaramaz bir çocuk gibidir. Çünkü ortamı rahatsız eder.” (Y16)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda virüs gibidir. Çünkü davranışsal öğrenme sonucu gelişebilir.” (Y24)

Okul yöneticilerinin, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların dengesizlik yarattığı, motivasyonel ve düzeltilemeyen sorunlara neden olduğuna yönelik metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda verimsizlik gibidir. Çünkü zorlamayla işleri mecburen yürütür.” (Y13)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda öğretilemezmiş gibidir. Çünkü yanlış bilinen doğruları düzeltmek zordur.” (Y14)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda terazi gibidir. Çünkü ölçüyü kaçırdın mı ayardan çıkar.” (Y17)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda boş ders gibidir. Çünkü nerede duracağını bilemezler.” (Y18)

Öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlara ilişkin ürettikleri metaforların çoğunlukla yıkıcı etki (f=13) kavramsal benzerliği altında yer aldığı görülmektedir. Duygusal sorunlar (f=4) ve davranışsal sorunlar (f=4) başlıkları altında eşit sayıda metaforun yer aldığı görülürken diğer metaforların gereksiz (f=2), iletişimsel sorunlar (f=1) ve

anlayışsızlık (f=1) kavramsal benzerliklerine göre kategorize edildiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlere göre okul ortamında yer alan nezaketsiz davranışlar çoğunlukla yıkıcı ve hasar verici etki oluşturmaktadır. Buna göre virüs (f=2) ve hastalık (f=2) metaforları ön plana çıkmaktadır. Öğretmenler nezaketsiz davranışın ortamda bulunan herkese tıpkı bir virüs veya hastalık gibi bulaştığını aşağıdaki şekilde ifade etmektedirler:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda virüs gibidir. Çünkü ortamda varsa herkese yavaş yavaş bulaşır.” (Ö10)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda virüs gibidir. Çünkü önlemi alınmazsa bulaşıcıdır.” (Ö17)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda hastalık gibidir. Çünkü herkese bulaşır.” (Ö19)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda hastalık gibidir. Çünkü insanı olumsuz etkiler.” (Ö22)

Öğretmenler, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların yıkıcı etkilerinin herkese her şeye engel olduğu ve güzellikleri yakıp yıktığı şeklinde virüs ve hastalık metaforları dışında aşağıda yer alan metafor ifadelerini belirtmişlerdir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda sel gibidir. Çünkü güzellikleri yıkar.” (Ö1)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda soğuk hava gibidir. Çünkü ortamı soğutur. Herkes buz kesilir.” (Ö11)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda hava gibidir. Çünkü herkes etkilenir.” (Ö12)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda ateş gibidir. Çünkü dokunduğu insanı yaralar, canını acıtır.” (Ö13)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda duvar gibidir. Çünkü her şeye engel olur.” (Ö15)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda taş duvar gibidir. Çünkü kazandırmak zordur.” (Ö16)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kirli hava gibidir. Çünkü yaşamı boğar.” (Ö20)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda felaket gibidir. Çünkü yıkar geçer.” (Ö21)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kasvetli bir hava gibidir. Çünkü insanın modunu düşürür.” (Ö24)

Okul ortamında yer alan nezaketsiz davranışlar, öğretmenlerin görüşlerine göre duygusal bir takım sorunlara da neden olmaktadır. Nezaketsiz davranışların can yakıcı olabildiği ve üzüntüye neden olabildiği öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kırık oyuncak gibidir. Çünkü üzer.” (Ö6)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda karanlık gibidir. Çünkü kötüdür.” (Ö8)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda acı gibidir. Çünkü can yakar.” (Ö9)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda limon gibidir. Çünkü yüzünüzü buruşturur.” (Ö25)

Öğretmenler şımarıklık, yaramazlık, saygısızlık ve zorbalık gibi davranışsal sorunların da nezaketsiz davranışlardan olduğunu belirtmişlerdir. Nezaketsiz davranışların nezaketi geçersiz kıldığı ve öğretmenlerde huzursuzluk yarattığı görülmektedir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda şımarıklık gibidir. Çünkü benmerkezci düşünüldüğü için.” (Ö5)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda yaramazlık gibidir. Çünkü bazı şeyleri bozabilir.” (Ö7)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda saygısızlık gibidir. Çünkü saygısızlık nezaketi geçersiz kılar.” (Ö18)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda zorbalık gibidir. Çünkü insanı huzursuz eder.” (Ö23)

Öğretmenler, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların gereksiz olduğu, iletişimsel sorunlara yol açtığı ve anlayışsızlık yarattığını da ayrıca belirtmişlerdir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda gece gibidir. Çünkü önünüzü göremezsiniz.” (Ö2)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda pis hava gibidir. Çünkü hiç ihtiyaç yoktur.” (Ö3)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda boşluk gibidir. Çünkü hiç bir faydası yoktur.” (Ö4)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çokluk gibidir. Çünkü sosyal medya etkisi gibidir.” (Ö14)

Velilerin, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların en çok davranışsal sorun (f=8) olarak algılandığı görülmektedir. Davranışsal sorun haricinde velilere göre nezaketsiz davranışlar Duygusal sorunlar (f=6) ve yıkıcı etki (f=5) oluşturmaktadır. Nezaketsiz davranışların katı/sert (f=3) bir olgu olduğu, değersizlik (f=2) yarattığı ve iletişimsel sorunlara (f=1) neden olduğu anlaşılmaktadır. Davranışsal sorun olarak velilere göre saygısızlık (f=2) ve kabalık (f=2) ön plana çıkmaktadır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda saygısızlık gibidir. Çünkü nezaketi bilmeyen saygıyı da öğrenemez.” (V15)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda saygısızlık gibidir. Çünkü iletişimi daha karışık hale getirebilir.” (V23)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kabalık gibidir. Çünkü nezaketsiz kişilerin hem kendine hem de başkalarına saygısı yoktur.” (V16)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kabalık gibidir. Çünkü çatışma ortamı doğurabilir.” (V24)

Zorbalık, önemsenmemek, iğne ve küçümseme ise nezaketsiz davranışlar sonucunda ortaya çıkan diğer davranışsal sorunlar olarak veliler tarafından ifade edilmektedir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda zorbalık gibidir. Çünkü problemi daha da zor hale getirir.” (V1)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda önemsenmemek gibidir. Çünkü karşıdaki insana saygı göstermeme.” (V17)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda iğne gibidir. Çünkü davranışlar insana batar.” (V18)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda küçümseme gibidir. Çünkü herkes aynı karaktere sahip olamaz.” (V22)

Bazı velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar duygusal sorun olarak algılanmaktadır. Buna göre, nezaketsiz davranışlar duygusal olarak kişide sorun yaratabilmektedir, iç karartmaktadır, hayal kırıklığına neden olabilmektedir, tat kaçırarak mutsuz edebilmektedir. Velilerin ifade ettikleri bu duygusal sorunlara yönelik metafor ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda diken gibidir. Çünkü kişide huzursuzluk yaratır.” (V5)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda limon gibidir. Çünkü herkesin tadını kaçırır.” (V6)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda karanlık gibidir. Çünkü içini karartır, güzellikleri yok eder.” (V7)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda yırtılmış, buruşturulmuş resim gibidir. Çünkü bir resmin buruşturulması nezaketsiz davranışlar gibi hayal kırıklığı yaratır.” (V12)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda siyah gibidir. Çünkü iç karartır.” (V13)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kötülük gibidir. Çünkü insanı mutsuz eder.” (V14)

Araştırmaya katılan beş adet veli nezaketsiz davranışların yıkıcı etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Velilere göre nezaketsiz davranışlar iç karartır, derin yaralar açarak rahatsızlık verir, herkesi kötü etkiler ve bulaşıcı olabilir. Yıkıcı etkiler benzerliğine yönelik velilerin ürettikleri metafor ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda pis koku gibidir. Çünkü herkesi kötü etkiler.” (V3)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda kış gibidir. Çünkü soğuktur, iç karartır.” (V4)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çürümüş soğan gibidir. Çünkü rahatsızlık verir.” (V9)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda bıçak gibidir. Çünkü kullanmayı bilemeyince derin yaralar açar.” (V11)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda virüs gibidir. Çünkü bulaşıcıdır ve etkileşimle yayılır.” (V19)

Bazı velilere göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar katı/sert bir algıya sahiptir. Burada odun (f=2) metaforu ön plana çıkmaktadır. Ayrıca karşılaşılan nezaketsiz davranışlar değersizlik yaratır ve iletişimsel sorunlara neden olur. Buna ilişkin veliler tarafından üretilen metafor ifadeleri şunlardır:

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda bencillik gibidir. Çünkü iletişimi koparır.” (V2)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda bozuk para gibidir. Çünkü önemsizleşti, çok kolay harcanabilir.” (V8)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda odun gibidir. Çünkü serttir. Sözler ve davranışlar.” (V10)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda odun gibidir. Çünkü kolay şekillenmez.” (V20)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda çöp gibidir. Çünkü temiz olan bir ortama çöpü bıraktığımızda etrafa kötü bir koku yayar, nezaketsiz davranışlar kavramı da etrafa yayılan kötü koku gibidir.” (V21)

“Nezaketsiz davranışlar kavramı okulda taş gibidir. Çünkü kabadır, duygusuzdur.” (V25)

Nezakete ve nezaketsiz davranışların okul ortamında ne anlam ifade ettiğine yönelik yukarıda detayları yer alan okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşleri doğrultusunda nezakete ve nezaketsiz davranışların benzer ya da aynı kavramları çağrıştırdığı görülmektedir. Katılımcılar, okul ortamındaki nezakete ortak olarak güneş kavramına benzetmişlerdir. Güneşin ortama ışık ve mutluluk saçtığından bahsederek nezaketin de bulunduğu ortama mutluluk ve ışık saçması istenen bir kavram olduğuna değindikleri görülmektedir. Katılımcıların ortak olarak ürettikleri diğer kavram ise su metaforudur. Öğretmenler ve velileri suyun yaşam için gerekliliğine değinerek nezaketin de gerekli bir kavram olduğuna yönelik

benzetme yapmışlardır. Okul yöneticileri suyun yaşam için çok değerli olduğundan yola çıkarak nezaketin de ortamlar için değerli bir kavram olduğuna yönelik benzetmede bulunmuşlardır. Öğretmen ve veli katılımcılar his/duygu benzerliğine yönelik olarak bahar ve çiçek metaforlarını üretmişlerdir. Yine aynı iki katılımcı grubu ortak olarak saygı metaforunu üretmişler ancak öğretmenler, nezaketin tıpkı saygı gibi gerekli bir kavram olduğuna yönelik benzetme yaparken veliler, nezaketin saygı gibi ilişkileri iyileştirdiği yönünde benzetme yapmışlardır. Öğretmenler ve okul yöneticilerinin, nezaketli davranışın tıpkı şefkatli davranış gibi birçok kapıyı açtığı yönünde ortak görüş belirttiği görülmüştür. Okul yöneticileri ile velilerin de nezaketin okul ortamları için can suyu niteliğinde olduğuna yönelik metafor ürettikleri görülmektedir.

Okul ortamında nezaketsiz davranışlara ilişkin katılımcıların duygusal sorun benzerliğine yönelik ortak olarak limon metaforunu ürettikleri görülmektedir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların yıkıcı etkisinin olduğuna yönelik okul yöneticileri ve öğretmenler ortak olarak ateş metaforunu üretmişlerdir. Yine aynı benzerlik kategorisinde öğretmenlerin ve velilerin nezaketsiz davranışa yönelik virüs metaforunu ürettikleri görülmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenler okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları duygusal olarak acı kavramına benzetmişlerdir. Aynı şekilde öğretmenler ve veliler ise nezaketsiz davranışları duygusal olarak karanlık kavramına benzetmişlerdir. Öğretmen ve veli katılımcıların okul ortamındaki nezaketsiz davranışları ortak olarak davranışsal sorun şeklinde zorbalık ve saygısızlığa benzettikleri görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar nelerdir?” şeklindedir. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlara ilişkin görüşlerine ulaşılarak analiz edilmiştir. Bu soru aracılığıyla katılımcıların okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz

davranışların neler olduğunu belirlemek hedeflenmiştir. Buna ilişkin elde edilen bulgulara Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlar

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Okul Yöneticileri	Nezaketsiz Davranışlar	Fevri Davranma	Deneyimsizlik kaynaklı nezaketsiz davranışlar göstermesi	2 (Y6, Y7)
		Nezaketsiz Üslup	Kavga eder gibi konuşulması	1 (Y1)
		Tehdit	Tehditvari davranış göstermesi	1 (Y5)
		Tutum	Nezaketsiz tutum ve davranışta bulunması	1 (Y18)
		İletişimsizlik	İletişim kurulamaması	1 (Y23)
Öğretmenler	Nezaketsiz Davranışlar	Sınır Aşımı	Hadsiz talepler ve görüşler ortaya konması.	6 (Ö5, Ö6, Ö8, Ö17, Ö23, Ö24)
		Küçümseme	Bakıcı muamelesi yapılması, yok sayılarak küçük görülmesi	6 (Ö7, Ö12, Ö13, Ö14, Ö23, Ö25)
		Değersizlik Hissi	Öğretmenin ve dersin eskisi kadar değer görmemesi	6 (Ö4, Ö15, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24)
		Şiddet	Kavga, tehdit, küfür vb. kullanılması	5 (Ö1, Ö2, Ö9, Ö13, Ö22)
		Kıskançlık	Sahte davranışlar, selam vermeme ve dedikodu yapılması	5 (Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö18)
		Negatif Eleştiri	Şikayet etme ve negatif söylemlerde bulunulması	2 (Ö3, Ö20)
	Okul Yöneticilerinin Nezaketsiz davranışları	Ayrımcılık	Bazı kişilere ayrımcılık davranılması	9 (Ö2, Ö4, Ö8, Ö11, Ö13, Ö18, Ö19, Ö21, Ö22)
		Emrivaki Üslup ve Davranış	Emir kipi ile konuşulması	6 (Ö15, Ö16, Ö19, Ö22, Ö23, Ö25)
		Baskı ve Tehdit	Şakayla karışık baskı ve üstü kapalı tehdit edilmesi	4 (Ö3, Ö5, Ö6, Ö7)
		Çıkarıcı Davranış	İşlerden kişisel fayda sağlamaya çalışılması	3 (Ö12, Ö16, Ö19)
		Kırıcı, Alaycı Davranma	Davranış ve üslubundan dolayı kırıcı olması	3 (Ö1, Ö10, Ö14)

	Engel Çıkarma	Sorunlarda yalnız bırakılma, zorluk çıkarması	2 (Ö9, Ö20)	
	İletişimsizlik	İletişim kurulamaması.	2 (Ö17, Ö24)	
Veliler	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
	Nezaketsiz Davranışlar	Nezaketsiz Üslup	Nezaketsiz söylemler, kaba ve saygısızca konuşmalar yapılması	12 (V1, V5, V8, V9, V12, V13, V15, V19, V21, V22, V23, V24)
		İlgisiz Davranmak	Umursamaz tavır, verilen sözlerin geçirilmesi	7 (V2, V3, V4, V17, V18, V20, V25)
		Saygısızlık	Saygısızca davranışlar sergilenmesi	3 (V6, V10, V16)
		Şiddet, Zorbalık	Şiddet ve zorbalık yapılması	2 (V14, V18)
		Ayrıştıracı Dil	Görüş farklılığının olması	2 (V11, V12)
		Alay Etme	Alaycı konuşulması	1 (V7)
		Tehdit	Tehditvari konuşulması	1 (V9)

Tablo 8 incelendiğinde, okul yöneticilerinin görüşlerinin okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar teması altında beş adet alt tema şeklinde analiz edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinin ise nezaketsiz davranışlara ilişkin görüşme formunda yer alan iki ayrı sorudan dolayı iki farklı tema ve toplamda on üç alt tema şeklinde analiz edildiği anlaşılmaktadır. Velilerin okul ortamındaki nezaketsiz davranışlara ilişkin görüşlerinin ise nezaketsiz davranışlar teması altında yedi alt tema şeklinde analiz edildiği görülmektedir.

Okul yöneticilerinin görüşlerine bakıldığında görüşme yapılan iki okul yöneticisi, öğrencilerin genç oluşlarından dolayı fevri davranabildikleri ve bu nedenle de okul ortamında öğrenci kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan diğer okul yöneticilerinden birer yönetici ise nezaketsiz davranış olarak nezaketsiz üslup ile karşılaştıklarını, veli kaynaklı nezaketsiz tutum ve tehdit davranışları ile karşılaştıklarını ve iletişimsizlik sonucu olumsuz davranışlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda verilmiştir.

Okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen verilerin analizi sonucu okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz üslup alt temasına yönelik bir okul yöneticisinin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Çoğunlukla veli kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşyoruz. Veliler genelde öğretmenleri bize şikâyet etmek için geliyorlar. Konuşurken ki üslupları kavga ediyormuş gibi olabiliyor.”(Y1)

Okul yöneticilerinin okul ortamında nezaketsiz davranış olarak tehditvari davranışlar ile karşılaştıkları ve velilerin öfkelenince şiddet yanlısı tavırlarının okul ortamında okul yöneticilerini sıkıntıya soktuğu görülmektedir. Buna ilişkin bir okul yöneticisinin görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

“Ben öğretmenlerden ve öğrencilerden yana nezaketsiz davranışlar ile karşılaşmadım. Velilerden nezaketsiz davranışlar gördüğüm oldu. Veliyi okula girmemesi konusunda uyarınca veli üzerime yürüdü.”(Y5)

Okul ortamında okul yöneticilerinin öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları ancak bu davranışların nedenini öğrencilerin deneyimsizlik kaynaklı fevri davranışları olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Buna yönelik iki okul yöneticisinin görüşleri şu şekildedir:

“Çoğunlukla veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm. Bazen de öğrenciler yaşlarının küçük olmasından dolayı davranışlarının sonuçlarını öngöremiyorlar.”(Y6)

“Genelde genç oluşlarından dolayı öğrenciler fevri davranıyorlar. Bu yüzden öğrenci kaynaklı oluyor. Bazen veli kaynaklı da olabiliyor.”(Y7)

Velilerin öğrenci odaklı tutumundan kaynaklı hassas davranarak okul yöneticilerine nezaketsiz davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Okul yöneticisinin buna ilişkin görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

“Veli kaynaklı olan nezaketsiz davranışlar velinin öğrenci odaklı tutumlarından kaynaklanmaktadır.”(Y18)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların iletişimsizlik kaynaklı olduğunu düşünen okul yöneticileri de bulunmaktadır. Bu konuda okul yöneticisinin görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

“Tek taraflı olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişimsizlikten kaynaklanıyor. Bir tarafın yaşadığı olumsuz bir durum davranışlarına yansımışsa karşı taraf bunu bilinçli bir hareket olarak algılamışsa durum karmaşık bir hale girebiliyor.”(Y23)

Öğretmenlere göre okul ortamında çoğunlukla; sınır aşımı, küçümsemek ve değersizlik hissi (f=6) şeklinde nezaketsiz davranışlar görülmektedir. Sonrasında öğretmenler, şiddet ve kıskançlık (f=5) gibi nezaketsiz davranışlar ile sıklıkla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan iki farklı öğretmen ise okul ortamında negatif eleştiri (f=2) şeklinde davranışlarla çok karşılaştıklarını söylemişlerdir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin öğretmenlerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenler okul ortamında bazı velilerin hadsiz talepleri ve görüşlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Buna ilişkin görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

“Erkek bir veli, ben başka bir ile atanınca beni telefon ile arayarak, eşimden ayrıldığımı da öğrendiğini belirterek “Hayırdır eşinizden ayrılmışsınız. Varsa bir durum icabına bakalım” diyerek hadsiz ve nezaketsiz konuşmuştu.”(Ö5)

“Fazla korumacı veliler bize karşı emir verici bir üslupla çocuklarının ilaçlarını vermemizi, bahçeye çıkarmamamızı, terleyince atletini değiştirmemizi söylüyorlar. Söyleyişteki üslupları bazen nezaketsiz oluyor.”(Ö6)

“Bir gün dersimde tahtaya bir şeyler yazdıktan sonra sınıfa döndüğümde bir öğrencinin ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını masaya dayadığını sonra da arkadaşından kalem almak için gezdiğini gördüm. Tüm uyarıma rağmen sınıfta gezinmişti.”(Ö8)

“Konuyla ilgili konuşulmadan görüş bildirmeleri.”(Ö17)

“Bazen velilerin not konusunda güvensiz ve kibar olmayan talepleri. Bazen öğrencilerin özellikle dersine girmeyen öğretmenleri yok saymaları.”(Ö23)

“Velilerin saygısızca davranışları, öğretmenlerin üzerlerine düşen görevleri aksatmaları bu nedenle yaşanan hoş olmayan tavırlar.”(Ö24)

Bazı velilerin öğretmenlere yönelik bakıcı muamelesi yapması ve küçük görmesi şeklinde davranışlarının olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin buna ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Anaokulu öğretmeni olmandan dolayı veliler genellikle bize bakıcı muamelesi yapıyorlar okul öncesi eğitimi ve yaptıklarımızı küçümseyiyorlar.”(Ö7)

“Velilerin çocuklarını aşırı derecede önemsemeleri ve bu durumun çocuklar üzerinde olumsuz etkisi, tecrübeli öğretmenlerin yeni başlayan öğretmenleri küçümsemesi.”(Ö12)

“Velilerin tehditvari konuşmaları, öğrencilerin küfürlü konuşmaları ve etik dışı davranışları, bazı öğretmenlerin görmezden gelen tavırları ve saygısızlıkları.”(Ö13)

“Ek ders takibi, selam vermeme.”(Ö14)

Bazen velilerin not konusunda güvensiz ve kibar olmayan talepleri. Bazen öğrencilerin özellikle dersine girmeyen öğretmenleri yok saymalar.”(Ö23)

“Velilerin öğretmeni sadece kendi çocuğu ile ilgilenmesi gereken biri olarak görmesi diğer öğrencilerle de ilgilenileceğini düşünmemesi.”(Ö25)

Öğretmenler, dersin ve kendilerinin artık eskisi kadar değer görmediğini savunmaktadırlar. Buna yönelik görüşler aşağıdaki gibidir:

“Bilişim sınıfında bilgisayarlar üzerinde uygulamalı ders yapıyorum. Öğrenciler dediklerimi yapmak yerine oyun oynuyorlar.”(Ö4)

“Öğrencilerimizin, öğretmenleri ile akranları ile konuşma tarzını bilmemeleri.”(Ö15)

“Öğrencilerin büyük bir bölümü bunu ailede görmediği için nezaketsiz davranıyor. Bu çocuğun sorunu değil ailenin sorunu. Arkadaşına vurmak, söz almadan konuşmak, koridorda öğretmen ve öğrencilere çarpmak vb.”(Ö19)

“Öğretmenlerin eskisi kadar değer görmemesi.”(Ö21)

“Öğrencilerin ders esnasında birbirlerinin sözlerini kesmesi, saygı duymaması birçok tartışmalara neden olabiliyor. Velilerin okula geldiklerinde olay ile ilgili olarak önce dinlemek yerine saygısız davranmaları, öfke kontrollerini yapamamaları, konuşma ile anlaşmak yerine şikâyet ederek sonuca ulaşabileceklerini düşünmeleri, okul ortamında öğrencilerin küfürlü konuşmaları.”(Ö22)

“Velilerin saygısızca davranışları, öğretmenlerin üzerlerine düşen görevleri aksatmaları bu nedenle yaşanan hoş olmayan tavırla.”(Ö24)

Okul ortamında karşılaşılan kavga, tehdit küfür gibi nezaketsiz davranışlara yönelik öğretmenlerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aynı okulda bir öğretmen arkadaşımız derste bir öğrencisine kızmış. Ertesi gün öğrencinin babası hiddetli bir şekilde öğretmenler odasına girerek öğretmen arkadaşın üzerine yürümüştü. Araya girerek kavgayı önlemiştik.”(Ö1)

“Sınıfın düzenini bozan ve dersi dinlemeyen bir öğrenciye sınıfta biraz kızdım. Bunun üzerine ertesi gün velisi okula gelerek bana çıkıştı. Çocuğunun psikolojisini bozduğumu söyleyerek beni şikâyet edeceğini söyledi.”(Ö2)

“Bir gün bahçede dersteyken iki erkek öğrencinin yumruk yumruğa kavga ettiğini gördüm. Uzaktan seslenmeme rağmen devam ettiler.”(Ö9)

“ Velilerin tehditvari konuşmaları, öğrencilerin küfürlü konuşmaları ve etik dışı davranışları, bazı öğretmenlerin görmezden gelen tavırları ve saygısızlıkları.”(Ö13)

“Öğrencilerin ders esnasında birbirlerinin sözlerini kesmesi, saygı duymaması birçok tartışmalara neden olabiliyor. Velilerin okula geldiklerinde olay ile ilgili olarak önce dinlemek yerine saygısız davranmaları, öfke kontrollerini yapamamaları, konuşma ile anlaşmak yerine şikâyet ederek sonuca ulaşabileceklerini düşünmeleri, okul ortamında öğrencilerin küfürlü konuşmaları.” (Ö22)

Okul ortamında öğretmenlerin kıskançlık ve dedikodu hakkında da görüş belirttikleri görülmektedir. Aşağıdaki gibidir:

“Aybaşında ek derslerin yazılı olduğu liste öğretmenler odasında panoya asıldığında bir öğretmen arkadaş kendi ek dersinin benimkinden az olduğunu görünce bunun lafını yapmıştı.”(Ö10)

“Öğretmen arkadaşların yüzümüze gülüp arkamızdan iş çevirmesi, sahte davranışlar sergilemeleri.”(Ö11)

“Ek ders takibi, Selam vermeme”(Ö14)

“Öğretmenlik mesleği paylaşma temellidir. Rekabetin olmaması gereklidir. Ancak alanda bu davranış pek görülmez.”(Ö16)

“Daha önce çalıştığım bir okulda hizipleşmeler olmuştu. Kişilerin farklılıkları değer görmüyordu. Hoşgörü ve nezaket yoktu. Dedikodular yoğundu.”(Ö18)

Öğretmenlerin okul ortamında şikâyet etme ve negatif söylemlerde bulunma davranışları ile karşılaştıkları görülmektedir. Görüşler şu şekildedir:

“Biraz fazla ödev verdiğimde velilerin şikâyetleri ile karşılaştım. Çocukların ödevleri yetiştiremediğini, bu kadar çok ödev verilmemesi gerektiğini söylüyorlar.”(Ö3)

“Velilerin müdahalesi, negatif eleştiriler, sorunların çözülmemesi, problemlerle yalnız uğraşma.”(Ö20)

Öğretmenlere, ikinci alt problem kapsamında okul yöneticilerinden kaynaklı karşılaştıkları nezaketsiz davranışların neler olduğu sorusu da ayrıca sorulmuştur. Buna göre okul ortamındaki okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar öğretmenlerin görüşlerine göre en fazla ayrımcılık (f=9) şeklinde kendisini göstermektedir. Öğretmenler ayrımcılık haricinde emrivaki üslup ve davranışı (f=6) da okul yöneticileri kaynaklı önemli nezaketsiz davranışlardan biri olarak görmektedirler. Okul yöneticilerinden baskı ve tehdit şeklinde nezaketsiz davranışlar gördüğünü dört öğretmen ifade etmiştir. Okul yöneticileri kaynaklı çıkarıcı davranış ve kırıcı, alaycı davranma şeklinde nezaketsiz davranışlar gördüğünü belirten farklı üçer öğretmen bulunmaktadır. Okul yöneticileri kaynaklı diğer nezaketsiz davranışlar ise çokluk sıralamasına göre; engel çıkarma (f=2) ve iletişimsizlik (f=2) şeklinde sıralanmaktadır. Okul ortamında okul

yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlara ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Öğretmenler, okul yöneticilerinin bazı kişilere ayrıcalıklı davrandıklarını ve bu durumu da nezaketsiz davranış olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

“Yöneticilerimiz ile yıldızımız bir türlü barışmadı. Nöbet görevinde bana hep zor olan yerleri yazıyorlar. Nedenini sorduğumda ise “Sen üstesinden gelirsin” diyorlar nöbet sıralamasına uymuyorlar.”(Ö2)

“Okulda isteyen öğretmenlere DYK kursu açıyorlardı. Beden eğitimi öğretmeni bile açıyordu. Ancak bana gelince bilişimden DYK açamayız diyorlardı. Yöneticilerimiz ayrımcılık yapıyorlardı.”(Ö4)

“Önceki çalıştığım okulda müdüre hanım ile aramız pekiyi değildi. Ders programı hazırlarken diğer öğretmenlerin isteklerini yerine getiriyor birer günlerini boşaltıyordu ancak benim bir gün boşaltma isteğimi yapmadı. Bu konuyu kendisi ile konuşmama rağmen düzeltmedi. Hatta 2. dönem ders programında derslerimi daha da kötü yerleştirdi.”(Ö8)

“İlk görev yerimde benden önceki ücretli öğretmenin yerine ben atandığım için müdür ile ücretli öğretmenim arası iyi olduğundan dolayı benim atanmamdan hoşlanmamıştı. Çünkü ücretli öğretmenin ders saati azalmıştı. Bu nedenle benim ders programımı kötü yapmıştı, bana karşı tavır almıştı.”(Ö11)

“Yüksek lisans yaparken yönetmeliğe aykırı bir şekilde ders programım yüksek lisans derslerime göre ayarlanmamıştı. Yöneticilerin öğretmenler arasında ayrımcılık yapması.”(Ö13)

“Okul yöneticileri bazen bazı gruplara ayrıcalıklı davranabiliyor. Öğretmenin yaşadığı bir sorunda arkasında yer almayıp destek olamayabiliyorlar. Öğretmenlerin fikirlerine değer verilmeli, sorunları dinlenip, çözülmesi.”(Ö18)

“Adil olmamaları. Ayrıca Okulu bir kurum gibi değil de kendilerine ait bir eşya gibi görüyorlar. Daima emir kipi ile konuşuyorlar.”(Ö19)

“Dinlemeden yargılanmak.”(Ö21)

“Okulda meydana gelen bir olumsuzlukta herkesi zan altında bırakarak konuşmaları, itham etmeleri, personel arasında insanın gözüne sokacak şekilde ayırım yapmaları.”(Ö22)

Öğretmenler, okul yöneticilerinin emir kipi ile konuşmalarını nezaketsiz davranış olarak algıladıklarını ifade etmektedirler. Buna yönelik görüşler şu şekildedir:

“Görevimiz olmayan konularda yardım istenirken emrivaki bir şekilde davranılması.”(Ö15)

“Hastalık ve ölüm durumlarında idarenin ek ders üzerinden yapacağı kesintiyi hesaplaması, kusurun daima görülmesi ancak başarının fark edilmemesi.”(Ö16)

“Adil olmamaları. Ayrıca Okulu bir kurum gibi değil de kendilerine ait bir eşya gibi görüyorlar. Daima emir kipi ile konuşuyorlar.” (Ö19)

“Okulda meydana gelen bir olumsuzlukta herkesi zan altında bırakarak konuşmaları, itham etmeleri, personel arasında insanın gözüne sokacak şekilde ayırım yapmaları.”(Ö22)

“Herhangi bir genel problemde suçun veya hatanın herkeste aranması.”(Ö23)

“Toplantıda müdürün odasından su getirmemi istemesi.”(Ö25)

Burada bazı okul yöneticilerinin şaka amaçlı da olsa öğretmenlere hitaben tehdit söylemleri kullandıkları görülmektedir. Bu tarz söylemler öğretmenler tarafından nezaketsiz davranışlar olarak ifade edilmektedir.

“Müdürü kırmamak için isteklerini yaptığımdan beri bir süredir görevim olmayan işleri de bana yaptırmaya başladı. Nöbetçi öğretmen olmadığım halde boş derslere girmem konusunda baskı yapmaya başladı.”(Ö3)

“İlk atandığım okulda müdürüm “6 bekâr bayansınız ayağınızı denk alın. Senin öğretmenlerin şurada burada geziyor dedirtmeyin” demişti.”(Ö5)

“İlk atandığım yerde 10 öğretmen idik müdürümüz bize baskı yaparak, sürekli söyleyerek, biktirarak en sonunda hepimizi kendi sendikasına üye yapmıştı. Şakayla karışık adaylığımızı kaldırmamakla tehdit etmişti.”(Ö6)

“Karadeniz Bölgesi'nde bir ilde ilk atandığımda sözleşmeli öğretmen iken müdür beni odasına çağırdı. Bana “benimle iyi geçinmezsen seni kadroya geçirmem, kadron benim elimde” demişti. Bunu şakaymış gibi söylemişti ama bu söylemi beni çok kırdı.”(Ö7)

Öğretmenlerin görüşlerine göre bazı okul yöneticilerinin nezaketsiz bir şekilde okuldaki işlerden kişisel fayda sağlamaya çalıştıkları görülmektedir:

“Emek verilen işlerde okul yöneticilerinin işlerden ya da projelerden çok kişisel fayda sağlamaya çalışmalarından dolayı proje ve işlerin istenilen seviyeye ulaşamaması.”(Ö12)

“Hastalık ve ölüm durumlarında idarenin ek ders üzerinden yapacağı kesintiyi hesaplaması, kusurun daima görülmesi ancak başarının fark edilmemesi.”(Ö16)

“Adil olmamaları. Ayrıca Okulu bir kurum gibi değil de kendilerine ait bir eşya gibi görüyorlar. Daima emir kipi ile konuşuyorlar.” (Ö19)

Okul yöneticilerinin öğretmenlere karşı davranış ve üslubunda kırıcı olduğu öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“İlk atandığım okulda Güneydoğu Anadolu'da bir gün teneffüste öğrenciler öğretmenler odasına girmesinler diye kapıyı kapatmış oturuyorduk. O sırada kapı şiddetli bir şekilde açıldı ve arkasındaki duvara çarptı gelen Müdür Bey idi “Gençler kolay gelsin” diyerek içeriye girdi.”(Ö1)

“Bundan önce çalıştığım okul müdürüm çok kuralcıydı. Evrak işlerine çok önem verir ve her şeyin tam olmasını isterdi. Sene başı ve sene sonu evraklarını hazırlarken bize karşı üslubu bazen kırıcı oluyordu. Bir keresinde diğer arkadaşların yanında “hocam birkaç evrağı hala teslim edemedin.” demesine çok kırılmıştım.”(Ö10)

“Alay eder gibi konuşma. Hiçbir şekilde ciddiye almama.”(Ö14)

Okul yöneticilerinin okul ortamında öğretmenleri karşılaştıkları sorunlar ile baş başa bırakması yardımcı olmaması hatta zorluk çıkarması öğretmenlerin görüşlerine göre nezaketsiz davranışlardır:

“Bir konudan dolayı okul müdürüm ile ters düşmüştük. Branşım gereği öğrencilerin lisanslarını çıkarmam gerekiyordu. Ancak müdür bana bilgisayar vermedi. Her türlü zorluğu çıkardı.”(Ö9)

“Veli öğrenci problemlerinde çözümde yalnız kalmam.”(Ö20)

Öğretmenler ile okul yöneticileri arasındaki iletişimsizliğin okul ortamında nezaketsiz davranışlara neden olduğu görülmektedir:

“Herhangi bir sorunda fikrimiz alınmadan işlem yapılması.”(Ö17)

“İletişimsizlik.”(Ö24)

Veliler ise okul ortamında nezaketsiz davranış olarak çoğunlukla nezaketsiz üslup (f=12) ile karşılaştıklarını belirtmektedirler. Okul ortamında farklı kesimlerden ilgisiz davranış (f=7) ile karşılaşan veliler de bulunmaktadır. Bazı velilerin okulda nezaketsiz davranış olarak saygısızlık (f=3) ile karşılaştıkları görülmektedir. Okul ortamında şiddet, zorbalık ve ayrıştırıcı dil şeklinde nezaketsiz davranışlarla karşılaştıklarını söyleyen ikişer adet veli bulunmaktadır. Aynı şekilde başka ikişer veli de okulda alay etme ve tehdit davranışları ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin velilerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer almaktadır.

Velilerin görüşlerinden, okul ortamında nezaketsiz söylemler, kaba ve saygısızca konuşmalar ile karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Buna ilişkin görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

“Oğlum okulda bir arkadaşı ile sıkıntı yaşamış. Çocuklar arası yanlış anlaşılma sonucu olay büyütülmüş. Benim oğlum hiperaktif bir çocuk olduğu için el şakası yapabiliyor. Arkadaşı durumu annesine anlatmış. Annesi de Whatsapp veli grubundan herkesin göreceği şekilde bana yazdı. Üslubu kırıcıydı. Bu duruma çözüm bulmamı istedi.”(V1)

“12.sınıfa giden oğlumun görsel sanatlar dersi ile ilgili olarak okula gittiğimde müdür yardımcısı üslupsuz ve yakışık almayacak bir şekilde masasında oturuyordu ve istifini hiç bozmadan beni karşıladı. Ben konuşurken beni o şekilde dinlemeye devam etti.”(V5)

“Katıldığım bir veli toplantısında bir veli, öğretmenin dersleri suistimal ettiğini, rapor ve izin alarak derslere girmedğini nezaketsiz bir üslupla söyledi.”(V8)

“Çocuğumun okulunda normalde çocukların yaşayabileceği bir tartışma sonucu diğer çocuğun babası beni telefonla aradı. Çocuğunun dayak yediğini, tekrar yaşanması durumunda olaya kendisinin de dâhil olacağını nezaketsiz bir üslupla söyledi. Ertesi gün okulda yüz yüze görüştük. Okulda münakaşa yaşadık. Okul idaresi araya girerek konu kapandı.”(V9)

“Başka bir veliden “Ben böyle çocukları biliyorum, bunlar şiddete eğilimli oluyor çocuğunuzu koruyun” şeklinde nezaketsiz söylemler duydum.”(V12)

“Diğer velilerden, üslubuna dikkat etmeme şeklinde”(V13)

“Hizmetliler ve velilerden. Nezaketsiz konuşmalar şeklinde”(V15)

“Bazen öğretmenler ve idareciler kendilerini karşılarında öğrenci var zannediyorlar. Konuşmaları emir kipli, kaba olabiliyor.”(V19)

“Genelde veli grubundan birkaç arkadaştan üslupsuz konuşmalar ile karşılaşmaktayım.”(V21)

“Bazı öğrenciler, nezaketsiz ve saygısız konuşuyorlar.”(V22)

“Okulda çocuklar haricinde veliler arasında da kimi zaman nezaketsiz davranışlarla karşılaşmaktayız.”(V23)

“Çocukların kendi aralarında birbirlerine olan davranışlarında, sınıf ortamlarında nezaketsiz davranışlarla karşılaşabiliyoruz.”(V24)

Okul yöneticileri veya öğretmenlerin velilere karşı umursamaz tavırlarının ve verilen sözlerin geçiştirilmesinin veliler tarafından nezaketsiz davranış olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Velilerin görüşleri şu şekildedir:

“Kızımın görsel sanatlar öğretmeni ders konusunda çocukları çok zorluyor. Bu durumu konuşmak için okula gittim. Öğretmenin tavrı hiç hoş değildi. Öğretmen, “Kızınız abartıyor. Ben herkese aynı şeyleri yaptırıyorum. Yapan yapıyor.” dedi. Sağlıklı iletişim kuramamıştık.”(V2)

“Kızım lise müzik öğretmenini bir türlü sevedim. YKS sınavına yönelik çalışmaya ağırlık verdiklerinden dolayı sınıfın müzik notları düşük geldi.

Veli toplantısında bu konuyu öğretmen ile görüşmek için öğretmeni bekledik ancak toplantıya gelmedi. Diğer öğretmenler aracılığıyla iletişime geçmeye çalıştık, bu konuda görüşmek istemediğini söyledi.”(V3)

“Oğlumun durumunu görüşmek için okula gitmiştim. Sınıf öğretmeni ile ilgili birtakım sıkıntılar vardı. Bunun için müdürün yanına gittiğimde müdür benimle hiç ilgilenmedi. Beni müdür yardımcısına yönlendirdi.”(V4)

“Diğer öğrenci velileri ve okul yöneticilerinden nezaketsiz davranışlar gördüm. Kişilerle konuştuğum zaman sizi dinlememe ve sadece kendi düşüncelerini anlatan, karşıdakine aktarma çabalama görülyor.”(V17)

“Velilerde sınıf ihtiyaçları veya öğrenci davranışları ile ilgili bir problem olduğunda herkes bana dokunmayan yılan bin yaşasın edasında. Bence öğretmenlerin öğrenciye bağırma davranışları, öğrencilerde özgüven eksikliğine sebep oluyor.”(V18)

“Okul yönetiminin ihtiyaçlarımıza zamanında ve yeterli yanıtlar vermemesi. Sorunları çözme odaklı değil geçiştirme odaklı yaklaşılması.”(V20)

“Yöneticiler ile yaşadığım davranış, yöneticinin söz vermesi ancak sözünü yerine getirmesi için çok uğraşmak zorunda kalmam.”(V25)

Bazı velilerin okul ortamında saygısızca davranışlara maruz kaldıkları görölmektedir. Görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuğumun bir keresinde yapmadığı bir ödevi öğretmeni, Whatsapp uygulamasından sınıf grubundan herkes görecekt şeklinde yazmıştı. Normalde yaptığı bir uygulama değildi.”(V6)

“Çocukları sabah okula bırakırken annesinden ayrılmak istemeyen çocukların ailelerine karşı okulun olumsuz durumu ile karşılaştım. Okul o sırada çocuğun isteklerine olumsuz yanıt veriyor. Beni çocuğumun yanında 10 - 15 dk. bile durdurmuyorlar.”(V10)

“Öğretmenden nezaketsiz davranışlar görüyorum. Okulda hem öğretmen hem veli olan kişiler rol ve sorumluluk ayrımını yapamayıp karşı tarafa saygısız davranabiliyorlar.”(V16)

Araştırmaya katılan veliler, okul ortamında şiddet ve zorbalık yapıldığına yönelik görüş belirtmişlerdir:

“Çocuklar arasında nezaketsiz davranışlar oluyor. Birbirlerine saygısızca davranıyorlar. Şiddet, zorbalık vs.”(V14)

“Velilerde sınıf ihtiyaçları veya öğrenci davranışları ile ilgili bir problem olduğunda herkes bana dokunmayan yılan bin yaşasın edasında. Bence öğretmenlerin öğrenciye bağırma davranışları, öğrencilerde özgüven eksikliğine sebep oluyor.”(V18)

Araştırmaya katılan iki veli okul ortamında görüş farklılığından dolayı ayrıştırıcı dil kullanıldığını ve bunun da nezaketsiz davranış olduğunu ifade etmişlerdir:

“Çocuğumun bir arkadaşının ailesi kendi çocuklarının bizim çocuğumuz ile görüş farklılığından dolayı görüşmesini istemedi. Başka bir nezaketsiz davranışlar yaşamadım.”(V11)

“Başka bir veliden “Ben böyle çocukları biliyorum, bunlar şiddete eğilimli oluyor çocuğunuzu koruyun” şeklinde nezaketsiz söylemler duydum.”(V12)

Okul ortamında alaycı konuşma ve tehditvari davranışlara maruz kaldıklarını söyleyen veliler de bulunmaktadır. Buna ilişkin veli görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Öğretmenler, egolarına göre hareket edebiliyorlar. Kızımın lise din kültürü öğretmeni tüm sınıfa kasıtlı olarak düşük not verdi. Sonrasında da hem bize hem öğrencilere “Nasıl? Notlarınızı gördünüz mü?” şeklinde konuştu.”(V7)

“Çocuğumun okulunda normalde çocukların yaşayabileceği bir tartışma sonucu diğer çocuğun babası beni telefonla aradı. Çocuğunun dayak yediğini, tekrar yaşanması durumunda olaya kendisinin de dâhil olacağını nezaketsiz bir üslupla söyledi. Ertesi gün okulda yüz yüze görüştük. Okulda münakaşa yaşadık. Okul idaresi araya girerek konu kapandı.”(V9)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların ne olduğuna yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerden görüşler alınmıştır. Buna göre az sayıda okul yöneticisinin bu konuda görüş belirttiği görülmektedir. Okul yöneticileri,

okul ortamındaki her kaynaktan nezaketsiz davranışlar görebildiklerini belirtirken genç yaşta olmalarından dolayı öğrencilerin fevri davranışlarının ön plana çıktığını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre velilerin okul yöneticilerine karşı; olumsuz tutum, tehditvari yaklaşım ve nezaketsiz üslup gibi nezaketsiz davranışlar sergiledikleri anlaşılmaktadır. İletişimsizlik sonucu yaşanan nezaketsiz davranışların da okul yöneticileri tarafından belirtildiği görülmektedir. Öğretmenlerin ise okul ortamında en fazla karşılaştıkları nezaketsiz davranışların; kendi sınırlarına saygı gösterilmeyerek ve nezaketsiz davranılarak kişisel sınırlarının aşılması, çoğunlukla velilerin kendilerine bakıcı muamelesi yapmalarından ve yaptıkları işe saygı gösterilmemesinden dolayı küçümsenmeleri ve yine bu gibi saygısızca davranışlardan dolayı değersizlik hissine kapılmaları öne çıkanlardandır. Öğretmenler, veliler tarafından tehdit, hakaret ve üzerlerine yürüme gibi şiddet içeren davranışlar ile de karşılaştıklarını belirtmektedirler. Öğretmen arkadaşlarının ise okul ortamında kıskançlık davranışları sergilediğini ve negatif eleştiri konusunda nezaketsizce davrandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin, okul ortamında okul yöneticilerinden en çok ayrımcılık şeklinde nezaketsiz davranışlar gördükleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin öğretmenlere karşı emrivaki üslupta konuştukları ve bu şekilde davranarak aradaki iletişimi bozdukları ifade edilmiştir. Öğretmenlerin okul yöneticilerinden baskı ve tehdit gördükleri de yine okul yöneticileri kaynaklı öne çıkan davranışlardandır. Velilerin okul ortamında en fazla nezaketsiz üslup kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Taraflardan ilgisiz davranışlar görmeleri de yine veliler tarafından ifade edilen nezaketsiz davranışlar olarak öne çıkmaktadır. Nezaketsiz üslubun ve tehdidin tüm tarafların okul ortamında karşılaştığı nezaketsiz davranışlar olduğu görülmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynakları nelerdir?” şeklindedir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmelerde alt probleme ilişkin katılımcılara yöneltilen soru ise okulda karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynaklarının neler olduğudur. Bu soru aracılığıyla okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kimden, hangi kaynaktan olduğunun belirlenmesi hedeflenmiştir. Buna göre nezaketsiz davranışların kaynaklarına ilişkin katılımcıların görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgulara Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Kaynakları

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Okul Yöneticileri	Nezaketsiz Davranışların Kaynakları	Veliler	Velilerin nezaketsiz üslup ve davranışlarının olması	25 (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25)
		Öğrenciler	Genç olmalarından dolayı nezaketsiz davranışlar gösterilmesi	17 (Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y20, Y21, Y23, Y24, Y25)
		Öğretmenler	İletişimsizlik ve anlık nezaketsiz davranışlarda bulunulması	14 (Y2, Y3, Y4, Y8, Y9, Y11, Y12, Y15, Y16, Y20, Y21, Y22, Y23, Y25)
		Personel	Yanlış anlaşılma ve iletişim problemlerinin olması	11 (Y2, Y3, Y4, Y11, Y12, Y15, Y16, Y20, Y21, Y23, Y25)
Öğretmenler	Nezaketsiz Davranışların Kaynakları	Okul Yöneticileri	Okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar yapılması	21 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25)
		Veliler	Veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlarda bulunulması	19 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24)
		Öğrenciler	Öğrenciler kaynaklı olumsuzluklar yaşanması	13 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö10, Ö13, Ö14, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24)

	Öğretmenler	Öğretmenler kaynaklı her türlü nezaketsiz davranışlar yapılması	10 (Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö18, Ö20, Ö21, Ö24, Ö25)	
	Personel	Personel kaynaklı iletişimsizlik ve nezaketsiz davranışlar yapılması	5 (Ö14, Ö18, Ö20, Ö21, Ö24)	
	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Veliler	Nezaketsiz Davranışların Kaynakları	Veliler	Velilerin nezaketsiz davranışlar göstermesi	10 (V1, V9, V11, V12, V13, V15, V17, V18, V21, V23)
		Öğretmenler	Öğretmenlerin dikkatsizce ve nezaketsizce davranması	7 (V2, V3, V6, V7, V8, V16, V19)
		Okul Yöneticileri	Okul yöneticilerinin ilgisiz ve nezaketsizce davranması	7 (V4, V5, V10, V17, V19, V20, V25)
		Öğrenciler	Öğrencilerin saygısızca davranması	4 (V14, V22, V23, V24)
		Personel	Personelin saygısızca davranması	1 (V15)

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların okul ortamındaki her tür kaynaktan nezaketsiz davranış gördükleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre dört alt tema oluşturulduğu görülürken öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre beşer alt tema oluşturulduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların kaynağı olarak en fazla nezaketsiz davranışı velilerden (f=25) gördükleri anlaşılmaktadır. Velilerden sonra okul yöneticileri ikinci en fazla nezaketsiz davranışı öğrencilerden (f=17) gördüklerini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerine yönelik olarak öğretmenler kaynaklı (f=14) nezaketsiz davranışların ise personel kaynaklı (f=11) nezaketsiz davranışlardan daha fazla olduğu okul yöneticilerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynaklarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tamamı okul ortamında en çok veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

“Çoğunlukla veli kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşyoruz. Veliler genelde öğretmenleri bize şikâyet etmek için geliyorlar. Konuşurken ki üslupları kavga ediyormuş gibi olabiliyor.”(Y1)

“Okulumda tüm kaynaklardan nezaketsiz davranış ile karşılaşmaktayım. Personel, veliler, öğrenciler ve öğretmenler.”(Y2)

“Veliler, öğretmenler, hizmetliler, öğrenciler kısacası bu kaynakların hepsi de nezaketsiz davranışlar sergiliyorlar. Ancak içlerinde en çok velilerden nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Y3)

“İdareci olduğum okul lise olduğu için çoğunlukla öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranış görüyorum. Öğrenciden sonra veliler, sonra da öğretmenler ve diğer personel olarak sıralayabilirim.”(Y4)

“Ben öğretmenlerden ve öğrencilerden yana nezaketsiz davranışlar ile karşılaşmadım. Velilerden nezaketsiz davranışlar gördüğüm oldu. Veliyi okula girmemesi konusunda uyarınca veli üzerime yürüdü.”(Y5)

“Çoğunlukla veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm. Bazen de öğrenciler yaşlarının küçük olmasından dolayı davranışlarının sonuçlarını öngöremiyorlar.”(Y6)

“Genelde genç oluşlarından dolayı öğrenciler fevri davranıyorlar. Bu yüzden öğrenci kaynaklı oluyor. Bazen veli kaynaklı da olabiliyor.”(Y7)

“Çoğunlukla velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştım. Bazen de öğretmenlerden kaynaklı olarak karşılaştığım oldu.”(Y8)

“Genelde öğretmenler ve velilerden nezaketsiz davranışlar görmekteyim.”(Y9)

“Yöneticilik yaptığım süre zarfında öğrencilerden ve velilerden kaynaklı daha fazla nezaketsiz davranışlar gördüm.”(Y10)

“Öğretmenler, öğrenciler, personel ve veliler olmak üzere her kaynaktan.”(Y11)

“Tüm kaynaklardan.”(Y12)

“Veli ve öğrenci başta.”(Y13)

“Daha çok öğrenciler olmakla birlikte, öğrencilerin yaşadığı ev ortamındaki velilerden de sıklıkla aynı davranış dönütleri alınabiliyor.”(Y14)

“Okuldaki her kaynaktan.”(Y15)

“Genel olarak tüm kaynaklar sayılabilir. Kişilik karakteri daha etkilidir.”(Y16)

“Velilerden.”(Y17)

“Veli kaynaklı olan nezaketsiz davranışlar velinin öğrenci odaklı tutumlarından kaynaklanmaktadır.”(Y18)

“Veliler.”(Y19)

“Hepsi olabilir. Toplumun yansıması olan okul, toplumdaki olumlu ya da olumsuz her özelliği yansıtır.”(Y20)

“Okulda var olan tüm bileşenler olabilir. Öğretmen, öğrenci, personel, veli o kişinin o anki psikolojik durumu ya da yaşamış olduğu herhangi bir problem nezaketsiz davranmasının sebebi olabilir.”(Y21)

“Veliler ve öğretmenler.”(Y22)

“Tek taraflı olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişimsizlikten kaynaklanıyor. Bir tarafın yaşadığı olumsuz bir durum davranışlarına yansımışsa karşı taraf bunu bilinçli bir hareket olarak algılamışsa durum karmaşık bir hale girebiliyor.”(Y23)

“Öğrenci ve veli.”(Y24)

“Eğitim, sosyal çevre, ekonomik yetersizlikler yani tüm kaynaklar.”(Y25)

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul ortamında velilerden sonra en çok nezaketsiz davranışları genç olmalarından dolayı öğrencilerden gördükleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Okulumda tüm kaynaklardan nezaketsiz davranış ile karşılaşmaktayım. Personel, veliler, öğrenciler ve öğretmenler.”(Y2)

“Veliler, öğretmenler, hizmetliler, öğrenciler kısacası bu kaynakların hepsi de nezaketsiz davranışlar sergiliyorlar. Ancak içlerinde en çok velilerden nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Y3)

“İdareci olduğum okul lise olduğu için çoğunlukla öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranış görüyorum. Öğrenciden sonra veliler, sonra da öğretmenler ve diğer personel olarak sıralayabilirim.”(Y4)

“Çoğunlukla veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm. Bazen de öğrenciler yaşlarının küçük olmasından dolayı davranışlarının sonuçlarını öngöremiyorlar.”(Y6)

“Genelde genç oluşlarından dolayı öğrenciler fevri davranıyorlar. Bu yüzden öğrenci kaynaklı oluyor. Bazen veli kaynaklı da olabiliyor.”(Y7)

“Yöneticilik yaptığım süre zarfında öğrencilerden ve velilerden kaynaklı daha fazla nezaketsiz davranışlar gördüm.”(Y10)

“Öğretmenler, öğrenciler, personel ve veliler olmak üzere her kaynaktan.”(Y11)

“Tüm kaynaklardan.”(Y12)

“Veli ve öğrenci başta.”(Y13)

“Daha çok öğrenciler olmakla birlikte, öğrencilerin yaşadığı ev ortamındaki velilerden de sıklıkla aynı davranış dönütleri alınabiliyor.”(Y14)

“Okuldaki her kaynaktan.”(Y15)

“Genel olarak tüm kaynaklar sayılabilir. Kişilik karakteri daha etkilidir.”(Y16)

“Hepsi olabilir. Toplumun yansıması olan okul, toplumdaki olumlu ya da olumsuz her özelliği yansıtır.”(Y20)

“Okulda var olan tüm bileşenler olabilir. Öğretmen, öğrenci, personel, veli o kişinin o anki psikolojik durumu ya da yaşamış olduğu herhangi bir problem nezaketsiz davranmasının sebebi olabilir.”(Y21)

“Tek taraflı olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişimsizlikten kaynaklanıyor. Bir tarafın yaşadığı olumsuz bir durum davranışlarına yansımışsa karşı taraf bunu bilinçli bir hareket olarak algılamışsa durum karmaşık bir hale girebiliyor.”(Y23)

“Öğrenci ve veli.”(Y24)

“Eğitim, sosyal çevre, ekonomik yetersizlikler yani tüm kaynaklar.”(Y25)

Okul ortamında öğretmenler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ile karşılaştıklarını belirten okul yöneticilerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Okulumda tüm kaynaklardan nezaketsiz davranış ile karşılaşmaktayım. Personel, veliler, öğrenciler ve öğretmenler.”(Y2)

“Veliler, öğretmenler, hizmetliler, öğrenciler kısacası bu kaynakların hepsi de nezaketsiz davranışlar sergiliyorlar. Ancak içlerinde en çok velilerden nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Y3)

“İdareci olduğum okul lise olduğu için çoğunlukla öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranış görüyorum. Öğrenciden sonra veliler, sonra da öğretmenler ve diğer personel olarak sıralayabilirim.”(Y4)

“Çoğunlukla velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştım. Bazen de öğretmenlerden kaynaklı olarak karşılaştığım oldu.”(Y8)

“Genelde öğretmenler ve velilerden nezaketsiz davranışlar görmekteyim.”(Y9)

“Öğretmenler, öğrenciler, personel ve veliler olmak üzere her kaynaktan.”(Y11)

“Tüm kaynaklardan.”(Y12)

“Okuldaki her kaynaktan.”(Y15)

“Genel olarak tüm kaynaklar sayılabilir. Kişilik karakteri daha etkilidir.”(Y16)

“Hepsi olabilir. Toplumun yansıması olan okul, toplumdaki olumlu ya da olumsuz her özelliği yansıtır.”(Y20)

“Okulda var olan tüm bileşenler olabilir. Öğretmen, öğrenci, personel, veli o kişinin o anki psikolojik durumu ya da yaşamış olduğu herhangi bir problem nezaketsiz davranmasının sebebi olabilir.”(Y21)

“Veliler ve öğretmenler.”(Y22)

“Tek taraflı olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişimsizlikten kaynaklanıyor. Bir tarafın yaşadığı olumsuz bir durum davranışlarına yansımışsa karşı taraf bunu bilinçli bir hareket olarak algılamışsa durum karmaşık bir hale girebiliyor.”(Y23)

“Eğitim, sosyal çevre, ekonomik yetersizlikler yani tüm kaynaklar.”(Y25)

Okul ortamında okul personeli kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını belirten okul yöneticileri de bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

“Okulumda tüm kaynaklardan nezaketsiz davranış ile karşılaşmaktayım. Personel, veliler, öğrenciler ve öğretmenler.”(Y2)

“Veliler, öğretmenler, hizmetliler, öğrenciler kısacası bu kaynakların hepsi de nezaketsiz davranışlar sergiliyorlar. Ancak içlerinde en çok velilerden nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Y3)

“İdareci olduğum okul lise olduğu için çoğunlukla öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranış görüyorum. Öğrenciden sonra veliler, sonra da öğretmenler ve diğer personel olarak sıralayabilirim.”(Y4)

“Öğretmenler, öğrenciler, personel ve veliler olmak üzere her kaynaktan.”(Y11)

“Tüm kaynaklardan.”(Y12)

“Okuldaki her kaynaktan.”(Y15)

“Genel olarak tüm kaynaklar sayılabilir. Kişilik karakteri daha etkilidir.”(Y16)

“Hepsi olabilir. Toplumun yansıması olan okul, toplumdaki olumlu ya da olumsuz her özelliği yansıtır.”(Y20)

“Okulda var olan tüm bileşenler olabilir. Öğretmen, öğrenci, personel, veli o kişinin o anki psikolojik durumu ya da yaşamış olduğu herhangi bir problem nezaketsiz davranmasının sebebi olabilir.”(Y21)

“Tek taraflı olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişimsizlikten kaynaklanıyor. Bir tarafın yaşadığı olumsuz bir durum davranışlarına yansımışsa karşı taraf bunu bilinçli bir hareket olarak algılamışsa durum karmaşık bir hale girebiliyor.”(Y23)

“Eğitim, sosyal çevre, ekonomik yetersizlikler yani tüm kaynaklar.”(Y25)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ise tamamına yakını, okul ortamında okul yöneticileri kaynaklı (f=21) nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler okul ortamında ikinci olarak velilerden (f=19) kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler

kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştığını belirten öğretmenlerin sayısı 13'tür. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin meslektaşları (f=10) tarafından da nezaketsiz davranışlar gördüğü anlaşılmaktadır. Son olarak öğretmenlerin okul ortamında diğer kaynaklara göre daha az sayıda olmak üzere personel (f=5) kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynaklarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun okul ortamında okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Ben mesleki hayatım boyunca okul yöneticileri, veliler ve öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştım.”(Ö1)

“Veliler öğrenciler ve yöneticiler. Ancak öğrencilerden daha az nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Ö2)

“Yöneticiler, öğrenciler ve veliler kaynaklı oluyor çoğu zaman.”(Ö3)

“Öncelikle yöneticilerden sonra da öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm.”(Ö4)

“Genelde ilk çalıştığım okulda yöneticilerden ve velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm.”(Ö5)

“Ben mesleğimin ilk yıllarında yöneticilerden daha çok nezaketsiz davranışlar gördüm. Şimdi ise arada veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşabiliyoruz.”(Ö6)

“Yöneticiler ve velilerden genelde nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Ö7)

“Çocukluk sıralaması yapacak olursam; okul yöneticileri, öğrenciler ve bazen de öğretmen arkadaşlar.”(Ö8)

“Veliler ve okul yöneticileridir en başta.”(Ö9)

“Bence okul yöneticileri öğrenciler ve veliler.”(Ö10)

“Okul yöneticileri ve öğretmenler.”(Ö11)

“Öğretmenler, yöneticiler, veliler ve çevresel faktörler.”(Ö12)

“Yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler.”(Ö13)

“Kasabanın kendisi. Her kaynaktan. Kökten değiştirmek lazım.”(Ö14)

“Görev ve sorumluluklarımızı bizlere hatırlatırken, kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyişi. (yönetici kaynaklı).”(Ö16)

“İnsanların birbirlerine değer vermemeleri, olduğu gibi kabul etmemeleri, çıkarlarına göre hareket etmeleri, birbirlerine destek olmamaları, empati kurmamaları, bencilce yaklaşımlar (Her kaynaktan).”(Ö18)

“Yetkilerimizin azalması (yöneticiler kaynaklı), CİMER şikâyet hattı(veliler kaynaklı), öğretmenin değerinin toplum gözünde azalması (tüm kaynaklar).”(Ö20)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).”(Ö21)

“Birinin hatasından dolayı gereksiz yere uyarılmak. Bu yönetici kaynaklı olabildiği gibi velilerin bir genellemesi de olabilir.”(Ö23)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).”(Ö24)

“Yaş farkı yüksek olduğundan iş arkadaşı değil de çocuğu gibi görmesi (öğretmen-öğretmen, yönetici-öğretmen arasında).”(Ö25)

Öğretmenlerin okul ortamında okul yöneticilerinden sonra en çok veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları aşağıdaki görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Ben mesleki hayatım boyunca okul yöneticileri, veliler ve öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştım.”(Ö1)

“Veliler öğrenciler ve yöneticiler. Ancak öğrencilerden daha az nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Ö2)

“Yöneticiler, öğrenciler ve veliler kaynaklı oluyor çoğu zaman.”(Ö3)

“Genelde ilk çalıştığım okulda yöneticilerden ve velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm.”(Ö5)

“Ben mesleğimin ilk yıllarında yöneticilerden daha çok nezaketsiz davranışlar gördüm. Şimdi ise arada veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşabiliyoruz.”(Ö6)

“Yöneticiler ve velilerden genelde nezaketsiz davranışlar görüyorum.”(Ö7)

“Veliler ve okul yöneticileridir en başta.”(Ö9)

“Bence okul yöneticileri öğrenciler ve veliler.” (Ö10)

“Öğretmenler, yöneticiler, veliler ve çevresel faktörler.” (Ö12)

“Yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler.” (Ö13)

“Kasabanın kendisi. Her kaynaktan. Kökten değiştirmek lazım.” (Ö14)

“Yetersiz aile eğitimi.” (Ö17)

“İnsanların birbirlerine değer vermemeleri, olduğu gibi kabul etmemeleri, çıkarlarına göre hareket etmeleri, birbirlerine destek olmamaları, empati kurmamaları, bencilce yaklaşımlar (Her kaynaktan).” (Ö18)

“Yetkilerimizin azalması (yöneticiler kaynaklı), CİMER şikâyet hattı(veliler kaynaklı), öğretmenin değerinin toplum gözünde azalması (tüm kaynaklar).” (Ö20)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö21)

“Birinin hatasından dolayı gereksiz yere uyarılmak. Bu yönetici kaynaklı olabildiği gibi velilerin bir genellemesi de olabilir.” (Ö23)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö24)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sayıca yaklaşık yarısının okul ortamında öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Ben mesleki hayatım boyunca okul yöneticileri, veliler ve öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştım.” (Ö1)

“Veliler öğrenciler ve yöneticiler. Ancak öğrencilerden daha az nezaketsiz davranışlar görüyorum.” (Ö2)

“Yöneticiler, öğrenciler ve veliler kaynaklı oluyor çoğu zaman.” (Ö3)

“Öncelikle yöneticilerden sonra da öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar gördüm.” (Ö4)

“Çokluk sıralaması yapacak olursam; okul yöneticileri, öğrenciler ve bazen de öğretmen arkadaşlar.” (Ö8)

“Bence okul yöneticileri öğrenciler ve veliler.” (Ö10)

“Yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler.” (Ö13)

“Kasabanın kendisi. Her kaynaktan. Kökten değiştirmek lazım.” (Ö14)

“İnsanların birbirlerine değer vermemeleri, olduğu gibi kabul etmemeleri, çıkarlarına göre hareket etmeleri, birbirlerine destek olmamaları, empati kurmamaları, bencilce yaklaşımlar (Her kaynaktan).” (Ö18)

“Yetkilerimizin azalması (yöneticiler kaynaklı), CİMER şikâyet hattı(veliler kaynaklı), öğretmenin değerinin toplum gözünde azalması (tüm kaynaklar).” (Ö20)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö21)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö24)

Öğretmenlerin okul ortamında diğer öğretmenlerden kaynaklı da nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Buna ilişkin öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Çokluk sıralaması yapacak olursam; okul yöneticileri, öğrenciler ve bazen de öğretmen arkadaşlar.” (Ö8)

“Okul yöneticileri ve öğretmenler.” (Ö11)

“Öğretmenler, yöneticiler, veliler ve çevresel faktörler.” (Ö12)

“Yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler.” (Ö13)

“Kasabanın kendisi. Her kaynaktan. Kökten değiştirmek lazım.” (Ö14)

“İnsanların birbirlerine değer vermemeleri, olduğu gibi kabul etmemeleri, çıkarlarına göre hareket etmeleri, birbirlerine destek olmamaları, empati kurmamaları, bencilce yaklaşımlar (Her kaynaktan).” (Ö18)

“Yetkilerimizin azalması (yöneticiler kaynaklı), CİMER şikâyet hattı(veliler kaynaklı), öğretmenin değerinin toplum gözünde azalması (tüm kaynaklar).” (Ö20)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö21)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).” (Ö24)

“Yaş farkı yüksek olduğundan iş arkadaşı değil de çocuğu gibi görmesi (öğretmen-öğretmen, yönetici-öğretmen arasında).” (Ö25)

Okul ortamında öğretmenlerin okul personeli kaynaklı karşılaştıkları nezaketsiz davranışlara ilişkin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Kasabanın kendisi. Her kaynaktan. Kökten değiştirmek lazım.” (Ö14)

“İnsanların birbirlerine değer vermemeleri, olduğu gibi kabul etmemeleri, çıkarlarına göre hareket etmeleri, birbirlerine destek olmamaları, empati kurmamaları, bencilce yaklaşımlar (Her kaynaktan).”(Ö18)

“Yetkilerimizin azalması (yöneticiler kaynaklı), CİMER şikâyet hattı(veliler kaynaklı), öğretmenin değerinin toplum gözünde azalması (tüm kaynaklar).”(Ö20)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).”(Ö21)

“İletişimsizlik (her kaynaktan).”(Ö24)

Veliler okul ortamında en fazla diğer velilerden (f=10) kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden ve okul yöneticilerinden kaynaklı (f=7) nezaketsiz davranışlar gördüğünü belirten velilerin sayısı birbirine eşittir. Öğrencilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştığını belirten velilerin sayısı sadece 4’tür. Tabloya bakıldığında velilerin okul ortamında personel kaynaklı nezaketsiz davranışlarla da karşılaştıkları görülmektedir ancak bunu ifade eden sadece bir veli bulunmaktadır. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynaklarına ilişkin velilerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmada veliler ile yapılan görüşmeler neticesinde velilerin okul ortamında en fazla diğer veliler kaynaklı nezaketsizlikler ile karşılaştıkları aşağıdaki ifadelerden anlaşılmaktadır:

“Oğlum okulda bir arkadaşı ile sıkıntı yaşamış. Çocuklar arası yanlış anlaşılma sonucu olay büyütülmüş. Benim oğlum hiperaktif bir çocuk olduğu için el şakası yapabiliyor. Arkadaşı durumu annesine anlatmış. Annesi de Whatsapp veli grubundan herkesin göreceği şekilde bana yazdı. Üslubu kırıcıydı. Bu duruma çözüm bulmamı istedi.”(V1)

“Çocuğumun okulunda normalde çocukların yaşayabileceği bir tartışma sonucu diğer çocuğun babası beni telefonla aradı. Çocuğunun dayak yediğini, tekrar yaşanması durumunda olaya kendisinin de dâhil olacağını nezaketsiz bir üslupla söyledi. Ertesi gün okulda yüz yüze

görüştük. Okulda münakaşa yaşadık. Okul idaresi araya girerek konu kapandı.”(V9)

“Çocuğumun bir arkadaşının ailesi kendi çocuklarının bizim çocuğumuz ile görüş farklılığından dolayı görüşmesini istemedi. Başka bir nezaketsiz davranışlar yaşamadım.”(V11)

“Başka bir veliden “Ben böyle çocukları biliyorum, bunlar şiddete eğilimli oluyor çocuğunuzu koruyun” şeklinde nezaketsiz söylemler duydum.”(V12)

“Diğer velilerden, üslubuna dikkat etmeme şeklinde.”(V13)

“Hizmetliler ve velilerden. Nezaketsiz konuşmalar şeklinde.”(V15)

“Diğer öğrenci velileri ve okul yöneticilerinden nezaketsiz davranışlar gördüm. Kişilerle konuştuğum zaman sizi dinlememe ve sadece kendi düşüncelerini anlatan, karşıdakine aktarma çabalama görüliyor.”(V17)

“Velilerde sınıf ihtiyaçları veya öğrenci davranışları ile ilgili bir problem olduğunda herkes Bana dokunmayan yılan bin yaşasın edasında. Bence öğretmenlerin öğrenciye bağırma davranışları, öğrencilerde özgüven eksikliğine sebep oluyor.”(V18)

“Genelde veli grubundan birkaç arkadaştan üslupsuz konuşmalar bile karşılaşmaktayım.”(V21)

“Okulda çocuklar haricinde veliler arasında da kimi zaman nezaketsiz davranışlarla karşılaşmaktayız.”(V23)

Velilerin okul ortamında diğer velilerden sonra en çok nezaketsiz davranışları öğretmenler kaynaklı gördükleri anlaşılmaktadır. Buna ilişkin veli görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Kızımın görsel sanatlar öğretmeni ders konusunda çocukları çok zorluyor. Bu durumu konuşmak için okula gittim. Öğretmenin tavrı hiç hoş değildi. Öğretmen, “Kızınız abartıyor. Ben herkese aynı şeyleri yaptırıyorum. Yapan yapıyor.” dedi. Sağlıklı iletişim kuramamıştık.”(V2)

“Kızım lise müzik öğretmenini bir türlü sevemedi. YKS sınavına yönelik çalışmaya ağırlık verdiklerinden dolayı sınıfın müzik notları düşük geldi. Veli toplantısında bu konuyu öğretmen ile görüşmek için öğretmeni bekledik

ancak toplantıya gelmedi. Diğer öğretmenler aracılığıyla iletişime geçmeye çalıştık, bu konuda görüşmek istemediğini söyledi.”(V3)

“Çocuğumun bir keresinde yapmadığı bir ödevi öğretmeni, Whatsapp uygulamasından sınıf grubundan herkes görecektir şekilde yazmıştı. Normalde yaptığı bir uygulama değildi.”(V6)

“Öğretmenler, egolarına göre hareket edebiliyorlar. Kızımın lise din kültürü öğretmeni tüm sınıfa kasıtlı olarak düşük not verdi. Sonrasında da hem bize hem öğrencilere “Nasıl? Notlarınızı gördünüz mü?” şeklinde konuştu.”(V7)

“Katıldığım bir veli toplantısında bir veli, öğretmenin dersleri suistimal ettiğini, rapor ve izin alarak derslere girmediğini nezaketsiz bir üslupla söyledi. “(V8)

“Öğretmenlerden nezaketsiz davranışlar görüyorum. Okulda hem öğretmen hem veli olan kişiler rol ve sorumluluk ayrımını yapamayıp karşı tarafa saygısız davranabiliyorlar.”(V16)

“Bazen öğretmenler ve idareciler kendilerini karşılarında öğrenci var zann ediyorlar. Konuşmaları emir kipi ile ve kaba olabiliyor. “(V19)

Okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını belirten veli görüşleri şu şekildedir:

“Oğlumun durumunu görüşmek için okula gitmiştim. Sınıf öğretmeni ile ilgili birtakım sıkıntılar vardı. Bunun için müdürün yanına gittiğimde müdür benimle hiç ilgilenmedi. Beni müdür yardımcısına yönlendirdi. “(V4)

“12.sınıfa giden oğlumun görsel sanatlar dersi ile ilgili olarak okula gittiğimde müdür yardımcısı üslupsuz ve yakışık almayacak bir şekilde masasında oturuyordu ve istifini hiç bozmadan beni karşıladı. Ben konuşurken beni o şekilde dinlemeye devam etti.”(V5)

“Çocukları sabah okula bırakırken annesinden ayrılmak istemeyen çocukların ailelerine karşı okulun olumsuz durumu ile karşılaştım. Okul o sırada çocuğun isteklerine olumsuz yanıt veriyor. Beni çocuğumun yanında 10 - 15 dk. bile durdurmuyorlar.”(V10)

“Diğer öğrenci velileri ve okul yöneticilerinden nezaketsiz davranışlar gördüm. Kişilerle konuştuğum zaman sizi dinlememe ve sadece kendi düşüncelerini anlatan, karşıdakine aktarma çabalama görülüyor.”(V17)

“Bazen öğretmenler ve idareciler kendilerini karşılarında öğrenci var zannediyorlar. Konuşmaları emir kipi ile ve kaba olabiliyor. “(V19)

“Okul yönetiminin ihtiyaçlarımıza zamanında ve yeterli yanıtlar vermemesi. Sorunları çözme odaklı değil geçiştirme odaklı yaklaşılması.”(V20)

“Yöneticiler ile yaşadığım davranış, yöneticinin söz vermesi ancak sözünü yerine getirmesi için çok uğraşmak zorunda kalmam.”(V25)

Araştırmaya katılan dört veli okul ortamında öğrenciler kaynaklı saygısızca ve nezaketsizce davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir:

“Çocuklar arasında nezaketsiz davranışlar oluyor. Birbirlerine saygısızca davranıyorlar. Şiddet, zorbalık vs.”(V14)

“Bazı öğrenciler, nezaketsiz ve saygısız konuşuyorlar.”(V22)

“Okulda çocuklar haricinde veliler arasında da kimi zaman nezaketsiz davranışlarla karşılaşmaktayız.”(V23)

“Çocukların kendi aralarında birbirlerine olan davranışlarında, sınıf ortamlarında nezaketsiz davranışlarla karşılaşabiliyoruz.”(V24)

Araştırmaya katılan sadece bir veli okul personeli kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştığını aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“Hizmetliler ve velilerden. Nezaketsiz konuşmalar şeklinde.”(V15)

Bulgulara genel olarak bakılacak olunursa, okul yöneticilerinin okul ortamında en fazla veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülürken, öğretmenler okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlarla veliler ise diğer veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlarla en çok karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların okul ortamındaki personel de dâhil her kaynaktan nezaketsiz davranışlar gördükleri anlaşılmaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların etkileri nelerdir?” şeklindedir. Katılımcılara okul

ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların kendilerinde hangi etkilere yol açtığı yarı yapılandırılmış form aracılığıyla sorulmuştur. Bu soruyla okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların ne gibi etkilere yol açığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Buna göre nezaketsiz davranışların katılımcılar üzerindeki etkilerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Etkileri

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Okul Yöneticileri	Nezaketsiz Davranışların Etkileri	Öfke	Öfke, kızgınlık ve sinir oluşması	5 (Y1, Y9, Y12, Y13, Y21)
		Moral Motivasyon Kaybı	Moral ve motivasyonu düşürmesi	5 (Y6, Y7, Y17, Y18, Y22)
		Yetersizlik	Kendini yetersiz hissetmesi	4 (Y2, Y5, Y6, Y24)
		Üzüntü	Üzüntüye neden olması	4 (Y3, Y8, Y13, Y21)
		İsteksizlik	İş yapma isteğinin azalması	2 (Y10, Y15)
		Mutsuzluk	Mutsuz hissettirmesi	2 (Y20, Y23)
		Enerji Kaybı	Enerjiyi azaltması	2 (Y16, Y25)
		Stres	Strese neden olması	1 (Y1)
		Özgüven kaybı	Özgüven kaybı yaratması	1 (Y11)
		Eğitim öğretime olumsuz etki	Eğitim öğretimi olumsuz etkilemesi	1 (Y19)
		Yorgunluk	Mental olarak yorması	1 (Y4)
		Sevgi saygı azalımı	Sevgi saygı kalmaması	1 (Y15)
		Nezaket	Daha nezaketli olmaya sebep olması	1 (Y14)
Öğretmenler	Nezaketsiz Davranışların Etkileri	Verim Kaybı	Performans ve verim düşüklüğü yaratması	8 (Ö12, Ö16, Ö18, Ö19, Ö24)
		Üzüntü	Nezaketsiz davranışların üzmesi	4 (Ö5, Ö7, Ö9, Ö10)
		Öfke	Öfke yaratması	4 (Ö1, Ö2, Ö4, Ö10)

Veliler		İsteksizlik	Okula karşı isteğin azalması.	3 (Ö3, Ö11, Ö20)	
		Stres	Strese neden olması	3 (Ö1, Ö8, Ö9)	
		Değersizlik Hissi	Dışlanmış, işe yaramaz ve değersiz hissetmesi	3 (Ö5, Ö6, Ö14)	
		Motivasyon Kaybı	Motivasyonda düşüşe neden olması	3 (Ö15, Ö21, Ö25)	
		Aidiyet Kaybı	Okula karşı aidiyet ve bağın azalması	2 (Ö13, Ö20)	
		Mutsuzluk	Mutsuzluk yaratması	2 (Ö17, Ö23)	
		Hayal Kırıklığı	Hayal kırıklığı yaşatması	1 (Ö10)	
		Huzursuzluk	Huzursuz hissettirmesi	1 (Ö22)	
		Umutsuzluk	Umutsuzluğa neden olması	1 (Ö16)	
		Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
	Nezaketsiz Davranışların Etkileri		Kaygı	Endişe, tedirginlik, kaygı yaratması	7 (V9, V10, V12, V14, V16, V23, V24)
			Öfke	Öfkeye neden olması	4 (V2, V3, V7, V8)
			Hayal Kırıklığı	Hayal kırıklığı yaratması	4 (V4, V5, V13, V17)
			Üzüntü	Nezaketsiz davranışların üzmesi	4 (V6, V11, V13, V14)
			Değersizlik Hissi	Değersiz hissettirmesi	2 (V17, V25)
			Şaşkınlık	Şaşkınlık yaratması	1 (V15)
			Çekimser	Çekimserliğe neden olması	1 (V19)
			Kırgınlık	Kırgınlık yaşatması	1 (V15)
		Utanç	Utanca neden olması	1 (V1)	
		Güvensizlik	Güvensiz hissettirmesi	1 (V20)	
		Yetersizlik	Yetersizlik hissi yaratması	1 (V18)	
Nezaketsiz davranışların Öğrenciye Etkisi		Başarısızlık	Ders başarısına olumsuz etki etmesi	15 (V1, V2, V3, V4, V5, V12, V13, V14, V16, V17, V18, V21, V23, V24, V25)	
		İsteksizlik	Derse ve okula karşı isteği azaltması	6 (V3, V7, V13, V14, V19, V20)	
		Etkisiz	Nezaketsiz davranışların öğrenciyi etkilememesi	3 (V6, V8, V9)	
		Uzaklaşma	Arkadaşlarından uzaklaşması	3 (V1, V10, V11)	

Stres	Öğrenciyi strese sokması	2 (V5, V10)
Travma	Öğrencide travma yaratması	1 (V10)
Mutsuzluk	Mutsuz çocuklar yaratması	1 (V20)

Tablo 10 incelendiğinde, okul yöneticilerinin görüşlerinin nezaketsiz davranışların etkileri teması altında on üç alt tema olarak, öğretmenlerin görüşlerinin on iki alt tema olarak ve velilerin görüşlerinin de on bir alt tema olarak analiz edildiği görülmektedir. Velilere dördüncü alt problem kapsamında ayrıca okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrenciye etkilerine ilişkin de soru yöneltildiği için, analize nezaketsiz davranışların öğrenciye etkisi teması altında yedi alt temanın daha eklendiği görülmektedir. Buna göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticileri üzerinde en çok öfke ve moral motivasyon kaybına (f=5) neden olduğu anlaşılmaktadır. Bu duygulardan sonra, okul yöneticileri okul ortamındaki nezaketsiz davranışların kendilerinde yetersizlik ve üzüntü (f=4) hissine yol açtığını belirtmişlerdir. İsteksizlik, mutsuzluk ve enerji kaybı ise 2’şer okul yöneticisi tarafından belirtilmiştir. Stres, nezaket, özgüven kaybı, eğitim öğretime olumsuz etki, mental yorgunluk ve sevgi saygı azalımı alt temaları ise birer okul yöneticisi tarafından ifade edilen hissiyatlardır. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yöneticilerine etkileri hususunda okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar sonucu öfke, kızgınlık ve sinir yaşadıkları görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“Okul ortamında nezaketsiz davranışların olmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle de karşılaştığımda beni strese sokuyor. Bazı zamanlar da öfkeli olabiliyorum.” (Y1)

“Bende özellikle de bir saygısızlık söz konusu ise öfke yaratmaktadır. Profesyonelliğe aykırı olduğunu düşünüyorum.” (Y9)

“Kızgınlık hissi, empati kurmakta zorlanma” (Y12)

“Üzüntü, sinirlilik ve olduğu kadar yapma, daha iyiyi aramama” (Y13)

Nezaketsiz davranış beni o anda üzebilir ya da sinirlendirebilir.” (Y21)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinin moral ve motivasyonlarını düşürdüğü görülmektedir:

“Moralimi bozuyor. Motivasyon kaybı yaşıyorum. Okulu hedefe ulaştırma noktasında zorlandığımı hissediyorum.” (Y6)

“Saygısızlık görmek motivasyonumu düşürüyor. Bazen boşa kürek çektiğimi düşünüyorum.” (Y7)

“Motivasyonumu ve disiplinimi azaltır.” (Y17)

“Moral motivasyon düşüklüğü.” (Y18)

“Moral ve motivasyonumu düşürür.” (Y22)

Nezaketsiz davranışların araştırmaya katılan bazı okul yöneticilerinde üzüntüye neden olduğu okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir:

“Mesleğimin ilk yıllarında beni çok üzüyordu. Mesleğimde yıllar geçtikçe daha az etkiliyor.” (Y3)

“Öncelikle böylesi bir şey beni üzüyor. Çünkü olmaması gerekir diye düşünüyorum. Ama malesef oluyor.” (Y8)

“Üzüntü, sinirlilik ve olduğu kadar yapma, daha iyiyi aramama” (Y13)

“Nezaketsiz davranış beni o anda üzebilir ya da sinirlendirebilir.” (Y21)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinde yetersizlik hissine neden olduğu yönetici görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“Bir nezaketsiz davranışlar ile karşılaşp da çözemediğim zaman yöneticilik yeterliliğimi sorgulayabiliyorum. Yetersiz hissettirebiliyor.” (Y2)

“Beni yetersiz hissettirdi.” (Y5)

“Moralimi bozuyor. Motivasyon kaybı yaşıyorum. Okulu hedefe ulaştırma noktasında zorlandığımı hissediyorum.” (Y6)

“İş gücünün zayıflamasına sebep olmaktadır.” (Y24)

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinde isteksizlik, mutsuzluk yarattığı ve enerji kaybına neden olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yöneticilik yapma isteğimi azalttı. Okuluma gelme isteğimi negatif etkiledi.” (Y10)

“İş yapma isteği azalır, yardım ve yardımlaşma azalır, sevgi, saygı kalmaz.” (Y15)

“Zaman ve enerjimde kayıp yaratır.” (Y16)

“İşyerinde nezaketsiz davranışlarla karşılaştığımda kendimi mutsuz hissedirim.” (20)

“İşimi mutlu yapamamama neden olur. Kendimi sorgularım neden karşı taraf nezaketsiz davrandı, ne yapmış olabilirim diye. Neden bulamazsam ona karşı tutumum değişir. Müdürün öğretmenden bir iş yapmasını istemesinde dil çok önemlidir çünkü. Emir vermek ile rica etmek arasındaki çizgiyi bir daha belirlerim.” (Y23)

“Nezaketsiz davranışlar beni psikolojik olarak etkiler ve enerjimin düşmesine sebep olur.” (Y25)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinde strese neden olduğu, özgüven kaybı yarattığı, sevgi ve saygıda düşüş ile mental yorgunluğa neden olduğu ve bunların sonucu olarak da eğitim öğretimi olumsuz etkilediği görülmektedir. Bunlara ilişkin olarak elde edilen okul yöneticisi görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Okul ortamında nezaketsiz davranışların olmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle de karşılaştığımda beni strese sokuyor. Bazı zamanlar da öfkeli olabiliyorum.” (Y1)

“Beni mental olarak yoruyor. Kafamı meşgul ederek rahatsız ediyor.” (Y4)

“Özgüven kaybı yaşıyorum, İletişim kurmakta zorlanıyorum.” (Y11)

“Daha nezaketli olmama sebep oluyor, olumsuz durumların hoş olmadığını gördüğümde” (Y14)

“İş yapma isteği azalır, yardım ve yardımlaşma azalır, sevgi, saygı kalmaz.” (Y15)

“Eğitim öğretimi olumsuz etkiler.” (Y19)

Araştırmaya katılan bir okul yöneticisinin, karşılaştığı nezaketsiz davranışların kendisinde daha nezaketli olmaya sebep olduğu görüşüne ulaşmıştır:

“Daha nezaketli olmama sebep oluyor, olumsuz durumların hoş olmadığını gördüğümde” (Y14)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerini psikolojik olarak etkilediğinden hareketle, nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinde enerji kaybı, isteksizlik, moral motivasyon düşmesi gibi sonuçlara neden olduğu görülmektedir.

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların öğretmenler üzerinde en çok verim kaybına (f=8) neden olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenler, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların performanslarında ve iş verimlerinde azalmaya neden olduğunu ifade etmektedirler. Verim kaybından sonra ise, öğretmenler okul ortamındaki nezaketsiz davranışların kendilerinde üzüntü ve öfke (f=4) duygularına yol açtığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan üçer öğretmen okul ortamındaki nezaketsiz davranışların kendilerinde isteksizlik, stres, değersizlik hissi ve motivasyon kaybına neden olduğunu belirtmişlerdir. Aidiyet kaybı ve mutsuzluk ise ikişer öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Birer öğretmen ise nezaketsiz davranışlar sonucu hayal kırıklığı, huzursuzluk ve umutsuzluk yaşadıklarını görüş olarak belirtmişlerdir. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğretmenlere etkilerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Öğretmenler, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar sonucunda verim kaybı yaşadıklarını belirtmişlerdir:

“Çalışma barışının bozulması ders veriminin düşmesi.” (Ö12)

“Performansımı düşürüyor, umutsuzluğa kapılıyorum.” (Ö16)

“Beni oldukça etkiler, yaşam kalitemi çalışma performansımı düşürür.” (Ö18)

“Enerjimizi ve çalışma verimimizi düşürüyor bir süre sonra o davranış diğer öğrencilere de bulaşıyor.” (Ö19)

“Ruh halimi olumsuz anlamda etkiliyor bu da işteki performansımı etkileyebiliyor.”(Ö24)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların öğretmenlerde üzüntü ve öfkeye neden olduğu görülmektedir. Buna ilişkin öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Ben ilk olarak stres yaşıyorum stres sonucu kısa bir süre ne tepki vereceğimi bilemiyorum. Sonrasında bu davranışı hak etmediğini düşünerek öfkeleniyorum.”(Ö1)

“Uğradığım haksızlık karşısında öfkeleniyorum.”(Ö2)

“Bu davranışı hak etmediğimi düşünerek öfkeleniyorum.”(Ö4)

“Velinin ve eski yöneticimin bu davranışları beni çok üzmüştü, ağlamıştım. Bakanlık ve velilerin bakıcı muamelesi şeklindeki davranışları sonucu kendimizi dışlanmış hissediyoruz.”(Ö5)

“Müdürün ve velilerin bu şekilde nezaketsiz davranışları ilk başta beni çok şaşırtıyor. Çünkü beklemiyorum. Sonrasında ise işime saygı göstermediklerini düşünerek üzüliyorum.”(Ö7)

“Öncelikle üzüliyorum ve tabii ki stres yaratıyor.”(Ö9)

“Bende hayal kırıklığı, üzüntü ve öfke gibi olumsuz duygulara sebebiyet veriyor.”(Ö10)

Öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar sonucu isteksizlik, stres, değersizlik hissi gibi duygular yaşadıkları ve bu duyguların motivasyon kaybına neden olduğu görülmektedir. Bunlara ilişkin öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ben ilk olarak stres yaşıyorum stres sonucu kısa bir süre ne tepki vereceğimi bilemiyorum. Sonrasında bu davranışı hak etmediğini düşünerek öfkeleniyorum.”(Ö1)

“Okula karşı küskünlük ve isteksizlik yaratıyor.”(Ö3)

“Velinin ve eski yöneticimin bu davranışları beni çok üzmüştü, ağlamıştım. Bakanlık ve velilerin bakıcı muamelesi şeklindeki davranışları sonucu kendimizi dışlanmış hissediyoruz.”(Ö5)

“Aday öğretmen iken müdürün baskısı ile karşılaşınca eve gidince ağlamıştım. Kendimi çok değersiz ve işe yaramaz hissetmişim.”(Ö6)

“Nezaketsiz bir davranış ile karşılaştığım zaman stres düzeyim artıyor. Ne yapacağımı nasıl davranacağımı şaşırtıyorum.”(Ö8)

“Öncelikle üzülüyorum ve tabii ki stres yaratıyor.”(Ö9)

“Okula gitmek istemedim, öğretmenler odasına girmek istemedim, iletişimimi selamımı azalttım.”(Ö11)

“Kimi zaman öğretmen olmak istemiyorum, diyorum. Aşırı değersiz hissediyorum.”(Ö14)

“Motivasyonumuz düşüyor.”(Ö15)

“Okula gelmede isteksizlik, aidiyetlik duygusu kayboluyor, güvensizlik.”(Ö20)

“Moral motivasyonu azaltması.”(Ö21)

“Ders motivasyonunun düşmesi, çalışma şevkinin düşmesi, okula giderken ayaklarının geri geri gitmesi.”(Ö25)

Araştırmaya katılan ikişer öğretmen karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar sonucunda aidiyet kaybı ve mutsuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir:

“Okula karşı aidiyetimde ve bağimde azalma oluşmaktadır.”(Ö13)

“Mutsuz olmama neden olabiliyor.”(Ö17)

“Okula gelmede isteksizlik, aidiyetlik duygusu kayboluyor, güvensizlik.”(Ö20)

“İnsanda mutsuzluk duygusu oluşturmaları, bazen olumsuz strese neden olması “(Ö23)

Okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar sonucu hayal kırıklığı, huzursuzluk ve umutsuzluk yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Bende hayal kırıklığı, üzüntü ve öfke gibi olumsuz duygulara sebebiyet veriyor.”(Ö10)

“Performansımı düşürüyor, umutsuzluğa kapılıyorum.”(Ö16)

“Okul ortamında huzursuz hissetme.”(Ö22)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların veliler üzerinde ise en çok kaygı (f=7) yarattığı anlaşılmaktadır. Sonrasında okul ortamındaki nezaketsiz davranışların veliler üzerinde eşit oranda öfke, hayal kırıklığı ve

üzüntü (f=4) duygularına yol açtığı görülmüştür. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar sonucu değersizlik hissine kapılan iki veli olduğunun görülmesine karşın bu durumdan dolayı şaşkınlık, kırgınlık, utanç, güvensizlik ve yetersizlik yaşayan ve çekimser kalan birer veli bulunmaktadır. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların velilere etkilerine ilişkin velilerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Okul ortamında nezaketsiz davranışlar ile karşılaşan velilerin en çok kaygı yaşadıkları görülmektedir. Velilerin görüşleri şu şekildedir:

“Çocuk adına çocuğumu rahatsız edebilir diye tedirginlik yaşadım ve okul idaresini bu konuda uyardım.”(V9)

“Bende duygusal olarak endişe, korku yaratıyor.”(V10)

“Bu sözleri sarf eden veliye karşı çocuğumu ve diğer çocukları daha koruyucu şekilde davrandım.”(V12)

“Kızım için yapıldığında üzüliyorum. Tedirgin oluyorum, Bir anne olarak korkuyorum.”(V14)

“Bir öğretmenin nezaketsiz olması bizim emanet ettiğimiz çocuklarımız için kaygı oluşturuş.”(V16)

“Bu tür davranışlar tabi ki endişelenmemize neden oluyor.”(V23)

“Çocuğumuzun bu davranışlar karşısında olumsuz etkilenmesinden tedirgin oluyoruz.”(V24)

Araştırmaya katılan dörder velinin okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar sonucunda öfke, hayal kırıklığı ve üzüntü yaşadıkları görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Umursanmadığımı hissettim. Öğretmenin ilgisiz tavırları beni sinirlendirdi.”(V2)

“Öğretmenin bu davranışı karşısında öfkelenim. Görüşmek istememesine anlam veremedim.”(V3)

“Müdürün bu davranışı bende hayal kırıklığı yarattı.”(V4)

“Bir eğitim kurumunda bir idarecinin makamını hafife alır şekilde davranması bende hayal kırıklığı yarattı.”(V5)

“Öğretmenin bu davranışı beni üzmüş aynı zamanda da diğer velilerin arasında rencide etmişti.”(V6)

“Öğretmene karşı içimde müthiş öfke birikti.”(V7)

“Bu söylem beni öfkелendirdi, Öğretmenin mazereti de olabilir. Bu aşırı çıkış beni kızdırdı.”(V8)

“Bu olay beni üzdü. Çocukların bu şekilde ayrıştırılması ve çocukların görüş, dini inanış vb. nedenlerle ayrıştırılması bizi üzdü. O yaştaki çocuklara bu ayrıştırmanın yapılmaması gerekiyor.”(V11)

“Üzülüyorum, hayal kırıklığı yaşıyorum.”(V13)

“Kızım için yapıldığında üzülüyorum. Tedirgin oluyorum, Bir anne olarak korkuyorum.”(V14)

“Özgüven eksikliği, duygusal çöküş, değersiz hissetme.”(V17)

İki velinin okul ortamında karşılaştığı nezaketsiz davranışlar karşısında değersizlik hissi yaşadıkları görülmüştür:

“Özgüven eksikliği, duygusal çöküş, değersiz hissetme.”(V17)

“Kendini değersiz hissetmene neden oluyor ve senin olan önceliğin bir başkasına verilmesi değersiz hissi yaratıyor.”(V25)

Veli katılımcılar arasından birer velinin nezaketsiz davranışlar karşısında şaşkınlık, kırgınlık, utanç, güvensizlik ve yetersizlik yaşadığı bunun sonucunda çekimser kaldığı görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Öncelikle tüm velilerin bulunduğu ortamdan bana ulaşması sonucu utanç duydum. Sonrasında da o kişiye karşı öfkелendim.”(V1)

“Şaşkınlık ve kırgınlık yaşıyorum.”(V15)

“Üzücü çünkü bu durumda bazen kendimi yetersiz hissediyorum. Ne yapacağımı ya da nasıl karşılık vereceğimi bilemiyorum. Çünkü karşıdaki insan bu sığata bürününce ona kendini gösteremiyorsun.”(V18)

“Böyle durumlarda biraz çekimser davranırım görüşme sıklığını mümkün olan en az seviyeye çekerim.”(V19)

“Güvensiz hissediyorum. Önemsiz konuları gündeme getiriyormuşum gibi düşünüyorum.”(V20)

Veliler okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar karşısında çoğunlukla kaygılandıkları, öfkелendikleri, okula yakıştırmadıkları için hayal kırıklığı yaşadıkları ve tüm bunların sonucu olarak da üzüldüklerini belirtmişlerdir.

Veliler ile gerçekleştirilen görüşmelerde sorulan sorulardan diğer bir soru da okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların öğrenciye etkisinin neler olduğudur. Bu soruyla okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencilere olan etkilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu hususta veliler göre, okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar öğrencileri en çok başarısızlık (f=15) anlamında etkilemektedir. Araştırmaya katılan velilerin büyük kısmı bu konuda hemfikirdirler. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencilerde isteksizlik yarattığını (f=6) belirten veliler de vardır. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrenciye etkisiz (f=3) olduğunu ifade eden veliler olduğu gibi uzaklaşmak gerektiğini (f=3) ifade eden veliler de bulunmaktadır. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencide stres yarattığını belirten iki adet veli vardır. Travma ve mutsuzluk yarattığını ifade eden birer adet veli bulunmaktadır. Nezaketsiz davranışların öğrenciye etkilerine yönelik velilerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Veliler okul ortamındaki nezaketsizliğin öğrencileri en çok başarısızlık anlamında olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Buna ilişkin veli görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Böyle bir durumda bir veli olarak sıkıntı yaşadığı arkadaşı ile görüşmemesini söyleseydim, çocuğumun okula gitme isteği azalıp ders başarısı olumsuz yönde etkilenebilirdi.”(V1)

“Kızımın görsel sanatlar ders notu düşük geldi. Öğretmenin bu davranışı sonucu kızımın ders başarısı düştü.”(V2)

“Bu olayda benim kızımın ve arkadaşlarının ders ilgileri azaldığı için ders başarıları tabi ki düştü.”(V3)

“Oğlumun öğretmeni ile yaşadığı sıkıntı için gittiğimden dolayı eğer sıkıntıyı çözümeseydim oğlumun başarısı bu durumda olumsuz etkilenirdi.”(V4)

“Böyle nezaketsiz davranışlar öğrenciyi strese sokarak ders başarısını olumsuz etkilemektedir.”(V5)

“Bu gibi nezaketsiz davranışlar çocukları her yönden olumsuz etkiler.”(V12)

“Öğrenci başarısını olumsuz etkiler, okula karşı ilgi ve isteğini azaltır.”(V13)

“Kötü yönde etkiler. Kötü davranışlar ile karşılaşan çocukların okula gitme isteği azalabilir. Başarısı düşer.”(V14)

“Evet kesinlikle öğrenci başarısını olumsuz etkiliyor.”(V16)

“Öğrencinin başarısı kesinlikle düşer. veli olarak etkilenen olumsuz durumlar karşısında öğrencinin bu tür olumsuz davranışlara karşı önlem almaya ve olumsuz etki yaratılmasını önlemeye çabalarım.”(V17)

“Olumsuz etkiler. Çünkü okul denildiğinde, evden sonra ilk akla gelen ikinci yuva gibidir. Çocuklar böyle bir yerde nezaketsiz davranışlarla karşılaştığında okula sevgi azalır. Derslerdeki başarı bazen düşer. Öz güven eksikliği yaşar. Olumsuz davranış eğilimi artar.”(V18)

“Nezaketsiz davranış ile karşı karşıya kalan öğrenci okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremez, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanır. Kendine olan özgüvenini kaybedip derslerindeki başarısını da olumsuz etkiler.”(V21)

“Nezaketsiz davranışlar, öğrencinin öğrenme süresini kolaylaştırıp genel başarısını arttırabileceği gibi ters etkisi de olabilir.”(V23)

“Öğrencinin başarısının artmasını olumsuz yönde etkileyebilir.”(V24)

“Bence direkt olarak öğrenciyi etkilemektedir.”(V25)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların velilerin görüşlerine göre öğrencilerde okula karşı isteksizlik yarattığı anlaşılmaktadır:

“Bu olayda benim kızımın ve arkadaşlarının ders ilgileri azaldığı için ders başarıları tabi ki düştü.”(V3)

“Bu durum kızımın başarısını olumsuz etkiledi. Derse karşı isteği azaldı. O öğretmenin dersine girmek istemiyor.”(V7)

“Öğrenci başarısını olumsuz etkiler, okula karşı ilgi ve isteğini azaltır.”(V13)

“Kötü yönde etkiler. Kötü davranışlar ile karşılaşan çocukların okula gitme isteği azalabilir. Başarısı düşer.”(V14)

“Derse katılımını azaltmaktadır dersi olan ilgi ve sevgisini azaltmaktadır.”(V19)

“Mutsuz, üzgün çocuklar olup çıkıyorlar. Bu çıkmazın içinde odaklanma problemleri, isteksizlik şeklinde ortaya çıkıyor.”(V20)

Araştırmaya katılan üç veli nezaketsiz davranışların öğrenciye herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmiştir:

“Burada çocuğumda da hata olduğu için, ders başarısına ekstra olumsuz bir etkisi olmadı.”(V6)

“Kızımda olumsuz bir etki görmedim. Ancak genel olarak öğrencilerin çok etkilendiğini düşünmüyorum.”(V8)

“Çocuğum bir olumsuzluk yaşamadı. Ancak okulda çocuğun okulda güvende hissetmesi gerekirken bu şekilde yaşayacağı güvensizlik başarısını olumsuz etkilemektedir.”(V9)

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencilerde okuldan uzaklaşmaya neden olduğunu belirten üç veli bulunmaktadır. Görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Böyle bir durumda bir veli olarak sıkıntı yaşadığı arkadaşı ile görüşmemesini söyleseydim, çocuğumun okula gitme isteği azalıp ders başarısı olumsuz yönde etkilenebilirdi.”(V1)

“Çocuklarda travma yarattığı için olumsuz etkilemektedir. Çocukların sosyalliğini de olumsuz etkiliyor. Çocuğun kaygı seviyesi artıyor.”(V10)

“Bu gibi olumsuz davranışlar çocukların hayata bakışını olumsuz etkilemektedir. Çocuğum bir dönem arkadaşlarından uzaklaştı. Ders başarısını bizim desteğimizle olumsuz etkilemedi. Diğer ailenin çocuğu bu durumdan çok olumsuz etkilenmiş.”(V11)

Görüşlerine başvurulmuş iki veli nezaketsiz davranışların öğrencileri strese soktuğunu belirtirken birer velinin ise öğrencilerde travma ve mutsuzluğa neden olduğunu belirttiği görülmektedir:

“Böyle nezaketsiz davranışlar öğrenciyi strese sokarak ders başarısını olumsuz etkilemektedir.”(V5)

“Çocuklarda travma yarattığı için olumsuz etkilemektedir. Çocukların sosyalliğini de olumsuz etkiliyor. Çocuğun kaygı seviyesi artıyor.”(V10)

“Mutsuz, üzgün çocuklar olup çıkıyorlar. Bu çıkmazın içinde odaklanma problemleri, isteksizlik şeklinde ortaya çıkıyor.”(V20)

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların etkilerine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre; öğretmenlerin ve velilerin nezaketsiz davranışlardan psikolojik olarak etkilendikleri görülürken okul yöneticilerinin daha genel anlamda etkilendikleri görülmektedir. Öfke ve üzüntü tüm katılımcılar tarafından nezaketsiz davranışların bir etkisi olarak ifade edilmiştir. Bunun haricinde okul ortamındaki nezaketsiz davranış sonucu; değersizlik hissi, isteksizlik, hayal kırıklığı, verim ve motivasyon kaybı gibi olumsuzlukların öne çıktığı görülmektedir. Velilere ayrı bir soru olarak nezaketsiz davranışların öğrenciye etkisi sorularak veriler elde edilmiştir. Buna göre de öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlardan en çok başarısızlık anlamında etkilendikleri görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar okul yönetim süreçlerini nasıl etkilemektedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Buna ilişkin çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerine yarı yapılandırılmış form aracılığıyla okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerine yansımalarının neler olduğu, öğretmenlere ise nezaketsiz davranışların sınıf yönetim performansını nasıl etkilediği sorulmuştur. Bu soru aracılığıyla okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerine ve sınıf yönetimine nasıl yansıdığı belirlenmesi hedeflenmiştir. Nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerine yansımalarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Görüşlerine Göre Okul Ortamındaki Nezaketsiz Davranışların Yönetim Süreçlerine Yansımaları

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Okul Yöneticileri	Yönetim Süreçlerine Yansımalar	İletişim	Okuldaki iletişime zarar vermesi	11 (Y3, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y14, Y15, Y19, Y20, Y21)
		Örgütsel Yapı	Örgütsel yapıyı bozması	9 (Y1, Y3, Y6, Y9, Y14, Y15, Y22, Y23, Y25)
		Olumsuz Etki	Yönetim süreçlerini olumsuz etkilemesi	7 (Y5, Y11, Y12, Y13, Y16, Y17, Y24)
		Moral Motivasyon	Moral motivasyonu bozması	3 (Y18, Y22, Y25)
		Karar	Karar mekanizmasını etkilemesi	3 (Y4, Y7, Y8)
		Okul Kültürü	Okul kültürünü olumsuz etkilemesi	2 (Y2, Y20)
		Okul İklimi	Okul ikliminin bozulmasına neden olması	1 (Y21)
Öğretmenler	Sınıf Yönetimi Performansı	Olumsuz Etki	Sınıf yönetimi performansını olumsuz etkilemesi	16 (Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25)
		Etkisiz	Nezaketsiz davranışların sınıfa yansımaması ve etkisinin olmaması	9 (Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14)
		Personel	Personelin saygısızca davranması	1 (V15)

Tablo 11 incelendiğinde okul yöneticilerinin görüşlerinin okul ortamındaki nezaketsiz davranışların yönetim sürecine yansımaları teması altında yedi alt tema olarak analiz edildiği, öğretmenlerin görüşlerinin sınıf yönetimi performansı teması altında iki alt tema şeklinde analiz edildiği görülmektedir. Buna göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar okul yöneticilerinin görüşlerine göre, yönetim süreçlerinde en fazla iletişimi (f=11) olumsuz etkilemektedir. Görüşme gerçekleştirilen okul yöneticilerinin yarıya yakınının, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların iletişimi olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. İletişimden sonra okul yöneticilerine göre, okul yönetim süreçlerinde

örgütsel yapının (f=9) okul ortamındaki nezaketsiz davranışlardan fazlaca olumsuz etkilendiği anlaşılmaktadır. Okul yöneticileri, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların genel olarak çoğu şeye olumsuz etkilerinin (f=7) olduğu konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşme yapılan okul yöneticilerinden üçer yönetici, nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerinden moral motivasyona ve karar mekanizmasına negatif etkilerinin olduğunu ifade etmiştir. İki okul yöneticisi okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul kültürüne zararlarının olduğunu söylemişlerdir. Bir okul yöneticisi ise okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul iklimine zarar verdiğini ifade etmiştir. Nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerine yansımalarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinin görüşlerine göre yönetim süreçlerinde en fazla iletişime zarar verdiği görülmektedir:

“Okuldaki iletişimi koparıyor. İyi niyetimizi yok ediyor. Daha bürokratik tarzda yöneticilik yapmamıza neden oluyor.”(Y3)

“Süreç içerisinde nezaketsiz davranışta bulundukları oldu. Bu davranışları veliler ile olan iletişimimize zarar verdi. Örgüt çalışmasına olumsuz yansıdı.”(Y6)

“Bir saygısızlık görünce iletişim bozuluyor. Ben durduk yere kimseye kötü davranmam ama bir olumsuzluk hissettiğim zaman karar mekanizmasını etkiliyor.”(Y7)

“Okulumdaki öğretmenlerden biri ders esnasında sıklıkla dersten koridora çıkarak telefon ile konuşuyordu. Sürekli hale gelince öğretmeni uyardım. Ancak uyarımı dinlemeyerek davranışı devam ettirdi. Bu durum aradaki iletişimi olumsuz etkiledi. Hatta karar alma mekanizmasına bile etkileri olmuştur.”(Y8)

“Öğretmenler kurulu toplantısında telefonu ile oynayan bir öğretmenim vardı. Bu hareketi ile toplantıyı, ortamı negatif etkiledi. Öğretmenimin bu davranışı yönetim süreçlerini de olumsuz etkileyerek iletişimsizlik yaratmıştır. Örgüt dinamiğine zarar vermiştir.”(Y9)

“Örneğin ders programı oluştururken, öğretmen arkadaşların birden fazla istekleri oluyor. Bu ders programı oluşturma sürecini olumsuz etkiliyor. İsteklerini yerine getiremediğim zaman öğretmenler ile iletişimim sekteye uğruyor. Bu iletişimsizlik okul yönetim süreçlerine olumsuz yansıyor.”(Y10)

“Yöneticileri oldukça zorlar. İşlerin sağlıklı işleyişinde aksamalara sebep olur. Velilerle diyalogu en aza indirger.”(Y14)

“Sevgi, saygı, iletişim bozulur. Çalışma ortamı kötü olur.”(Y15)

“Personel arasında uyumsuzluğa sebep olur.”(Y19)

“Disiplin olaylarında artış görülür. Personel arası ilişkileri bozarak okul kültürünü olumsuz etkiler.”(Y20)

“Okul ikliminin bozulmasına neden olabilir. Kişiler arası sosyal ilişkilerin zedelenmesine neden olabilir. İletişim sorunlarına neden olur.”(Y21)

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinden dokuz yöneticinin okul ortamındaki nezaketsiz davranışların örgütsel yapıya zarar verdiğini ifade ettiği görülmektedir:

“Okuldaki nezaketsiz davranışlar tüm çalışanı etkileyecek şekilde olumlu çalışma ortamı oluşturmamı zorlaştırıyor. Nezaketsiz davranışlardan okul iklimi zarar görüyor.”(Y1)

“Okuldaki iletişimi koparıyor. İyi niyetimizi yok ediyor. Daha bürokratik tarzda yöneticilik yapmamıza neden oluyor.”(Y3)

“Süreç içerisinde nezaketsiz davranışta bulundukları oldu. Bu davranışları veliler ile olan iletişimimize zarar verdi. Örgüt çalışmasına olumsuz yansıdı.”(Y6)

“Öğretmenler kurulu toplantısında telefonu ile oynayan bir öğretmenim vardı. Bu hareketi ile toplantıyı, ortamı negatif etkiledi. Öğretmenimin bu davranışı yönetim süreçlerini de olumsuz etkileyerek iletişimsizlik yaratmıştır. Örgüt dinamiğine zarar vermiştir.”(Y9)

“Yöneticileri oldukça zorlar. İşlerin sağlıklı işleyişinde aksamalara sebep olur. Velilerle diyalogu en aza indirger.”(Y14)

“Sevgi, saygı, iletişim bozulur. Çalışma ortamı kötü olur.”(Y15)

“Mesleki barış ortamını bozar. Moral ve motivasyonu bozar. İş kalitesini düşürür.”(Y22)

“Ortamda gerginlik hâkim olur. Müdür - öğretmen arasında ast - üst polemiği başlayabiliyor. Müdürün bir evrak işini bile yaptırmasında sıkıntı çıkabilir.”(Y23)

“Nezaketsizlik kavramı hiyerarşik olarak tüm üst ve ast kademelerde yerine getirilmesi gereken olmazsa olmaz kavramdır. Çalışma ortamındaki huzuru, morali arttırır. Sonuç olarak eğitimde ve yönetimde pozitif sonuçlar almaya yardımcı olur.”(Y25)

Nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerini genel anlamda olumsuz etkilediğini belirten yedi okul yöneticisi bulunmaktadır. Görüşler şu şekildedir:

“Yöneticilik yaptığım okulların biri başarı beklentisinin fazla olduğu bir okuldu. Bu nedenle veliler üzerimizde baskı kurmaya çalışıyorlardı”(Y5).

“Zamanla yönetim süreçlerini bozar.”(Y11)

“Zaman içinde yönetsel süreçleri olumsuz yönde etkiler.”(Y12)

“Verimsizlik”(Y13)

“Sürecek vermektedir.”(Y16)

“Olumsuz etkiler.”(Y17)

“Nezaketsiz davranışların okul içerisinde saygınlığını kaybetmesine sebep olması sebebiyle yönetimin istenilen verime ulaşılmasını engellemektedir. Okul içerisinde öğrenci ve öğretmende davranışsal problemler ortaya çıkmaktadır.”(Y24)

Araştırmaya katılan üçer okul yöneticisinin, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların moral motivasyonu etkileyerek karar mekanizmasına olumsuz etkilerinin olduğunu belirttikleri görülmektedir:

“Öğretmenler kurul toplantısında “veliler okula giremez.” diye karar alınıyor ancak velinin beni dinlemeyerek okula girmesi benim idareci olarak karar mekanizmamı olumsuz etkiliyor.”(Y4)

“Bir saygısızlık görünce iletişim bozuluyor. Ben durduk yere kimseye kötü davranmam ama bir olumsuzluk hissettiğim zaman karar mekanizmasını etkiliyor.”(Y7)

“Okulumdaki öğretmenlerden biri ders esnasında sıklıkla dersten koridora çıkarak telefon ile konuşuyordu. Sürekli hale gelince öğretmeni uyardım. Ancak uyarımı dinlemeyerek davranışı devam ettirdi. Bu durum aradaki iletişimi olumsuz etkiledi. Hatta karar alma mekanizmasına bile etkileri olmuştur.”(Y8)

“Moral motivasyon sürecini olumsuz etkilemektedir.”(Y18)

“Mesleki barış ortamını bozar. Moral ve motivasyonu bozar. İş kalitesini düşürür.”(Y22)

“Nezaket kavramı hiyerarşik olarak tüm üst ve ast kademelerde yerine getirilmesi gereken olmazsa olmaz kavramdır. Çalışma ortamındaki huzuru, morali artırır. Sonuç olarak eğitimde ve yönetimde pozitif sonuçlar almaya yardımcı olur.”(Y25)

Görüşlerine başvurulmuş okul yöneticilerinden iki okul yöneticisi nezaketsiz davranışların okul kültürüne zarar verdiğini belirttiği görülürken bir okul yöneticisi okul ikliminin bozulacağını belirtmiştir:

“Okuldaki nezaketsiz davranışlar örgütsel yapıyı bozuyor. Örgüt kültürüne zarar veriyor. Bu da bizim yönetimimizi zorlaştırıyor.”(Y2)

“Disiplin olaylarında artış görülür. Personel arası ilişkileri bozarak okul kültürünü olumsuz etkiler.”(Y20)

“Okul ikliminin bozulmasına neden olabilir. Kişiler arası sosyal ilişkilerin zedelenmesine neden olabilir. İletişim sorunlarına neden olur.”(Y21)

Görüldüğü üzere, nezaketsiz davranışlar okul ortamında örgütsel yapıyı da olumsuz etkilemektedir. Nezaketsiz davranışların sonucu olarak hiyerarşik kademede olumsuzluklar yaşandığı okul yöneticileri tarafından ifade edilmektedir.

Görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerden okuldaki nezaketsiz davranışlar sınıf yönetimi performansını olumsuz etkiler (f=16) şeklinde görüş belirtenlerin sayısının, etkisi olmaz (f=9) şeklinde görüş belirtenlerin sayısından fazla olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul ortamındaki nezaketsiz davranışlardan sınıf yönetimi performansı olarak olumsuz etkilendiği görülmektedir. Okul ortamında karşılaşılan

nezaketsiz davranışların sınıf yönetimi performansına etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların sınıf yönetimi performansına etkilerine yönelik olarak olumsuz etkiler şeklinde görüş belirten öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Özellikle velilerden nezaketsiz davranışlar gördüğüm zaman, o velinin öğrencisine karşı ister istemez ön yargılı oluyorum. Sınıfta beni olumsuz etkileyebiliyor.”(Ö2)

“Bu küskünlük ve isteksizlik hali sınıftaki performansımı da kötü etkiliyor. Derse karşı olan şevkim kırılıyor.”(Ö3)

“Sınıfta motivasyon düşüklüğü ve isteksizlik yaşıyorum. Bu da performansımı düşürüyor.”(Ö4)

“Bu davranış sınıf ortamında gerçekleşen bir davranış ise performansımı olumsuz etkiliyor, dersimi bölüyor. Ancak sınıf dışındaki nezaketsiz davranışların sınıf yönetimimi etkilemesine izin vermiyorum.”(Ö8)

“Moral bozukluğu ya da çalışma barışının bozulması tabii ki performansımı olumsuz etkileyecektir.”(Ö12)

“Olumsuz etkiler. Her ne kadar sınıf ortamına taşımamaya çalışsam da sonuçta insanız ve bizi etkileyen şeyler performansımızı da olumsuz etkilemektedir.”(Ö13)

“Bu davranışların doğrusunu söylemek ve uyarmak dersimizin zamanını alıyor.”(Ö15)

“Kısa süreli konsantre sorunu yaşıyabiliyorum.”(Ö17)

“Motivasyonum düşer, çalışmak istemem, farklı yöntemler geliştirmeye çalışırım. Okul dışında başka bir okula geçmek gibi.”(Ö18)

“Olumsuz etkilemektedir.”(Ö19)

“Moral bozukluğu isteksizlik Yalnızlık.”(Ö20)

“Performans düşüklüğüne neden olmaktadır.”(Ö21)

“Olumsuz etkilemektedir. Öğrenci kaynaklı problemlerde daha sakın kalarak onların çocuk olduklarını unutmadan gerekli tedbirleri alırım.

Ancak tüm olumsuzluklara rağmen sınıf yönetimi konusunda oldukça iyi olduğumu düşünüyorum çünkü çok fevri bir davranış sergilemem.”(Ö22)

“Derse devamlı geciken öğrencilerin de bir nezaketsiz davranışlar yaptığı düşünülürse olumsuz etkiliyor denilebilir.”(Ö23)

“Olumsuz yönde etkilemektedir.”(Ö24)

“Ders öncesi, esnası ve sonrasındaki tavırların sertleşmesi, ses tonunun bağırma seviyesine gelmesi, öğrencilerin tedirgin ders dinlemesi.”(Ö25)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yönetimi performansına etkisinin olmadığını belirten öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Öfkemi yatıştırabildiğim sürece sorun olmuyor. Nezaketsiz davranışların bendeki etkilerini sınıfa yansıtılamamaya çalışıyorum.”(Ö1)

“Çocuklara hiçbir şey yansıtmadım. Performansımı pek etkilemedi.”(Ö5)

“Sınıfa olumsuzlukları yansıtılamamaya çalışıyorum ve bu konuda da başarılı olduğumu düşünüyorum.”(Ö6)

“Ne olursa olsun yaşadıklarımı sınıfa çocuklara aktarmıyorum. Sınıfta o yaş grubu çocukların eğlenmeye oyun oynamaya ihtiyaçları var.”(Ö7)

“Bu davranış sınıf ortamında gerçekleşen bir davranış ise performansımı olumsuz etkiliyor, dersimi bölüyor. Ancak sınıf dışındaki nezaketsiz davranışların sınıf yönetimimi etkilemesine izin vermiyorum.”(Ö8)

“Beden eğitimi branşından dolayı sınıf yönetimi performansına pek olumsuz yansımıyor.”(Ö9)

“Genelde duygularımı sınıf ortamına taşıyamamaya gayret gösteriyorum. Sınıf yönetimi performansımı pek etkilemiyor.”(Ö10)

“Sınıf yönetimime pek yansıtılamamaya çalışıyorum. Her ne kadar moralim bozulsa da sınıf ortamına yansıtmak istemiyorum.”(Ö11)

“Çok etkilemiyor. Okuldan çıkınca “neden buradayım?” diyorum.”(Ö14)

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerine etkileri hususunda okul yöneticilerinin ve okul ortamındaki yönetimin mikro

düzeydeki hali olarak sınıf yönetimine etkilerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Buna göre nezaketsiz davranışların hem okul hem de sınıf yönetimini yani tüm yönetim ortamını olumsuz etkilediğinin okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından da ortak olarak belirtildiği görülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etme yöntemleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiş olup araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri alınmıştır. Katılımcıları alt probleme ilişkin yarı yapılandırılmış form aracılığıyla okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yaptıkları sorusu yöneltilmiştir. Bu soru aracılığıyla okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlarla katılımcıların nasıl baş ettikleri ve baş etme yöntemlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Buna göre nezaketsiz davranışlar ile baş etme yöntemlerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Okul Yöneticileri	Nezaketsiz Davranışlarla Baş Etme	İletişim	Nezaketsizliğe karşı iletişim kurması	11 (Y2, Y5, Y8, Y9, Y11, Y12, Y14, Y16, Y20, Y21, Y23)
		Sakin Kalıp Önemsememek	Kafaya takmaması, sakin kalması, boş vermesi.	5 (Y3, Y5, Y13, Y15, Y22)
		Bürokratik Davranmak	Resmi ve kuralcı davranması	4 (Y2, Y9, Y10, Y20)
		Ortam Değiştirmek	Uzaklaşması, tayin istemesi	3 (Y6, Y7, Y17)
		Aileye Zaman Ayırma	Aile ile daha fazla zaman geçirmesi	2 (Y1, Y4)
		Örnek Olma	Davranışlar ile örnek ve model olması	2 (Y19, Y24)
		Pozitif Düşünmek	Olumlu düşünüp pozitif davranması	2 (Y18, Y25)

	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Öğretmenler	Nezaketsiz Davranışlarla Baş Etme	İletişim	Nezaketsizliğe karşı iletişim kurulması	11 (Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24)
		Ortam Değiştirmek	Uzaklaşması, tayin istemesi	5 (Ö2, Ö4, Ö9, Ö10, Ö25)
		Kendini Telkin Etme	Kendini motive ve telkin etmesi	4 (Ö8, Ö17, Ö20, Ö25)
		Tutum Değiştirme	Tavır, tutum değişikliği yapması	2 (Ö5, Ö7)
		Sosyal Etkinlik	Okul dışı aktiviteler yapması	2 (Ö3, Ö13)
		Sevgi ve Saygı	Gerekli sevgi ve saygıyı göstermesi	2 (Ö22, Ö23)
		Öfke Kontrolü	Öfkeyi kontrol etmeye çalışması	1 (Ö1)
	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
Veliler	Nezaketsiz Davranışlarla Baş Etme	İletişim	Nezaketsizliğe karşı iletişim kurması	12 (V1, V2, V3, V7, V8, V9, V11, V13, V19, V23, V24, V25)
		Kendi Kendini Telkin	Kendini teselli ederek sakin kalması	5 (V4, V10, V14, V15, V20)
		Uzaklaşma	Kişilerden uzaklaşması	5 (V7, V9, V13, V17, V18)
		Uyarma	Nezaketsiz davranışlar konusunda uyarması	4 (V5, V12, V18, V21)
		Şikâyet	İlgililere bildirmesi	2 (V16, V25)
		Görmezden Gelme	Görmezden gelmesi	1 (V22)
		Kontrol	Kontrolü artırması	1 (V6)

Tablo 12 incelendiğinde okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin, okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş etme teması altında yedişer alt tema şeklinde analiz edildiği görülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş etme konusunda en sık başvurdukları yöntemin iletişim (f=11) olduğu anlaşılmaktadır. İletişimden sonra ise okul yöneticilerine göre, sakin kalarak önemsememek (f=5), okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar karşısında başvuru olan diğer bir baş etme yöntemi olarak öne çıkmaktadır.

Bürokratik davranmanın dört okul yöneticisi tarafından başvuru olan yöntem olarak ifade edildiği görülmektedir. Çalışma grubundan üç okul yöneticisinin ise nezaketsiz davranışlarla ile baş etme yöntemi olarak ortam değiştirmek konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Çalışma grubunda geri kalan okul yöneticileri ise; aileye zaman ayırma, örnek olma ve pozitif düşünmek (f=2) şeklinde baş etme yöntemleri uyguladıklarını belirtmişlerdir. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş etme temasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlarla baş etmek için okul yöneticilerinin iletişimde kalmayı tercih ettikleri görülmektedir:

“Bir gün okulumdaki bir personel yaptığı işi denetlerken “hocam bana güvenmiyor musun?” dedi. Böyle bir durumda görev ve yetkilerimi personele hatırlatıyorum.”(Y2)

“Bu davranışı gösteren kişiyle iletişime girmekten kaçınıyorum.”(Y5)

“Görevim gereği iletişimde kalmak zorundayım. O davranışı sergileyen kişi ile konuşuyorum. Farkında değilse ben söyleyince fark ediyor yaptığı nezaketsiz davranışları.”(Y8)

“Sonuçta devletin işini yapıyoruz. İletişimi tamamen kesemiyorum ancak nezaketsiz davranışlar yapan kişiyle daha resmi bir dille konuşuyorum.”(Y9)

“İletişimde kalmaya çalışıyorum.”(Y11)

“Olabildiğince diyalog.”(Y12)

“Öğrenci ise doğru yolun ne olduğunu anlatıyorum. Veli ise muhatabımız, davranışın kendimde uyandırdığı negatif etkinin ne olduğunu açıklıyorum.”(Y14)

“Genellikle kişi ile diyalog yoluyla çözmeye çalışıyorum.”(Y16)

“Konuşma ile çözülebileceğini hissedersen konuşurum. Yoksa resmi yollara başvururum.”(Y20)

“Nezaketsiz davranılmış olması, bu davranışı yapan kişinin hatası olarak düşünür ve hatasını anlamasına yardımcı olmaya çalışırım. Okul

iklimini bozacak bir durum sezdiğimde ikili veya çoklu diyaloglarla sorunun çözülmesi için uğraşırım.”(Y21)

“Konuşmak, iletişim kurmak tabi ki ilk yaptığım. Ortak arkadaşlardan nedenini öğrenmeye çalışırım.”(Y23)

Bazı okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlarla baş etme yöntemi olarak sakin kalarak davranışı önemsemedikleri anlaşılmaktadır:

“Kendime bir kahve koyuyorum ve önemsememeye çalışıyorum. Yolda bu tarz bir nezaketsiz davranışlar karşılaştım aşırı tepki veririm. Ancak makamıma olan saygıdan dolayı daha sakin durmaya çalışıyorum.”(Y3)

“Bu davranışı gösteren kişiyle iletişime girmekten kaçınıyorum.”(Y5)

“Duymazdan gelme, kafana takmama, boş vermişlik.”(Y13)

“Karşılığını veriyorum, unutmaya çalışıyorum, takmıyorum.”(Y15)

“Davranışları yönetme becerimi güçlendiriyor. Bu sayede sürece profesyonel olarak bakıyor ve sakin kalıyorum.”(Y22)

Araştırmaya katılan dört okul yöneticisi karşılaştıkları nezaketsiz davranışlarla baş etmek için kişilere bürokratik davrandıklarını belirtmişlerdir:

“Bir gün okulumdaki bir personel yaptığı işi denetlerken “hocam bana güvenmiyor musun?” dedi. Böyle bir durumda görev ve yetkilerimi personele hatırlatıyorum.”(Y2)

“Sonuçta devletin işini yapıyoruz. İletişimi tamamen kesemiyorum ancak nezaketsiz davranışlar yapan kişiyle daha resmi bir dille konuşuyorum.”(Y9)

“Bir yönetici olarak, öğretmenlere, öğrencilere ve velilere daha kuralcı yaklaşmaya başladım. İşleri gönül işiyle değil de kurallar ile idare etmeye başladım.”(Y10)

“Konuşma ile çözülebileceğini hissedersen konuşurum. Yoksa resmi yollara başvururum.”(Y20)

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etmek için bazı okul yöneticilerinin okuldan ortamdan uzaklaşma yöntemini uyguladıkları, başka okula tayin istedikleri görüşlerden anlaşılmaktadır:

“İlk başta üstesinden gelmeye çalıştım. Ancak dayanamayacak noktaya gelince görev sürem dolduğu gibi başka bir okula tayin istedim.”(Y6)

“O okulda idareciliği bırakıyorum. Başka okula tayin istiyorum.”(Y7)

“Ortamdan uzaklaşıyorum.”(Y17)

Araştırmaya katılan ikişer okul yöneticisinin ise okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etmek için ailesine daha fazla zaman ayırdığı, olumsuzluklar karşısında pozitif olmaya çalıştıkları ve çevrelerine örnek davranışlar sergiledikleri görülmektedir:

“Eve gittiğim zaman kızım ile ilgilenip oynuyorum. Aileme zaman ayırmak bana olumsuzlukları unutturuyor.”(Y1)

“Baş edebilmek için eve gidince okulu unutmaya çalışıyorum. Ailemle zaman geçirip bu sorunları düşünmemeye çalışıyorum.”(Y4)

“Her nezaketsiz davranış sürecinde pozitif düşünerek haklılık yanını görmek.”(Y18)

“Örnek ve model olma yöntemini kullanıyorum.”(Y19)

“Öncelikle kendim model olmaya çalışıyorum. Öğretmen, personel ve öğrencilerimize bu konuda gerekli uyarıları idare tarafından yapmaya özen gösteriyoruz.”(Y24)

“Bana karşı nezaketsiz davranış olsa bile ben tam tersi nazik ve pozitif davranmaya çalışıyorum. Bu sayede kişinin yaptığı hatayı anlamasına yardımcı olacağımı düşünüyorum.”(Y25)

Öğretmenlerin, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş etme konusunda en sık başvurdukları yöntemin iletişim (f=11) olduğu anlaşılmaktadır. İletişimden sonra öğretmenlere göre, ortam değiştirmek (f=5), okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar karşısında fazlaca başvuru olan diğer bir baş etme yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Görüşme yapılan dört öğretmen okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile kendini telkin etme yoluyla baş ettiklerini ifade etmişlerdir. Çalışma grubundan ikişer öğretmenin ise nezaketsiz davranışlar ile baş etme yöntemi olarak tutum değiştirme, sosyal etkinlik ile sevgi ve saygı tepkileri verdikleri görülmektedir. Geri kalan bir öğretmen ise öfke kontrolü yöntemi uygulayarak okuldaki nezaketsiz davranışlar ile baş ettiğini belirtmiştir.

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş etme temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etmek için iletişimde kalma yolunu tercih ettikleri görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Bir problemi kaynağı ile konuşarak halletmeye çalışıyorum. Okul İdaresi ile bir sıkıntı olduğunda gidip konuşuyorum. Sorunu halletmeye çalışıyorum. İletişim ile çözmeye çalışıyorum.”(Ö11)

“Nezaketsiz davranış ortaya çıkması durumunda hemen müdahale ederek tekrarlanmasını engellemek.”(Ö12)

“O kişi ile iletişimimi azaltıyorum, günlük hayatta sevdiğim, mutlu olacağım kişilere ve aktivitelere yöneliyorum.”(Ö13)

“Rehberlik dersinde ya da boş zamanlarda konuşmaya çalışıyorum. Ama “bu kadın ne diyor ya?” diye bakılıyor.”(Ö14)

“Empati yapmaları için uyarıyorum.”(Ö15)

“Uygun bir dille yeri gelince konuşuyorum.”(Ö16)

“Konuyu ilgili makamlara (okul yöneticilerine) bildiririm. Okulla ilgili problemlerde öğrenci davranışlarında rehberliğe bildirir, aileleriyle görüşmeye çalışırım.”(Ö18)

“Veli ise ve sabah ise bununla uğraşmıyorum. Aksi halde kavga çıkıyor. Gün içindeyse yanındaki çocuğuna yaklaşıp oradan giriş yapabiliyorum, bir süre erteleyerek daha sonra uygun bir durumda konuşabiliyorum.”(Ö19)

“Görmezden gelme. İletişimi artırma. Konuşup dinleyip ikna etme.”(Ö21)

“Nezaketsiz bir davranışla karşılaştığımda önce sebebini araştırırım. Durumu sakince değerlendirdikten sonra ortadaki yanlış düzeltmek için çaba sarf ederim. Karşımdaki kişiye gerekli sevgi ve saygıyı gösteririm. Sonrasında onlar da davranışlarına çok dikkat ederler.”(Ö22)

“Yaşanan problemlerle ilgili konuşmayı deniyorum. Sosyal çevremden destek alıyorum konuşup paylaşarak.”(Ö24)

Bazı öğretmenleri okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş edebilmek için ortam değiştirme, uzaklaşma yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır:

“Okulda daha az zaman geçiriyorum. Dersim yoksa okulda durmuyorum dersim bittiği gibi de hemen okuldan ayrılıyorum.” (Ö2)

“Okulda okul yöneticilerini görmek istemiyordum. Onlardan uzaklaşıp karşılaşmamaya çalışıyordum.” (Ö4)

“Yönetici kaynaklı davranıştan ötürü başka bir okula tayin istedim. Okuldan uzaklaştım.” (Ö9)

“Nezaketsiz davranış gördüğüm biriyle aynı ortamda bulunmak beni strese sokuyor. Stresimi yönetmek için ortamı terk etmeye ve başka bir işle meşgul olmaya çalışıyorum.” (Ö10)

“Davranışı yapan kişiden uzak durma. Öğrencilerin ders kaybı yaşamaması adına vicdani olarak kendini motive etmek.” (Ö25)

Araştırmaya katılan dört öğretmenin nezaketsiz davranışlarla kendilerini telkin ederek baş ettikleri görülmektedir:

“Kendime bir kahve koyuyorum ve öncelikle neden benim başıma geldiğini düşünüyorum. Kendi içimde çözebilirsem o şekilde çözmeye çalışıyorum.” (Ö8)

“Kendimi “insanlar çok değişken ve farklı karakterde yaratılmıştır. Bunlar olabilir” diyerek telkin etmeye çalışıyorum.” (Ö17)

“Kendi doğrularımla yola devam vicdanımın sesi.” (Ö20)

“Davranışı yapan kişiden uzak durma. Öğrencilerin ders kaybı yaşamaması adına vicdani olarak kendini motive etmek.” (Ö25)

Katılımcı öğretmenlerden ikişer öğretmenin okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş edebilmek için tutum değiştirme, sosyal etkinliklere zaman ayırma, sevgi ve saygı gösterme yöntemlerini uyguladıkları aşağıdaki görüşlerden anlaşılmaktadır:

“Okul dışı etkinliklere ağırlık verdim. Sosyal yaşantımda mutlu olmaya çalışarak okuldaki olumsuzluğu bertaraf etmeye çalışıyorum.” (Ö3)

“Bu kişilere tavrımı koyuyorum, pek muhattap olmuyorum, en kötü çocuğun sınıfını değiştiriyorum.” (Ö5)

“Bu tarz kişiler ile iletişimimi daha da sınırlandırıyorum. Müdür ve veli ile sonuçta görüşmek zorundayım. Ancak daha resmi bir dil ile konuşuyorum.”(Ö7)

“O kişi ile iletişimimi azaltıyorum, günlük hayatta sevdiğim, mutlu olacağım kişilere ve aktivitelere yöneliyorum.”(Ö13)

“Nezaketsiz bir davranışla karşılaştığımda önce sebebini araştırırım. Durumu sakince değerlendirdikten sonra ortadaki yanlış düzeltmek için çaba sarf ederim. Karşımdaki kişiye gerekli sevgi ve saygıyı gösteririm. Sonrasında onlar da davranışlarına çok dikkat ederler.”(Ö22)

“Benim tercihim nezaket göstermekten vazgeçmemek. Bazen nezaketle başkalarını tedavi edebiliriz. Bu şekilde belki öğrencilerin okula aidiyet duygularını arttırabiliriz. Ben derse gelince önce ceketimin ya da önlüğümün düğmelerini ilikleyerek öğrencilerimin Gözlerinin içine bakarak onları selamlar onlara bir birey olduklarını ve saygıyı hak ettiklerini hissettiririm.”(Ö23)

Araştırmaya katılan bir öğretmenin ise nezaketsiz davranışlar karşısında öfkelendiği ancak baş etme yöntemi için öfkesini kontrol etmeye çalıştığı görülmektedir:

“Öfkemi kontrol altına almaya çalışıyorum. Derin nefes alıyorum yoğun duygularımı normalleştirmeye çalışıyorum.”(Ö1)

Velilerin, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş etme konusunda en sık başvurdukları yöntemin iletişim (f=12) olduğu anlaşılmaktadır. İletişimden sonra velilere göre, kendi kendini telkin etme ve uzaklaşma (f=5) nezaketsiz davranışlarla baş etme için sıkça başvurdukları diğer yöntemler olarak öne çıkmaktadır. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar karşısında karşısındakine karşı uyarma (f=4) davranışında bulunanlar da bulunmaktadır. Görüşme yapılan iki veli okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş etmek için yetkili yerlere şikayet etme yöntemini kullandığını belirtirken, birer veli ise nezaketsiz davranışları görmezden geldiğini ve kontrol etmeye çalıştığını ifade etmiştir. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş etme temasına ilişkin velilerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Araştırmaya katılan velilerden çoğunun okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için iletişimde kalma yöntemini uyguladıkları anlaşılmaktadır:

“Whatsapp veli grubundan o kişinin numarasını buldum. Kişiyle direkt konuşarak duygularımı ifade ettim. Tüm velilerin göreceği şekilde yazmak yerine birebir iletişim kurmasının daha sağlıklı olacağını belirttim.”(V1)

“Kızımın sınıftan yakın arkadaşının annesi ile görüştüm. Öğretmen ile yaşadıklarımı anlattım. Dertleştik biraz iyi geldi.”(V2)

“Genelde karşımdaki kişi ile iletişime geçerek yaptığı nezaketsiz davranışları kendisine söylüyorum. Bu şekilde çözmeye çalışıyorum.”(V3)

“Öğretmen ile iletişimimi kestim. Genelde bu tarz kişilerden uzaklaşıyorum.”(V7)

“Kendimi savunurum. Daha sonrasında da çok yüz göz olmadan iletişimimi keserim.”(V8)

“Çocuğumu rahatlatıcı şeyler söyledim. Karşı veli ile görüştüğümü çocuğuma anlattım. Arkadaşı ile iletişime devam etmesini söyledim. Okul idaresini bilgilendirdim. Diğer veli ile iletişime geçmedim, uzaklaştım.”(V9)

“Biz, nezaketsiz davranan aile ile görüştük. Bu durumun yanlış olduğunu ve çocuklara yansıtılmaması gerektiğini anlattık. Çocuğumuzla insanların farklı olabileceği üzerine konuştuk. Zorbalık üzerine konuştuk çocuğumuzla kitaplar okuduk.”(V11)

“Kişiden uzaklaşıyorum, iletişimimi azaltıyorum.”(V13)

“Kimin tarafından nezaketsizliğe maruz kaldıysak konuşmak ve bu durumun fark edilir olmasını sağlamak önemlidir.”(V19)

“Daha sağlıklı ve saygılı bir şekilde iletişime geçmeyi deniyoruz.”(V23)

“Hem çocukla sağlıklı bir iletişim halinde olup hem de öğretmeniyle karşılaştığımız sorunlarla ilgili çözüm odaklı olmaya gayret gösteriyoruz.”(V24)

“Şikayet ediyorum, sürekli gidip konuşuyorum.”(V25)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar ile baş etme yöntemine ilişkin görüşme yapılan beşer velinin kendi kendini telkin ettiği veya uzaklaşma davranışı gösterdiği anlaşılmaktadır:

“Bir süre bu durumla baş edemedim. Böyle bir şey ile karşılaşmayı beklemiyordum. Sonuçta makamının ağırlığına yakışmayan bir davranış idi. Kendimi teselli etmeye çalıştım.”(V4)

“Öğretmen ile iletişimimi kestim. Genelde bu tarz kişilerden uzaklaşıyorum.”(V7)

“Çocuğumu rahatlatıcı şeyler söyledim. Karşı veli ile görüştüğümü çocuğuma anlattım. Arkadaşı ile iletişime devam etmesini söyledim. Okul idaresini bilgilendirdim. Diğer veli ile iletişime geçmedim, uzaklaştım.”(V9)

“Kendimi teselli etmeye çalışıyorum. Olumlu şeyler düşünüyorum.”(V10)

“Kişiden uzaklaşıyorum, iletişimimi azaltıyorum.”(V13)

“Kızıma olumlu cümleler kullanıp unutmasını sağlıyorum.”(V14)

“Sakin kalıp saygılı davranmaya çalışıyorum.”(V15)

“Karşıdaki kişiden uzaklaşıyorum. Karşıdaki kişiye kendimi kapatıyorum.”(V17)

“Önce uyarıyorum hoşuma gitmeyen bir davranış ile karşılaştığımda sonra açıkçası uzak duruyorum.”(V18)

Katılımcı velinin dört velinin nezaketsiz davranışlar ile baş etme yöntemi olarak davranışı göstereni uyardığı görülmektedir:

“Ben bu davranış karşısında müdür yardımcısını usturuplu oturması konusunda uyardım.”(V5)

“Nezaketsiz sözler sarf eden kişiye karşı savunmaya geçiyorum.”(V12)

“Önce uyarıyorum hoşuma gitmeyen bir davranış ile karşılaştığımda sonra açıkçası uzak duruyorum.”(V18)

“Üslupsuz konuşmalarına cevap vermiyorum. Konuşmasına ve hareketlerine düzen vermesi için uyarıyorum.”(V21)

Araştırmada görüşlerine başvuru alan iki velinin nezaketsiz davranışın sahibini yetkililere şikâyet ettiği, birer velinin ise görmezden gelme veya konu üzerinde kontrolü artırma davranışı gösterdiği velilerin görüşlerinden anlaşılmaktadır:

“Bu durumun tekrar yaşanmaması için çocuğumun ödevlerini çok sıkı kontrol etmeye başladım. Çocuğumu kontrol ederek çözmeye çalıştım. Öğretmene karşı bir önlemim olmadı.”(V6)

“Okul idaresine bildirip tutanak tutturuyorum ve MEB’ e şikâyetle bulunuyorum.”(V16)

“Görmezden geliyorum.”(V22)

“Şikâyet ediyorum, sürekli gidip konuşuyorum.”(V25)

Nezaketsiz davranışlarla baş etme temasına yönelik olarak yukarıdaki bulgulara göre; tüm katılımcıların iletişim, uzaklaşma ve ortam değiştirme alt temalarında ortak olarak görüş bildirdikleri görülmektedir. Tüm katılımcılar tarafından nezaketsiz davranışlarla baş etme konusunda en çok tercih edilen yöntemin iletişim olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler nezaketsiz davranışlarla ilk olarak iletişimde kalarak baş etmeye çalıştıklarını belirtmektedirler. Sonrasında ise kendi kendini telkin etme ve tutum değiştirme vb. davranışların da katılımcılar tarafından tercih edilen öne çıkan davranışlardan olduğu görülmektedir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemek için neler yapılmalıdır?” şeklinde ifade edilmiş olup, okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış form aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılara alt probleme ilişkin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışları önlemek için neler yapılabileceği sorulmuştur. Bu soru aracılığıyla okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme noktasında katılımcıların önerilerinin neler olduğunun belirlenmesi hedeflenmiştir. Buna göre nezaketsiz davranışları önlemeye ilişkin katılımcıların önerileri doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Görüşlerine Göre Nezaketsiz Davranışların Önlenmesi

Katılımcılar	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)	
Okul Yöneticileri	Nezaketsiz davranışları Önleme	Eğitim	Eğitimler ve seminerler verilebilmesi	11 (Y2, Y3, Y9, Y10, Y14, Y16, Y17, Y20, Y21, Y22, Y24)	
		İletişim	Konuşarak ve iletişimde kalarak nezaketsiz davranışları önlemeye çalışması	7 (Y11, Y12, Y13, Y19, Y23, Y24, Y25)	
		Örnek Olma	Herkesin üzerine düşeni yaparak örnek olması.	5 (Y1, Y8, Y15, Y22, Y24)	
		Yasal Düzenleme	Yönetmelik ve mesleki kanun ile yasaların olması	3 (Y5, Y15, Y18)	
		Empati	Empatik yaklaşılması	3 (Y4, Y8, Y10)	
		Rehberlik	Rehberlik faaliyetlerinin yapılması	3 (Y6, Y7, Y15)	
Öğretmenler	Nezaketsiz davranışları Önleme	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
		Eğitim	Her kesime yönelik eğitimler ve seminerler düzenlenmesi	11 (Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö17, Ö18, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25)	
		Rehberlik	Rehberlik faaliyetlerinin artırılması	4 (Ö2, Ö12, Ö14, Ö18)	
		İtibar	Öğretmenin itibarının artırılması	3 (Ö1, Ö5, Ö6)	
		Kültürlenme	Kültürlenme çalışmaları yapılması	3 (Ö3, Ö19, Ö24)	
		Liyakat	Liyakat sahibi kişilerin olması	2 (Ö4, Ö16)	
		Profesyonellik	İşe profesyonel yaklaşılması	2 (Ö9, Ö11)	
		Sosyal Faaliyetler	Sosyal faaliyetlerin artırılması	2 (Ö19, Ö21)	
Veliler	Nezaketsiz davranışları Önleme	Tema	Alt Tema	Kodlar	Görüş Sayısı (f)
		Eğitim	Hizmet içi eğitimler ve seminerler verilmesi	9 (V2, V3, V12, V15, V16, V17, V18, V19, V25)	
		İletişim	İletişimde kalarak sorunu çözmeye çalışılması	9 (V1, V8, V10, V14, V19, V20, V21, V23, V24)	
		Liyakat	Uzman liyakatli kişilere ihtiyaç olması	3 (V4, V5, V11)	
		Sorumluluk	Sorumluluk sahibi olarak dikkatli davranılması	3 (V6, V9, V21)	

Nezaket	Nazik ve iyi örnek olunması	3 (V13, V15, V22)
Denetim	Denetimin şart olması	2 (V4, V18)
Rotasyon	Rotasyonun olması	1 (V7)

Tablo 13 incelendiğinde, okul yöneticilerinin görüşlerinin okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme teması altında altı alt tema şeklinde, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin nezaketsiz davranışları önleme teması altında yedi alt tema şeklinde analiz edildiği görülmektedir. Buna göre okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışları önleme konusunda okul yöneticileri tarafından en fazla önerilen yöntemin eğitim (f=11) olduğu görülmektedir. Eğitimden sonra okul yöneticileri, iletişimin (f=7) okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme konusunda uygulanabilecek bir yöntem olabileceğini belirtmektedirler. Örnek olma ise beş okul yöneticisi tarafından önerilen, nezaketsiz davranışları önleme yöntemlerindendir. Çalışma grubundan üçer okul yöneticisi yasal düzenleme, empati ve rehberlik önlemlerini okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme yöntemleri olarak belirtmişlerdir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik okul yöneticilerinin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aşağıdaki gibidir.

Okul yöneticilerinin çoğunluğunun okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik nezaket eğitimleri düzenlenmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir:

“Tüm okul çalışanlarına herkesin görev ve yetkileri konusunda belli dönemlerde seminerler düzenlenebilir.”(Y2)

“İdarecilerin sinirlerini aldırması gerekir. Bu konuda idarecilere eğitimler verilebilir.”(Y3)

“Velilere ve öğretmenlere yönelik protokol, görgülü davranış eğitimleri verilmelidir.”(Y9)

“Empati eğitimleri verilmelidir. Birbirimizi empati yaparak daha çok anlamaya ihtiyacımız var.”(Y10)

“Öğrenciden önce aile eğitimleri ile ailelere nezaket dersleri sözde değil özde verilmeli.”(Y14)

“Eğitim anlamında bilinçlendirme ve derslerde bu konulara değinmek olabilir.”(Y16)

“Bilinçlendirme eğitimleri düzenlenmelidir.”(Y17)

“Aile ve ilköğretim düzeylerinde nezaket, insani ilişkiler eğitimlerine önem verilmeli.”(Y20)

“Hizmet içi eğitim semineri ayarlanabilir. Toplantılar düzenlenebilir. Tekli ve çoklu görüşmeler yapılabilir.”(Y21)

“Öncelikle nezaket kelimeleri kullanma konusunda rol model olurum. Farkındalık seminerleri düzenlenebilir.”(Y22)

“Nezaket ailede başlaması sebebiyle, bu konuda ailelerle gerek genel gerek birebir toplantılarımızda nezaket ve eğitimin ailede başladığı vurgusunu her zaman yapmak. Okullarda yeni müfredata göre adab-ı muaşeret derslerinin yaygınlaştırılması. Okul yönetiminin öğretmene, personele ve diğer personelin öğrencilere okul içi rol model olması.”(Y24)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik okul yöneticilerinin iletişimde kalmaya çalıştıklarına ilişkin görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

“İletişimsizliğin önüne geçilmeli.”(Y11)

“Olabilirdiğince diyalog.”(Y12)

“Konuşarak anlatma, sonuçlarını açıklama.”(Y13)

“Okul - veli ilişkileri güçlendirilebilir.”(Y19)

“Kendimi ve beklentilerimi anlatırım. Benden beklenenleri dinlerim. Bence her sorun iletişimle çözülebilir.”(Y23)

“Nezaket ailede başlaması sebebiyle, bu konuda ailelerle gerek genel gerek birebir toplantılarımızda nezaket ve eğitimin ailede başladığı vurgusunu her zaman yapmak. Okullarda yeni müfredata göre adab-ı muaşeret derslerinin yaygınlaştırılması. Okul yönetiminin öğretmene, personele ve diğer personelin öğrencilere okul içi rol model olması.”(Y24)

“Nezaketsiz davranışlara karşı iletişim kanallarının önemli olduğunu düşünüyorum. Tüm olumsuzlukların mutlaka bir çözümü vardır.”(Y25)

Görüşme yapılan okul yöneticilerinden beş yöneticinin örnek davranışlar sergileyerek nezaketsiz davranışları önlemeye çalıştığı görülmektedir:

“Bu konuda herkes üzerine düşeni yapmalı. Biz işimizi layıkıyla yapmaya çalışsak çoğu olumsuzluklar düzelebilir.”(Y1)

“Bu noktada herkese her kesime iş düşüyor diye düşünüyorum. Herkes elini taşın altına koyarak, anlayışlı olmalı. Daha çok empati gerekli.”(Y8)

“Örnek öğrenci, örnek öğretmen, örnek idareci, örnek veliler ile işbirliği yapılmalı, yönetmelikler uygulanmalı. Gerekli uyarılar yapılmalı ve cezalar verilmelidir.”(Y15)

“Öncelikle nezaket kelimeleri kullanma konusunda rol model olurum. Farkındalık seminerleri düzenlenebilir.”(Y22)

“Nezaket ailede başlaması sebebiyle, bu konuda ailelerle gerek genel gerek birebir toplantılarımızda nezaket ve eğitimin ailede başladığı vurgusunu her zaman yapmak. Okullarda yeni müfredata göre adab-ı muaşeret derslerinin yaygınlaştırılması. Okul yönetiminin öğretmene, personele ve diğer personelin öğrencilere okul içi rol model olması.”(Y24)

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinden üçer yönetici, nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini, empatik yaklaşılması ve okullarda nezaketsizlik konusunda rehberlik faaliyetlerinin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir:

“Okuldaki her bireyin daha empatik yaklaşması idarecilerin ise metanetli olması gerekiyor.”(Y4)

“Biz idarecilerin elinin güçlü olması için bazı kuralların yasal hale getirilmesi yönetmelikte net belirtilmesi gerekiyor.”(Y5)

“Destekleyici rehberlik uygulamalarına yer verilmelidir. Rehber öğretmenimizden yardım alınmalıdır.”(Y6)

“Rehberlik faaliyetlerini sürdürmek gereklidir. Belki disiplin uygulamaları da olabilir.”(Y7)

“Bu noktada herkese her kesime iş düşüyor diye düşünüyorum. Herkes elini taşın altına koyarak, anlayışlı olmalı. Daha çok empati gerekli.”(Y8)

“Empati eğitimleri verilmelidir. Birbirimizi empati yaparak daha çok anlamaya ihtiyacımız var.”(Y10)

“Örnek öğrenci, örnek öğretmen, örnek idareci, örnek veliler ile işbirliği yapılmalı, yönetmelikler uygulanmalı. Gerekli uyarılar yapılmalı ve cezalar verilmelidir.”(Y15)

“Meslek itibarı kazandırılması gerekir.”(Y18)

Okul yöneticilerinin görüşlerine genel bakılacak olunursa, okul ortamındaki nezaketsizliğin önlenmesine yönelik okul yöneticileri eğitimler verilmesi gerektiğini önermiştir. İkinci olarak ise okul ortamındaki iletişimin artırılması önerisi ön plana çıkmaktadır.

Öğretmenler tarafından, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışları önleme konusunda en fazla önerilen yöntemin eğitim (f=11) olduğu görülmektedir. Eğitimden sonra ise öğretmenler, rehberlik (f=4) uygulamalarının okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme konusunda etkili bir yöntem olabileceğini belirtmektedirler. İtibar ve kültürlenme ise üçer öğretmen tarafından önerilen nezaketsiz davranışları önleme yöntemlerindendir. Çalışma grubundan farklı ikişer öğretmen ise liyakat, profesyonellik ve sosyal faaliyetlerin okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme konusunda etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik öğretmenlerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenlerden araştırmaya katılanların okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik en çok eğitim düzenlenmesi yönünde görüş belirttikleri görülmektedir:

“Herkes ulaşacak şekilde online eğitimlerle nezaket ve davranış, konuşma, iletişim eğitimleri verilmelidir.”(Ö7)

“Yöneticisinden velisi ne kadar herkese eğitim verilmelidir. İnsan ilişkileri konusunda performans değerlendirme yapılmalıdır.”(Ö8)

“Her kesime (yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci) yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.”(Ö10)

“Nezaketsizliğe karşı farkındalığı artırmak adına eğitimler düzenlenebilir.”(Ö13)

“Aile eğitimine önem verilebilir. Okulda ahlâk derslerinde bu davranış gelişimine katkı sağlayan konulara ağırlık verilebilir.”(Ö17)

“Rehberlik programları artırılabilir, okul yöneticileri bilgilendirilebilir, iletişim nezaket kuralları ile ilgili seminer çalışmaları yapılabilir.”(Ö18)

“Eğitim şart.”(Ö20)

“Nezaket kuralları” ile ilgili eğitimler verilebilir. “görgü kuralları” ile ilgili eğitimler verilebilir. Eğitimler sonunda yönetici öğretmen Veli öğrenci personel katılımıyla okul kuralları belirlenebilir. Okul ortamında ve aile ortamında sevgi ve saygı ile büyüyen çocuk, yetişkin bir birey olduğu zaman çevresindekilere aynı şekilde davranır.”(Ö22)

“Seminerler düzenlenerek insanların bu konudaki farkındalıkları artırılabilir. Selamlaşma kültürü aşılanabilir. Kapalı kapılar tıklatılarak açılır. Derste veya okul içinde söz söylerken sıra beklenir. Nezaket okul kültürünün bir parçası haline getirilir.”(Ö23)

“Düzenli olarak öğretmenler ile bir araya gelinebilecek toplantılar düzenlenebilir. Velilere yönelik bilgilendirmeler, kamu spotları hazırlanabilir.”(Ö24)

“Doğru davranışların takdir edilmesi, uygun zaman ve mekânda sebepleri ile beraber davranışta bulunan ve maruz kalan kişilerin konuşarak düşüncelerini birbirlerine aktarması.”(Ö25)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik rehberlik faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiği önerisini araştırmaya katılan dört öğretmenin belirttiği görülmektedir:

“Okuldaki rehberlik faaliyetleri daha aktif olarak kullanılabilir. Rehber öğretmenlere fazlaca iş düşüyor.”(Ö2)

“Davranış ortaya çıktığı anda doğru müdahale, iyi davranışları ödüllendirme, örnek olaylar izleme.”(Ö12)

“Müfredata alınabilir. Disiplin cezaları işleme konulabilir.”(Ö14)

“Rehberlik programları artırılabilir, okul yöneticileri bilgilendirilebilir, iletişim nezaket kuralları ile ilgili seminer çalışmaları yapılabilir.”(Ö18)

Araştırmaya katılan üçer öğretmen, okul ortamında nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik öğretmenin itibarının kazandırılması ve kültürlenme çalışmalarının yapılması önerilerini belirtmişlerdir:

“Öğretmenin değeri toplum nezdinde artırılmalıdır. “öğretmenlik mesleği kutsaldır” sözü sadece sözde kalmamalıdır.”(Ö1)

“Topyekûn ülke çapında kültürlenme hareketi başlatılmalıdır. Her konuda daha kültürlü bireylere ihtiyacımız var.”(Ö3)

“Bakanlık nezdinde biz okul öncesi öğretmenlerine daha fazla değer verilmeli. Öğretmenin değeri artırılmalı. Velilerin öğretmene bakış açısı değişmelidir.”(Ö5)

“Toplumsal öğretmenlere ve özellikle de anaokulu öğretmenlerine bakışını iyileştirecek uygulamalar yapılmalı. Öğretmen eski değerine tekrar kavuşmalıdır.”(Ö6)

“Medyadaki programlar tamamen değişmeli, ekonomik durumlar düzelmeli, çok eskiden olduğu gibi bunun dersi okutulmalı.”(Ö19)

“Düzenli olarak öğretmenler ile bir araya gelinebilecek toplantılar düzenlenebilir. Velilere yönelik bilgilendirmeler, kamu spotları hazırlanabilir.”(Ö24)

Öğretmenlerde ikişer öğretmenin okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemeye ilişkin liyakatin öneminde, profesyonellik gerektiğinden ve sosyal faaliyetler yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir:

“Okul yöneticilerine psikolojik testler uygulanmalı. Liyakat sahibi olmayanlar yönetici olmamalı.”(Ö4)

“Görevimizin gerektirdiği şeyleri yapmalıyız. Olayları kişisel algılamaktan kaçınmalıyız.”(Ö9)

“Okul idaresinin ve öğretmenlerin kararlı durmaları gerekir. Alınan kararların arkasında durulmalı. Özellikle okul idarecilerinin kararlı bir tutumla olaylara öğretmenlere yaklaşması gerekir.”(Ö11)

“Bu yaşam boyu kazanılır. Meslek sahibi olmuş, belirli bir süreyi doldurmuş insanlara bunu öğretemezsin.”(Ö16)

“Medyadaki programlar tamamen değişmeli, ekonomik durumlar düzelmeli, çok eskiden olduğu gibi bunun dersi okutulmalı.”(Ö19)

“Empati kurma, ilişkileri artırmak için daha fazla ortak alanlarda buluşup (çay, kahve, yemekler düzenleyip) samimiyeti artırmak gibi.”(Ö21)

Tıpkı okul yöneticilerinde olduğu gibi öğretmenler de okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenmesine ilişkin eğitimin gerekliliği konusunda hemfikirdirler. Eğitimin gerekliliğinin haricinde öğretmenlerin görüşlerine göre rehberlik faaliyetlerinin artırılması gerektiği görüşü ön plana çıkmaktadır.

Veliler tarafından, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışları önleme konusunda en fazla önerilen yöntemin eğitim ve iletişim (f=9) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise veliler; liyakat, sorumluluk ve nezaketin (f=3) okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önleme konusunda etkili yöntemler olabileceğini ifade etmektedirler. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların denetim yoluyla (f=2) önlenebileceğini düşünen veliler olduğu gibi öğretmenlere ve yöneticilere uygulanabilecek rotasyon (f=1) ile de nezaketsiz davranışların önüne geçilebileceğini düşünen veliler vardır. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik velilerin görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş velilerin çoğunluğunun okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenmesine yönelik eğitim gerekliliği üzerine görüş belirttikleri görülmektedir:

“Öğretmenlere belirli dönemlerde hizmet içi eğitim verilmeli ve bu eğitimlerin ciddiye alınması sağlanmalıdır.”(V2)

“Okul ortamını paylaşan herkese nezaket konusunda eğitimler verilmelidir.”(V3)

“Velileri bilinçlendirmeye yönelik eğitimler düzenlenebilir. Onların çocuk olduğu ve velilerin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik eğitim verilmeli.”(V12)

“Evde öğrendiği nezaket kurallarını okulda da devam ettirmek için gerek öğretmenler gerekse rehberlik bölümü öğrencilerine seminer verilebilir.”(V15)

“Öğretmen ve öğrencilere eğitim planlanabilir.”(V16)

“Olumsuz davranışlar karşısında neler yapılacağını planlayıp, yöneticiler ve diğer veliler ile iletişime geçmeye çabalarım.”(V17)

“Rehberlik servisi bu konuda okul yönetimini, çalışanlarını ve velilerini bilgilendirmeli. Hatta gerekirse denetlemeli ve öğrencilere aylık bu davranışlarıyla ilgili anketler yapılabilir.”(V18)

“Nezaketsiz davranışlar öğretmenden kaynaklanıyorsa Veli - Öğretmen görüşmesi yapılabilir. Eğitimler ile kişilere nezaket hatırlatması yapılabilir.”(V19)

“Eğitim verilebilir.”(V25)

Velilerin okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenmesi temasına yönelik olarak iletişimi güçlendirmek gerektiğine yönelik de çok sayıda görüş belirttikleri görülmektedir:

“Bu tarz durumlarda öğretmenler direkt veliler ile görüşerek hatta velileri aynı ortamda buluşturarak sorunu çözmeye çalışmalıdırlar.”(V1)

“Veli - okul arasında şeffaf iletişim kurulabilir.”(V8)

“Sınıf anneleri idare ile konuşabilir. En azından sorun yaşayan çocuklara daha toleranslı davranılabilir.”(V10)

“Öğretmen ve öğrenci hatta veli ile görüşüp ilgili yönlendirmeler yapılmalı.”(V14)

“Nezaketsiz davranışlar öğretmenden kaynaklanıyorsa Veli - Öğretmen görüşmesi yapılabilir. Eğitimler ile kişilere nezaket hatırlatması yapılabilir.”(V19)

“Çocuklarımızla bu gibi olaylarla baş etme konusunda sık sık konuşurum. Uygunsuz davranışları kabul etmemeleri ve sınır koymaları gerektiğini anlatırım.”(V20)

“Bence burada en büyük sorumluluk öğretmenlerimizde olmalı ve ilk olarak yapılması gerekenler; sorunu anlamak, uyarmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak.”(V21)

“Nezaketsiz davranışları önleme konusunda öğretmenle ve idarecilerle birebir iletişim halinde olup öğrencinin daha sağlıklı bir okul hayatı olması sağlanabilir.”(V23)

“Öğretmenleriyle, müdürle, okul İdaresi ile iletişimde kalıp çözüm odaklı olunmalıdır.”(V24)

Araştırmaya katılan velilerden üçer veli, nezaketsiz davranışların önlenmesine yönelik liyakat, sorumluluk ve nezaket önerilerini sunmuşlardır:

“Okula yönetici seçerken liyakate daha çok dikkat edilmelidir. Sonrasında da denetim ihmal edilmemelidir.”(V4)

“Nezaketsiz davranışlar herkesi ilgilendiren bir konudur. İletişim, adab-ı muaşeret konularında yetkin kişiler ilgili makamlara seçilmelidir. Okul kültürü oluşturulmalıdır.”(V5)

“Okuldaki herkesin daha sorumluluk sahibi ve dikkatli davranması gerekir.”(V6)

“Çocukların ufak tefek sorunlarını kendileri çözmesi için öğretmenlerin çocukları desteklemesi gerekir. Velilerin her konuya müdahil olmaması gerekir.”(V9)

“Burada rehber öğretmenlere çok iş düştüğünü düşünüyorum. Bu alanda eğitim görmüş rehber öğretmenlerinin daha çok işin içinde olması gerekiyor. Eğitim gerekli herkese. Alanda uzman liyakat sahibi insanlara eğitimde ihtiyaç var.”(V11)

“Nezakatli iyi örnekler sergileyerek örnek olunmalı.”(V13)

“Evde öğrendiği nezaket kurallarını okulda da devam ettirmek için gerek öğretmenler gerekse rehberlik bölümü öğrencilerine seminer verilebilir.”(V15)

“Bence burada en büyük sorumluluk öğretmenlerimizde olmalı ve ilk olarak yapılması gerekenler; sorunu anlamak, uyarmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak.”(V21)

“Karşılıklı ve sınıf ortamında herkes birbirinden özür dileyebilir.”(V22)

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin iki velinin denetim bir velinin ise rotasyon önerisinde bulunduğu görülmektedir:

“Okula yönetici seçerken liyakate daha çok dikkat edilmelidir. Sonrasında da denetim ihmal edilmemelidir.”(V4)

“Öğretmenler belli dönemlerde rotasyona tabi olmalılar. Uzun yıllar aynı okulda görev yapmamalılar.”(V7)

“Rehberlik servisi bu konuda okul yönetimini, çalışanlarını ve velilerini bilgilendirmeli. Hatta gerekirse denetlemeli ve öğrencilere aylık bu davranışlarıyla ilgili anketler yapılabilir.”(V18)

Nezaketsiz davranışları önleme temasına yönelik olarak tüm katılımcıların hemfikir oldukları ve en çok görüş belirttikleri konu eğitim olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, taraflara verilecek eğitimle okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenebileceğini ifade etmektedirler. Sonrasında ise; iletişim, liyakat ve rehberlik faaliyetleri ile nezaketsiz davranışların önlenebileceğinin öne çıktığı görülmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde; araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı yorumlar, eğitim ortamlarında nezaket ve nezaketsiz davranışlarla ilgili yapılan bazı araştırmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesiyle birlikte elde edilen bulgular tartışılmıştır. Çalışmanın yapılaş amacıyla elde edilen bulguların birbirleriyle tutarlı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlardan hareketle okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların etkileri, baş edilmesi ve önlenmesine yönelik araştırmacılara ve uygulayıcılara öneriler sunulmuştur.

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Nezaket ve nezaketsiz davranışların okul ortamında ne anlam ifade ettiği incelendiğinde; katılımcıların okul ortamındaki nezaketi çoğunlukla çiçeğe benzettikleri görülmüştür. Bu sonuca ilişkin katılımcıların nezaketi hassas ve narin bir şey olarak algıladıkları, ortamda bulunan nezaketin ortamı güzelleştirdiğini düşündükleri, ortama renk ve mutluluk kattığını hissettikleri düşünülmektedir. Katılımcıların nezaketi, çiçeğin narinliği ile eşleştirdiği ve okul ortamında bulunanların birbirlerine karşı tıpkı bir çiçeğe narin bir şekilde davranır gibi davranmak gerektiğini düşündükleri anlaşılmıştır. Çünkü nasıl ki çiçeğe hoyratça ve kabaca davrandığımızda zarar görüyorsa, okul ortamında da kaba ve hoyratça davranışların nezaket ortamına zarar verdiğini ve ortamı olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Ayrıca katılımcılar, nezaketin tıpkı bir çiçek gibi hem alındığında hem de verildiğinde kişide mutluluk yarattığı üzerinde durmuşlardır. Bu sayede ortama ve kişilere mutluluk kattığını ifade etmişlerdir. Çetin ve Polat (2019) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin örgütsel mutluluğa ilişkin olumlu duygular hissettiklerinde okullarında daha mutlu oldukları, yaptıkları işe karşı istekli ve huzurlu oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu sonucun araştırmanın sonuçları ile benzer olduğu görülmektedir. Buna göre okul ortamında bulunan nezaketin, bireyleri tıpkı bir çiçek gibi mutlu etmesi

sonucu okul ortamındaki huzurun, toplam mutluluğun ve işe karşı isteğin arttığı söylenebilir.

Katılımcıların görüşlerinde, çiçek gibi öne çıkan bir diğer kavram ise su metaforudur. Katılımcıların suyu, yaşamın temel parçası olmasından, yaşamda herkesin ihtiyacı olan olmazsa olmaz şeylerden biri olmasından hareketle nezaket ile ilişkilendirmişlerdir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler suyun bu özelliklerinin nezaket ile ilişkilendirilmesinde hemfikirdirler. Katılımcıların okul ortamında nezaketin tıpkı yaşamın temel parçalarından olan su gibi temel bir parça olmasını istedikleri, çünkü nezaketin aslında temel ihtiyaç olduğu ve nezaketin bulunduğu ortamlarda insanların daha rahat olacaklarını bunun da başarıya olumlu katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Velilerin, okul ortamındaki nezaketi okul yöneticileri ve öğretmenlerden farklı şekilde porselene benzetmeleri ön plana çıkmaktadır. Buna göre çiçek benzetmesinde olduğu gibi velilerin, porselenin kırılabilir özelliğinin nezakete benzediğini, nezaketin de porselen gibi hassas ve kırılabilir olduğunu, korunması gereken bir şey olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin nezaketi pırlantaya benzettikleri de göze çarpmaktadır. Pırlanta benzetmesini öğretmenler ve veliler üretmemişlerdir. Okul yöneticilerinin burada, pırlantanın değerli oluşundan ve bireyleri mutlu edişinden hareketle nezaketin de değerli ve mutluluk verici bir şey olduğu benzetmesini yaptıkları görülmektedir. Okul ortamında bulunan nezaketin tıpkı pırlantanın mutluluk vermesi gibi bireylere vereceği mutluluk sonucunda olumlu ortamların oluşacağı düşünülebilir. Buna ilişkin bu olumlu ortamların eğitim öğretimi olumlu etkileyeceği yorumu yapılabilir. Arslan (2018) çalışmasında araştırmanın sonuçları ile benzer şekilde, öğretmen ve okul ortamında sağlanacak mutluluğun öğretmenler, okul toplumu ve tüm toplum açısından pozitif sonuçlarının ortaya çıkacağını belirtmektedir. Buna göre tıpkı bir pırlanta gibi okul ortamındaki nezaketin verdiği mutluluğun hem okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler için hem okul ortamı için hem de o okul ortamından etkilenen herkes için çok olumlu sonuçlarının olacağı düşünülebilir. Okul ortamında bulunan nezaketin

sonucu olarak pozitif eğitim öğretim çıktılarına ulaşılacağı ve eğitim öğretim hedeflerinin gerçekleşmesi için önemli ilerleme kaydedileceği söylenebilir.

Öğretmenlerden ve velilerden farklı olarak okul yöneticilerinin nezakete ilişkin temel taşı benzetmesi de öne çıkmaktadır. Bu benzetmeye göre nezaketin, tıpkı bir temel taşı gibi okulu ayakta tutan ve ilişkilerin temelini oluşturan bir kavram olduğu belirtilmiştir. Temel taşı benzetmesi ile okul yöneticileri okul ortamındaki nezaketi, ortamda mutlaka bulunması gerekenlerden biri olarak gördüklerini göstermişlerdir. Bir kurum yöneticisi olarak, okulda bulunan nezaket ile okul kültürünün ve iletişimin daha genel bir ifade ile de okulun, daha sağlam temellere oturacağını öne çıkarmak istedikleri düşünülebilir. Velilerin diğer katılımcılardan farklı bir şekilde nezakete ilişkin olarak cam benzetmesi üzerinde ortak görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre, camın kırılğan olduğu gibi nezaketin de kırılğan olduğunu ve nezaketin yokluğunda her şeyin tuz buz olarak dağılacağı üzerinde durmuşlardır. Burada nezaketin ortama getirdiği güzellik ve huzur ile birlikte tıpkı temiz bir cam gibi her şeyin ve ilişkilerin netleştiği, berraklaştığı yorumu yapılabilir. Nezaketsiz davranış sonucunda ise güzellik ve huzur, cam gibi kırılır ve ortamdan kaybolur gider. Nezaketsiz davranışların bulunduğu eğitim öğretim ortamlarında ileriye yönelik konulan örgütsel hedeflere ulaşmakta zorlanılabilir. Özkan'a (2015) göre araştırma sonuçları ile benzer şekilde, öğrenme ortamını olumsuz etkileyen her türlü içeriğin bir bütün olarak okulun akademik başarısı üzerinde negatif etkisi bulunmaktadır. Çalışmaya göre bu durum eğitim öğretim hedeflerine ulaşmakta engel teşkil etmektedir. Çobanoğlu ve Badavan (2017) yapmış oldukları çalışmada, veli okul iletişimi olumlu olan, güvenli ve düzenli bir okul çevresine sahip olan eğitim örgütlerinde öğrenci ve okul başarısı hedefine ulaşmanın daha kolay gerçekleşeceğini belirtmektedir. Akbaşlı, Kösece ve Balta-Uçan' a (2018) göre; okul, çevre ve aile değişkenlerinin öğrenci başarıları üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmaya göre, öğretmenlerin öğrenciye yönelik yaklaşımlarının daha yapıcı ve hoşgörülü olması sonucunda öğrenci başarısının arttığı

görülmüştür. Okul ortamında karşılaşılan hoşgörü, nezaket gibi olumlu davranışların öğrencilerin akademik performanslarını da olumlu etkilediği yorumu yapılabilir. Tuz buz olan bir camda önümüzü göremediğimiz gibi nezaketsiz davranışların olduğu ortamlarda da eğitim öğretim hedeflerinin gerçekleşmesine ilişkin ileriye yönelik yordama yapmanın zorlaşabileceği söylenebilir.

Okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin ortak şekilde nezakete ilişkin güneş benzetmesi yaptıkları görülmektedir. Buna göre güneşin aydınlatan, mutluluk veren ve etrafını ısıtan gibi özelliklerinden hareketle nezaketi güneş ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Velilerin ve okul yöneticilerinin ortak şekilde nezaketi can suyuna benzettikleri görülmektedir. Can suyunun hayatı başlatan ve mutluluk verici anlamlarından ötürü nezaketi can suyuna benzettikleri düşünülmektedir. Öğretmenler ile velilerin algısal olarak nezaketi ortak bir şekilde bahar kavramına benzettikleri, okul yöneticilerinin de benzer olarak doğa kavramını ürettikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların hoşluk, güzellik getiren ve mutluluk veren anlamlarında bu benzetmeyi yaptıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların ortak bir şekilde okul ortamında nezaketi temel şeylerden ve olmazsa olmaz gördükleri de anlaşılmaktadır. Buna ilişkin, okul yöneticileri olmazsa olmaz kavramını üretirken öğretmenler hücre kavramını üretmişler, veliler ise direk kavramını üreterek nezaketin okul ortamında mutlaka bulunması gereken temel şeylerden olduğunu ifade etmişlerdir. Farklı kavramlar üretmiş olsalar da katılımcılar bu kavramların açıklamalarında, okul ortamında nezaketin mutlaka bulunması gereken temel bir şey olduğunu ve ortama mutluluk kattığını belirtmişlerdir. Kotoğlu'nun (2019) yaptığı çalışmada, olumlu çalışma ortamı yaratan okul yöneticilerinin örgütsel mutluluğa katkı sağladıkları ve böylece o ortamı paylaşan öğretmenler dâhil herkesin daha olumlu duygulara sahip olduğu belirtilmiştir. Buna ilişkin olarak, nezaket sonucu oluşan olumlu okul ortamının genel olarak oluşturduğu olumlu iklim sonucu ortamı paylaşan herkeste mutluluk yaratacağı düşünülebilir. Çalışmanın sonucunun bu araştırmanın sonuçları ile benzer yanlarının olduğu görülmektedir. Bulut ve Demirhan (2020) yapmış oldukları

çalışmada, insan odaklı ve güvene dayalı yönetim tarzı benimseyen okul yöneticilerinin örgütsel mutluluğu arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmanın sonucu ile de benzer olacak şekilde eğitim örgütlerinde yaratılan olumlu iklimin öğretmenlerin örgütsel mutluluğunu arttırdığı yorumu yapılabilir. Örgütsel mutluluğun arttığı eğitim örgütlerinde öğretmenlerin örgüte olan aidiyetlerinin de arttığı söylenebilir. Ayyıldız ve Kahveci (2022) çalışmalarında, örgütsel dışlanma ile örgütsel mutluluk arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyon olduğunu görmüşlerdir. Buna göre nezaketsiz davranışlar vb. gibi herhangi bir nedenle örgütsel dışlanmaya maruz kalan öğretmenlerin örgütsel mutluluğunda azalma olacağı söylenebilir. Çalışmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonucu benzer şekilde göstermektedir ki, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar örgütlerde mutsuzluk yaratmaktadır.

Okul yöneticilerinin, öğretmenler ve velilerden farklı şekilde algısal benzetme olarak nezaketi beyazın saflığına ve temizliğine benzettikleri görülmektedir. Okul ortamında bulunması gereken nezaketin ortama temizlik, saflık gibi duygular kattığı ve hatta sonrasında da meltem kavramını kullanarak nezaketin ortama ferahlık kattığını ifade etmişlerdir. Nezaketin bulunduğu ortamın okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler tarafından daha ferah, güzel ve temiz hissedildiği düşünülebilir. Buna göre nezaketin bireyler üzerinde olumlu anlamda rahatlatıcı ve sakinleştirici etkilerinin olduğunu ifade edebiliriz. Katılımcılar ayrıca, nezaketin tıpkı bir tatlı gibi ortama ve ilişkilere tat verdiğini de belirtmişlerdir. Duygusal bir ihtiyaç olarak okul ortamındaki nezaketi okul yöneticileri ve öğretmenlerin ortak şekilde şefkatli buldukları görülmüştür. Okul yöneticilerinden ve öğretmenlerden farklı olarak velilerin ise nezaketin incelik gerektiren bir şey olduğunu ve saygının nezaketin gereklerinden olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Kayadibi (2002) çalışmasında, sevginin olduğu yerde mutluluğun, huzurun, başarının ve verimliliğin olduğunu belirterek okulların birer sevgi ve şefkat yuvası olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu çalışmaya göre, okul ortamında sevgi ve şefkat gibi duyguların bulunmasının gerekliliği araştırmanın ulaşılan sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Sevginin olduğu yerde okul ortamındaki öğrenciler ve tüm bireyler kendilerini güvende hissederler (Özkan, 2015), güvende hissedilen yerde başarı ve verimlilik de peşinden gelir. Okul ortamında da sevgi ortamının oluşturulması ile birlikte örgütsel başarının ve verimin geleceğı değerlendirilmektedir. Bulut ve Demirhan (2020), güven ortamı yaratan okul yöneticilerinin okul iklimine olumlu anlamda katkıda bulundukları görölmektedir. Buna göre sevgi, saygı ve güvenin bulunduğu olumlu okul ortamlarında nezaketin bulunduğu ve bu nezaketin de ilişkileri daha iyi hale getirdiğı söylenebilir.

Okul yöneticileri ise öğretmenler ve velilerden farklı olarak nezaketin bir ihtiyaç olduğı, anahtar görevi üstlenerek bütünleştirici bir olgu olarak ilişkilerin temelini oluşturduğı ve yapıştırıcı gibi bağlayıcı bir şekilde ilişkinin devamını sağladığı yönünde görüşler öne sürmüşlerdir. Öğretmenlerin ise okul ortamında nezaketi diğer katılımcılardan farklı olarak altın gibi gördükleri ve toplumsal iletişim için olmazsa olmaz temel şeylerden kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Altının değerli bir maden olduğundan hareketle nezaketin de okul ortamında çok değerli olduğı ve ayrıca ortamda bulunan nezaketin ortama daha da fazla değer kattığı yorumu yapılabilir. Adams (1998) eğitimde değeri, fırsatların ve sonuçların eşit dağıtılması sonucu oluşan ortamlar olarak tanımlamaktadır. Buna göre, okul ortamındaki bir değer olarak nezaketin artması sonucu, öğretim programlarının işlerliğinin artacağı ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanacağı yorumunda bulunulabilir. Nezaketin altın gibi ortama değer katan, ortamı güzelleştiren bir olgu olarak okul ortamlarında bir gereklilik olduğı söylenebilir.

Veliler diğer katılımcılardan farklı bir şekilde okul ortamında nezaketi, okulu güzelleştiren iyilik kavramına benzetmektedirler. Ayrıca birlikte yaşamının bir gerekliliğı olarak nezaketin anlayış gibi olduğunu, nezaketin olduğı yerde güvenin de bulunduğunu, duygusal olarak nezaketin önemsenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin okul ortamındaki nezaketi ilgi gösterilmesi gereken masum bir çocuk gibi ve öğrenciye şekil veren öğretmen gibi gördüklerini ifade etmektedirler.

Öğretmenler ise nezaketin büyütülmesi gereken bir bebek gibi olduğunu, okul ortamında çoğaltılması ve büyütülmesi gerektiği benzetmesini yapmaktadırlar. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin farklı benzetmeler yaparak metaforlar ürettikleri görülmektedir. Ancak nezaketin olumlu olan algısından hareketle, toplumda yine olumlu algı oluşturan ve saygı uyandıran, çok değerli kavramların üretildiği yorumu yapılabilir.

Literatürde okul ortamındaki nezaket kavramlarına yönelik bir metafor çalışmasına ulaşılammış ancak, kavramsal açıdan benzer bazı çalışmalara rastlanmıştır. Yukarıda verilen çalışmalara ek olarak, Gündüz, Saygılı ve Sulak'ın (2014) yapmış oldukları çalışmada, sınıf öğretmenleri okul ortamındaki nezaketi porselen, çiçek, gül, incelik ve kibar gibi kavramlara benzetmişlerdir. Sınıf öğretmenleri okuldaki nezakete ilişkin şekil benzerliği açısından bulunduğu ortamı güzelleştiren bir şey olarak porselen benzetmesini kullanmışlardır. Alan ve veren bakımından herkesi mutlu eden nezaket, çiçek ve gül kavramlarına benzetilmiştir. Şekil benzerliği haricinde ise olay benzerliğine ilişkin olarak nezaket, incelik ve kibar gibi kavramlarla eşleştirilmiştir. Bu araştırmada da benzer şekilde katılımcılar porselen, çiçek, incelik ve şefkat metaforlarını üretmişlerdir. Bu araştırmada katılımcılar tarafından üretilen porselen ve çiçek metaforlarına duygusal açıdan bakılarak his/duygu benzerlik teması altında gruplandırılmıştır. Gündüz, Saygılı ve Sulak'ın (2014) çalışmasında, duygusal ihtiyaç benzerliği yönünden incelik ve şefkat metaforları üretilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma ile bu araştırma benzerlik göstermektedir. Yine farklı bir çalışmada Berber ve Güven (2019), 4.sınıf öğrencilerinin okul ortamındaki değerlere ilişkin ürettikleri metaforları incelemişlerdir. Çalışma okul ortamındaki nezaket ve nezaketsiz davranışlara yönelik olmasa da üretilen metaforlar bakımından bu araştırma ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin duygu teması altında sevgi, saygı, nezaket, kibarlık, iyilik, duygu ve empati metaforlarını ürettikleri görülmektedir. Üretilen metaforlardan duygu ve empati metaforları haricinde diğer metaforların bu araştırma ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. Yiğittir (2010), ilköğretim okullarında velilerin öğrencilere kazandırılmasını istedikleri değerleri

araştırmıştır. İlgili çalışmaya göre, velilerin öğrencilere okulda kazandırılmasını istediği değerlerden birisinin de nezaket olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da velilerin okul ortamındaki nezaketin önemine ilişkin ürettikleri kavramlara ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışmanın, nezakete ilişkin ulaşılan sonuçlar itibariyle bu araştırma ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Okul ortamında nezaketsizliğe ilişkin üretilen kavramlar incelendiğinde ise katılımcıların okul ortamındaki nezaketsiz davranışları genel olarak olumsuz olarak algıladıkları ve olumsuz nesnelere, kavramlara benzettikleri söylenebilir. Öğretmenler ve veliler ortak bir şekilde okul ortamındaki nezaketsiz davranışları virüs gibi algılamışlardır. Buna göre ortamdaki nezaketsiz davranışların davranışsal bir şekilde ortaya çıkarak herkese bulaşabileceğini ve tüm ortama yayılım sağlayacak kadar tehlikeli bir şey haline gelebileceğini söylemişlerdir. Görüldüğü üzere katılımcıların nezaketsiz davranışları virüs kavramına benzeterek zararlı ve istenmeyen bir durum olduğunu öne çıkarmak istedikleri düşünülmektedir. Buna göre görüşlerden yola çıkarak, nezaketsiz davranışların bireylere zarar verdiği, sağlıksız hale getirdiği ve sağlıklı olan metabolizmasını bozarak her yönden olumsuz etkilediği yorumu yapılabilir. Ayrıca virüs kavramından hareketle nezaketsiz davranışların ortamda bulaşıcı olabildiği ve zaman içerisinde herkese her şeye yayılım gösterebildiği de düşünülebilir. Karanfil, Demircan, Cebeci, Karasakal ve Yakın (2023) yaptıkları çalışmada, araştırmada ulaşılan sonuçlardan virüs ile benzer şekilde nezaketsiz davranışlara maruz kalmanın bulaşıcı olabildiği ve nezaketsiz davranışlara maruz kalanların da zamanla kötü muamelede bulunmaya başlayabileceğini belirtmektedirler. Gürsoy, Köksal ve Topçu (2021), örgütlerde olumlu ve olumsuz duyguların bulaşıcı olabileceği bu nedenle de olumlu duygu ve davranışların örgütlerde artırılması gerektiğini belirtmektedirler. Buna göre okul yöneticilerinin etik iklim yaratarak rol model olmaları ve olumlu iletişim ortamı yaratarak olumlu duyguların ve nazik davranışların örgüt içi yayılımını sağlamaları gerekmektedir.

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğretmenlerden ve velilerden farklı olarak okul yöneticileri tarafından siyah olarak algılandığı da görülmektedir. Buna göre nezaketsiz davranışların ortamı sardığını ve o karanlık ortamda bireylerin bir nevi kayboldukları yönünde açıklamalar yapılmıştır. Buna benzer olarak bu sefer öğretmenler ve velilerin okul yöneticilerinden farklı olarak karanlık kavramında hemfikir oldukları görülmektedir. Siyah kavramındaki benzetmeye benzer olarak burada da ortamdaki nezaketsiz davranışların ortamı kararttığı ve kötüleştirdiği ifade edilmiştir. Katılımcıların birbirlerine benzer olarak siyah, karanlık kavramları ile nezaketsiz davranışları eşleştirdikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların nezaketsiz davranışları, içerisinde ışığın bile kaybolduğu renk olan siyaha benzetmeleri, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların var olan tüm güzelliği, iyiliği yutarak yok ettiği yorumunda bulunulabilir. Okul yöneticilerinin öğretmenler ile ortak olarak nezaketsiz davranışları, acı kavramına benzettikleri buna göre nezaketsiz davranışların tıpkı bir acı gibi tadımızı kaçırdığı, ağzımızın tadını bozarak acı verdiği yönünde anlamlar çıkarılmıştır. Burada nezaketsiz davranışların acı kavramına benzetilmesi de spesifik bir benzetme olarak yer almaktadır. Nezaketsiz davranışların, insanın canını acıtacak kadar kötü bir şekilde algılandığı burada net olarak görülmektedir. Bu araştırmada yer alan bazı okul yöneticileri nezaketsiz davranışları eksik malzeme ve fırtına gibi algılamış ve nezaketsiz davranışların okulu, kurumu yıkıma götüreceğini söylemişlerdir. Katılımcıların bazıları tarafından okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar kasvetli bir hava, kirli hava, pis hava ve sis gibi iç karartan ve olumsuz sayılabilecek kavramlara benzetilmektedir. Buna göre nezaketsiz davranışların bireylerin modunu düşüren, boğup can sıkıcı olacak kadar kötü hissettiren bir noktada hissedildiği anlaşılmaktadır. Phillips, MacKusick ve Whichello (2018) çalışmalarında işyeri nezaketsizliği ile örgüt içi olumlu değişkenlerin negatif yönde ilişkilerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Zia-ud-Din, Arif ve Shabbir (2017) yapmış oldukları çalışmada işyerinde karşılaşılan nezaketsiz davranışların çalışan devamsızlığına neden olduğunu bu durumun da olumsuz bir ortam

yarattığını ortaya koymaktadırlar. Buna göre can sıkıcı olacak kadar kötü hissettiren nezaketsiz davranışların bireylerin içini kararttığı, modunu düşürdüğü ve olumsuz ortam yarattığı söylenebilir.

Öğretmenlerin okul ortamındaki nezaketsiz davranışları, bir tür felaket olarak algıladıkları, sonucunda yıkım yarattığı, insanları ve ortamları hastalıklı bir hale getirdiği algılamalarına sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlere göre nezaketsiz davranışlar tıpkı bir ateş gibi can acıtmaktadır, ayrıca bir tür engel gibidir ve okul ortamındaki iletişim dâhil her şeyi zorlaştırmaktadır. Kasalak ve Aksu (2016) yapmış oldukları çalışmada örgütsel toksisiteye yönelik olarak üniversite öğretim elemanlarının metaforik algılarını incelediklerinde, bu araştırma sonuçları ile de benzer olacak şekilde en çok fırtına, virüs ve salgın hastalık metaforlarının üretildiğini görmüşlerdir. Velilere göre ise diğer katılımcılardan farklı olarak nezaketsiz davranışlar diken gibi can acıtmaktadır. Velilerin nezaketsiz davranışlar hakkındaki görüşleri, öğretmenlerin ürettikleri felaket ve ateş kavramları ile açıklamaları yönünden benzerlik göstermektedir. Okul yöneticilerinin de öğretmenlerin ve velilerin de nezaketsiz davranışların yıkıcı etkiye sahip olduğunu ve can acıtarak bireyleri yaraladığını algıladıkları düşünülmektedir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler okul ortamındaki nezaketsiz davranışların limon gibi ekşi tadı olan, yüzümüzün buruşmasına sebep olan ve tadımızı kaçıran bir şey olduğu konusunda hemfikirdirler. Acı kavramı ile benzer şekilde düşünecek olursak nezaketsiz davranışların tat kaçıran, huzur kaçıran ve keyifsizleştiren bir olgu olduğu yorumu yapılabilir. Veliler nezaketsiz davranışları, okul ortamında sert olan, can acıtan ve insanları yaralayan taş kavramına benzetirken öğretmenler yine aynı anlamda taş duvara ve duvara benzetmektedirler. Velilere göre nezaketsiz davranışlar can acıtıcı ve yaralayıcı bir şekilde iğneye benzerken, öğretmenlere göre kılçığa benzemektedir. Anlam olarak tıpkı sivri bir dil gibi insanları yaraladığı ve can acıttığı anlamları üzerinde durmuşlardır. Okul yöneticileri ve veliler sert ve can acıttığı nedeniyle yine öğretmenlerden farklı olarak tahta ve odun kavramlarını üretmişlerdir. Benzer anlamda yine can acıttığı

açıklaması ile okul yöneticilerinin suç aleti, velilerin ise bıçak kavramını nezaketsiz davranışlara ilişkin olarak ürettikleri görülmüştür. Nezaketsiz davranışlara yönelik katılımcıların ürettikleri kavramlara baktığımız zaman sert ve can acıtan anlamlarında kavramlar ürettikleri ve çoğunlukla da nezaketsiz davranışların can acıttığı, insanı yaraladığı algısı üzerinde durdukları değerlendirilebilir. Buna ilişkin okul yöneticileri diğer katılımcılardan farklı olarak okul ortamındaki nezaketsiz davranışları, ortamları ve bireyleri içten içe kemirdiği anlamında küf kavramına, can acıtması anlamında ateş kavramına, kirletici anlamında çamur ve bu gibi olumsuzlukların dengelenmesi gerektiği anlamında terazi kavramlarına benzetmişlerdir. Okul yöneticilerinin sahip oldukları yöneticilik rollerinin bir gereği olarak nezaketsiz davranışlara ilişkin, herhangi bir yapıyı çürüten, yıkan, yok eden bağlamında kavramlar ürettikleri bu nedenle nezaketsiz davranışları, yönettikleri kurumları içten içe çürüten metaforlar ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Uysal'ın (2018) çalışmasında, nezaketsiz ve etik dışı davranışlarla karşılaşılan eğitim kurumlarında toksisitenin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre nezaketsiz davranışların bir yapıyı çürüten, yıkan anlamlarında eğitim kurumlarındaki toksisiteyi arttırdığı yorumunda bulunulabilir.

Öğretmenler okul ortamındaki nezaketsiz davranışları diğer katılımcılardan farklı olarak kırık oyuncığa benzetmişlerdir. Kırık bir oyuncığın bir çocuğu üzdüğü gibi nezaketsiz davranışların de üzücü bir şey olduğu benzetmesi yapılmıştır. Velilerden bazı katılımcıların da çürümüş soğan kavramını ürettiği görülmektedir. Bunun haricinde velilerin diğer katılımcılardan farklı şekilde nezaketsiz davranışların bozuk para gibi her şeyi çok kolay harcayabildiği, çöp gibi ortamı bozduğu ve yırtılmış buruşturulmuş resim gibi üzüntü yarattığını ifade etmişlerdir. Yine velilerin ürettiği yırtılmış buruşturulmuş resim kavramının öğretmenlerin nezaketsiz davranışlara ilişkin ürettiği kırık oyuncak kavramı ile de benzer anlamlar taşıdığı görülmektedir.

Katılımcılar, nezaketsiz davranışları kötü ve olumsuz duygular ile ilişkilendirmişlerdir. Okul ortamında nezaketsiz davranışları öğretmenlerin

kabalık ile ilişkilendirdiği görülmektedir. Buna göre nezaketsiz davranış kabalıktır çünkü katılımcılara göre aynı ortamda bulunan kişilerin birbirlerine nezaketsiz davranışlarda bulunmaması gerekir. Yapılması istenmeyen onaylanmayan bir davranış olduğundan ötürü nezaketsiz davranışları kaba bir davranışa benzetmişlerdir. Yine öğretmenler ve velilerin ortak görüşlerine göre nezaketsiz davranışlar okul ortamında zorbalık gibidir. Çünkü ortamda nezaketsiz davranış varsa insan huzursuz olur, kendi potansiyelini açık bir şekilde göstermez ve sağlıklı iletişim kuramaz. Perkins, Smith ve Chadwick (2022) yaptıkları çalışmada çocukların sadece iyi olan kişilere karşı nazik davranılması gerektiğini, kötü insanlara ise kaba davranılabileceğini belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır. Buna göre çalışmaya katılan anaokulu çağındaki çocukların bile araştırmanın sonuçları ile benzer şekilde, nezaketsiz davranışların olduğu ortamda huzursuz oldukları ve iyi yanlarını ortaya çıkaramadıkları yorumu yapılabilir. Öğretmenler ve velilerin okul ortamındaki nezaketsiz davranışları saygısızlık olarak gördükleri çünkü saygısızlığın olduğu ortamda nezaketin de bulunmadığını düşündükleri görülmektedir. Binfet ve Passmore (2019) çalışmalarında nezaketin saygılı olmak ile ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Buna göre nezaketsiz davranışların da saygısızlık olarak düşünülebileceği anlaşılmaktadır. İlgili çalışmada ulaşılan sonuç ile bu araştırmanın sonuçlarının birbiri ile benzer oldukları görülmektedir. Okul yöneticilerinin ise diğer katılımcılardan farklı olarak okul ortamındaki nezaketsiz davranışları sevgisizlik olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Buna göre nezaketsiz davranışlar sonucu kalpler karardığı ve sevginin yok olup gittiği yorumunu yapabiliriz. Okul yöneticileri, diğer katılımcılardan farklı olarak nezaketsiz davranışları bireyler arası ilişkisel bağları kopardığından dolayı anlayışsızlık, soğutucu ve tiner kavramlarına benzetmişlerdir. Nezaketsiz davranışlar sonucu okul ortamında bozulmalar başlayarak eğitim ortamının kaybolduğu üzerinde durmuşlardır. Öğretmenler ise diğer katılımcılardan farklı bir şekilde okul ortamında nezaketsiz davranışları faydasından çok zararı dokunan yaramazlığa ve gereksiz yere şımarıklık yaratan çokça davranışa benzetmişlerdir. Velilerin herkesten farklı olarak

nezaketsiz davranışları, iletişimi koparan bir bencillik gibi hissettikleri, önemsenmemek ve karşıdakini küçümsemek gibi birtakım saygısızlıklar şeklinde gördükleri anlaşılmaktadır. Malti (2021) çalışmasında, nezaketi beslemenin sadece bütünsel olarak eğitimi iyileştirmediğini, hayata karşı da daha iyimser bir bakış açısı kazandırdığını belirtmektedir. Buna göre eğitim ortamlarında karşılaşılan nezaketsiz davranışların eğitim öğretim ortamındaki iyileşmeyi bozmasının yanında hayattaki iyimserliği de olumsuz etkilediği söylenebilir. Son olarak ise okul yöneticilerinin okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları yaramaz bir çocuğa benzettikleri görülmektedir. Çünkü ortama giren nezaketsiz davranışlar tıpkı yaramaz bir çocuk gibi çevresine zarar vermeye başlamaktadır yorumu yapılabilir.

Araştırma sonucunda, okul ortamında karşılaşılan nezaketin hep olumlu, pozitif ve güzel anlamlara sahip olan kavramlar ile metaforlaştırıldığı, nezaketsiz davranışların ise hep olumsuz, negatif ve kötü hissettiren kavramlar ile metaforlaştırıldığı düşünülebilir. Eğitim öğretim ortamlarında iyileşme sağlanması, öğrencilerin ders başarılarının yanı sıra hayat başarılarının da artırılması ve eğitim öğretime pozitif katkı sağlaması amacıyla nezaketin okul ortamlarında artırılması gerektiği söylenebilir. Nezaket ve nezaketsiz davranışlara ilişkin literatürde kısıtlı sayıda çalışma olsa da ulaşılan çalışmaların sonuçları ile bu araştırmada elde edilen kavramsal sonuçların benzerlikler taşıdığı görülmektedir.

5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğuna ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, araştırmaya katılan okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin okul ortamında çeşitli şekillerde nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Buna göre okul yöneticileri çoğunlukla öğrencilerden kaynaklanan fevri davranma şeklinde nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri bu nezaketsiz davranışların öğrencilerin yaşlarının küçük olması ve gençliklerinden kaynaklı olduğunu bildiklerini de ayrıca belirtmişlerdir.

Erdem (2019), okul yöneticilerinin ifade ettiği bu tarz davranışları öğrenci kaynaklı kontrolsüz davranışlar olarak sınıflandırmaktadır. Okul yöneticilerinin genel olarak her kesimden nezaketsiz üslup ile de karşılaştıkları görölmektedir. Ancak velilerin nezaketsiz üsluplarının genelde öğretmenleri okul yöneticilerine şikâyet etmek için kullandıkları anlaşılmaktadır. Okul yöneticileri, velilerin öğretmenleri şikâyet ederken üsluplarına dikkat etmeyerek kendilerine karşı da nezaketsiz üslup kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin bu gibi okul yöneticileri ile konuşurken tehditvari tavır ve davranış sergiledikleri de yine okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir. Burada, velilerin okul kurallarını hiçe sayarak okul yöneticilerini tehdit ettikleri ve nezaketsiz davranışlar sergiledikleri görölmektedir. Okul yöneticilerinin, velilerin tüm bu nezaketsiz davranış ve üsluplarının nedeni olarak velilerin öğrencilerini korumacı ve öğrenci odaklı tutumlarından kaynaklandığını bildikleri de görölmektedir. Çakır ve Özelmacı (2017), eğitim ortamında karşılaşılan veli kaynaklı olumsuz tutum ve davranış sonucu gerçekleşen sorunların eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediğini, velilerin bu tutum ve davranışlarının öğretmenler ile okul yöneticilerini zor duruma soktuğunu belirtmektedirler. Bu çalışmada ulaşılan bu sonucun araştırmada elde edilen sonuçları ile benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak okul yöneticilerine yönelik olarak gerçekleşen tüm bu nezaketsiz davranışların temelinde ve sonucunda iletişimsizlik olduğu görölmektedir. Nezaketsiz davranışlar sonucu iletişimsizlik yaşama ve iletişimi azaltma, Demirkasımoğlu ve Arastaman'ın (2017) yaptıkları çalışmada da görölmektedir. İletişimsizliğin, okul yöneticilerinin de farkında oldukları bir durum olduğu görüşlerden anlaşılmaktadır. İletişimsizliğin sonucu olarak eğitim öğretim faaliyetlerine yeterli katkının sunulamadığı ve eğitim öğretim ortamının olumsuz etkilendiği düşünölmektedir. Altun (2009), Açıkalın ve Gönenç (2017) ile Kuş ve Çelikkaya (2010) çalışmalarında bu sonuçlar ile benzer nitelikte okul ortamındaki iletişimsizliğin eğitim öğretimi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Aslanargun'a (2007) göre ise veliler, çocukları ile ve okul ile iyi iletişim kurarak çocukların eğitim öğretim ortamındaki başarısına olumlu

katkı sunabilirler. Okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlar temasına yönelik öğretmenler ve velilere göre daha az sayıda görüş ortaya koydukları görülmektedir. Bunun nedeni olarak da okul yöneticilerinin yanlış bir tutum sergileyerek okullarındaki nezaketsiz davranışları belirtmemiş olabilecekleri düşünülmektedir.

Öğretmenlere göre okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların çoğunlukla, yaptıkları işin küçümsenmesi, hadsizce ve sınırsızca davranışlar ve değersiz hissettiren davranışlar olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre öğretmenlerin yaptıkları işe değer verilmesini bekledikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin, velilerin, öğrencilerin hatta diğer öğretmen arkadaşlarının öğretmenlik mesleğine gereken değeri vermeleri öğretmenlerin beklentisi olarak görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin derslerde saygısızca davrandıklarını, öğretmenliğin değerini hiçe saydıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenler, aynı şekilde bazı velilerin de öğretmenlere karşı davranışlarıyla mesleki itibarı değersizleştirdiğini düşünmektedirler. Bazı velilerin öğretmenlere bakıcı muamelesi yaptığı ve çocuklarının bakıcısıymış gibi nezaketsizce davrandıkları öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Genellikle de anaokulu öğretmenlerinin bu konuda görüşler belirttikleri görülmektedir. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Kaner (1991) ve Beyda (1998) yaptıkları çalışmalarda, velilerin öğretmenlere karşı olumsuz tutum ve davranışlarının öğretmenleri zor duruma sokarak eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Akcakavaklı (2019) ise çalışmasında aşağılama, kötü davranma ve alay etme gibi nezaketsiz davranışların işyeri nezaketsiz davranışları olduğunu ve örgütleri olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Karagöz'e (2023) göre işyeri nezaketsizliği, örgütsel bağlılığı ve yönetici desteği algısını olumsuz anlamda etkilemektedir. Öğretmenlerin; sınırını, durması gereken yeri bilmeyerek nezaketsizce ve hadsizce davranışlar sergileyen öğrenciler, veliler ve farklı kesimlerden de rahatsız oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, bazı öğrencilerin özellikle sınıf ortamında öğretmenlerine karşı istenmeyen davranışlar sergiledikleri, ders ile ilgisiz bir şekilde ayağa kalkmak,

arkadaşlarını ve sınıf ortamını rahatsız etmek şeklinde davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Yiğit (2008), öğretmenlerle sağlıklı iletişim kuramamak, sınıf oturma düzenine ve disiplin kurallarına uymamak, öğretmene karşı gelmek şeklinde davranışları sınıf ortamında öğrencilerin öğretmene yönelik olumsuz davranışları başlığı altında sınıflandırmaktadır. Araştırma sonuçlarında ulaşılan öğretmenlerin görüşleri ile bu çalışma sonuçları benzerlik taşımaktadır. Bu araştırmanın sonucuna göre öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf ortamında bu gibi nezaketsiz davranışlarından rahatsız oldukları söylenebilir. Arabacı' ya (2022) göre öğretmene saygısızlık etmek, öğretmene karşı kaba davranışlar, sınıf ortamında sosyal ilişkiler bakımından istenmeyen ve sakıncalı olabilen davranışlar olarak sınıflandırılmakta ve eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilemektedir. Can ve Baksi'ye (2014) göre, sınıf ortamında istenmeyen nezaketsiz davranışlar arasında yer alan saygısızlık, söz almadan konuşma gibi davranışlar araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yaraş ve Turan (2021) yaptıkları çalışmada, sınıf ortamında en çok karşılaşılan istenmeyen davranışın sınıf kurallarına uymama olduğu anlaşılmaktadır. Özhan (2024) çalışmasında, sınıf ortamında en çok karşılaşılan istenmeyen davranışların sınıf kurallarına uymama, zorbalık, küfür ve kavga etme olduğunu belirtmektedir. Aynı çalışmada istenmeyen davranışların dersin düzenini bozarak öğretmenin motivasyonunu bozduğu ve okulun imaj ve olanaklarını olumsuz etkilediği de belirtilmektedir. Başar (2004) ise, sınıf ortamındaki her türlü eğitsel etkinliği engelleyen ve etkileyen istenmeyen davranışların eğitsel hedeflere ulaşmayı engelleyebileceğini belirtmektedir. Araştırma sonucuna göre okul ortamında öğretmenlerin diğer öğretmenlerden gördükleri kıskançlık, nezaketsiz davranışlardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre öğretmenlerin, öğretmenler odasına asılan ek ders çizelgesinde kendi ek dersinden önce diğer öğretmen arkadaşlarının ek derslerine bakarak, gerektiğinde şikâyetçi oldukları ve kıskançlık söylemleri içerisine girdikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bunun gibi kıskançlıkları nezaketsiz davranış olarak algıladıkları söylenebilir. Kurt'a (2022) göre öğretmenlik profesyonellik isteyen bir meslek dalıdır. Bu nedenle de

öğretmenlerin meslektaşları ile uyum ve işbirliği içerisinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Bahse konu çalışma, bu araştırma sonucunda ulaşılan öğretmenlerin birbirlerini kıskanmasının işbirliği ve uyum ortamını bozduğunu, bunun da eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabileceğinden hareketle benzerlik taşımaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin, velilerin şiddet içeren tutumlarını ve negatif eleştirilerini nezaketsiz davranışlar olarak algıladıkları görülmektedir. Ufak bir olumsuzlukta velilerin okula gelerek şiddet eyleminde bulunmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Velilerin öğrencilere verilen ödevlere bile karıştıkları, bu konuda öğretmene negatif eleştiriler yönelttiği öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Özdoğru (2021) yapmış olduğu çalışmada araştırmanın bu sonucu ile benzer şekilde, öğretmen otoritesini sarsan her türlü davranışın velilerin öğretmene karşı yapmış oldukları nezaketsiz davranışların başında geldiğini belirtmektedir. Gönenç ve Açıkalın (2016) çalışmalarında şiddet yanlısı velilerin öğretmen dövmek için okula gelmeleri ve her türlü durumdan öğretmeni suçlamaları araştırmanın velilerin şiddet yanlısı tutumları ve negatif eleştiriye ilişkin sonuçları ile benzer niteliktedir. Son yıllarda toplumun genelinde artan şiddet olaylarının, velilerin şiddet içeren davranışları ile birlikte okul ortamına yansıdığı söylenebilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul yöneticilerinden kaynaklı karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar arasında en çok ayrımcılık yer almaktadır. Okul yöneticilerinin okul ortamında DYK, nöbet, ders programı gibi konularda bazı öğretmenlere pozitif ayrımcılık yaptıkları öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Yüksel (2018)'in yapmış olduğu çalışmada, okul ortamında okul yöneticisi kaynaklı kayırmacılık gibi nezaketsiz davranışların, olumsuz bir çalışma ortamı yaratacağına yönelik sonuç, araştırma sonucu ile benzerlik taşımaktadır. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Can ve Işık-Can (2019), eğitim kurumlarında çoğunlukla yöneticiler kaynaklı olarak karşılaşılan, sevdiklerini kayırma davranışının etik dışı davranışlardan olduğunu belirtmektedirler. Çetin ve Özcan (2004) ile Aydın'ın (2016) yapmış oldukları çalışmalarda okul yöneticilerinin

kayırmacı ve ayrımcılık davranışlarının eğitim yöneticileri arasında oldukça yaygın olan etik dışı davranış sorunu olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin öğretmenlere karşı emrivaki üslup kullandıkları, bazı durumlarda da kırıcı ve alaycı şekilde davranışlar sergiledikleri anlaşılmaktadır. Damar, Demir ve Öztürk'e (2024) göre, örgütlerde üst pozisyonlarda çalışan yöneticilerin bu araştırma sonuçları ile benzer şekilde astlarına karşı küçümseyici ve alaycı tavır sergilemeleri örgüt içi olumsuz davranışlardandır. Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin bu tarz alaycı, küçümser ve emrivaki davranışlarına kırıldıkları söylenebilir. Öğretmenler okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlarına ilişkin baskı ve tehditte bulunduklarını, kendilerine birtakım engeller çıkarıldığını, çıkarıcı davranışlar sergilendiğini tüm bunların sonucu olarak da iletişimsizlik oluştuğunu ifade etmişlerdir. Buna ilişkin, öğretmenlerin okul ortamında okul yöneticileri kaynaklı sendikal faaliyetler hakkında veya bazı davranışsal konularda baskı ve tehdit gördükleri anlaşılmaktadır. Akcan, Polat ve Ölçüm' ün (2017) yapmış oldukları çalışmaya göre, üyelerin sendikalara üye olma nedenleri arasında bu araştırma ile benzer şekilde baskı, yasal destek ve siyasi görüş gibi faktörler yer almaktadır. Can ve Işık-Can'a (2019) göre araştırma sonucu ile paralel şekilde siyasi, sendikal ve dini ayrımcılık okul yöneticilerinin uygulamış oldukları etik dışı davranışlardandır. Doğan, Gürbüz ve Can'a (2023) göre, sendikal ve siyasi farklılıklar gibi bazı unsurların öğretmenlerde tokenizm (tüm imkânların hâkim grubun tekelinde olması sonucu azınlıkta kalan grubun kısıtlanmış hissetmesi) algısına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilişkin öğretmenlerin okul ortamında herhangi bir nedenden ötürü karşılaştıkları ayrımcılığın öğretmenler tarafından nezaketsiz davranış olarak algılandığı söylenebilir. Kasalak ve Aksu (2016) çalışmalarında, örgütsel yönetim gücünün örgüt yöneticisi veya siyasal, sendikal gibi egemen bir gücün himayesinde toplandığı kurumlarda tepe yönetimde ortaya çıkan çürümenin hızlı bir şekilde kurumun geneline yayılacağı ve etik dışı davranışlara sebep olacağı sonucuna ulaşmışlardır. Okul yöneticilerinin okulu kendi malı gibi görmeleri kaynaklı çıkarıcı davranışlar sergileyebildikleri yine öğretmenlerin

ifadelerinde görülmektedir. Özdemir ve Demircioğlu (2014) yaptıkları çalışmada, eğitim örgütlerinde yolsuzluk, zorbalık, psikolojik tehdit ve yıldırma gibi etik dışı davranışların sergilendiğini ifade etmişlerdir. Çalışmanın ulaşılan sonuçlarının bu araştırmanın okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlarına yönelik sonuçları ile benzerlikler taşıdığı görülmüştür. Çetin ve Demirkasımoğlu (2015) yaptıkları çalışmada bu araştırmanın sonucu ile benzer nitelikte, yolsuzluk yapma, meslektaşlarına karşı etik dışı davranışlar sergileme, işini yaparken özensiz davranma gibi davranışların okul yöneticileri tarafından çoğunlukla uygulanan etik dışı davranışlardan olduğuna ulaşmıştır. Kasalak ve Aksu (2016), yaptıkları çalışmada eğitim örgütlerindeki öğretim elemanlarının eğitim örgütündeki etik dışı davranışları; kayırmacılık, gücü kötüye kullanma, ayrımcılık, adaletsizlik, aşırı denetim ve hatalar karşısında sessiz kalma durumları ile betimlediklerini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin sergilemiş oldukları nezaketsiz davranışların bazen de iletişimsizlikten kaynaklı olarak ortaya çıktığı da öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Cemaloğlu ve Kılınç'ın (2012) çalışmalarında da okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışların çalışanlar arası iletişimi de olumsuz etkileyerek daha fazla iletişimsizlik yarattığını belirtmeleri, bu çalışmada ulaşılan sonuç ile benzer niteliktedir.

Velilerin okul ortamında nezaketsiz davranış olarak en fazla nezaketsiz üslup ile karşılaştıkları görülmektedir. Veliler, nezaket üslubu çoğunlukla yine veliler kaynaklı olarak gördüklerini ifade etmektedirler. Ancak veliler harici okul yöneticileri ve öğretmenler kaynaklı da nezaketsiz üslup ile karşılaştıkları görülmektedir. Ayrıca velilerin okul ortamında öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve diğer velilerin ilgisiz, umursamayan tavırları ile karşılaştıkları da anlaşılmaktadır. Velilerin bunun gibi ilgisiz tavır ve davranışlardan rahatsız oldukları, muhataplarının sorunu çözmek yerine sorunu geçiştirdiği yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Aydın (2011), öğretmenlerin ve yöneticilerin, öğretmenlik mesleğine yakışmayacak şekilde davranış, duygu ve tutum içerisinde olmalarının etik dışı davranışlardan olduğunu belirtmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre ayrıca velilerin okul ortamında öğretmenler, öğrenciler ve okul yöneticileri

kaynaklı saygısızlıklar gördüğü, şiddet ve zorbalık eylemleri ile karşılaştığı ve alaycı tavırlara maruz kaldıkları görülmektedir. Çetin ve Demirkasımoğlu'nun (2015) çalışmasında araştırmanın bu sonucu ile benzer şekilde, basına yansıyan haberlere göre okul yöneticilerinin veliye cinsel istismarı gibi bedensel ve fiziksel şiddet türü olan etik dışı davranışlara da rastlandığı belirtilmektedir. Okul ortamında öğrencilerin birbirlerine yönelik şiddet davranışları olabildiği gibi öğretmenlerin öğrencilere yönelik şiddet davranışlarının da olduğunu ifade etmektedirler. Bazı öğretmenlerin alaycı dil kullanarak konuştukları ve kırıncı oldukları anlaşılmaktadır. Celep (2014) ise araştırma sonuçlarına benzer olarak, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin eğitim öğretim ortamında nezaket kurallarına uygun ve etik davranış göstermek zorunda olduklarını belirtmektedir. Buna göre okul ortamında bazı öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin etik davranışlara uygun olmayacak şekilde hareket ettikleri yorumu yapılabilir. Veliler, diğer veliler tarafından kendi çocuklarına yönelik olarak ayrıştıracı dil kullanıldığını ve bu durumun da çocukları çok olumsuz etkileyebildiğini de ayrıca ifade etmektedirler.

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlara ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticileri ve öğretmenlerin hemfikir olarak okul ortamındaki iletişimsizlikten kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Okul yöneticileri ile veliler ise okul ortamında nezaketsiz üslup ile karşılaştıklarını ortak şekilde ifade etmişler ve buna yönelik görüşler geliştirmişlerdir. Buna göre okul ortamında iletişimsizliğin, nezaketsizliğe sebep olan temel sorunlardan olduğu düşünülmektedir. Bunun sonucu olarak ortaya çıkan nezaketsiz davranışlar ile birlikte de okul ortamında bulunan bireylerin birbirlerine karşı nezaketsiz üslup kullanarak nezaketsiz davranışlar sergilediklerinin ön plana çıktığı söylenebilir. Hatta bu nezaketsiz davranışların bazı durumlarda ileri boyutlara ulaşarak şiddete dönüştüğü de söylenebilir. Toplumsal stresin eğitim öğretim ortamına yansıdığı ve bunun da eğitim öğretim ortamındaki nezaketsiz davranışları artırdığı söylenebilir.

5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların kaynaklarının neler olduğuna yönelik katılımcı görüşleri incelendiğinde, okul yöneticileri okul ortamında en çok velilerden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin, velilerin bazen aşırı hırslı oluşlarından, bazen çocuklarını fazla sahiplenmelerinden bazen de velilerin kural tanımamazlıktan kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları düşünülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin en çok okul dışı kaynaklardan nezaketsiz davranışlar gördükleri sonucuna ulaşılabilir. Okul yöneticilerinin veliler harici öğrencilerden kaynaklı da nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Ancak okul yöneticilerinin, öğrencilerin genç ve deneyimsiz olmalarından hareketle çoğunlukla öğrencilerin bu davranışlarının üzerinde pek durmadıkları söylenebilir. Okul yöneticileri, anlık psikolojik durum ve iletişimsizlik gibi nedenlerden kaynaklı olarak öğretmenlerden kaynaklı da nezaketsiz davranışlar gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak okul yöneticilerinin açıklamalarında da öne çıkardıkları üzere, bu nezaketsiz davranışların anlık yanlış anlama ya da iletişim kuramamaktan dolayı olduğunu düşünmektedirler. Okul ortamında çalışan personelin de bazı durumlarda okul yöneticilerini yanlış anladıkları ya da iş yapmak istemediklerinden dolayı nezaketsiz davranışlarda bulundukları görülmektedir. Ancak okul yöneticilerinin yetkilerini personele hatırlatması ile bu durumu aştıkları anlaşılmaktadır. Personel kaynaklı nezaketsiz davranışların okul yöneticilerini daha bürokratik tarzda yöneticilik yapmaya ittiği söylenebilir. Özdoğru'ya (2021) göre, velilerin okul yönetimine karşı sergilemiş oldukları olumsuz tutum ve davranışlar performans düşüklüğüne sebep olarak eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilemektedir. Kurt'a (2022) göre, eğitimcilerin yönetim ile işbirliği içerisinde olmaları ve okul yöneticileri ile iyi iletişim kurmaları eğitim ortamındaki nezaketin ve kalitenin artmasına katkı sağlayabilir. Başar (2004) ise okul ortamında öğrenci kaynaklı olarak karşılaşılan her türlü istenmeyen davranış kaynak israfına neden olarak eğitsel amaçlara ulaşılmasını engellemektedir. Arar, Arar ve Öneren (2019), örgüt içerisinde

karşılaşılan etik dışı ve nezaketsiz davranışlar sonucu ortaya çıkan toksisitenin, örgüt kültüründe kanıksanarak yer edinmesi durumunda örgüte zarar verdiğini belirtmektedirler. Bu çalışmaların da gösterdiği üzere literatürde ulaşılan sonuçlar araştırmanın elde edilen sonuçları ile benzer şekildedir. Araştırmada ulaşılan sonuçların, okul yöneticilerinin liderlik ve yöneticilik tarzlarında da değişime yol açtığı söylenebilir.

Öğretmenler, okul ortamında en çok okul yöneticileri kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Okul yöneticilerinin bazı uyarılarının öğretmenler tarafından gereksiz olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin, okul yöneticilerinin kendi sorumluluklarını yerine getirmediği halde öğretmenlere görev ve sorumluluklarını hatırlatmasını nezaketsiz davranış olarak algıladıkları görülmektedir. Başka birinin hatasından dolayı genelleme yapılarak okul yöneticilerinin tüm öğretmenleri uyarması da yine öğretmenler tarafından nezaketsiz davranış olarak algılanan durumlardandır. Ayrıca okul yöneticileri, okul ortamında öğretmenler kaynaklı nezaketsizliğe ilişkin az sayıda görüş belirtirken, öğretmenler okul ortamında en çok okul yöneticilerinden kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Buna göre, okul ortamında okul yöneticileri ve öğretmenler arasında gerçekleşen nezaketsiz davranışların çoğunlukla okul yöneticilerinden öğretmenlere doğru gerçekleştiği düşünülmektedir. Öğretmenler, okul ortamında okul yöneticilerinden sonra en çok nezaketsiz davranışları velilerden gördüklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin görüşlerine göre bazı velilerin kendilerini üstün görmeleri ve yaşantılarında nezaketten uzak oluşlarından dolayı öğretmenlere karşı davranışlarında da nezaketsiz davrandıkları düşünülmektedir. Velilerin şikâyet odaklı yaklaşımlarından dolayı öğretmenleri CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi)'e veya üst birimlere şikâyet etmek ile tehdit etmelerinin öğretmenleri rahatsız ettiği görülmektedir. Öğrencilerin de öğretmenlere karşı hem sınıf içi hem de sınıf dışı nezaketsiz davranışlarda bulundukları anlaşılmaktadır. Buna göre öğretmenler, öğrencilerin ailede yeterli nezaket eğitimi almadıklarından, yaşlarının küçük oluşlarından, sosyal çevre ve

ekonomik faktörler gibi nedenlerden ötürü nezaketsiz davranışlar sergilediklerini düşünmektedirler. Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle, öğretmenlik mesleğinin toplum nezdinde eski değerini kaybettiği değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin okul ortamında diğer öğretmenlerden de nezaketsiz davranışlar gördükleri anlaşılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre okul ortamında öğretmenler arasında mesleki dayanışmanın azaldığı, bencilce ve kıskanç yaklaşımların arttığı ve tüm bu nedenlerin bir sonucu olarak da iletişimsizliğin had safhaya ulaştığı görülmektedir. Yaş olarak deneyimli öğretmenlerin mesleğe yeni başlayan öğretmenlere karşı tutum ve davranışlarının da öğretmenler tarafından nezaketsiz davranış olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bazı okul ortamlarında öğretmenlerin personel tarafından da nezaketsiz davranışlar gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak personel kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştığını ifade eden öğretmen sayısı diğer kaynaklara göre oldukça az sayıdadır. Yalçın'a (2017) göre okul yöneticilerinin öğretmenlere olumsuz davranışlar sergilemesi etik dışı ve nezaketsiz davranışlardandır. Çetin ve Özcan (2004) araştırmanın sonuçları ile benzer şekilde, okul yöneticilerinin kişilere karşı ayrımcılık yapmalarının, yanlı ve adaletsiz davranmalarının da nezaketsiz davranışlar arasında yer aldığını belirtmiştir. Aydın (2016) okul yöneticilerinin öğretmenlere karşı sorumluluklarını yerine getirirken etik kurallara uymaları gerektiğini öne çıkarmıştır. Arar, Arar ve Öneren (2019) çalışmalarında, etik dışı ve nezaketsiz davranışlar sergileyen yöneticilerin örgütsel toksisiteye neden olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmaların sonuçları ile bu çalışmada ulaşılan sonuçların birbiriyle benzer olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmenlerin en çok okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlarından olumsuz etkilendikleri söylenebilir. Öğretmenlerin, etik ve nazik davranışlar sergileyen okul yöneticileri ile çalışmak istedikleri yorumunda bulunulabilir.

Velilerin görüşlerine göre okul ortamında en fazla yine veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülmüştür. Buna göre velilerin diğer veliler tarafından sergilenen birtakım nezaketsiz üslup ve nezaketsiz davranışlara maruz kaldıkları görülmektedir. Velilerin, genellikle öğrenciler

arasında olan ufak tefek sorunlara çocukları koruma içgüdüğü ile müdahil olarak sorunların büyümesine neden oldukları alınan görüşler çerçevesinde düşünülmektedir. Çoğunlukla velilerin birbirlerine karşı nezaketsiz davranışlar ve konuşmalar gerçekleştirdikleri ifade edilmiştir. Velilerin de aynı okul yöneticileri gibi okul dışı kaynaklardan nezaketsiz davranışlar gördükleri yorumu yapılabilir. Veliler diğer velilerden sonra ise öğretmenler ve okul yöneticilerinden nezaketsiz davranışlar gördüklerini ifade etmişlerdir. Velilerin, öğretmenlerin umursamaz tavırları, empati yapmamaları ve öğrenci ile yaşadıkları sorunların veliye aktarılması gibi nedenlerden dolayı öğretmenlerle sorun yaşadıkları görülmektedir. Okul yöneticilerinin ise, veli ile görüşürken nezaketsiz üslup ve davranışları ile velileri dinlemeyen emir verici konuşmalarının veliler tarafından nezaketsiz davranışlar olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin kendi aralarında gerçekleşen nezaketsiz konuşma ve davranışları zaman zaman velilere karşı yaptıkları görülmüştür. Bundan ötürü de bazı velilerin öğrenciler kaynaklı nezaketsiz davranışlara yönelik görüş geliştirdikleri düşünülmektedir. Okul ortamında personel kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaşan veli sayısı oldukça azdır. Personelin yetkisiz oluşundan kaynaklı, görevini yapmak için gerçekleştirdiği ufak bir uyarının bile veli tarafında nezaketsiz davranışlar algısına neden olduğu değerlendirilmektedir. Erdem'e (2021) göre, okul yöneticileri okul ortamındaki veliler de dâhil her kesime şüphe ile yaklaşımları, çatışmaları büyütme, yönetici tavrını baskın bir şekilde ortaya koymaları gibi nedenlerle nezaketsiz davranışlarda bulunmaktadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ile benzer olarak, öğretmenlerin veliler ile iyi iletişim kuramamaları ve veliler arasında ayrımcılık yapmaları velilere karşı nezaketsiz davranışlardandır (MEB, 2015). Aydın (2011), öğretmenlerin toplumsal rol model olmalarından ötürü öğretmenlik mesleğine yakışır şekilde davranışları gerektiğini belirtmiştir. Buna göre velilerin, öğretmenlerin rol model olmalarını görmek istedikleri söylenebilir. Kurt'un (2022), öğretmenlerin velilere eğitim öğretim konularında rehberlik yapmaları ve ayrımcılıktan kaçınmaları gerektiğini, bu şekilde eğitimde

kalitenin artırılabilceğini belirtmesi, de araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, okul yöneticilerinin okul ortamında en fazla veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıkları görülürken, öğretmenlerin okul yöneticileri kaynaklı, velilerin ise diğer veliler kaynaklı nezaketsiz davranışlarla karşılaştıkları görülmüştür. Katılımcıların okul ortamındaki personel de dâhil her kaynaktan nezaketsiz davranışlar gördükleri de ulaşılan önemli sonuçlardandır.

5.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların etkilerine ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde okul ortamındaki nezaketsiz davranışların bireylerin hem fiziksel sağlığını hem de psikolojik sağlığını etkilediği görülmektedir (Madi, Cankardaş ve Tınaz, 2020).

Okul yöneticilerinin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar karşısında çoğunlukla öfkelenedikleri görülmektedir. Yapılan görüşmelerde, okul yöneticilerinin verdikleri cevaplara göre okul ortamında nezaketsiz davranışların yerinin olmaması gerektiğini, profesyonelliğe aykırı olduğunu düşündükleri ve bu nedenle de nezaketsiz davranışlar karşısında öfkelenedikleri söylenebilir. Porath, MacInnis ve Folkes (2010) yaptıkları çalışmada araştırma sonuçları ile benzer şekilde, örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışların çalışanlar üzerinde öfke oluşturarak bilişsel süreçlerde olumsuz etkilere neden olduğunu belirtmişlerdir. Öfke haricinde ise okul yöneticilerinin nezaketsiz davranışlar karşısında moral motivasyon kaybı yaşadıkları da görülmüştür. Buna ilişkin, hedefe ulaşma noktasında zorlandıklarını ifade ederek boşa kürek çektiklerini hissettiklerini belirtmişlerdir. Caza ve Cortina'nın (2007) çalışmalarında eğitim örgütlerinde gerçekleşen nezaketsiz davranışların çalışanlarda performans düşüklüğüne neden olduğu sonucuna ulaşmasının araştırmanın sonucu ile benzer olduğu görülmüştür. Buna göre, okul ortamında yer alan nezaketsiz davranışların moral motivasyon ve performansta düşüğe neden olarak eğitim örgütlerinin hedefine ulaşmasını güçleştirdiği yorumu yapılabilir. Okul yöneticileri, karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar

sonucunda yöneticilik yeteneklerini sorguladıklarını ve kendilerini yetersiz hissederek üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Bu durumda kendilerinde işe karşı isteksizlik ve mutsuzluk yarattığı görülmektedir. Altunay, Oral ve Yalçinkaya (2014) yaptıkları çalışmalarında, eēitim örgütlerinde nezaketsiz davranışlara maruz kalan çalışanların yaşanan olumsuzluktan dolayı isteksizlik yaşadıkları, aile huzurlarının dahi kaçarak kendilerini mutsuz hissettikleri görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarının araştırmada ulaşılan sonuçlar ile benzer nitelikte olduēu anlaşılmaktadır. Az sayıda okul yöneticisi de okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar karşısında stres yaşadıklarını, özgüvenlerinde düşüş olduēunu, bunun da mental yorgunluēa sebep olarak eēitim ēretimi olumsuz etkilediēini ifade etmişlerdir. Literatürdeki diēer çalışmalar da araştırma sonuçları ile benzer şekilde nezaketsiz davranışların, çalışanlar üzerinde psikolojik anlamda yıkıcı etkilerinin olduēu (Akcaakavaklı, 2019), nezaketsiz davranışların yüksek düzeyde stres, öfke ve duygusal tükenmişlik yarattığı (Schilpzand vd., 2016; Akcaakavaklı, 2019) görülmektedir. Buna göre, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinde psikolojik anlamda yıkıcı olacak şekilde stres yarattığı bunun da eēitim ēretime olumsuz etkilerinin olduēu söylenebilir. Okul yöneticilerinin görüşlerinden, nezaketsiz davranışların olumsuz etkilerinin yanında karşıt tepki geliştirilerek olumlu etki yarattığı ve nezaket davranışının artışına da neden olduēu görülmüştür. Buna ilişkin olarak araştırmaya katılan bir okul yöneticisi, nezaketsiz davranışların hoş olmayan olumsuz durumlara sebep olduēunu gördükten sonra daha nezaketli davranma iřteēinin arttıēını ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarında nezaketsiz davranışların etkilerine yönelik okul yöneticilerinin oēunlukla olumsuz etkilerden bahsettikleri görülürken, optimist ve pozitif kişilerde nezaket davranışını artırılabileceēi gibi olumlu etkilere de neden olabileceēi söylenebilir. Kasalak ve Aksu (2016) rgt içi olumsuz davranışların (toksisite) araştırma sonuçları ile benzer şekilde; bu olumsuz davranışları aıēa vurma, olumsuz duyguları tekrarlama ve davranışı gösteren ile ilişkiyi kesme şeklinde etkilerinin olduēunu belirtmektedirler. Uysal (2018) ise çalışmasında, örgüt içi olumsuz davranışlardan kadınların

erkeklere göre olumsuz anlamda daha fazla etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların etkisi olarak en çok verim kaybı yaşadıkları görülmektedir. Buna ilişkin nezaketsiz davranışların, performanslarında ve iş verimlerinde düşüşlere sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Caza ve Cortina (2007) eğitim örgütlerinde gerçekleşen nezaketsiz davranışların performans düşüşüne neden olduğunu, Altunay, Oral ve Yalçınkaya (2014) ise iş kalitesinde ve kapasitede düşüş yarattığını belirtmişlerdir. Çalışmalarda ulaşılan sonuçların araştırmanın sonuçları ile benzer olduğu görülmüştür. Okuldaki performansın ve verimin artırılması için nezakete dayalı bir ortamın gerekliliğinin ön plana çıktığı düşünülebilir. Öğretmenler karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar karşısında üzdüklerini hatta bazı durumlarda öfkelenediklerini de ifade etmektedirler. Cortina, Magley, Williams ve Langhout (2001) çalışmalarında örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışların bazı çalışanlar üzerinde psikolojik sıkıntılara neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine Caza ve Cortina (2007) çalışmasında eğitim örgütlerinde nezaketsiz davranışlar ile karşılaşan çalışanların psikolojik sıkıntıya maruz kaldıklarını belirtmektedir. Çalışmaların da gösterdiği üzere karşılaşılan her türlü nezaketsiz davranışların öğretmenleri bazen üzdüğü bazen de öfkelenirdiği ama her iki durumda da eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediği yorumunda bulunulabilir. Nezaketsiz davranışlar; öğretmenlerin okula karşı isteklerinin azalmasına, stres yaşamalarına, kendilerini değersiz hissetmelerine neden olurken sonucunda mutsuzluk yaratmaktadır. Ayrıca öğretmenlerde motivasyon kaybına ve okula karşı aidiyette azalmaya neden olarak hayal kırıklığı ve huzursuzluk yarattığı da ulaşılan sonuçlardandır. Buna göre literatürdeki çalışmalarda da araştırma sonuçları ile benzer şekilde öğretmenlerin nezaketsiz davranışlar karşısında; tükenmişlik yaşadıkları (Kulinna, 2007), iş tatmininin azalışında artışa neden olduğu (Camp, 1987), nezaketsiz davranış ve tutumlar sonucunda stres yaşayarak mutsuz oldukları (Pearson, Andersson ve Porath, 2000) ve örgüte olan bağlılıklarında azalma yarattığı (Demirkasımoğlu ve Arastaman,

2017) gibi etkilere maruz kaldıkları görülmektedir. Tüm bu sonuçlara ilişkin olarak okul ortamında öğretmen mutluluğu ve bununla bağlantılı olarak da performans artışı istenildiğinde ortamdaki nezaketin artırılmasının oldukça önemli olduğu söylenebilir. Terzi (2017), çalışmasında iş doyumları yüksek öğretmenlerin mutluluk düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarına ilişkin, nezaketsiz davranışların bulunduğu okul ortamlarında öğretmenlerin iş doyumlarının düşük olduğu dolayısıyla da mutluluk düzeylerinin de düşük olduğu söylenebilir.

Velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışların etkisi olarak en fazla kaygı yaşadıkları görülmektedir. Öğretmenler ile benzer şekilde nezaketsiz davranışlar karşısında hayal kırıklığı, üzüntü ve öfke yaşadıkları bunun sonucu olarak da değersizlik hissine kapıldıkları anlaşılmaktadır. Az sayıda veli tarafından, karşılaşılan nezaketsiz davranışlar karşısında şaşkınlık yaşama, çekimser kalarak ne yapacağını bilememe, kırgınlık, utanç, yetersizlik ve güvensizlik gibi etkilerin yaşandığı ifade edilmiştir. Literatürde okul ortamındaki nezaketsiz davranışların velilere etkilerine yönelik bir çalışmaya ulaşılamamış olsa da örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışların velileri de olumsuz etkileyebileceği belirtilebilir. Buna göre Porath ve Person (2009) kaba davranışlara maruz kalan bireylerin bilişsel ve psikolojik olarak bu durumdan olumsuz etkilendiklerini belirtmektedirler. Akcakavaklı (2019) ise, örgütlerde gerçekleşen nezaketsiz davranışların bireyler üzerinde yıkıcı şekilde etkilerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cortina, Magley, Williams ve Lanhout (2001) ise nezaketsiz davranışların olduğu örgütlerde bazı psikolojik sıkıntıların yaşandığını belirtmektedir. Tüm bu çalışmalara ve araştırmanın sonuçlarına göre; velilerin okul ortamındaki nezaketsiz davranışlardan olumsuz etkilendikleri, psikolojik ve bilişsel sıkıntı yaşayabilecekleri hatta bu olumsuzluğun ister istemez öğrenciye de yansarak öğrenci başarısını da olumsuz anlamda etkileyebileceği söylenebilir.

Velilere göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar en fazla öğrencilerin başarısız olmasına neden olmaktadır. Ayrıca öğrencilerde

isteksizliğe yol açarken, öğrencinin stres ve travma yaşamasına neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak öğrencide okuldan kopma ve uzaklaşmaya yol açmaktadır. Az sayıda veli ise, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrenciye bir etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Görüşlerdeki bu farklılığın kişisel bazı karakter özelliklerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Datu, Mateo ve Natale (2022) yapmış oldukları çalışmada okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencileri ruhsal yönden olumsuz etkileyerek depresif belirtileri artırdığını belirtmektedirler. Layous vd, (2012) ise okuldaki nezaketsiz davranışların akran kabulüne olumsuz etkide bulunacağını ön plana çıkarmaktadır. Saral (2023) yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerinden psikolojik/duygusal şiddet gören öğrencilerin yaşam kalitesi, akademik başarısı ve sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Sürücü ve Ünal (2018) ise, öğretmenlerin şiddet, psikolojik şiddet ve saldırganlık gibi davranışlarının öğrencilerin motivasyonunu düşürdüğü bulgusuna ulaşmışlardır. Çalışmaların sonuçlarının araştırma sonuçları ile benzer nitelikte olduğu görülmektedir. Buna göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışların öğrencileri akademik ve sosyal anlamda büyük oranda olumsuz etkilediği ancak kişisel farklılıktan ötürü bazı öğrencilerde etkisiz kaldığı söylenebilir. Okuldaki öğrenci başarısını ve mutluluğunu artırmak için okul ortamındaki nezaketsiz davranışları azaltmak gerektiği yorumunda bulunulabilir.

Araştırma sonucunda; okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerde ortak olarak öfkeye neden olduğu ve üzüntü yarattığı söylenebilir. Öğretmenler ile velilerin okul yöneticilerinden ayrı olacak şekilde, karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar karşısında hayal kırıklığı yaşadıkları ve değersizlik hissine kapıldıkları ifade edilebilir. Tüm katılımcıların nezaketsiz davranışlardan olumsuz anlamda etkilendikleri, sadece bir okul yöneticisinin pozitif şekilde düşünmek isteyerek nezaket davranışını artıracak yönünde görüş belirttiği, bunun da kişisel farklılıktan kaynaklanabileceği söylenebilir.

5.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların okul yönetim süreçlerini nasıl etkilediğine ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yönetim süreçlerine ve okuldaki yönetimin daha ufak çaplı hali olarak sınıf yönetimine etki ettiği belirlenmiştir. Yıldırım'a (2011) göre, yönetimin bir süreçler bütünü olduğundan hareketle okul yöneticilerinin nezakete dayalı yönetim süreçleri oluşturmaları oldukça önemlidir.

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların yönetim süreçlerinde çoğunlukla iletişime zarar verdiği görülmektedir. Örgüt içi nezaketsiz davranışların iletişimi zayıflattığı ve çatışma ortamı yaratabileceği söylenebilir. Doğan ve Karaçelebi (2023) yapmış oldukları çalışmada, nezaketsiz ve kaba davranışların örgütün düzenini ve örgüt içi iletişimi bozabileceği ve örgüte zarar vereceği sonucuna ulaşmışlardır. Barut (2007) ve Çoruk (2012) çalışmalarında yöneticilerin, örgüt içerisinde olabilecek çatışmaları büyümeden önlemeye yönelik önlemler almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bursalıoğlu'na (2022) göre örgüt içi çatışma her zaman zararlı bir eylem olarak görülmemelidir, bazen de bu gibi fikir ayrılıklarını yapıcı yönde fırsata çevirmek gerekebilir. Özdemir'e (2021) göre iletişim yöneticinin önemli işlevlerinden biridir. Eğer iletişim örgütün ihtiyaçlarına tam cevap veremiyorsa (Hoy ve Miskel, 2020), ortamda nezaketsiz davranışların çokluğundan bahsedilebilir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların iletişimi zayıflatması sonucu çatışma ortamı ile karşılaşılabilir. İletişimin zayıflaması sonrası okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların örgütsel yapıya da zarar verdiği görülmektedir. Buna ilişkin okul yöneticileri, karşılaşılan nezaketsiz davranışların örgütsel düzene zarar verdiğini, bunun sonucu olarak da daha bürokratik tarzda yöneticilik yapmak zorunda kaldığını belirtmişlerdir. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların örgüt dinamiğine zarar vererek örgütsel yapıyı olumsuz etkilediği de okul yöneticilerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Balyer'e (2019) göre iyi bir örgüt yapısı oluşturmak için örgütteki tüm kaynakların

verimli ve düzenli bir şekilde kullanılması gerekir. Bu tanıma ayrıca örgütsel nezaket de dâhil edilebilir. Barut (2007) ise iyi örgütlenmiş bir kurumda hedeflere ulaşmanın daha kolay olacağını ön plana çıkarmaktadır. Buna göre nezaketsiz davranışların olduğu bir okulda örgüt yapısı olumsuz etkileneceğinden hareketle örgütsel hedeflere de ulaşamayacağı söylenebilir. Okul yöneticilerinde, genel olarak yönetim süreçlerinin bütününe olumsuz etkileneceğine ilişkin sonuçları bulunmaktadır. Yönetim süreci aşamalarının karar verme, planlama, örgütleme, etkileme, eşgüdüm, iletişim ve denetim olmasından hareketle (Özdemir, 2021), yöneticilerinin olumlu örgüt iklimi yaratabilmeleri için nezakete dayalı yönetimi süreci oluşturmaları gerektiği söylenebilir. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların araştırma sonucunda da görüldüğü üzere tüm yönetim sürecini olumsuz etkileyerek yöneticilerin işini zorlaştıracak değerlendirilmektedir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların okul yöneticilerinin görüşlerine göre; moral motivasyonu bozarak iş kalitesinde azalmaya neden olacağı, karar mekanizmasını da olumsuz etkileyerek örgüt kültürünün ve ikliminin bozulmasına neden olacağı görülmektedir. Demirel ve Erat (2019) çalışmalarında, örgütlerde karşılaşılan nezaketsiz davranışların çalışanların örgütsel mutluluklarını azalttığını, bu durumun da verim kaybı ve performans düşüklüğüne neden olarak örgüt işleyişinde olumsuzluklar yarattığını ortaya koymaktadırlar. Aydın'a (2022) göre karar vermek yönetim sürecinin kalbi olarak düşünülebilir. Yıldırım (2011) göre ise yönetim sürecinde yapılacak herhangi bir etkinliğin nasıl olacağı ve ne kadarlık alanı kapsayacağı karar verme aşamasında belirlenmektedir. Bursalıoğlu'na (2022) göre, yönetim süreçleri örgüt amaçlarına yönelik çalışanların göstermiş olduğu çabaların bütünüdür. Bu hususta okul yöneticisi öncelikle planlamada ne yapacağına karar vermelidir. Şişman'a (2021) göre, yöneticinin sorun çözme amaçlı karar veren bir insan olduğundan hareketle karar verme, bir problemle ilgili gerçekleştirilecek eylemlerin belirlenmesine yönelik zihinsel faaliyettir. Yöneticiler verdikleri karar sonucunda çalışanların olumlu duygulara sahip olmalarını sağlayabilirlerse örgüt içi sorunlarla karşılaşma riski de o ölçüde azalır.

Okul yöneticileri aldıkları kararlar sayesinde zaman içerisinde olumlu okul iklimi ve okul kültürü yaratmalıdırlar. Can'a (2023) göre bir örgütün, okulun sağlıklı devam etmesi için sorunlarının çözülmesi gerekir, bu sebeple karar verme süreci okul yöneticilerinin okulun sorunlarını çözebilmek için başvurmaları gereken bir süreçtir. Okul yöneticilerinin görüşlerine bakıldığında okul ortamındaki nezaketsiz davranışların büyük oranda yönetim süreçlerinin her aşamasını her anlamda olumsuz etkilediği görülmektedir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların olumsuzluklarından korunmak için karar aşaması önem taşımaktadır.

Öğretmenler, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların sınıf yönetim performanslarını nasıl etkilediğine ilişkin görüş belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul ortamındaki nezaketsiz davranışlardan sınıf yönetim performanslarının olumsuz etkilediğini belirtirken az sayıda öğretmen ise daha profesyonel bir imaj çizerek sınıf yönetimi performanslarının etkilenmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu her ne kadar duygularına hâkim olmaya çalışsalar da okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların az ya da çok sınıf yönetim performanslarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin duruma daha duygusal ve gerçekçi (realist) yaklaştıkları düşünülebilir. Can ve Baksi (2014) çalışmalarında, sınıf ortamında öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışların öğretmenin sınıf yönetimi başarısını düşürerek eğitim öğretimi olumsuz etkilediğini, öğretmenlerin sınıfa karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olduğunu belirtmektedirler. Celep (2014) ise sınıf ortamında öğretmenlerin etik dışı davranışları olduğu kadar öğrencilerin de zorbalık, şiddet, küfür, hakaret gibi olumsuz davranışlarının olduğunu öne çıkarmaktadır. Kurt (2022) öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri bilerek nezaket çerçevesinde etik ilkelere uygun hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir. Saral (2023) çalışmasında, sınıf ortamında duygularına hâkim olamayan öğretmenlerin uyguladıkları fiziksel/psikolojik şiddetin öğrencilerin akademik başarılarında olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde karşılaşılan çalışmalarda (Can ve Baksi, 2014; Celep, 2014; Sürücü ve Ünal, 2018; Kurt, 2022; Saral, 2023) araştırma sonuçları ile

benzer olacak şekilde sınıf ortamındaki nezaketsiz davranışların eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilediği görülmektedir. Çünkü nezaketsiz davranışların bireylerde yarattığı bilişsel ve psikolojik etkilerinin bazen yıkıcı olabildiği sonucundan hareketle (Saral, 2023), öğretmenlerin her ne kadar kendilerine hâkim olmaya çalışsalar da karşılaştıkları nezaketsiz davranışların etkilerini taşıyacakları değerlendirilmektedir. Az sayıda öğretmenin ise öğretmenliğe daha profesyonel yaklaşmak gerektiğini ifade ettikleri bu nedenle de karşılaşılan nezaketsiz davranışların sınıfa ve öğrencilere taşınmaması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu davranışı sergileyebilen öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini profesyonellik anlamında layıkıyla yapmaya çalışan ve hislerine hâkim olabilen bireyler oldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin yönetim süreçlerine ve öğretmenlerin sınıf yönetimi performanslarına ilişkin görüşlerine genel bakılacak olunursa, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların olumsuz etkilerinin çoğunun katılımcılar tarafından belirtildiği görülmektedir. Okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların karar mekanizması ve örgütsel iletişime zarar vererek örgütsel yapıyı bozduğu görülmektedir. Öğretmenlerin moral ve motivasyonların bozulması neticesinde okul ikliminin ve uzun vadede okul kültürünün olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Okul yönetim süreçlerinin bozulmasının öğretmenlerin sınıf yönetim performanslarını da olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Okulların sınıf yönetim performanslarından başlamak üzere sağlıklı örgütler haline gelebilmeleri için okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önüne geçilmesi gerekmektedir.

5.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla baş etme yöntemlerine ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş etme yöntemi olarak en fazla iletişimde kalmaya çalıştıkları görülmektedir. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre devletin işini yapmalarından dolayı nezaketsiz davranışlara yönelik profesyonelce yaklaşmaya çalıştıkları ya da konuşarak çözmeye

çalıştıkları anlaşılmaktadır. Buna ilişkin olarak okul yöneticilerinin çoğunluğunun nezaketsiz davranışlara karşı iletişimde kalma yolunu seçtikleri görülmektedir. Altunay, Oral ve Yalçinkaya (2014) çalışmalarında araştırma sonuçları ile benzer şekilde bireylerin iletişimde kalarak nezaketsiz davranışlarla baş etmeye çalıştıkları sonucuna ulaştıkları görülmektedir. Porath, MacInnis ve Folkes (2010) ise araştırma sonuçlarından farklı bir şekilde çalışmalarına katılanların nezaketsiz davranışlar karşısında iletişimden kaçmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Van Hooff ve Geurts (2015) çalışmalarında araştırma sonuçları ile benzer şekilde, iş ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenmesi için iş yeri arkadaşları arasında pozitif ilişkilerin ve iletişimin geliştirilmesi gerektiğini önermektedirler. Buna göre literatürde araştırma sonuçları ile zıt sonuçlara rastlanmış olsa da çoğunlukla araştırma sonuçları ile paralel sonuçlara ulaşılan çalışmalar da bulunduğu görülmektedir. İletişimde kalmanın, karşılaşılan sorunların konuşarak çözüme kavuşturulmasının nezaketsiz davranışları önlemede en sık kullanılan yöntem olduğu düşünülmektedir. Eğitim öğretim ortamlarındaki bireyler arasında sağlıklı iletişim varsa ortamda nezaketsiz davranışların olmayabileceği yorumunda bulunulabilir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin bir kısmı ise okul ortamındaki nezaketsiz davranışlarla, sakin kalıp önemsemeyerek baş ettiklerini belirtmişlerdir. Altunay, Oral ve Yalçinkaya (2014) yaptıkları çalışmada araştırma sonuçları ile benzer şekilde, bireylerin nezaketsiz davranışlarla baş etmek için tepkisiz kalma ve önemsememe gibi davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Nezaketsiz davranışlar karşısında önemsemeyerek sakin kalmayı her bireyin başaramayacağı değerlendirilmektedir. Nezaketsiz davranışlar karşısında sakin kalmak için nezaketsiz davranışların ne olduğu ve boyutunun da önemli olduğu düşünülmektedir. Az sayıda okul yöneticisinin ise nezaketsiz davranışlar sergileyen kişiye karşı bürokratik davranarak iletişimi sınırlandırdığı görülmektedir. Altunay, Oral ve Yalçinkaya (2014) yaptıkları çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonucun ise nezaketsiz davranışlar karşısında bireylerin hukuksal yollara başvurarak ya da üst mercilere bürokratik hareket ettikleri görülmüştür. Araştırma

sonuçları ile benzer olarak bürokratik davranmanın bazı durumlarda nezaketsiz davranışlara karşı çözüm olabileceği farklı çalışmalarda da görülmektedir. Bazı okul yöneticilerinin ise nezaketsiz davranışlarla baş etme yöntemi olarak ortamdaki uzaklaştıkları ve aileleri ile zaman geçirdikleri görülmüştür. Cortina, Magley, Williams ve Langhout (2001) çalışmalarında araştırma sonuçları ile benzer nitelikte, çalışanların nezaketsiz davranışlarla baş etmek için iş bırakma ve işten çekilme gibi uzaklaşma yöntemlerini uyguladıklarını belirtmişlerdir. Kasalak ve Aksu (2016) yapmış oldukları çalışmada, eğitim örgütlerinde nezaketsiz davranışlar ile baş etmeye yönelik; kaçınma, direnme, sosyal destek ve çatışma yöntemlerine başvurulduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uysal'a (2018) göre ise, eğitim örgütlerinde nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için erkekler çatışma, kadınlar sosyal destek stratejilerini tercih etmektedirler. Ortam değiştirme ve o andaki nezaketsiz ortamdaki veya kişiden uzaklaşmak anlık çözüm olarak değerlendirilebilir ancak kalıcı çözüm için araştırmada bazı görüşlerde görüldüğü üzere başka okula tayin istemek etkili bir baş etme yöntemi olabilir. Az sayıda okul yöneticisi de okul ortamındaki nezaketsizliğe karşı kendisinin daha nazik olarak ve pozitif düşünmeye çalışarak örnek olmak istediğini ifade etmiştir. Datu, Mateo ve Natale (2022) çalışmalarında araştırma sonuçlarına paralel olarak, nazik okul iklimi oluşturma nezaketi ve zihin sağlığını pozitif anlamda etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Buna göre nezaketsiz davranışlar karşısında moral bozmadan pozitif düşünmeye çalışıldığında, öğrencilerin, öğretmenlerin, tüm okul personelinin ve velilerin bilişsel ve fiziksel sağlıklarının olumlu etkilenebileceği söylenebilir. Bu davranış tarzının eğitim öğretim ortamına da olumlu etkilerinin olacağı düşünülebilir.

Öğretmenler, okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar ile baş etmek için en çok iletişim yöntemini kullandıklarını ifade etmektedirler. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu bir nezaketsiz davranışlar ile karşılaştıklarında sorunun büyümesini önlemek adına hemen müdahale ederek ve iletişimde kalarak çözmeye çalıştıklarını ifade ederken çok az sayıda öğretmen nezaketsiz davranışlar yapan kişi ile

iletişimini kestiğini ifade etmiştir. Demirkasımoğlu ve Arastaman (2017) öğretmenler ile yapmış olduğu çalışmada araştırmanın sonuçlarında öğretmenlerin çoğunluğunun görüşünden farklı olarak, öğretmenlerin nezaketsiz davranışlar karşısında kişi ile iletişimlerini kestiği sonucuna ulaşmıştır. Porath, MacInnis ve Folkes (2010) da çalışmasında kişilerin nezaketsiz davranışlar sergileyen kişi ile iletişimden kaçındıkları sonucuna ulaşmışlardır. İletişime yönelik ortaya çıkan bu farklılığın araştırma yapılan çevrenin ve örneklemin farklılığının yanı sıra bireysel farklılıklardan da kaynaklandığı düşünülmektedir. Buna göre nezaketsiz davranışlar karşısında bazı öğretmenlerin iletişimde kalarak sorunu çözmeye çalıştıkları bazı öğretmenlerin ise iletişimi keserek nezaketsiz davranışlardan uzaklaşmaya çalıştıkları şeklinde baş etme yöntemleri kullandıkları söylenebilir. Az sayıda öğretmenin nezaketsiz davranışlar karşısında ortam değiştirmeye çalıştıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Porath ve Pearson (2009) araştırma sonuçları ile benzer şekilde çalışmalarında, işyerinde nezaketsizliğe maruz kalanların %63 'ünün nezaketsiz davranışlardan kaçmaya çalıştıkları ve ortam değiştirmeye çalıştıkları sonucuna ulaşmışlardır. Buna ilişkin okul ortamında nezaketsiz davranışlar olduğu zamanlarda eğer ki olumsuz ortamın değişmeyeceği düşünülüyorsa psikolojik sağlamlık için başka okula tayin isteyerek tükenmişlik yaşamadan mesleğe devam etmenin sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları nezaketsiz davranışlar karşısında içe dönük bir şekilde kendi kendilerini telkin ettikleri de görülmektedir. Bu davranış tarzının içe dönük kişiliğe sahip öğretmenlerin daha çok tercih ettikleri ve psikolojik sağlıklarını korumaya hizmet ettikleri söylenebilir. Bunun sonucunda da nezaketsiz davranışlar sergileyen bireylere karşı tutum değiştirdikleri de anlaşılmaktadır. Az sayıda öğretmenin sosyal etkinlikler sayesinde okul ortamındaki nezaketsiz davranışlardan etkilenmedikleri, araştırmaya katılan diğer öğretmenlerin ise öfkelerini kontrol etmeye çalışarak sevgi, saygı göstermeye devam ettikleri görülmüştür. Demirkasımoğlu ve Arastaman (2017) çalışmalarında ulaşılan; bazı öğretmenlerin nezaketsiz davranışlar karşısında öncelikle kendilerinde suç aradıkları, nazik duruşlarını hiç bozmadıkları şeklinde sonuçlar

araştırma ile benzer niteliktedir. Altunay, Oral ve Yalçınkaya (2014) ise yine aynı şekilde araştırma ile benzer olarak nezaketsiz davranışlar ile karşılaşan bireylerin yaşanan olumsuzlukları sosyal çevresi ile paylaşarak nezaketsiz davranışlarla baş ettiğini belirtmiştir. Araştırmada ulaşılan, öğretmenlerin sosyal etkinlikler ile nezaketsiz davranışlar ile baş etmeye çalıştıkları sonucu ile çalışmanın sonucunun birbirini kanıtlar nitelikte olduğu söylenebilir. Buna ilişkin içe dönük bir kişiliğe sahip olan öğretmenlerin kendi kendilerini telkin ederek, dışa dönük kişiliğe sahip olan öğretmenlerin ise sosyal ortam ve sosyal çevre ile nezaketsiz davranışlarla baş etmeye çalıştıkları düşünülmektedir.

Velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaştıkları nezaketsiz davranışlarla baş etme olarak en fazla iletişim yöntemini kullandıkları görülmektedir. Bazı velilerin nezaketsiz davranışlar karşısında iletişimi kestikleri görülürken bazılarının iletişimde kalmaya devam ettikleri anlaşılmıştır. Kendi kendini telkin ederek baş ettiğini söyleyenler iletişim ile ilgili görüş bildirenlerin yarısından daha azdır. Farklı olarak nezaketsiz davranışlar karşısında kişiden uzaklaşım, kişiyi uyarım ve şikâyet ederim, görmezden gelirim ve durumu kontrol etmeye çalışırım diye görüş belirten velilerin olduğu görülmüştür. Porath, MacInnis ve Folkes (2010) çalışmalarında örgütlerde nezaketsizliğe maruz kalan her bireyin gelecekte karşılaşacakları bireyler hakkında olumsuz genellemeler yapabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada ulaşılan sonuca göre araştırma sonuçları ile benzer nitelikte; okul ortamında nezaketsizliğe maruz kalan velilerin daha sonraki zamanlarda yine okul ortamında karşılaştıkları kişiler ile iletişimi kesebilecekleri, kişilerden uzaklaşabilecekleri, uyarıp ya da şikâyet edebilecekleri düşünülebilir.

Okul yöneticileri, öğretmenler ile ortak bir şekilde velilerin de en fazla olarak “nezaketsiz davranışlar karşısında iletişimde kalmaya çalışırım” şeklinde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Benzer anlamlarda veliler nezaketsiz kişiden uzaklaşım derken okul yöneticileri ve öğretmenlerin ortam değiştiririm şeklinde görüş bildirdikleri söylenebilir. Nezaketsiz davranışlar karşısında yine benzer olarak okul yöneticilerinin sakin kalıp

önemsemedikleri velilerin ise durumu görmezden geldikleri şeklinde görüş ortaya koydukları görülmektedir. Bireysel farklılıklara göre değiştiği düşünülse de okul ortamındaki nezaketsiz davranışlara ilişkin olarak iletişimde kalmanın en çok tercih edilen baş etme yöntemi olduğu söylenebilir.

5.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemek için katılımcı görüşleri incelendiğinde, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik olarak okul yöneticilerinin çoğunlukla eğitim gerekliliği yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin bireylere görgü ve nezaket üzerine eğitimler, seminerler verilmesi gerektiği yönünde önerileri bulunmaktadır. Okul yöneticilerine göre okul ortamını paylaşan her çalışanın nezakete ilişkin hizmet içi eğitimden geçmesi gerekmektedir. Öğrenciler için de müfredata, nezakete veya adab-ı muaşerete yönelik dersler eklenebileceği okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir. Eğitim öğretimde kalitenin ve başarının artmasında nezaketin katkısının olabileceğini düşününce, hizmet içi eğitimlerin ve nezaket derslerinin olması gerektiği ön plana çıkmaktadır. Okul yöneticilerine göre okul ortamında nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik iletişimin önemi üzerinde de durulmaktadır. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışlar, sağlıklı iletişim kanallarının açık tutulması ile önlenabilir. Bazı okul yöneticileri nezaketsizliğe karşı nazik davranışlarıyla rol model olduklarını ifade etmişlerdir. Nezaketsiz davranışların da nezaketin de bulaşıcı olabileceğinden hareketle (Karanfil, Demircan, Cebeci, Karasakal ve Yakın, 2023) okul yöneticilerinin nazik davranışları ile rol model olmalarının nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik etkili olabileceği düşünülebilir. Okul yöneticileri okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışlar hangi kaynaklı olursa önlemeye yönelik yönetmelik ve yasa çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Son zamanlarda artan öğretmene şiddet olayları karşısında, eğitimecileri koruyan ve eğitim öğretim ortamını düzenleyen bir meslek kanununun olması veya var olan

öğretmenlik meslek kanununa, eğitimcilere yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin madde eklenmesi nezaketsiz davranışların önlenmesine yardımcı olabilir. Okullarda öğrenciler başta olmak üzere her kesime yönelik psikolojik danışma hizmeti, bilgi verme hizmetleri, grup rehberliği hizmetleri, sevk (yardım almaya yönelik) hizmetleri, izleme hizmetleri ile çevre ve aile ilişkileri konularında rehberlik faaliyetleri düzenlenerek nezaketsiz davranışların önlenebileceğine ilişkin okul yöneticilerinin görüş belirttikleri görülmektedir. Hatta bu rehberlik faaliyetleri kapsamında psikolojik danışma hizmeti olarak empati eğitimleri verilerek bireylerin empati yeteneklerini geliştirmenin, nezaketsiz davranışları önlemeye ve sınıf yönetiminde proaktif çözümlere yönelik adım olabileceği de düşünülmektedir (Özan, Polat ve Karagözoğlu, 2020). Kaplan vd. (2016) çalışmalarında araştırmanın sonuçları ile benzer nitelikte, okul temelli nezaket programlarının uygulanmasının okul yöneticisi ve personeli için olumsuzlukları azalttığı ve okul iklimini olumlu anlamda etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Layous (2012) ise, çocuklarda nezaketsizliğe karşı nazik davranma ile kötü davranışa maruz kalma ihtimallerinin azaldığını belirtmektedir. Okul yöneticilerinin nazik davranarak örnek olma görüşü ile benzer sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Buna göre, okul ortamında nezaketin yer alması ile birlikte okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki memnuniyetlerinin artırılması ve olumlu okul ikliminin oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik eğitim ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler, okul yöneticisinden öğrencisine kadar okul ortamını paylaşan herkese nezaket, konuşma ve davranış derslerinin verilmesi gerekliliği üzerinde durmuşlar hatta eğitim sonrasında da performans değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Buna göre, akademik dersler sürecinde sınıf ve okul ortamında konulan kuralların nezaketsizliğe yeterli olmadığı ayrı bir ders veya seminer şeklinde eğitimler verilmesi ve bu eğitimlerin ciddiye alınmasının toplum için faydalı olacağı düşünülmektedir. MEB (2023) görgü kuralları ve nezaket dersi öğretim

programına göre; öğrencilerin okul ortamında arkadaşlarıyla iletişim kurarken nazik olması, okulu düzenli ve temiz tutması gerektiği, okuldaki kaynakları verimli kullanmaya özen göstermesi, arkadaşlarına yardım etmesi ve milli manevi değerlere saygı göstermesi şeklinde nezaket kurallarına dikkat etmesine yönelik konular müfredata ders olarak eklenmiştir. Seçmeli ders olarak eklenen görgü kuralları ve nezaket dersi öğretim programının içeriğine bakıldığında araştırma sonucunda öğretmenlerin önerileriyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bazı öğretmenler, nezaketsizliğe yönelik olarak okullardaki rehberlik faaliyetlerinin geliştirilmesi, iletişim ve nezaket kurallarına yönelik seminerler düzenlenmesini ifade etmektedirler. Görüşlerden yola çıkarak rehberlik faaliyetleri ile okullarda nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik çalışmalar yapılabileceği değerlendirilmektedir. Öğretmenin önceki yıllarda sahip olduğu toplum nezdindeki itibarının tekrardan kazanılmasının öğretmenler tarafından belirtildiği de görülmektedir. Buna ilişkin liyakat sahibi kişilerin öğretmenliğe ve okul yöneticiliğine alınması ve öğretmenlik mesleğine profesyonel bakış açısı kazandırılması öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Öğretmenler, toplum nezdinde topyekûn nezakete yönelik kültürlenme çalışmaları kazandırılması ve sosyal faaliyetlerin artırılması şeklinde görüşler ifade etmişlerdir. Demirkasımoğlu ve Arastaman (2017) ise araştırma sonuçları benzer olacak şekilde, okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenmesine yönelik, hizmet içi eğitimlerin verilmesi, okul çalışanların nazik ve kibar kişilerden seçilmesi, kişilerarası ilişkileri düzenlemek için kurallar konulması sonuçlarına ulaşmışlardır. Datu, Mateo ve Natale (2022), araştırma sonuçları ile benzer şekilde, okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların önlenmesinde olumlu okul iklimi oluşturulmasının önemine işaret etmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak, eğitim öğretim ortamlarındaki nezaketsiz davranışların önlenmesinin yine eğitim yoluyla mümkün olabileceği yorumu yapılabilir. Liyakat sahibi bireylerin eğitimci olmasının ve eğitime profesyonel bir bakış açısı ile yaklaşılmasının önemli olduğu söylenebilir.

Velilerin görüşlerine göre, okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemenin eğitim ihtiyacının giderilmesi ile mümkün olabileceği görülmektedir. Veliler, nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik okul ortamını paylaşan herkese, olumsuz davranışlar karşısında neler yapılacağına ve nezakete yönelik eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kaplan vd. (2016) göre okullarda uygulanan okul temelli nezaket programlarının öğrenci, öğretmen ve okul ortamında bulunan diğer bireyler için nezaketsiz davranışların olumsuz etkilerini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kerr, O'Donovan ve Pepping (2014) ilişkisel sorunlar, depresyon ve kaygı tanısı almış geniş bir katılımcı kitlesine iki haftalık minnettarlık ve nezaket programı uygulaması gerçekleştirmişler ve bireylerin iyi oluş düzeylerinin arttığını belirlemişlerdir. Otake, Shimai, Matsumi-Tanaka, Otsui ve Fredrickson, (2006), üniversite öğrencilerinde nazik davranışların artmasının iyi oluş düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Buna ilişkin olarak okullarda nezaket eğitimleri verilmesinin araştırma sonuçları ile benzer şekilde nezaketsiz davranışları azaltacağı söylenebilir. Velilerin görüşlerine göre okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önlemek için iletişim de önemli yer tutmaktadır. İletişime ilişkin olarak bireyler arası iletişimin güçlenmesi gerekmektedir. Nezaketsiz davranışlar gösteren bireylere hatalı davranışları konusunda gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır. Veli öğretmen iletişiminin güçlü tutulmasının öğrenci nezaketi, gelişimi ve başarısı açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir. Ancak veli öğretmen iletişiminin kurulamadığı kısıtlılıklar da bulunmaktadır. Güven ve İşleyen (2018), bireyler arası dil ve kültür farklılığının iletişim engeli oluşturduğu bu nedenle de sağlıklı iletişim kurulamadığını belirtmektedir. Şenşekerci ve Çapar'a (2019) göre, okul ortamındaki iletişim engellerinin aşılması için öğretmen, öğrenci, veli ve toplumsal çevrenin duyarlılık göstermesi gereklidir ancak bu tarz iletişim engelinin tamamen üstesinden gelebilmek oldukça zor bir durumdur. Eğitimcilerin liyakat ve sorumluluk sahibi kişiler arasından seçilmesi gerektiği velilerin görüşlerinde ön plana çıkmaktadır. Bu sayede okul yöneticilerinin ve eğitimcilerin pedagojik ve yönetsel açıdan liyakat

sahibi kişiler arasında seçilmesi (Çepni, 2020) ile iletişim engeli gibi sorunların üstesinden gelinebilir. Nezaketsizliğe karşı nazik davranarak örnek olunması gerektiğine yönelik görüş belirten velilerin olduğu da görülmüştür. Kaya-Memiş (2018) çalışmasında okullarda nezaket kültürünü artırmaya ve nazik davranmaya yönelik çalışmaların sonucunda psikolojik olarak öğrencilerin iyi oluşlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonucun araştırma ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Layous vd. 'nin (2012) ise arkadaşlarına nazik davranan çocukların zorbalık gibi kötü davranışa maruz kalma olasılığının azaldığı göstermesi araştırma sonuçları ile benzer niteliktedir. Ayrıca velilerin görüşlerine göre eğitimde denetimin ve rotasyonun da nezaketsiz davranışların önüne geçebileceği öne çıkmaktadır. Velilerin görüşlerinden hareketle, bir okulda uzun yıllar görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik yaşayabileceği ve bu sebeple de sabırlarının azalarak nezaketsiz davranışlar gösterebileceği düşünülmektedir. Memişoğlu, Çelik-Yılmaz, İsmetoğlu ve Erbaş'a (2015) göre, kalite ve verimliliği artırarak durağanlığı ortadan kaldırmaya yönelik gerçekleştirilen rotasyon uygulamaları insan kaynakları yönetimi alanında önemli uygulamalardandır. Bu sayede öğretmenlerin verimliliğini artırıp tükenmişlik hissini azaltarak eğitim kurumlarında nezaketsiz davranışların önüne geçilebilir.

Nezaketsiz davranışları önlemeye yönelik olarak tüm katılımcıların ortak bir şekilde en çok görüş belirttikleri konunun eğitim olduğu görülmüştür. Katılımcıların büyük çoğunluğu, taraflara verilecek eğitim sonucunda okul ortamındaki nezaketsiz davranışların önlenebileceğini ifade etmişlerdir. İletişim, liyakat ve rehberlik faaliyetleri sonucu nezaketsiz davranışların önlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Okul ortamında nezakete dayalı ortamların oluşturulması ve okul ortamındaki nezaketsiz davranışların etkilerinin azaltılarak olumsuz sonuçlarından okul ortamını paylaşan herkesin korunması gerekmektedir. Buna ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşleri ile araştırmanın amacı doğrultusunda, çeşitli öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Okulda karşılaşılan nezaketsiz davranışların hangi kaynaktan kaynaklandığının belirlenmesine yönelik okul ortamında sağlıklı ve açık iletişim ortamı yaratılmalıdır.

2. Nezaketsiz davranışların okul ortamında öfke, üzüntü gibi olumsuz bireysel etkilerinin belirlenmesine ve olası olumsuz sonuçlarından korunmaya yönelik okul rehberliği kapsamında konsültasyon (müşavirlik) veya sevk hizmeti faaliyetleri yürütülmelidir.

3. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına nezaket ve nezaketsiz davranışların neler olduğu ve bireysel etkileri ile sonuçlarına yönelik içerikler eklenmelidir.

4. Öğrencilere yönelik olarak müfredatta nezakete daha fazla yer verilmeli, uygulamalı eğitimler veya dersler ile nezaketin deneyimlenmesi sağlanmalıdır.

5. Nezaketsiz davranışların örgüt içi iletişim sürecine, örgütsel yapıya ve yönetim süreçlerine olumsuz etkilerinin önlenmesine ilişkin okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimler ve okul yöneticilerini destekleme faaliyetleri düzenlenmelidir.

6. Araştırma bulgularında katılımcılara göre velilerin eğitim ihtiyacı dikkate alındığında nezaket ve nezaketsiz davranışlara yönelik okul rehberliği konsültasyon (müşavirlik) hizmetleri kapsamında eğitim veya seminer faaliyetleri yürütülmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu araştırma Kırklareli ilindeki okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşleri ile sınırlıdır. Araştırma farklı illeri de kapsayacak şekilde geliştirilerek uygulanabilir.

2. Mevcut araştırma nitel çalışma olarak yapılmıştır. Daha kapsamlı nicel ve karma yönteme dayalı bir çalışma yapılabilir.

3. Araştırmada okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin, personelin ve üst düzey yöneticilerin de görüşlerine yönelik bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, D. (1998). Eğitimde Kalitenin Tanımlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(14), 233-248.
- Açıkalın, M. ve Gönenç, S. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26-41.
- Ada, Ş. (2011). Okul Yönetiminde Personel Eğitim ve İşletmecilikle İlgili İşler. Çelik, V. (Ed.), *Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi*. Pegem Akademi.
- Akan, D., Yıldırım, I. ve Yalçın, S. (2013). Okul Yöneticilerine Aşağıdan Yukarı Doğru Uygulanan Yıldırma (Mobbing) Davranışları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(3), 646-659.
- Akbaşlı, S., Kösece, P. ve Balta-Uçan, M. (2018). Okul Değişkenlerinin Akademik Başarıya Olan Etkisine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 2(2), 93-110.
- Akcakavaklı, H. (2019). *İşyeri Nezaketsiz Davranışları ile Stres Arasındaki İlişkide Psikolojik Sermayenin Rolü*. (Publication No. 28241895) [yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Akcan, E., Polat, S. ve Ölçüm, D. (2017). Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikal Faaliyetlerin Okullara Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1101-1119.
- Akgün, S. (2005). *Akran Zorbalığının Anne-Baba Tutumları ve Anne-Baba Ergen İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=P6tx18wCkMBYq4NxLnesIA&no=_k9MNAbheIDHq-YZPThREQ

- Alan, S. (2021). *Doğu Sahası Tarihî Türk Yazı Dillerinde Nezaket Ve Saygı Bildiren Söz Varlığı*. [Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Alikasifoglu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Uysal, O. ve Albayrak-Kaymak, D. (2007). Bullying Behaviours And Psychosocial Health: Results From A Cross-Sectional Survey Among High School Students İn Istanbul, Turkey. *European Journal of Pediatrics*, 166, 1253-1260.
- Altun, S. A. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıklarına İlişkin Veli, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-586.
- Altunay, E., Oral, G. ve Yalçinkaya, M. (2014). Eğitim Kurumlarında Mobbing Uygulamalarına İlişkin Nitel Bir Araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 62-80.
- Anadolu Ajansı. (2024, 07 Mayıs). İstanbul'da Öğrencinin Vurduğu Okul Müdürü Hayatını Kaybetti.
<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/istanbulda-ogrencinin-vurdugu-okul-muduru-hayatini-kaybetti-856018.html>
- Andersson, L. M. & Pearson, C. M. (1999) "Tit For Tat? The Spiraling Effect of Incivility in The Workplace," *Academy of Management Review*, 24(3), 452-471.
- Arabacı, İ. B. (2022). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri. Gül, İ. ve Gündüz, Y. (Ed.), *Sınıf yönetimi*. (s. 188-202). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arar, T., Arar, E. S. ve Öneren, M. (2019). Daha İyi Bir İş Yaşamı: Örgütsel Toksisitenin Oluşmasında Etkili Faktörlerin Ahp ile Hiyerarşik Olarak Sıralanması. *Yönetim Bilimleri Dergisi /Journal of Administrative Sciences*, 18(35), 59-76.
- Arslan, Y. (2018). Öğretmenlerin Farklılıkların Yönetimi Yaklaşımlarına İlişkin Algıları ile Örgütsel Mutluluk Algıları Arasındaki İlişki.

[Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile İş Birliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 18. 120–135.

Ayal, O., ve Kahveci, G. (2023). Öğretmenlerin Örgütsel Dalkavukluk ve Kayırmacılık Algılarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 272-294.
<https://doi.org/10.53444/deubefd.1229993>

Aydemir, A. (2014). Divanü Lûgati't-Türk'e Göre İnsanlar Arasındaki İlişkilerde Nezaket. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(3).

Aydın, A. (2019). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi Yayınları.

Aydın, İ. (2011). *Öğretmenlik Meslek Etiği*. <http://inayetaydin.blogspot.com/2011/09/ogretmenlik-meslek-etigi.html>

Aydın, M. (2022). *Eğitim Yönetimi*. Gazi Kitabevi.

Aydın, Y. (2016). The Relationship of Organizational Silence With Favoritism In School Management and Self-Efficacy Perception of Teachers. *Educational Administration Theory And Practice Journal*, 2(22). <https://doi.org/10.14527/kuey.2016.007>

Aydoğan, İ. ve Özbal, N. (2019). *Eğitimde Nezaket*. Pegem Akademi Yayınları.

Ayyıldız, Ş. ve Kahveci, G. (2022). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Algılarına Göre Örgütsel Dışlanma ile Örgütsel Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Euroasia Journal Of Social Sciences and Humanities*, 9(29), 15–31. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7497122>

Başar, H. (2004). İstenmeyen Davranışların Etkileri. Ağaoğlu, E. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (s. 131-145). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Başar, H. (2016). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık.

- Baldwin, C. P., & Baldwin, A. L. (1970). Children's Judgements Of Kindness. *Child Development*, 41, 29-47. Wiley.
- Balyer, A. (2019). *Eğitim Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık.
- Barut, E. (2007). *İlköğretim Okullarının Sınavla Atanan Yöneticilerle, Sınavsız Atanan Yöneticilerin Yönetim Süreçlerine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği)*. (Publication No. 29157296). [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Beale, A. V. (2001). " Bullybusters": Using Drama To Empower Students To Take A Stand Against Bullying Behavior. *Professional School Counseling*, 4(4), 300.
- Berber, S. ve Güven, B. (2019). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Öğretimine İlişkin Öğrencilerin Oluşturduğu Metaforların İncelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal Volume* 6(3). 636-658.
- Beyda, S. D. (1998). *Outcomes of Students With Behavioral Difficulties: Responses to External-Vs. Self-Management Classroom Practices*. (Publication No. AAT9914455). [Doctoral dissertation, Purdue University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Binfet, J. T. (2015). Not-So Random Acts Of Kindness: A Guide To İntentional Kindness in The Classroom. *The International Journal of Emotional Education*, 7(2), 35-51.
- Binfet, J. T. (2016). Kindness at School: What Children's Drawings Reveal About Themselves, Their Teachers, and Their Learning Communities. *Journal of Childhood Studies*, 41(2), 29-42.
- Binfet, J. T. & Gaertner, A. (2015). Children's Conceptualizations of Kindness at School. *Canadian Children*, 40, 27-39.
- Binfet, J. T., Gadermann, A. M. & Schonert-Reichl, K. A. (2016). Measuring Kindness at School: Psychometric Properties of A School

- Kindness Scale For Children and Adolescents. *Psychology in the Schools*, 53(2), 111-126.
- Binfet, J. T. & Passmore, H. A. (2017). Teachers' Perceptions of Kindness at School. *The International Journal of Emotional Education*. 9(1), 37-53.
- Binfet, J. T. & Passmore, H. A. (2019). The Who, What, And Where Of School Kindness: Exploring Students' Perspectives. *Canadian Journal of School Psychology*. 34(1), 22-37. doi:10.1177/0829573517732202.
- Björkqvist, K., Österman, K. & Lagerspetz, K. M. J. (1994). Sex Differences in Covert Aggression Among Adults, *Aggressive Behavior*, 20(1). 27-33.
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (2022). *Eğitimde Nitel Araştırma – Teori ve Metodlara Giriş*. (Çeviren: S. Balcı ve B. Ahi). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bolat, E. ve Ataşoğlu, F. (2022). Okul Yöneticileri ve Öğretmen Yeterliliklerinin İncelenmesi. *Asya Studies*, 19(6), 1-10. <https://doi.org/10.31455/asya.1029640>
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage* (No. 4). Cambridge university press.
- Bulach, C. R. & Butler, J. D. (2002). The Occurance of Behaviors Associated With Sixteen Character Values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41, 200-214.
- Bulut, A. ve Demirhan, G. (2020). Eğitim Kurumlarında Yönetişel Tarz ve Örgütsel Mutluluk (Managerial Style İn Educational Institutions And Organizational Happiness). *Journal of Anatolian Cultural Research (JANCR)*, 4(2), 162-176. <https://ankad.org/index.php/ankad/article/view/88>
- Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Bursalioğlu, Z. (2022). *Eğitim Yönetiminde Teori Ve Uygulama*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caldwell, C. (2017). Understanding Kindness—A Moral Duty Of Human Resource Leaders. *The Journal of Values-Based Leadership*, 10(2), 8.
- Camp, W. G. (1987). Student Misbehavior and Job Satisfaction of Vocational Agriculture Teachers: A Path Analysis. *American Educational Research Association*, 279, 143-150.
- Can, E. (2022). Sınıf Yönetimini Etkileyen Değişkenler. Gül, İ., Gündüz, Y. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (s. 15-35). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, E. ve Baksi, O. (2014). Öğrencilerin Sınıf İçi Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 86-101.
- Can, E. ve Çınar, C. (2023). Okul Yöneticilerinin Okul İçi Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 11(2), 118-128.
- Can, E. ve Işık-Can, C. (2019). Okul Yöneticilerinin Etik Dışı Uygulamalarının Belirlenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(16), 406-422.
- Caza, B. B. & Cortina, L. M. (2007). From Insult to Injury: Explaining The Impact of Incivility. *Basic and Applied Social Psychology*, 29(4), 335-350.
- Celep, C. (2014). *Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama*. Nobel Yayıncılık.
- Cellek, B. (2020). *Eğitimde Nezaketin Önemi ve Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme*. [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Cemaloğlu, N. ve Kılınç, A. Ç. (2012). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları ile Öğretmenlerin Algıladıkları Örgütsel

Güven ve Yıldırma Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim*, 37 (165), 137-151.

Cengiz, S. (2010). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yönetim Tarzlarının Öğretmenleri Yıldırma (Mobbing) Düzeyine Etkisi*. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Clifford, L. (2006). *Survive Bullying At Work: How To Stand Up For Yourself And Take Control*, A & C Black Publishers Ltd.

Cortina, L. M., Magley, V. J., Williams, J. H. & Langhout, R. D. (2001). Incivility In The Workplace: Incidence and Impact. *Journal of Occupational Health Psychology*, 6(1), 64-80.
<https://doi.org/10.1037/1076-8998.6.1.64>

Creswell, J. W. (2017). *Eğitim Araştırmaları: Nicel ve Nitel Araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi Ve Değerlendirilmesi*. Edam Yayınları.

Çağlar, Ç. (2014). Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler. Çelikten, M. ve Teyfur, M. (Ed.), *Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Sınıf Yönetimi*. (s. 169-184). Anı Yayıncılık

Çakır, U., ve Özelmacı, Ş. (2017). Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okullarda Karşılaşılan Sosyal Sorunlar. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(2). 260-287.

Çalışkan, B. (2019). *Suriyeli Mülteci, Yurt İçi Göç Yaşamış ve Göç Yaşamamış İlkokullarda Öğrenci Kovitalitesi ve Okulların Bulunduğu Yerlerde Suriyeli Mülteci, Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Türk ve Yerli İlkokul Öğrencileri Arasında Öğrenci Birlikteliği ve Okul Nezaketinin İncelenmesi*. (Publication No. 28737757). [Doctoral dissertation, Uludag University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.

Çapan, B. E. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 140-154.

- Çelik, M. (2016). *Eğitim Yönetiminde Protokol*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çelik, N. (2005). *Okul-Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar* [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çepni, S. (2020). Eğitimde “Bir Adım Ötesi” Tartışmalarının Kavramsal Çerçevesini Anlamak: Dijitalleşme ve İnsanileşme (Etik ve Değerler) Kavramlarında Denge Kurma Arayışları. *Fen Matematik Girişimcilik Ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 3(2), 65-79.
- Çetin, M. ve Özcan, K. (2004). Okul Yöneticilerinin Etik Davranışlarının Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 20, 21-38.
- Çetin, S. ve Polat, S. (2019). Ortaokul Öğretmenlerinin Örgütsel Mutluluk Algılarının Analizi. *Sosyal Adalet İçin Eğitim Liderliği Tam Metin Bildiriler Kitabı*. 163.
- Çetin, S. K. ve Demirkasımoğlu, N. (2015). Öğretmen ve Yöneticilerin Etik ve Etik Dışı Davranışlarının Basına Yansımaları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 34, 95-110.
- Çobanoğlu, F. ve Badavan, Y. (2017). Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 26, 114-134.
- Çoruk, A. (2012). *Yönetim Süreçleri Açısından Yöneticilerin Duygu Yönetimi Davranışları*. [Doktora tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Damar, A., Demir, F. ve Öztürk, M. (2024). İstismarcı Yönetimin Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları Üzerine Etkisi: Sağlık Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 311–327. <https://doi.org/10.20491/isarder.2024.1792>

- Datu, J. A. D., Mateo, N. J. & Natale, S. (2022). The Mental Health Benefits Of Kindness-Oriented Schools: School Kindness Is Associated with Increased Belongingness and Well-Being in Filipino High School Students. *Child Psychiatry Hum Dev.* 54(4), 1075-1084.
- Delen, G. (2010). *Çalışma Hayatında İşyeri Kabalığı Olgusu. Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 0(53), 43-58.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/iumamk/issue/742/8014>
- Demirkasımoğlu, N. ve Arastaman, G. (2017). Öğretmenlerin Okulda Nezaketsiz Davranışlar Olgusuna İlişkin Görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 167-188.
- Demirsel, M. T. ve Erat, L. (2019). Algılanan İşyeri Nezaketsizliğinin Çalışan Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(1), 209-221.
- Dereli, S. (2008). Sözlü İletişimde Nezaket Stratejileri, *Türkbirliği*. 15(24). 24-52.
- Deveci, H. ve Ay, T. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 167-181.
- Di Fabio, A. & Gori, A. (2016). Assessing Workplace Relational Civility (WRC) With A New Multidimensional “Mirror” Measure. *Frontiers in psychology*, 7, 890.
- Doğan, A., Gürbüz, O. ve Can, Y. (2023). Öğretmen Algılarıyla Eğitim Örgütlerinde Tokenizm: Nitel Bir Araştırma. *Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Psikoloji Dergisi*, 1(1), 46-58.
- Doğan, S. ve Karaçelebi, F. G. (2023). Yönetici Nezaketsizliğinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışına Etkisi: Psikolojik Sözleşme İhlali ve Ahlaki Çözülmenin Aracılık Rolü. *İş Ve İnsan Dergisi*, 10(2), 125-139.
<https://doi.org/10.18394/iid.1354306>
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık

- Erdem, A. R. (2019). Sınıf Disiplini Ve Kuralları. Sarpkaya, R. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (s.81-114). Anı Yayıncılık.
- Erdem, İ. (2021). Yönetici Nezaketsiz Davranışları. Erdem, R. ve Yelsiz, M. (Ed.) *Yönetim Hastalıkları* (s. 207-236). Siyasal Kitabevi.
- Eriş, E. ve Kocabıyık, M. (2022). Nezaket: Örgütlerde Yönetici-Çalışan İlişkilerini Güçlendirici Bir Davranış. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 17(65), 329-350.
- Gök, S., Karatuna, I. ve Başol, O. (2019). İşyeri Nezaketsizliği Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 106-115.
- Gönenç, S. ve Açıkalın, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26-41.
- Gündüz, M., Saygılı, G. ve Sulak, S. E. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Değerler Eğitimiyle Kazandırılmak İstenen Davranışlara Yönelik Metaforik Algıları. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10, 73-94.
- Güneş, F. ve Köse, N. (2016). Japonya Ve İngiltere'de Değerler Eğitiminin İncelemesi. *Eğitimde Gelecek Arayışları: Düünden Bugüne Türkiye' De Beceri, Ahlâk Ve Değerler Eğitimi*, 2, 1047-1058.
- Gürsoy, A., Köksal, K. ve Topçu, M. K. (2021). Örgüt Yararına Ahlaki Olmayan Davranışın Belirleyicileri: Duygusal Bulaşıcılığın Düzenleyicilik Rolü. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 163-180. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.713719>
- Güven, S. ve İşleyen, H. (2018). Sınıf Yönetiminde İletişim, İletişim Engelleri ve Suriyeli Öğrenciler. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(23), 1293–1308. <https://doi.org/10.26450/jshsr.485>

- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2020). *Eğitim Yönetimi: Teori, Araştırma ve Uygulama*. (Çeviri Ed.: S. Turan). Nobel Akademik.
- Hughes, G. (2005). The Relationship Between Bullying and Achievement: A Study Of Related School and Family Factors [Master's thesis, University of Calgary]. <https://prism.ucalgary.ca>. doi:10.11575/PRISM/18767.
- Johnson, D. I., Roloff, M. E. & Riffée, M. A. (2014). “Politeness Theory And Refusals Of Requests: Face Threat As A Function Of Expressed Obstacles”. *Communication Studies*, 55 (2): 227–238.
- Işık, Ş., Kılıç, S., Üzbe Atalay, N., Terzi İlhan, S. ve Kaynak, Ü. (2019). İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri İçin Önerilen 100 Temel Eserde Karakter Güçlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 839-859. doi: 10.16986/HUJE.2018045432
- Işıkkay, Ç. ve Taslak, S. (2021). İşyeri Nezaketsiz Davranışları: Ulusal Literatür Üzerine Bir İçerik Analizi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 521-552. doi: 10.26466/opus.839745.
- İpşir, D. (2002). Sınıf Yönetiminde Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini. *Milli Eğitim Dergisi*, 153 (154), 86-97.
- Kaner, S. (1991). Suçlu Çocuklara/Gençlere ve Sorunlarına Genel Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 169-186.
- Kaplan, D. M., deBlois, M., Dominguez, V. & Walsh, M. E. (2016). Studying The Teaching Of Kindness: A Conceptual Model For Evaluating Kindness Education Programs İn Schools. *Evaluation and Program Planning*, 58, 160-170.
- Karagöz H. (2023). İşyeri Nezaketsizliği İle Örgütsel Bağlılık İlişkisinde Algılanan Yönetici Desteğinin Aracılık Rolü: Perakende Sektöründe Bir Araştırma. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), 185-200. <https://doi.org/10.30586/pek.1329671>

- Karanfil, D., Demircan, Y., Cebeci, E. Ö., Karasakal, S. G. ve Yakın, N. (2023). İş Yerinde Psikolojik Taciz ve Nezaketsiz Davranışlar: İhtiyaç Tatmininin Aracı ve Öz-Şefkatin Düzenleyici Rolü. *İş Ahlâkı Dergisi*, 16 (2), 138-172.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kasalak, G. ve Aksu, M. B. (2016). Örgütler Nasıl Zehirlenir? Öğretim Elemanlarının Örgütsel Toksisite Algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(4), 676-694.
- Kaya-Memiş, A. (2018). *Okul Nezaket Algısının İlkokul Öğrencilerinin Psikolojik ve Duygusal İyi Oluşları ile İlişkisinin İncelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludag Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kaya-Memiş, A. ve Oğuz-Duran, N. (2019). İlkokul Öğrencilerinde Okul Nezaket Algısı ve Psikolojik ve Duygusal İyi Oluş Arasındaki İlişkisinin İncelenmesi. *Ilkogretim Online*, 18(4), 1671-1686.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi Faktörünün Eğitim Verimliliği Üzerine Etkisi. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 5, 33-50.
- Kerr, S. L., O'Donovan, A. ve Pepping, C. A. (2014). Can Gratitude And Kindness Interventions Enhance Wellbeing In A Clinical Sample? *Journal of Happiness Studies*, 16, 17- 36.
- Kesik, F. ve Aslan, H. (2020). Metaphoric Expressions Of The Students About The Concept Of Happiness. Öğrencilerin Mutluluk Kavramına İlişkin Metaforik İfadeleri. *Educational Administration: Theory & Practice*, 26(2), 303-353.
- Keskin, B. (2016). Eski Uygur Türkçesinde Saygı Bildiren İfadeler Üzerine / On the Expressions of Respect in Old Uighur Turkic. *1st International Conference on Studies in Turkology Proceedings Book*, 291–299.

- KGET. (2005). Kamu Görevlileri Etik Kurulu. *Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik*.
- Kıral, E. ve Deliveli, K. (2019). Yönetim Süreçleri. Cemaloğlu, N. ve Özdemir, M. (Ed.), *Eğitim Yönetimi*. (s. 161-221). Pegem Akademi.
- Kocabaş, İ. ve Karaköse, T. (2005). Okul Müdürlerinin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi (Özel ve Devlet Okulu Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 79-93.
- Konak, M. ve Erdem, M. (2015). Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İlkokul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları ile Çatışma Yönetme Stratejileri Arasındaki İlişki. *Educational Administration Theory and Practice Journal*, 1(21). <https://doi.org/10.14527/kuey.2015.004>
- Kotaoğlu, Z. (2019). *Temel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Yöneticilerine Güveni İle Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki (Sakarya İli Örneği)*. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kulinna, P. H. (2007). Teachers' Attributions and Strategies for Student Misbehavior. *The Journal of Classroom Interaction*, 42(2). 21-30.
- Kurt, H. (2022). *Türkiye’de Öğretmenlik Meslek Etik İlkelerinin Uygulanmasına İlişkin Okul Müdürleri Görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(7), 69-91.
- Layous, K., Nelson, S. K., Oberle, E., Schonert-Reichl, K. A. & Lyubomirsky, S. (2012). Kindness Counts: Prompting Prosocial Behavior In Preadolescents Boosts Peer Acceptance and Well-Being. *Plos One*, 7(12), e51380.

- Lee, C. K. L. & Huang, J. (2021). The Relations Between Students' Sense Of School Belonging, Perceptions Of School Kindness and Character Strength of Kindness. *Journal of School Psychology, 84*, 95-108. 10.1016/j.jsp.2020.12.001.
- Madi, N., Cankardaş, S. ve Tınaz, P. (2020). Mobbing, İşyeri Nezaketsizliği, İşyerinde Stalking: İçerik ve Etkileri Üzerine Karşılaştırma. *Pearson Journal, 5*(6), 307–316. <https://doi.org/10.46872/pj.78>
- Malti, T. (2021). Kindness: A Perspective From Developmental Psychology. *European Journal of Developmental Psychology, 18*(5), 629–657. <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1837617>
- MEB (2015). Milli Eğitim Bakanlığı Etik Komisyonu. *Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler*. https://personel.meb.gov.tr/genelge_gorus_yonerge/ET%C4%B0K%20GENELGE.pdf.
- MEB (2023). Görgü Kuralları Ve Nezaket Dersi Öğretim Programı (I-II). https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2023112322591523-G%C3%B6rg%C3%BC%20Kurallar%C4%B1%20ve%20Nezaket_1.pdf
- Memişoğlu, S. P., Çelik-Yılmaz, D., İsmetoğlu, M. ve Erbaş, H., (2015). “Öğretmenlerin Zorunlu Yer Değiştirmesi Uygulamasına Yönelik Lise Öğretmenlerinin Görüşleri / High School Teachers’ Opinions About Obligatory Rotation Applications For Teachers”. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10*(11), 1121-1144.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research: A Guide To Design and Implementation*. Nitel Araştırma: Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber. (Çeviri Ed.: S. Turan). Nobel Akademik.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.

- Mynard, H. & Joseph, S. (2000). Development Of The Multidimensional Peer-Victimization Scale. *Aggressive Behavior*, 26, 169-178.
- Oğuz-Duran, N. ve Kaya-Memiş, A. (2017). An Investigation Of The Relationship Between Students' Perceived School Kindness And School Attachment. *Online journal of counseling & Education*, 6(3).
- Olweus, D. (1993). Acoso Escolar,“Bullying”, En Las Escuelas: Hechos E Intervenciones. *Centro De Investigación Para La Promoción De La Salud*, Universidad de Bergen, Noruega, 2, 1-23.
- Organ, D. W. (1997). Organizational Citizenship Behavior: It's Construct Clean-Up Time. *Human Performance*, 10(2), 85-97.
- Otake, K., Shimai, S., Matsumi-Tanaka, J., Otsui, K. ve Fredrickson, B. L. (2006). Happy People Become Happier Through Kindness: A Counting Kindness Intervention. *Journal of Happiness Studies*, 7, 361-375. doi 10.1007/s10902005-3650-z.
- Özan, B., Türkoğlu, A. Z. ve Şener, G. (2010). Okul Yöneticilerinin Sergiledikleri Demokratik Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 275294.
- Özan, M. B., Polat, H. ve Karagözoğlu, A. A. (2020). Ortaöğretim Kurumlarında Rehberlik Servisine Yönlendirilen Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Çözümüne İlişkin Rehber Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi (Ipcedu - 2020) Tam Metin*, 318-330.
- Özdemir, M. ve Demircioglu, E. (2014). The Relationship Between Counterproductive Work Behaviours And Psychological Contracts In Public High Schools. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 1(44), 41. <https://doi.org/10.14812/cufej.2015.003>
- Özdemir, C. (2017). Dede Korkut Kitabında Saygı. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 16 (16), 7-29.

- Özdemir, G. (2019). Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler. Sarıgöz, O., Tösten, R., Baş, M. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (s. 26-57). Anı Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2021). *Eğitim Yönetimi: Alanın Temelleri ve Çağdaş Yönelimler*. Anı Yayıncılık.
- Özdoğru, M. (2021). İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkisinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 68-76.
- Özer, M. (2022). *Ortaokul Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Gözüyle Okul İklimi ve Okulda Nezaket*. [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Özge-Sağbaş, N. ve Özkan, C. (2022). Veli ile Yaşanan Çatışmanın Öğretmen Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1), 414-433.
- Özhan, S. (2024). *İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Okul Yönetiminin Rolü* [Tezsiz yüksek lisans projesi, Pamukkale Üniversitesi].
<https://gcris.pau.edu.tr/handle/11499/56581>
- Özkan, M. (2015). PISA 2012 Türkiye Verilerine Göre Okul Değişkenlerinin Öğrenci Başarısını Yordama Gücü. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 477-489.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çeviri Ed.: M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Pearson, C. M., Andersson, L. M. & Porath, C. L. (2000). Assessing and Attacking Workplace Incivility. *Organizational Dynamics*, 29(2), 123-137.
- Pearson, C. M., Andersson, L. M. & Wegner, J. W. (2001), “When Workers Flout Convention: A Study of Workplace Incivility”, *Human Relations*, 54(11): 1387-1419.

- Perkins, N., Smith, P. & Chadwick, P. (2022). Young Children's Conceptualisations Of Kindness: A Thematic Analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 909613.
- Phillips, G. S., MacKusick, C. I. ve Whichello, R. (2018). Workplace Incivility In Nursing: A Literature Review Through The Lens Of Ethics and Spirituality. *Journal Of Christian Nursing*, 35(1), E7-E12.
- Podsakoff, P. M. & MacKenzie, S. B. (1997). Impact of Organizational Citizenship Behavior on Organizational Performance: A Review and Suggestions for Future Research. *Human Performance*, 10(2), 133-151.
- Porath, C., MacInnis, D. & Folkes, V. (2010). Witnessing Incivility Among Employees: Effects On Consumer Anger and Negative Inferences About Companies. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 292-303.
- Porath, C. & Pearson, C. (2009). How Toxic Colleagues Corrode Performance. *Harvard Business Review*, 87(4), 24.
- Poulou, M. S. (2021). Perceptions Of Kindness In Pre-Service Early Childhood Teachers. *Advances in Developmental and Educational Psychology*, 3 (1): 90-96.
- Rousseau, D. M. (1989). Psychological and Implied Contracts In Organizations. *Employee Responsibilities And Rights Journal*, 2, 121-139.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Salmivalli, C., Kaukiainen, A. , Kaistaniemi, L. & Lagerspetz, K. (1999). Self Evaluated Self-Esteem, Peer-Evaluated Self-Esteem, Defensive Egotism As Predictors Of Adolescents' Participation In Bullying Situations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 1268–78.

- Saral, İ. (2023). Lise Öğrencilerinin Psikolojik Şiddet Olarak Algıladıkları Öğretmen Söz, Tutum ve Davranışları. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 6(2), 169-205. doi: 10.55150/apjec.1299883
- Schilpzand, P., De Pater, I. E. & Erez, A. (2016). Workplace Incivility: A Review Of The Literature and Agenda For Future Research. *Journal Of Organizational Behavior*, 37, 57-88.
- Shim, J. (2010). *The Relationship Between Workplace Incivility and The Intention To Share Knowledge: The Moderating Effects Of Collaborative Climate And Personality Traits*. (Publication No. 3422616). [Doctoral dissertation, University of Minnesota]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Sürücü, A. ve Ünal, A. (2018). Öğrenci Motivasyonunu Artıran ve Azaltan Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(14), 253-295. <https://doi.org/10.26466/opus.404122>
- Şenşekerci, E. ve Çapar, D. (2019). Sınıfta En Sık Karşılaşılan İletişim Engelleri ve Bu Engellerin Aşılması. *The Journal of Social Sciences*, 4(10), 271-288.
- Şişman, M. (2021). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tarkoçin, S., Tekinşen-Berktaş, D. ve Uyanık-Balat, G. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinliklerde Çocuklarla Olan İletişimlerinde Kullandıkları Değerlerin İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 37-49.
- Terzi, S. (2017). Öğretmenlerin İş Doyumları İle Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 6(17), 475-487.
- TDK, (2021). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*.
- Topaç, N., Bardak, M., Kirişçi, M. ve Mertoğlu, E. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Değer Kavramlarını Tanımlamalarının

- İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), s.447-487. <https://doi.org/10.34234/ded.720094>
- Turan, S. (2020). Sınıf Yönetiminin Temelleri. Şişman, M., Turan, S. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (s. 2-17). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turhan, M., ve Çelik, V. (2011). Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarının Okullardaki Sosyal Adalet Üzerindeki Etkisi. *Education Sciences*, 6(1), 438-452.
- Tutar, H. (2004). İşyerinde Psikolojik Şiddet Sarmalı: Nedenleri ve Sonuçları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2(2), 101-128
- Uysal, O. K. (2018). *Ortaokullarda Örgütsel Toksisitenin Kaynaklarının, Etkilerinin ve Örgütsel Toksisiteyle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].
<https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/699>
- Van Hooff, M. L. M. & Geurts, S. A. E. (2015). Need Satisfaction And Employees' Recovery State At Work: A Daily Diary Study. *Journal of Occupational Health Psychology*, 20(3), 377-387.
<https://doi.org/10.1037/a0038761>
- Varışlı, N. (2020). Örgütsel Vatandaşlık Faktörlerinden Nezaket Davranışının, Çalışanların Hizmet Kalitesine Etkilerinin Analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 3089-3109.
- Yalçın, S. (2017). Öğretmenlerin Algılarına Göre İstenmeyen Okul Yöneticisi Davranışları. *EKEV Akademi Dergisi*, 21(69), 105-116.
- Yaraş, Z. ve Turan, M. (2021). Sınıf Yönetimi Engeli Olarak İstenmeyen Davranışlar: Kalitatif Bir Değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 573-600.
- Yaylagül, Ö. (2005). Eski Türkçe' de Nezaket İfadeleri. *Millî Folklor Dergisi*, 17(68). 151-165.

- Yıldırım, B. (2011). Yönetim Süreçleri. Çelik, V. (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Yiğit, B. (2008). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi. Şişman, M. ve Turan, S. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. Öğreti Pegem Akademi Yayınları.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 8(19), 207-223.
- Yurdabakan, İ., ve Uz Baş, A. (2018). Factor Structure, Measurement Invariance, Criterion Validity, and Reliability Of The School Kindness Scale: Turkish Middle School Sample. *Journal of Psychoeducational Assessment*. 14(1), 1002-1015.
- Yüksel, N. (2018). Çocuk İhmalini ve İstismarını Önlemede Okul Çalışanlarının Sorumlulukları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(5), 38-47. <https://doi.org/10.21666/muefd.336170>.
- Zauderer, D. G. (2002). Workplace Incivility and The Management Of Human Capital. *Public Manager*, 31(1), 36-42.
- Zia-ud-Din, M., Arif, A. & Shabbir, M. A. (2017). The Impact Of Workplace Incivility On Employee Absenteeism and Organization Commitment. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(5), 205-221.

EKLER

EK 1: Okul Yöneticileri Görüşme Formu

Değerli yöneticilerimiz, **“Okul Yöneticileri, Öğretmenler Ve Velilerin Görüşlerine Göre Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsiz davranışlar Ve Okul Yönetimine Etkileri”** başlıklı yüksek lisans tez çalışması yürütülmektedir. Araştırmada okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğunu ve okul yönetimine etkilerinin incelenmesi planlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda siz değerli yöneticilerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın önemi, Türkiye’de eğitim yönetiminde ve okul ortamındaki nezaket konusunda farkındalıklar sağlamaktır. Görüşme yaklaşık olarak 40-50 dakika sürecektir ve izniniz dâhilinde görüşmede konuşulanlar not alınacaktır. Görüşme esnasında benimle paylaşacağınız her türlü bilgi gizli tutulacaktır. Görüşmede konuşulanları sadece bazı araştırmacılar bilecektir. Araştırma raporunda asla isminiz geçmeyecek, bunun yerine isminiz çeşitli ifadelerle kodlanacaktır. Görüşme sonrasında verdiğiniz bilgilerden rahatsızlık duymanız halinde yapılan kayıtların tümü şahsınıza teslim edilecektir. Herhangi bir durumda iletişim kurmak istediğiniz takdirde aşağıda iletişim bilgilerim mevcuttur.

Değerli katılımınız, gönüllülüğünüz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Ceyhan ÇINAR

E-mail:

SORULAR

Demografik Sorular

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

3. Meslekte kaçınıcı yılınız:

4. Yöneticilik yaptığınız süre:

5. Görev yapılan eğitim kademesi:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü

.....

Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü

.....

2. Okuldaki nezaketsiz davranışların okul yönetimi süreçlerine yansımaları nelerdir?

3. Okulda karşılaştığınız nezaketsiz davranışların kaynakları (öğretmenler, öğrenciler, personel, veliler) sizce nelerdir?

4. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların sizdeki etkileri nelerdir?

5. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?

6. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

EK 2: Öğretmenler Görüşme Formu

Değerli öğretmenlerimiz, “Okul Yöneticileri, Öğretmenler Ve Velilerin Görüşlerine Göre Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsiz davranışlar Ve Okul Yönetimine Etkileri” başlıklı yüksek lisans tez çalışması yürütülmektedir. Araştırmada okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğunu ve okul yönetimine etkilerinin incelenmesi planlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda siz değerli öğretmenlerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın önemi, Türkiye’de eğitim yönetiminde ve okul ortamındaki nezaket konusunda farkındalıklar sağlamaktır. Görüşme yaklaşık olarak 40-50 dakika sürecektir ve izniniz dahilinde görüşmede konuşulanlar not alınacaktır. Görüşme esnasında benimle paylaşacağınız her türlü bilgi gizli tutulacaktır. Görüşmede konuşulanları sadece bazı araştırmacılar bilecektir. Araştırma raporunda asla isminiz geçmeyecek, bunun yerine isminiz çeşitli ifadelerle kodlanacaktır. Görüşme sonrasında verdiğiniz bilgilerden rahatsızlık duymanız halinde yapılan kayıtların tümü şahsınıza teslim edilecektir. Herhangi bir durumda iletişim kurmak istediğiniz takdirde aşağıda iletişim bilgilerim mevcuttur.

Değerli katılımınız, gönüllülüğünüz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Ceyhan ÇINAR

E-mail:

SORULAR

Demografik Sorular

- 1. Yaşınız:**
- 2. Cinsiyetiniz:**
- 3. Meslekte kaçınıcı yılınız:**
- 4. Görev yapılan eğitim kademesi:**

GÖRÜŞME SORULARI

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü
.....
Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü
.....
2. Okul yöneticilerinden kaynaklı karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar nelerdir?
3. Okulda karşılaştığınız nezaketsiz davranışların kaynakları sizce nelerdir?
4. Okulda farklı kesimlerden (diğer öğretmenler, personel, öğrenci, veli) kaynaklı karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar nelerdir?
5. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışların sizdeki etkileri nelerdir?
6. Okuldaki nezaketsiz davranışlar sınıf yönetimi performansınızı nasıl etkilemektedir?
7. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?
8. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

EK 3: Veliler Görüşme Formu

Değerli velilerimiz, “Okul Yöneticileri, Öğretmenler Ve Velilerin Görüşlerine Göre Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsiz davranışlar Ve Okul Yönetimine Etkileri” başlıklı yüksek lisans tez çalışması yürütülmektedir. Araştırmada okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre okul ortamında karşılaşılan nezaketsiz davranışların neler olduğunu ve okul yönetimine etkilerinin incelenmesi planlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda siz değerli velilerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın önemi, Türkiye’de eğitim yönetiminde ve okul ortamındaki nezaket konusunda farkındalıklar sağlamaktır. Görüşme yaklaşık olarak 40-50 dakika sürecektir ve izniniz dahilinde görüşmede konuşulanlar not alınacaktır. Görüşme esnasında benimle paylaşacağınız her türlü bilgi gizli tutulacaktır. Görüşmede konuşulanları sadece bazı araştırmacılar bilecektir. Araştırma raporunda asla isminiz geçmeyecek, bunun yerine isminiz çeşitli ifadelerle kodlanacaktır. Görüşme sonrasında verdiğiniz bilgilerden rahatsızlık duymanız halinde yapılan kayıtların tümü şahsınıza teslim edilecektir. Herhangi bir durumda iletişim kurmak istediğiniz takdirde aşağıda iletişim bilgilerim mevcuttur.

Değerli katılımınız, gönüllülüğünüz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Ceyhan ÇINAR

E-mail:

SORULAR

Demografik Sorular

- 1. Yaşınız:**
- 2. Cinsiyetiniz:**
- 3. Öğrenim Durumunuz:**
- 4. Öğrencinizin eğitim kademesi:**

GÖRÜŞME SORULARI

1. Nezaket kavramı okulda gibidir. Çünkü

.....

Nezaketsiz davranışlar kavramı ise gibidir. Çünkü

.....

2. Okulda kimden, ne şekilde nezaketsiz davranışlar ile karşılaşılıyorsunuz?

3. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar sizde nasıl bir etki oluşturuyor?

4. Karşılaştığınız nezaketsiz davranışlar ile baş edebilmek için neler yapıyorsunuz?

5. Okuldaki nezaketsiz davranışlar sizce öğrenci başarısını nasıl etkilemektedir?

6. Okul ortamındaki nezaketsiz davranışları önleme konusunda neler yapılabilir?

EK 4: Etik Kurul İzni

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-35523585-302.99-102957
Konu : Etik Kurul İzni Hk. (Ceyhan ÇINAR)

07.11.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Sosyal Bilimler Enstitüsü Sekreterliği 13.10.2023 tarihli ve E-82006232-399-100049 sayılı yazısı.

İlgili başvuru gereği, Eğitim Yönetimi Tezli Yüksek Lisans programı 1218139005 öğrenci nolu Ceyhan ÇINAR'ın yürütmeyi planladığı “Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Velilerin Görüşleri Alınarak Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsizliğin Okul Yönetimine Etkilerini İncelemek” adlı çalışması Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda; Kurulumuzca çalışmanın etik açıdan sakınca içermediğine karar verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.klu.edu.tr>

Adres: Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğü Kayalı Yerleşkesi
Telefon No : 0 288 2129670 Fax No : 0 288 2129679
e-Posta : Internet Adresi : <http://www.klu.edu.tr>
Kep Adresi : kirklareliuniversitesirektorlugu@hs01.kep.tr

Bilgi İçin: Se
Bilgisayar İşletmeni
Dahili No:

EK 5: MEB Araştırma İzni

T.C.
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-81588373-605.01-90086785
Konu : Araştırma İzni

21.11.2023

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) 09.11.2023 tarihli ve E-82006232-399-103393 sayılı yazınız.
b) 17.11.2023 tarihli ve E-81588373-605.01-89934453 sayılı Makam Onayı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ceyhan ÇINAR'ın, "Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Velilerin Görüşleri Alınarak Okul Ortamında Karşılaşılan Nezaketsizliğin Okul Yönetimine Etkilerini İncelemek" konulu tez çalışması ile ilgili anket çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Merkez ilçedeki resmi ilköğretim, ortaokul ve liselerdeki yönetici, öğretmen ve öğrenci velilerine yönelik olarak gönüllülük esası doğrultusunda, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla 2023 - 2024 eğitim öğretim yılında uygulanması ilgil (b) Makam Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, ilgiliye tebliğiyle araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç 30 gün içinde araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak Müdürlüğümüze teslim edilmesini arz ederim.

İl Millî Eğitim Müdürü V.

Ek:

- 1-İlgi (b) Makam Onayı (1 Sayfa)
- 2-Anket Formları (Mühürlü) (6 Sayfa)

Adres : İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
KIRKLARELİ
Telefon No : 0 (288) 214 10 74
E-Posta : stratejigelistirma39@meh.gov.tr
Kop Adresi : meh@hs01.kcp.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ebys>

Bilgi için: /Memur

Uyruğu : Memur

İnternet Adresi: <http://kirkireli.meh.gov.tr> Faks: 2882141127

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakaorgu.meh.gov.tr> adresinden

kodu ile teyit edilebilir.